

Çankaya Üniversitesi gündem

www.cankaya.edu.tr

Sayı:29 Nisan 2008 ISSN 1304-9836

İŞ HAYATINDA KADIN OLMAK

İş Hayatında Kadın <i>Prof. Dr. Emel DOĞRAMACI</i>	3
İş Hayatında Kadın Olmak <i>Nur BATUR, Halim BAHADIR, Doç. Dr. Belgin İŞGÖR, Dr. Nilay ALUFTEKİN, Ayşe Tila ÇINAR, Razık HİLENOĞLU</i>	7
Boğulmadı, Masum Değilmiş <i>Nihan KAYHAN</i>	14
"Adalet Üretiminde Etkinlik <i>Doç. Dr. Mustafa T. YÜCEL</i>	16
Değer Olarak Avukatlık Mesleğinin Önemi <i>Av. V. Ahsen COŞAR</i>	21
Egemenlik İnsanıdır <i>Mehmet Emin ARISOY, Abdurrahman SAĞKAYA</i>	25
Bir Osmanlı Aydını: Ahmet Rıza <i>Dr. Diren ÇAKMAK</i>	31
Çanakkale Savaşlarının Türk ve Dünya Tarihi Açısından Önemi ve Sonuçları <i>Prof. Dr. Reşat GENÇ, Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN, Ergun MENGİ, Fikret BİLA</i>	36
Atatürk ve Anzakarlar <i>Yrd. Doç. Dr. Muhittin GÜL</i>	45
Küresel Krizin Türkiye'ye Yansımaları <i>Prof. Dr. Aziz KONUKMAN, Prof. Dr. Ergin İĞREK, Prof. Dr. Nahit TÖRE</i>	49
AB ile Müzakereler ve Beklentiler <i>Prof. Dr. Emin ÇARIKCI</i>	55
Gümrük Birliği ve Dış Ticarete Etkileri <i>Doç. Dr. Mehmet YAZICI</i>	63
Vakıf Üniversiteleri, Birer Sosyal Sorumluluk Projesi Ürünüdür <i>Dr. A. Turan ÖZTÜRK</i>	67
Mevlânâ: Mitler ve Gerçekler <i>Kerem GÜN</i>	73
Ülkemizde Çağdaş Sanat Müzeciliği <i>Tekin KOÇAN</i>	81
Fakülte - Bölüm: Çankaya Üniversitesi Matematik - Bilgisayar Bölümü <i>Doç. Dr. Dumitru BALEANU</i>	84
Ostim OSB-Çankaya Üniversitesi İşbirliği: İş ve İnşaat Makineleri Kümelenme Çalışmaları	86
Mezun: Çiğdem ACAR, Nurcan Zehra ÇARIKCI, Ömer ÇELİK	88
Kültür-Sanat	95
Haberler	98
Spor	116

Çankaya Üniversitesi adına Sahibi:
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Yakup Sarıcan
ysarican@chankaya.edu.tr

Yayın Kurulu:
Prof. Dr. Nahit Töre
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç
Doç. Dr. Mustafa Tören Yücel
Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul Koç

Yrd. Doç. Dr. Nüzhet Akın
Okutman Gülşen Çulhaoğlu
Yakup Sarıcan
Edip İlkay Sunay

Yazı İşleri:
Ayça Tatoğlu

Yayın Hazırlık:
Ebru Güler

Fotoğraflar:
Doğan Dereağzı,
Şerafettin Karaköy

Yönetim Yeri:
Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü
Öğretmenler Caddesi No: 14
Yüzüncüyıl 06530 Ankara
Tel: 0312 284 45 00 / 140

Tasarım:
Turuncu Digital Reklamcılık
Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Basım yeri ve tarihi:
Ajanstürk Gazetecilik ve Matbaacılık
İnş. San. A.Ş.
İstanbul Yolu 7.km Necdet Evliyagil

Sokak No:24 Batıkent - Ankara,
27 Haziran 2008

Çankaya Üniversitesi Basın ve Halkla
İlişkiler Müdürlüğü tarafından
hazırlanmıştır.

Dergide yayınlanan yazılar kaynak
gösterilerek kullanılabilir.

İmzalı yazılardaki görüşler yazarlarına
aittir.

Üç ayda bir yayımlanır.
Yerel süreli.

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ
Çankaya Üniversitesi Rektörü

**Birlikte çalışan, dayanışma içinde olan sektör, kümeleşebilir®
Küme, küreselleşen ekonomi ile daha kolay rekabet edebilir**

**Kümeleşmek, ne basit anlamda ortaklık kurmaktır
Ne de firmaları birbirinin boyunduruğu altında tutmaktır**

**Kümeleşme, AR-GE, inovasyon ve bölgesel kalkınmaya götüren yoldur
Hatta, bölgesel kalkınma için var olan modellerin en uygunudur
Yüksek teknolojiyi ülkemizde üretmenin de başka yolu yoktur**

**Kümeleşmek, akıl ve bilgi paylaşımıdır
Bundan, bütün küme üyeleri faydalanır
Unutmayınız ki birlik olmakta her zaman hayır vardır**

**Kümenin doğal aktörleri, bilgi ve ürün üretenlerdir
Sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler bu oluşuma destek verir**

**Değerli sanayiciler, akademisyenler, ülkemizin geleceği ve teminatı sizlersiniz
Vatan için, ülke için kümeleşmelisiniz
Çaresiz ve umutsuz değiliz
Kümeleşmenin önemini kavramaya başladı sanayicilerimiz**

**Dünyada, sektör bazında binlerce küme örnekleri vardır
Ülkemiz ise maalesef, bu sürecin daha en başlarındadır**

**Kümeleşemeyen sektörlerin sanayicileri dikkat etmelidir
Çünkü, tek başlarına sektörlerinde kurulmuş olan yabancı kümelerle rekabet edemezler**

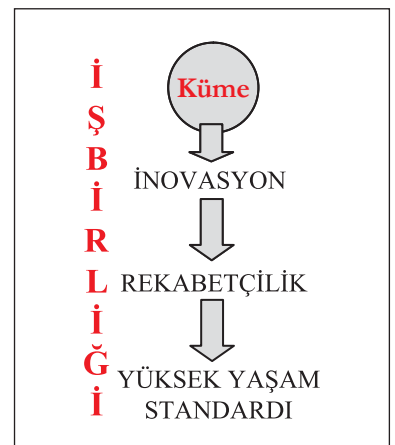
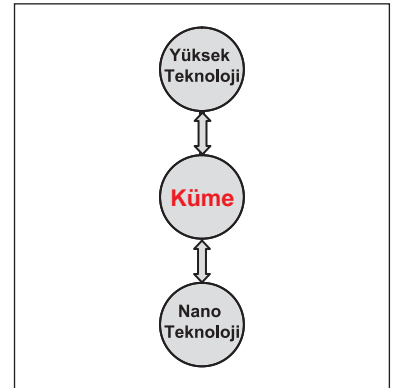
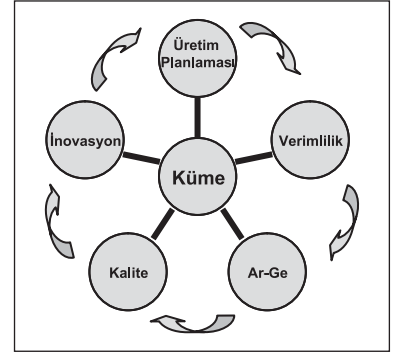
**Devlet büyüklerimizi daha çok geç olmadan bilgilendirmek küme üyelerinin görevidir
Bu görevi de mutlak surette hep birlikte yapmamız gerekir**

**Kümeleşen bölgelerin rekabet etme gücü artar
Bu da milli gelirin artmasını sağlar**

**Kümeye esas olan unsurlar, dürüstlük, çok çalışmak, karşılıklı saygı ve sevgidir
Bu unsurları sağlayanlara başarı zaten gelir**

**Bir bilim insanı olan Ziya Güvenç, sizlerle düşüncelerini paylaşmaktadır
İnanıyorum ki Devlet Büyüklerimiz de gereğini yapacaktır**

**Bizler, üzerimize düşenleri, eksiksiz olarak yapalım
Yüce Yaradanın bizlerle olduğunu da hiç bir zaman unutmayalım**

Yakup Sarıcan

AYDINLIK...

*"Karanlıktan korkan bir çocuğu rahatlıkla hoşgörebilirsiniz.
Yaşamdaki asıl trajedi, yetişkinlerin aydınlıktan korkmasıdır."*

Plato (MÖ 427-347)

Cumhuriyet, uygarlığın çok iyi bilinen tarihi 'aydınlanma' üzerine kurulmuştur. Bu sürecin temel koşulu da devletin laikleşmesine dayanmaktadır.

Avrupa'da aydınlanma, yüzlerce yıllık sancılı ve kanlı bir tarihin ürünüdür. Türkiye'de de aydınlanmanın bir nesilde toplum tarafından özümsemesi beklenemezdi. Bu nedenle günümüzde olup bitenlere bakarak hüküm vermek acelecilik sayılabilir. Laik ve demokratik sistemi savunanlarla onun karşısında olanlar arasında var olan hesaplaşma, çatışma ve tartışmanın çok uzun bir zaman daha süreceği anlaşılmaktadır. Bunun bütün göstergeleri son günlerde sergilenmektedir. Belki de bu tartışmalar hiçbir zaman sonuçlanmayacaktır.

Yerleşmiş demokrasilerde, yasama, yürütme ve yargı erkleri arasında ayırım ve dengeler berraktır. Bu demokrasilerde, parlamentoda salt çoğunluğu elde etmiş bir parti her istediğini yapamaz. Her güçlü iktidar için mutlak görev, çoğunluğun mutlak bir yetki olmadığı bilincinde ve sorumluluğunda olmaktır. Her demokraside parlamento çoğunluğunun üzerinde bazı erkler ve değerler vardır.

Bizim gibi demokrasiye yeni geçen ve kültür gelenekleri Batı'ya göre farklı olan ülkelerde bu üç erk dışında başka erkler de söz konusu olmaktadır. Buna bir örnek olarak medya gösterilebilir.

Bugün, insan haklarına dayalı hiçbir demokraside görülmeyecek bir utanç manzarası toplum iletişimde ve medyada egemlenmektedir. Telefonlarda, dost sohbetlerinde ya da buluşmalarda sarf edilen basit sözler ya da şakalar, gezi fotoğrafları olduğundan çok farklı şekilde topluma yansıtılmaktadır. Bu da var olan toplumsal kaos ortamının ve ülke geleceğinin belirsizliğinin sürmesini olanaklı kılmaktadır. Huzursuzluk, ümitsizliği beslemektedir.

Oysa, yasama ve yürütme erki, ülkenin yoksulluk, yolsuzluk, işsizlik, pahalılık, yetersiz sağlık hizmetleri ve kötü beslenme gibi temel sorunlarını çözmek için kullanılsa, her şey daha güzel, daha iyi olmaz mıydı?

Genel görünüme baktığımızda, ülkemizin içinde bulunduğu bu durumdan çıkmasının tek yolunun 1923 laik Cumhuriyetinin temel ilkelerinin, başta siyasal güçler olmak üzere tüm kesimler tarafından benimsenmesinden geçtiği bir kez daha anlaşılmaktadır.

Prof. Dr. Emel DOĞRAMACI
Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı
ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
(KADUM) Müdürü

İŞ HAYATINDA KADIN

Hepimizin bildiği gibi; Mustafa Kemal Atatürk, içindeki aydınlanma ateşini Tefvik Fikret ve Namık Kemal gibi aydın sıfatını fazlasıyla hakeden yazarlarımızdan almıştır. Bu bağlamda, sözlerime Tefvik Fikret'in şu ünlü özdeyişi ile başlamak istiyorum:

"Kızlarını okutmayan millet, oğullarını manevi öksüzlüğe mahkûm etmiş demektir; hüsrana ağlasın...!"

Türk kadını, Cumhuriyetin kuruluşunu takiben bilim, adalet ve siyaset gibi çok önemli alanlarda kayda değer aşamalar katedebilmiş ve bugün bilim kürsüsüne, hâkim kürsüsüne, parlamento kürsüsüne başı dik bir biçimde yükselebilmişse, bu kazanımları Türk İnkılabı ve Devrimlerinin başmimarı olarak yeni bir çağ başlatan Mustafa Kemal Atatürk'e borçludur.

Atatürk, 30 Ağustos 1925 günü Kastamonu'da yaptığı konuşmasında şunları söylüyordu:

"Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkilâbin amacı; Türkiye Cumhuriyeti

halkını tümden çağdaş ve bütün anlam ve biçimi ile uygar bir toplum durumuna ulaştırmaaktır." (Atatürk, S.D.II)

Atatürk'ün, kadınlara olan güveni ve onlara verdiği önem, Cumhuriyetin kuruluşunun daha ilk yıllarından itibaren şu sözleri ile kendini göstermiştir:

"Bizim toplumumuzun başarı göstermemesinin sebebi, kadınlarımıza karşı gösterdiğimiz ihmal ve kusurdan doğmaktadır." (1923)

"Kadınlarımız hatta erkeklerden daha çok aydın, daha feyizli ve daha fazla bilgili olmaya mecburdurlar." (1923)

"Şuna inanmak lâzımdır ki dünya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir." (1923)

"... Bir toplum, bir millet, erkek ve kadın denilen iki cins insanlardan oluşmaktadır. Olabilir mi ki bir parçasını ilerletelim. Diğerini gözardı edelim de kitlenin tamamı ilerlemiş olabilsin? Mümkün müdür ki bir toplumun yarısı toplarlara zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı

"Kızlarını okutmayan millet, oğullarını manevi öksüzlüğe mahkûm etmiş demektir; hüsrana ağlasın...!"

Tefvik Fikret

göklere yükselebilirsin? Şüphesiz yok, ilerleme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve gelişme sahalılarında ve yenilikle birlikte mesafe almak gereklidir..." (30.08.1924, Kastamonu'daki ikinci konuşması)

İşte Atatürk, eşitlik, çağdaşlaşma ve modernleşme ilke ve inançları ile kadın konusundaki devrimlerini, bu alanlarda çıkardığı yasalarla gerçekleştirmiştir.

İlk yasa 1924'teki "Tevhidi Tedrisat" kanunudur. Buna göre eğitim, daha önce uygulanan ikili eğitim (dine dayalı medrese ve normal okul) birleştirilerek, kız-erkek tüm çocuklara açılmıştır. İlkokul karma ve zorunlu hale getirilmiştir. Çocuklarını okula göndermeyen ailelerin cezalandırılmaları bir yaptırım olarak düşünülmüştür.

İkinci yasa ise kadın statüsünde devrim niteliğinde olan ve 1926'da çıkarılan "Medeni Kanun"dur. Bu kanun uyarınca; evlilik, boşanma, tanıklık ve miras hukukunda, kadın ve erkek arasında bir eşitlik sağlanmıştır.

Medeni Kanunu, 1934 yılında çıkarılan ve kadınlara "seçme ve seçilme" hakkı tanıyan diğer bir kanun izlemiştir. Bu konuda da kadın-erkek eşitliği sağlanmıştır.

Günümüze gelindiğinde ise aşağıda verilecek olan istatistikler, "eğitim" alanındaki, "parlamento"daki ve farklı mesleklerdeki "istihdam" oranları bakımından, Atatürk'le başlayan devrimlerin çağdaş Türk kadınına sağlamış olduğu açılımları açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Tablo 1: OKUR-YAZARLIK ORANI

Yıl	Toplam	Kadın	Erkek
1935	19,2	9,8	29,3
1940	24,5	12,9	36,2
1945	30,2	16,8	43,7
1950	32,5	19,4	45,5
1955	41,0	25,6	55,9
1960	39,5	24,8	53,6
1965	48,8	32,8	64,1
1970	56,2	41,8	70,3
1975	63,7	50,5	76,2
1980	67,5	54,7	80,0
1985	77,4	68,2	86,5
1990	80,5	72,0	88,8
2000	87,3	80,6	93,9
2004	92,9	90,1	96,1

Kaynak: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Kadın, 2004

Tablo 2: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRETMEN SAYISI

TOPLAM	ERKEK	%	KADIN	%
20.910	1167	5,5	19.743	94,5

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı – Türkiye Eğitim İstatistikleri – 2005-2006

Tablo 3: İLKÖĞRETİMDE ÖĞRETMEN SAYISI

TOPLAM	ERKEK	%	KADIN	%
389.859	207.223	53,5	182.636	46,5

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı - Türkiye Eğitim İstatistikleri – 2005-2006

Tablo 4: ORTAÖĞRETİMDE ÖĞRETMEN SAYISI

TOPLAM	ERKEK	%	KADIN	%
185.317	108.195	58,3	77.122	41,7

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı – Türkiye Eğitim İstatistikleri – 2005-2006

Tablo 5: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRENCİ SAYISI

TOPLAM	ERKEK	%	KIZ	%
550.146	286.347	52	263.799	48

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı – Türkiye Eğitim İstatistikleri – 2005-2006

Tablo 6: 2005-2006 ÖĞRETİM YILI İLKÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ SAYISI

TOPLAM	ERKEK	%	KIZ	%
10.273.935	5.615.591	54,6	5.580.344	45,4

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı – Türkiye Eğitim İstatistikleri – 2005-2006

Tablo 7: ORTAÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ SAYISI

TOPLAM	ERKEK	%	KIZ	%
3.258.254	1.855.741	57	1.402.515	43

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı – Türkiye Eğitim İstatistikleri – 2005-2006

Tablo 8: ÜNİVERSİTELERDE OKUYAN ÖĞRENCİ SAYISI

ÖĞRETİM YILI	TOPLAM	ERKEK	%	KIZ	%
2004-2005	1.942.995	1.120.752	57,7	822.243	42,3
2005-2006	2.155.170	1.231.445	57,1	923.725	42,9

Eğitim alanındaki durumu yukarıda sayısal olarak tablolar halinde gösterdikten sonra, mesleki bakımdan son yıllardaki durumu erişilebilir istatistikler üzerinden özetlemekte yarar görüyorum:

Tablo 9: BAZI MESLEKLERDE KADIN ORANI

Meslek	Kadın (%)
Mimar	36
İnşaat Müh.	7.8
Makine Müh.	4.9
Doktor, Cerrah	29
Diş Hekimi	32.2
Eczacı	50.8
Bilgisayar Prog.	50.0
Mali Müşavir	6.2
Avukat	33
Hakim, Savcı ve Mahkeme Üyesi	15.6

Kaynak: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Türkiye’de Kadın, 2005

Tablo 10: AKTİF İŞGÜCÜNE KATILIM

	Türkiye	Avrupa Birliği
Kadın	% 27	%55

Türkiye İstatistik Enstitüsü, 2005

Bu noktada şu hususu da vurgulamak isterim ki; yetersiz eğitim nedeniyle istihdam olanaklarından yoksun kalan kadınlar, doğal olarak ve ne yazık ki daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar. Son araştırmalara göre, 15-29 yaş grubu genç kızların yaklaşık olarak %60’ının, 25-29 yaş grubunun %66’sının hem eğitimden hem de istihdamdan dışlandıklarını söyleyebiliriz. Bu bağlamda en önemli sorunlardan biri de, kadınların kayıtdışı ekonomide çalışıyor olmalarıdır.

Tablo 11: Üniversitelerdeki Kadın Öğretim Elemanı Sayısı 1950/51 – 2003/04

Yıl	Toplam	Prof.	Doç.Dr.	Yrd.Doç.Dr.	Öğretim Görevlisi	Okutman	Araştırma Görevlisi
1950-1951	240	12	35	-	3	20	170
1955-1956	321	15	55	-	2	28	221
1960-1961	590	33	74	-	21	55	407
1965-1966	1 192	74	90	-	228	69	731
1970-1971	1 905	130	172	-	230	270	1 103
1975-1976	5 354	2 677	277	768	514	244	874
1980-1981	3 056	313	491	50	622	387	1 193
1985-1986	6 676	297	609	611	1 265	920	2 974
1990-1991	10 443	974	559	1 024	1 509	1 567	4 810
1991-1992	10 694	988	804	997	1 473	1 669	4 763
1992-1993	11 970	1 029	958	1 131	1 579	1 821	5 452
1993-1994	13 139	1 107	1 001	1 309	1 654	1 942	6 126
1994-1995	13 806	1 217	1 038	1 484	1 764	2 046	6 257
1995-1996	15 693	1 388	1 119	1 713	1 998	2 237	7 238
1996-1997	17 828	1 521	1 151	1 907	2 218	2 370	7 823
1997-1998	19 065	1 674	1 243	2 133	2 549	2 450	8 148
1998-1999	20 826	1 790	1 321	2 380	2 738	2 796	8 853
1999-2000	23 099	1 970	1 444	2 746	3 282	3 023	9 635
2000-2001	24 361	2 181	1 605	3 031	3 492	3 043	10 017
2001-2002	26 154	2 350	1 754	3 368	3 958	3 121	10 611
2002-2003	28 205	2 546	1 758	3 758	4 427	3 235	11 481
2003-2004	29 858	2 785	1 739	4 094	4 878	3 123	1 224

Kaynak: ÖSYM - 2005-2006 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri

Kadınların üniversitelerde istihdamını gösteren yukarıdaki sayısal dağılım şu şekilde özetlenebilir: Türkiye’deki kadın öğretim elemanlarının oranı %39 civarındadır ve örneğin toplam profesörler içinde kadın oranı da %27’ye ulaşmış bulunmaktadır.

Yıllar içinde geliyor olmakla birlikte, mesleki bakımdan hayata katılma süreçlerinde, Türk kadınının halen kat etmesi gereken uzun ve kolay olmayan bir yol olduğu gerçeğini vurgulamak durumundayız.

Son olarak, Türkiye’de ve dünyada “kadın”ın siyaset alanında nasıl bir konumda bulunduğu, yine yukarıda olduğu gibi, tablolar halinde ve sayısal bir biçimde irdelemek istiyorum:

Tablo 12: DÜNYA PARLAMENTOLARINDA KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI

(Dünya Sıralamasına Göre)

Sıra	Ülke	Sandalye	Kadın	%
4	Norveç	169	64	37.9
8	Küba	609	219	36.0
9	İspanya	350	126	36.0
9	Arjantin	257	90	35.0
42	Pakistan	342	73	21.3
48	Çin	2980	604	20.3
51	İngiltere	646	127	19.7
62	Bosna - Hersek	42	7	16.7
67	ABD	435	66	15.2
73	İsrail	120	17	14.2
79	Yunanistan	300	39	13.0
84	Fransa	574	70	12.2
87	Azerbaycan	124	14	11.3
93	Maceristan	386	40	10.4
100	Japonya	480	43	9.0
103	Türkiye	550	48	8.7
104	Hindistan	545	45	8.3
114	Nijerya	360	23	6.4
115	Cezayir	389	24	6.2
124	İran	290	12	4.1
130	Mısır	65	1	1.5
134	Suudi Arabistan	150	0	0
134	Kırgızistan	72	0	0

Kaynak:Inter-Parliamentary Union,31 Temmuz 2006

Tablo 13: TBMM'DEKİ KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI

Seçim Yılı	Kadın	Toplam	Kadın %
1935	18	395	4.6
1939	15	400	3.8
1943	16	435	3.7
1946	9	455	2.0
1950	3	487	0.6
1954	4	535	0.7
1957	7	610	1.1
1961	3	450	0.7
1965	8	450	1.8
1969	5	450	1.1
1973	6	450	1.3
1977	4	450	0.9
1983	12	400	3.0
1987	6	450	1.3
1991	8	450	1.8
1995	13	550	2.4
1999	22	550	4.0
2002	24	550	4.3
2007	46	550	8.3

Tablo 14: DÜNYA PARLAMENTOLARINDA MİLLETVEKİLLİĞİ DAĞILIMI

TOPLAM	ERKEK	%	KADIN	%
35.741	29.754	83.2	5.987	16.8

Kaynak: Inter- Parliamentary Union, 31 Temmuz 2006

Tablo 15: KITALARA GÖRE KADIN MİLLETVEKİLİ ORANLARI

İSKANDİNAV ÜLKELERİ	AMERİKA	AVRUPA	ASYA	ARAP ÜLKELERİ
% 40	% 20.6	% 17.3	% 16.4	% 8.2

Kaynak: Inter- Parliamentary Union, 31 Temmuz 2006

SONUÇ

Yukarıdaki verilere bakıldığında, Atatürk'ten günümüze uzanan yolda, "kadının toplumsal statüsü" ve mesleki hayata katılımı konusunda göreceli de olsa önemli bir yol alındığını ve kadınların elde edebilmiş olduğu haklarda belirgin bir düzelme ve gelişmenin sağlandığı anlaşılmaktadır. Sözü edilen ilerlemenin çok daha olumlu noktalara taşınabilmesi için gerekli çabaların gösterilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu bağlamda; yalnızca siyasi

platformdaki kişi ve kurumlardan görev beklemek yerine, üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının böylesine önemli bir konuyu sürekli olarak ülke gündeminde tutacak girişimlerde bulunmaları etkin bir yol olacaktır. Kadının ülkemizdeki konumunu ve gelecekte beklentilerini somut çalışmalarla ortaya koyarak saptanan hedeflere yönelik örgütlü girişimlerde bulunmak ve bütün bu çabaları Mustafa Kemal'in izinde yılmaksızın inatla sürdürebilmek kararlı bir mücadelenin açık bir göstergesi olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Başgöz, İlhan; H.E. Wilson, Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim ve Atatürk, Ankara, 1973.
2. D.İ.E., Milli Eğitim İstatistikleri, 2006.
3. D.İ.E., İstatistiklerle Kadın, 1927-2005.
4. Doğramacı, Emel; Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü, Türkiye İş Bankası, Ankara, 1997.
5. Feyzioğlu, Turhan; Atatürkçü Düşünce, "Atatürk ve Kadın Hakları", Ankara 1992.
6. Inter Parliamentary Union Database: <http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>, 15.4.2000, "Women in National Parliaments".
7. Kocatürk, Utkan; Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Turhan Kitabevi, 1984.
8. M.E.B., Milli Eğitim Sayısal Veriler, 2000.
9. ÖSYM, Yükseköğretim İstatistikleri 1999-2006 Öğrenci Sayıları Özet Tablosu.
10. Türk Medeni Kanunu Tasarısı ve Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şerhi Hakkında Kanun Tasarısı, Ankara 1999.

İŞ HAYATINDA KADIN OLMAK

Nur BATUR
Gazeteci, Yazar

Geleceğe yatırım yapabilmek için bugünün verilerini çok iyi bilmek ve görmek gerekiyor. Küresel verilerden birkaç veriyi sizlerle paylaşmak istiyorum. Tablo kadınlar açısından son derece kaygı verici.

Dünya Bankası verilerine göre, okuma-yazma bilmeyen 867 milyon yetişkin var. Bunun yüzde 64'ü kadın. 6-11 yaş grubu okula devam etmeyen insanların sayısı, 113 milyon

ve bunun büyük bir bölümünü kız çocukları oluşturuyor. Okula kayıtlı olmayan gençlerin yüzde 60'ını da yine kızlar oluşturuyor. Çalışma hayatında kadınlar, çoğunlukla sosyal güvenliği olmayan, düşük ücretli, yarım günlük, düşük statüde, geçici işlerde çalışıyorlar. Eşit iş yapsalar da yüzde 20-yüzde 30 daha düşük ücret alıyorlar. Kadınlar çalışma saatlerinin 3'te 2'sine katkıda bulunuyorlar; ama dünya gelirinin ortalamasınının 10'da birini alıyorlar; yani büyük bir uçurum var. Her yıl çoğu kadın ve çocuk olmak üzere yaklaşık 2 milyon insan fuhuşa, köleliğe ve özgürlükleri kısıtlanarak çalışmaya zorlanıyor.

Türkiye'de kadınlar, Cumhuriyet ile birlikte toplum ve iş hayatına aktif olarak girdi ve bugün Cumhuriyet döneminin yetiştirdiği çok değerleri bilim kadınları, iş kadınları, gazeteciler ve çeşitli alanda kadınlar var ama bu yeterli değil. Bugün hâlâ siyasette kadının adı yok. Parlemantoda 550 milletvelimiz var, bunların sadece 48'i kadın. 3500 belediyeden 18'ini kadın yönetiyor. Türkiye nüfusunun yarısından fazlası kadın. Kadının toplumda daha etkin olduğu bir Türkiye'yi arzu ediyoruz ve bu yönde de yürüyoruz diye düşünüyorum.

Halim BAHADIR
Gazeteci, Yazar

Yaklaşık 10 yıllık bir yazarlık hayatım var. Bu 10 yıl içinde şöyle bir uygulama başlattım.

6000-6500 okurla yüzyüze konuştum, dert dinledim. İnsanların hayat karşısındaki hallerini daha iyi gördüm, daha iyi empati yapabildim. Kadınlara gerçekten çok teşekkür ederim, çünkü benim okurlarımın yüzde 70'i kadınlar. Kadın okurlar çok sadıktır. Bir yazarda kendilerinden bir şey bulduklarında onu asla bırakmaz. Erkeklerden daha cesurdur, görüşlerini, duygularını bunca baskıya rağmen ortaya koyar.

Günümüz iş dünyasında vahşi bir ortam var ve bu ortama erkeklerin bile dayanması çok zor. Aynı işi yapan bir karı-koca eve geldiklerinde erkek çok yoruldu, diye koltuğa seriliyor. Kadın da yoruluyor; fakat kadının yoruldu, deme hakkı yok. Eve geldiğinde yemek yapacak, çocukla ilgilenecek...

Erkeğe göre fiziksel olarak daha güçsüz kadın, doğal olarak iş dünyasında şöyle bir şeyle karşılaşılıyor: Yukarılara çıkabilmek için erkekleşmeli miyim, yoksa kadın olarak da oraya çıkabilir miyim? Bu, özellikle siyasette görülüyor. Kadın siyasetçiler, erkeklerden daha erkek oluyor. Ben kadın kimliğimle yukarılara tırmanamayacağım, o zaman erkekler gibi olmalıyım, diye düşünüyorlar. Bu da sonradan müslüman olan kavimlerin, asıl müslümalardan daha tutucu olmalarına benziyor; çünkü erkekleşen kadın, erkekten çok daha erkek oluyor. Erkeğin bile yapmadığı acımasızlıkları yapmak durumunda kalıyor.

Öncelikle şuna karar vermek gerekiyor. İş, insan hayatının neresinde olmalıdır? Ben nasıl bir hayat yaşamak istiyorum? Ben kimim, nasıl bir kişiliğim? Ben bu kişiliği nasıl daha mutlu edebilirim? Bu hayatı finanse edecek gelir

nedir? Eğer ben o geliri bulabiliyorsam zaten mutluyumdur.

Erkekleşmenin bu durumda hiçbir mantığı yok. İş dünyasında, erkeğin yapabildiği her şeyi kadın da yapabiliyor. Sorun kadın haklarından ziyade insanda bitiyor. Eğer bir erkek kendini yetiştirmiş, kendine yatırım yapmışsa ve kadına baktığında onu önce insan olarak görüyorsa burada insan haklarını ve kadın haklarını tartışmanın bir anlamı da kalmıyor.

Ben bir erkek olarak, güçlü bir kadınla birlikte olmayı, her türlü derdimi, sıkıntımı paylaşabilmeyi isterim; ancak bunu isterken de kadınları zayıf ve güçsüz kılabilmek için elimizden geleni yapıyoruz. Kadının güçsüz olduğu, zayıf olduğu ve özgür olmadığı bir yerde erkeğin de özgür olması mümkün değildir.

Nur BATUR

Yönetici konumuna çıkarken kadın, erkekleşmeli mi yoksa kadın özelliklerini koruyarak mı yönetici olmalı? Siyasete girdiği zaman erkekleşen kadınlar mı istiyoruz? Bu soru bence çok önemli. Burada söz konusu olan erkekleşmek ya da kadınlaşmak değil; önemli olan profesyonel olmaktır. Profesyonel olarak davranmak, işini bilmek, bilgiye dayanmak, geleceği görmek ve disiplinli bir şekilde çalışmak.

Dr. Nilay ALUFTEKİN
Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Görevlisi

Aslında dünyaya geldiğimiz anda kadın-erkek olarak farklılaştırılmaya başlıyoruz. Bu süreç sonrasında hayata cinsiyetleri farklı algılayarak başlıyoruz. Bu farklı algılanan cinsiyetler bağlamında iş yaşamında kadını tartışacağız.

Bence tartıştığımız bu sorun, bireysel bir sorun değil, toplumsal bir sorun. Bu sorunu çözmek için kadın-erkek ayrımı yapmadan hümanist bir yaklaşımla her iki cins de insan olarak bakıp sorunların üzerine gitmek gerekir. Bunu

belirttikten sonra sizlerle kendi tecrübelerimi paylaşmak isterim.

Makina Mühendisliği bölümü, kadın istihdamının en düşük olduğu bir meslek dalıdır. Bu yüzden aslında iş hayatında kadın olmayı sorgulamadan önce, ben üniversitede okurken kadın olmayı sorgulamaya başladım. Bölüme girdiğimizde 3 bayandık. Başta erkek arkadaşlarımız tepki gösteriyordu, gerektiğinde makinanın altına gireceğiniz, işçilere talimat vereceğiniz bir meslekte sizin ne işiniz var, diyorlardı. Hiç unutmuyorum, yaz stajında mengene başında eğe yaparken arkamızdan gülerlerdi.

Okulu bitirdikten sonra çok büyük umutlarla iş hayatına atılmaya hazırlanırken başvurduğum firmalarda hep masa başı işi, benim çalışmayı tercih etmediğim pozisyonlar bana öneriliyordu ve çoğunlukla şunu söylüyorlardı: "Atölyede ve şantiyede çalışmanız uygun olmaz; çünkü işçiler hiçbir zaman kadın bir mühendisle çalışmayı tercih etmezler." Altı ayın sonunda hâlâ işsizdim; ama yılmadım. Sekizinci ayın sonunda bir devlet kurumunun ana fabrikasında işe başladım.

"Hangi pozisyonu istiyorsun?" dediler, ben de atölye şefliği dedim. Atölye şefi olarak başladım.

Atölyede dolaşırken işçilerin tutumları, "Aman başımızdan çabuk gitsin, bu ne anlar ki bize soru soruyor" şeklinde oldu. Bütün bunlar olurken kendimde bir takım değişiklikler yapma gereği hissettim ve işe bir sweatshirt ve kot pantolonla gitmeye başladım. Sonra yürüyüşüm, konuşmam değişti. 1,5 sene geçtikten sonra yerime erkek bir makina mühendisi geldi ve beni de etüt projeye aldılar. Sebebini

sorduğumda bunun kesinlikle performansım- la ilgili olmadığını, işçilerin kadın bir makina mühendisiyle çalışmaya alışkın olmadıklarını söylediler. İdallerimi bir kenara bırakıp istifa ettim ve yurt dışına gittim. Şimdi ise bana göre cinsiyet ayrımının hiç yaşanmadığı akademisyenlik mesleğinde yoluma devam ediyorum.

Toplumsal olarak kadının rolü baştan belirlenmiştir. İlk önce iyi bir eş, iyi bir anne, iyi bir ev kadını, daha sonra çalışma hayatı. Bu farklı kimlikleri kadının dengeli bir şekilde taşıması oldukça zor. Ya ev hanımlığından ya iyi bir eş olmaktan ya da kariyerinizden vazgeçeceksiniz. 2007 yılında istihdam rakamlarına baktığımızda 257 bin kadın iş hayatından çekilmiş. Demek ki kadınlar bu farklı kimlikleri yaşarken iş hayatından çekilmeyi tercih ediyorlar. Aslında bu biraz da ailelerin bizlere verdikleri sosyal kimlikle de ilgili. Eğer bir kız çocuğu iyi bir eş, iyi bir gelin, iyi bir anne şeklinde yetiştiriliyorsa çalışmamayı ya da çalışma hayatından çekilmeyi; ayaklarının üzerinde dur, kendi ekmeğini kazan, şekilde yetiştiriliyorsa genelde kadınlar kariyeri tercih ediyor.

Bu tercihi yapamayan kadınlar var mı? Diyebilirsiniz ki Türkiye çok demokratik bir ülke, bu demokratik süreçler içerisinde her kadın istediği seçimi yapabilir. Durum teoride böyle; ama pratikte değil.

Şimdi iş hayatındaki kadının farklı bir boyutuna gireceğim; çünkü iş hayatında kadın deyince kentsel alanlarda belirli iş alanlarında çalışan kadınlar akla geliyor; ama yaptığım çalışmalarda özellikle tarımda çalışan kadınların da iş hayatlarını görme fırsatı buldum. Şöyle bir karşılaştırma yapacağım, kentte yaşamının getirdiği bir çok zorluk var; ama bunun

yanında bir sürü kolaylıklarla donanmış, yeni teknolojilerin kullanıldığı ofislerde; hatta evlerinde de bu kolaylıkların sağlandığı çalışan kadınlarla kırsalda günde 12-16 saat çalışan kadının iş yaşamını karşılaştırmak gerekiyor.

Türkiye'de kırsal alanda tarım sektöründe 8.5 milyon nüfus istihdam ediliyor. Bunun yüzde 51'ini kadınlar oluşturuyor. Asıl üzücü olan ise bu kadınların yüzde 88'inin ücretsiz aile işçisi olmaları. Çalıştıkları halde bu çalışmanın karşılığını alamıyorlar. Aynı zamanda bu kadınların herhangi bir sosyal güvencesi ve güvenliği de yok. Erkeklerin gerçekleştirdiği faaliyetlerin hepsini; hatta daha fazlasını gerçekleştiriyor. Ev işleri, çocuk bakımı gibi işlerin yanında tarla, bahçe, hayvan bakımı gibi işler de uğraşiyor. Bu kadınların buldukları o kesimde fiziksel hareketliliklerini ve ekonomik özgürlüklerini düşününce, politik ve yasal düzenlemeler hakkındaki bilgilerini ya da ulaşabilirliklerini düşününce aradaki uçurum ortaya çıkıyor. Bunların yüzde 51'i kadın dedik; ama Avrupa Birliği sürecinde tarımda büyük bir oranda küçülme yaşanıyor ve tarımda çalışan bu kadınların istihdam açığı ortaya çıkıyor. Şimdi yeni uygulamalar var, tarımda çalışan bu kadınların yeni istihdam olanaklarının hangi alanlarda yaratılabileceğine dair.

Son söz olarak, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutlayarak mı geçirmek lazım yoksa sosyal haklardan yoksun, kayıt dışı çalışan sürekli ev işi yapmaya, ev hanımı yapılmaya zorlanan, tarlada, bahçede insan onuruna yakışmayan bir şekilde çalışan, kaderine razı kadınlara yönelik iyileştirilmelere adımın atılması ve bunların takipçisi olunması gereken bir gün olarak mı anılmalı?

Nur BATUR

Erkek toplumunun kadın yöneticiye alışması hiç kolay bir süreç değil; ama zannediyorum,

Türk toplumu bu yolda çok büyük bir mesafe aldı. Artık hemen her kesimde kadın yöneticiler gurur duyulacak noktalara geldi.1976 yılında gazeteciliğe başladığımda çok az kadın gazeteci vardı. İdol olarak gördüğümüz iki kadın gazeteci vardı. Bir tanesi Nilüfer Yalçın, diğeri ise Müşerref Hekimoğlu idi. İkisi de kadın gazetecilerin duayeniydi. Bugün Türk basınında kadın gazetecilerin sayıları olağanüstü boyutlara ulaştı. Genç kızların büyük bir bölümü iletişim fakültelerinde gazetecilik bölümünü seçiyor. Bu ilgi çok gurur verici bir gelişme; ama yöneticilik kademelerine baktığımızda kadını göremiyoruz.

Medyada yazı işleri masalarında ancak bir kadın var ya da yok. Köşe yazılarında kadın meslektaşlarımız var; ama ne yazık ki onların daha çok kadın konularını yazmalarını istiyorlar, siyaset sadece erkek egemenliğinde gibi görünüyor. Kadınların görüşleri ve tecrübeleri dikkate alınmak istenmiyor. Hele son zamanlarda televizyonlardaki açık oturumlarda, haber programlarında genellikle erkek yorumcular var. Ana haber bültenlerine baktığımızda dört erkeğin olduğunu görüyoruz. Neden bunların arasında kadın yok, diyorsunuz, bunu yapabilecek birikime sahip kadın haberciler yok mudur? Kadın ana haber bültenini sunduğu zaman güzel olması, sarışın olması tercih ediliyor; ama erkek ana haber sunucusu 60 yaşının üzerinde de olabiliyor. Bu ayrımları kıracağız tabii ki. Kadınlar medyada da büyük bir çalışma içerisinde.

Doç. Dr. Belgin İŞGÖR

Atılım Üniversitesi Malzeme Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

Eğitimi aldığım fen bilimleri kitaplarında buluşları yapanların isimleri yazar ve parantez içinde de "Bu çalışmada şuna teşekkür ederiz" tarzında cümleler geçirdi ve bu isimlerin hepsi de kadın olur. Ben de çok merak ettim bunun nedenini. Tarihe baktığımızda Romalı Hypatia en iyi bilinen bilim kadınlarından biri-

si ve o yüzyıllardaki kadınların konumunu düşündüğümüzde muazzam bir eğitimi var. Bu başarıları onu İskenderiye Üniversitesi'nin başına getiriyor. Çok iyi matematik öğretmeye başlıyor, felsefe öğretiyor; fakat o zamanki kural koyucular, öğretilerini uygun bulmuyorlar ve malesef siyasi bir cinayete kurban gidiyor.

Sophie Germain, matematikçi Gauss'la mektuplaşarak bilgi alışverişinde bulunuyor. Kadınların bilim yapması kabul edilmediği için mektuplarını erkek ismiyle gönderiyor. Gauss'tan bilgileri erkek ismiyle yazdığı mektuplarla alıyor.

Emilie du Châtelet, 1700'lü yıllarda yaşıyor, çok zengin bir ailede olması onu biraz daha avantajlı bir hale getiriyor; ama ortam müsait değil. Hiçbir üniversiteye, hiçbir burslu okula kadın olduğu için kabul edilmiyor. Hatta kraliyet kütüphanesinde oturmasına bile izin verilmiyor. Ailesinin maddi durumunu kullanarak özel derslerle eğitimini tamamlıyor.

$e=mc^2$, Einstein'ın meşhur formülüdür. Emilie du Châtelet, Einstein'dan 55 yıl önce $e=mv^2$ formülünü bularak Einstein'ın önünü açmıştır. O yıllarda bütün bilimsel tartışmalar, sadece erkeklerin girdiği kulüplerde yapılıyor. Emilie du Châtelet o kadar azimli ki tartışmalara katılmak için buraya erkek kılığında giriyor. Daha da acısı Emilie du Châtelet tarihte sadece Voltaire'in sevgilisi olarak tanınıyor. Voltaire, Emilie du Châtelet'in ardından "Tek suçu kadın olmak olan büyük bir insan" sözünü kullanıyor.

1878-1900 yıllarına geldiğimizde Alman kadın fizikçi Lisa Meitner, çekirdek füzyonu kavramını ortaya atan ve çekirdek bölünmesi için teorik temelleri sunan başarılı bir fizikçiydi. Otto Hahn ve Max Planck gibi ünlü bilim adamlarıyla birlikte çalışan Meitner, Albert Einstein ve Marie Curie gibi ünlü bilim insanlarıyla da görüşüyordu. Bir pasifist olan Meitner, atom bombasının üretimine karşı çıkmıştı. Olağanüstü başarılarına rağmen ne fizik ne de kimya alanında ödüllendirilmemiştir; fakat birlikte çalışmış olduğu fizikçi Otto Hahn, 1944 yılında Fizik Nobel ödülüne layık görülmüştü.

Biyokimya çalışırken beni asıl etkileyen Rosalind Frankline'in hayatı olmuştur. 15 yaşında bilim kadını olmaya karar veriyor. Babası buna şidete karşı çıkıyor. 21 yaşında üniversiteyi bitiriyor. Eğitim hayatına devam diyor. DNA projesine kabul edildiği zaman proje başlamış; ama Rosaline Frankline gelinceye kadar hiçbir aşama katedilmemiş. Bu projenin parçası bir bilim adamı olan Morris Wilkins fakülteye geldiğinde Rosalind'in kendisine asistan olarak göreve alındığını dü-

şünüyor. Rosalind'in kendisiyle aynı konumda olduğu konusunda uyarılıyor; ama o çok aldırıyor buna. Cambridge'te hem kadın olmanız hem de bilim insanı olmanız dikkate alınmıyor. Bilim tartışmaları kadınların giremediği kafelerde yapılıyor. Rosalind'nin DNA'yı çözmeye yaklaştığı sırada, Morris Wilkins, Rosalind'in yaptığı çalışmaları grubun bir üyesi olan Watson'a veriyor. Watson fotoğrafı gördüğü anda çözüm aklına geliyor ve *Nature* dergisinde yayımlanıyor. Rosalind'in yaptığı çalışmalar, *Nature* dergisinin aynı sayısında sadece bu çalışmaları destekleyici bir makale olarak çıkıyor. Rosaline 37 yaşında ölüyor. Bundan 4 yıl sonra Morris Wilkins, James Watson DNA'nın çift sarmallı modeliyle Nobel ödülünü alıyor.

Beni çok etkileyen bilim kadınlarının hikayele-riydi bunlar. Bunları bütün engellere rağmen yılmadan yolumuza devam etmemiz adına anlattım.

Ayşe Tila ÇINAR

Çankaya Üniversitesi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü Öğrencisi

Atatürk diyor ki: "Bir toplum, bir millet, erkek ve kadın denilen iki cins insandan meydana gelir. Kabil midir ki, bir kütlelerin bir parçasını ilerletelim ötekini ihmal edelim de kütlelerin hepsi yükselme şerefine erişebilsin. Mümkün müdür, bir toplumun yarısı zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı göklere yükselebilsin? Şüphe yok ki yükselme adımları iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve ilerleme ile yenilik alanında birlikte yol almak gerekir. Böyle olursa inkılâp muvaffak olur."

Günümüzde kendimizi bilgi toplumu olarak tanımladığımız, herşeye bilgimiz dahilinde yorum getirdiğimizi düşündüğümüz şu dönemde bile çoğumuzun oluşturamadığı kadına yönelik olan ve olması gereken toplumsal bakış açısını, bundan yıllar önce Atatürk'ün ne güzel yorumladığını görüyoruz.

Aslında kadın, hayatın kendisidir. Birçoğumuzun hayatında en az bir kadının emeği vardır. Acaba günlük hayatta önemlerini farkedemediğimiz ya da görmezden geldiğimiz kadınlara iş hayatındaki bakış açımız nasıl? Bir toplumun gelişme düzeyiyle paralellik gösteren kadının konumu; eğitim seviyeleri, çalışma hayatına katılımları ve siyasi temsil oranıyla ölçülür; ancak toplumumuz, sosyal yaşamda ikinci plana ittiği kadını iş hayatında da ikinci plana itmektedir. Kadınlar günümüzde daha fazla söz sahibi olmaya başlasalar da eşitsilik yalnız bizim toplumumuzda değil, kendilerini geliştirmiş olarak tanımladığımız toplumlarda da somut olarak gözlenebilmektedir. Örneğin, dünya genelinde yapılan araştırmalarda, kadınların erkeklerden daha az ücret aldıkları belirgin bir şekilde görülebilmektedir.

Toplumumuz, gerek anne, gerekse eş olarak çalışan kadına fazlaca sorumluluk yüklemektedir. Toplumun değer yargılarının günlük yaşamda çalışan kadının hayatını zorlaştırdığını da göz ardı etmemeliyiz. Buna en güzel örnek ise evde iş paylaşımının olmamasını, bu görevin kadına aitmiş gibi algılanmasını verebiliriz. Anne olarak çalışan kadınların kreş ve benzeri sorunları, ülkemiz genelinde tam olarak çözümlenememiştir. Bu da annelerin iş hayatını olumsuz etkilemekte veya belli bir süre iş hayatından uzak kalmalarına neden olmaktadır.

Altını çizmemiz gereken diğer sorunlardan biri de çalışan kadın ve erkek arasındaki ücret dengesizliğidir. Bu konu, dünya genelinde yapılan istatistiklerle de kanıtlanmıştır. BM'nin yaptığı araştırmalarda dünya genelinde yapılan işlerin yüzde 66'sının kadınlar tarafından görüldüğü; ancak kadınların toplam gelirin yüzde 10'una sahip olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle dünyadaki işlerin yüzde 34'ü erkekler tarafından görülüyor olmasına rağmen, erkeklerin dünyadaki toplam gelirin yüzde 90'ına ve toplam mal varlığının yüzde 99'una sahip olduğu bir gerçektir.

Ayrıca, eğitim almış kadınların atıl bir durumda kalmalarına engel olacak, onları iş hayatına çekecek düzenlemeler yapılması, kadınlara evlerinde de yapabilecekleri iş imkanları sunulması, çalışan kadının iş hayatındaki istismarını engelleyen yasal düzenlemeler getirilmesi ve erkek egemen bir toplumun içinde zorluklar yaşayan kadınlar olarak çocuklarımıza doğru mesajlar vererek, onları eğitip toplumun değerlerini doğrularıyla değiştirme misyonun üstlenilmesinin yerinde olduğunu düşünmekteyim. Hayatımızın her evresinde her türlü sorumluluğu almaya hazır, çalışkan, bilgili, ilerleme yolunda erkeklerle en ön safta mücadele edecek birçok kadın varken

neden onların önünü kapatıp toplumumuzun daha hızlı ilerlemesini engelliyoruz?

Razik HİLANOĞLU

Atılım Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü Öğrencisi

Öncelikle üç adet iş ilânı okumak istiyorum.

Görev aldığı departmanın telefon ve randevu trafiğini düzenlemek, seyahat organizasyonlarını güncelleştirmek, İngilizce görüşme ve yazışma trafiğini düzenlemek.

Aranan özellikler: Sistemli ve düzenli bir çalışma presibi, planlama ve organizasyon becerisi yüksek, iletişim yeteneğine sahip

Alışveriş merkezlerinde var olan mağazamızda satışta görevlendirilecek.

Aranan özellikler: Marka bilincine sahip, satış sektöründe 3 yıl deneyimli, müşteri odaklı düşünen, temsil ve ikna kabiliyeti yüksek

Ar-Ge Departmanımız için elektronik mühendisi

Aranan özellikler: Elektronik malzeme bilgisi olan, erkekler için askerliğini bitirmiş olan, sorumluluk sahibi, esnek çalışma saatlerine uyum gösterebilecek

Bu ilanlarda bir kaç tane ortak nokta var. Bunlardan birincisi, sorumluluk bilinci, takım çalışması, etkili iletişim ve problem çözme becerileri. Hepimizin bildiği gibi, sorumluluk sahibi olmak alınacak kararlar ve yapılacak eylemlerle nasıl ilişkili ise bu yapabilme kabiliyeti kişiye bir bilinç ve bir deneyim sonrasında yerleşir. Takım çalışması ise bir işin üstesinden gelebilmek, zamanı iyi kullanmak, birbirimizin fikirlerine saygı duymak, iletişim ve karşılıklı bilgi alışverişine yönelik bir etkinlik. Aslında bizler bu tanımları zaten biliyoruz. Kadınların küçük yaşlarda ev işlerinde annelerine yardımcı olmalarının ve ev işlerinde aldıkları sorumlulukları bildiğimiz gibi. Aynı şekilde bir sorunları olduğunda hiç çekinmeden başkasıyla paylaştıklarını ve bunu

bir gurur meselesi yapmadıklarını bildiğimiz gibi. Aslında işverenlerin aradıkları özelliklere sahip olduklarını bildiğimiz gibi. Peki bu kadar ararken bulamama sıkıntısı nasıl açıklanır?

Yakın geçmişimize kadar kadınların çalışmasını içimize sindirememiş olsak da birşeyleri değiştirmeye başladık. Sivas'ta bir mozaik fabrikasında çalışanların çoğu, kadın. Bunun nedeni, kadınların erkeklerden daha sabırlı ve daha özenli olmaları. Bu fabrikada erkekler üretim aşamalarında çalışmaktadır. Aynı şekilde İstanbul'da kadınların çalıştığı bir elektronik kart üretim fabrikası var. Bu fabrikada kadınlar dizgi işleminde çalışıyor. Burada da kadınların çalıştırılma sebebi aynı. Bu iki fabrikadaki diğer ortak yan ise burada çalışan kadınların erkeklerden çok daha az maaş alıyor olmaları.

Soru

Bu ülkede kadınların isteyince neler yapabildiğini gördük. 14 Nisan mitinglerinde 2 milyon insanı alanlara toplayan kadınlar, neden bu ülkede sürekli siyasi olaylara alet oluyorlar? Neden kadınlara ait problemleri erkekler tartışıyor?

Nur BATUR

Cumhuriyet mitinglerinde Türk kadınları, "Çağdaş, uygar bir yaşantı için biz varız" dedi. Son derece medeni bir yolla sesini yükseltti. Önemli olan, sade kadının sokağa çıkıp buna sahip çıkmasıydı. Bu olayda ikinci önemli unsur, kadın derneklerinin Türkiye'de çok aktif bir rol almaya başlamasıydı. Kadın dernekleri artık işlere daha profesyonelce, daha aktif bir şekilde yaklaşıyor. Cumhuriyet mitingleri Türk kadınının organizasyonu ve ileriye yönelik adımını bakımından çok önemliydi.

Siyasette neden kadın yok, neden 550 milletvekilinin sadece 48'i kadın sorusu, sürekli sorulur ve tartışılır. Bence burada asıl sorun, kotadan kaynaklanıyor. Bütün dünyada kadının daha fazla siyasete katılması için belirli bir kota uygulanıyor. Yönetim kademelerinin yüzde 30'unu kadınların oluşturması gerekiyor, bunu yapabilmek için de kanunların değişmesi gerekiyor. Bunu, şu anda kadın örgütleri zorluyorlar ve önümüzdeki yıllarda Türkiye bunu yakalamak zorunda. Bütün Avrupa, bu konuda gelişmiş durumda, Türkiye bunun gerisinde kalmaz. Bütün İskandinav ülkeleri, en yakın örnek, yüzde 40 kota var, Yunanistan kotayı yeni uygulamaya başladı. Belediye seçimlerinde yüzde 30 kota uyguladı ve bazı yerlerde kadın aday bulamadı. Ülkemizdeki 3500 belediye başkanının sadece 18'i kadın, önümüzde belediye seçimleri var ve

ilk aşamada yüzde 30'luk kotayı uygulayacak bir yöntem bulmak lazım. Bunda sadece kadın derneklerinin etkisi olmayacak; üniversitelerin, medyanın ve herkesin bu kampanyaya katılması gerekmektedir.

Doç. Dr. Belgin İŞGÖR

Kotanın kadınların siyasete daha fazla katılımını sağlayacağı söylenmekte; ama kadınların siyasete katılması için omuzlarındaki yükün paylaşılması gerekiyor. Madem ki her başarılı erkeğin arkasında bir kadın var, neden tam tersi de olmasın? Bu yük paylaşıldığında kadınların sosyal ve siyasal hayattaki varlıkları artar.

Dr. Nilay ALUFTEKİN

TİSK'in yeni çıkardığı bir yayında, OECD ülkelerindeki kadınlarla Türkiye'deki kadınları karşılaştırmışlar. Üst yöneticilik ve orta yöneticilik kademesinde bulunan kadınların oranı bakımından Türkiye, OECD ülkeleri arasında üst sıralarda yer alıyor; ancak eğitim, okuma-yazma oranları bakımından da en alt sırada. Girişimcilik ve iş sahibi olma oranına baktığımızda kadınların oranı çok düşük. Dengesizlikler var; ama bunu sadece Türkiye'ye mal etmek de çok doğru değil; çünkü AB ülkeleri ve ABD'de de var bu durumlar. Kadın olarak kendimize olan güvenimizi ortaya koymamız gerekiyor; ancak şu da çok önemli; bizi yetiştirenler de kadın. Atanan sosyal roller çok önemli. Biz çocukken babamız sabahtan akşama kadar çalışıyor ve akşamdan akşama görüyoruz; yani bizimle bütün vaktini geçiren anneler ve o sosyal kimliği oluşturan annelerimiz. Bir ailenin bir kız çocuğuna kendi ayakları üzerinde durabilme sosyal rolünü biçmesi lazım. Bence bu yapılırsa ve eğitime de çok önem verilirse aşamayacağımız hiçbir engel kalmaz.

Nur BATUR

Önce erkeği eğitmemiz gerektiği söylendi; ama kadını önce eğitmeliyiz ki erkeği eğitebilsin. Türk kadınının eğitilmiş olması, yönetime katılması ve karar mekanizmalarının içinde olması için siyasette daha fazla rol alması gerektiği düşünülüyor. Parlamentoda çalıştığım dönemde şunu gördüm ki kadın konuşmıyor; çünkü 550 erkeğin arasında 1 kadının çıkıp konuşması kolay değil. Ben bu konuda medyayı eleştireceğim. Yıllarca kadına şıklığı ve güzelliği ile bakıldı; bilgisi ile birikimiyle değerlendirilmedi. Kota her ne kadar sevimsiz bir kelime gibi görünse de kadının yönetimde ve siyasette yer alması açısından böyle bir uygulamaya girilmesi gereklidir.

Bu yazı, 12 Mart 2008 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde KADUM tarafından düzenlenen panelin çözümleridir.

Nihan KAYHAN
Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği
Bölümü Öğrencisi

BOĞULMADI, MASUM DEĞİLMİŞ

Denendi, suya batmadı. Batırılmak için uğraşıldı; ama o su yüzüne çıkmayı başardı, yakılmak pahasına... Kimi zaman ise yüceltildi, değerini bilenler oldu neyse ki. Değerini abartan da oldu; uğruna savaşlar çıkaran, çöllerde ilahi aşka ulaşan da oldu. Hale baksanıza, hala güçlü, hala meydan okuyor. Boğulmadı bir türlü, masum değilmiş demek ki...

Geçmişten günümüze varlığını ayan beyan ortaya koyan, yeryüzünde kendini kabullendiren insanımız hemcinsi olmayı kendisinden çok farklı algıladı her zaman. Erkek egemen toplumların yaygınlığını düşünecek olursak bu farklı anlaşılardan daha fazla etkilenense kadın oldu elbette. Erkekten o kadar farklıydı ki ne olduğu, nasıl davranması gerektiği, ne derece eşit kabul edilmesinin uygun olduğu tartışıldı da duruldu. Ne sıkıntılar atlatmadı ki bu süreçte...

Kimi zaman dünyaya gelişi bir kara leke sayıldı. Onun oluşumundan öte utanç kaynağı olamayacağına kanaat getirenler fazla hava solumamasını uygun gördüler.

Erkeğin yanında süs eşyası kabul edildi bir süre. Kendi iradesi, kişiliği olmayan, varlığı bir erkeğin himayesinde anlamlanan bir obje gibi düşünüldü. Erkeği öldüğünde onunla birlikte yakılan, yakılmasa da evlenmesine izin verilmeyen basit bir obje... Onun ne isteği olabilirdi ki. Yeni bir ilişki arzulamak mı? Daha neler... Kendi evini çekip çevirme? Nasıl becersin ki... Erkeği olmadan yaşamına devam etme? Yok artık... Kimi toplumlarda boşanmasına izin verilmedi, kimindeyse bir 'sahip' bulmadan yaşamasına. Bazıları alınıp satılan mal varlığı olarak gördü; bazılarıysa tek işlevi cinsel haz vermek, ardından da çocuk doğurmak olan bir hizmetli olarak düşündü.

Peki ya hiç mi değeri olmadı bu 'varlığın?' Olmaz olur mu? Uğruna savaşlar çıkan, adının destanlara yazılmasına sebep olan güzelliğiyle Helen gibi; kadınlığının cazibesini zekâsına ekleyip ülkesinin yönetimini ele geçiren, tek kadın firavun Hatshepsut gibileri de oldu. İçinde bulunduğu sosyal çevreye göre şanslı olanlar da oldu, statüsü ne olursa olsun salt cinsiyetinden dolayı nitelikleri anlam ifade etmeyenler de...

Ama mantıklı düşüncesi olan herkes bildi ki sadece beklentilerle yaşatılan kadınlar da kendi varlığını bir şekilde kabul ettiriyordu. Tarihin her sayfasında kendini bir şekilde gösterdi neticede. Eva Peron gibi kadın hakları için, toplumdaki ezilen sınıfın kalkınması için uğraşıp halkın sevgilisi oldu bazısı, içinden geldiği kötü şartlara rağmen adım adım ilerleyerek. Marie Curie gibi sadece erkeklerde olmadığını, kadınların da sahip olduğunu bildiğimiz zekâsı ve kararlılığıyla bilim dünyasında çığır açtı, bilimsel topluluklara erkek olmadığı için girememesine rağmen.

Gerçekten o derece zorlandı ki varlığını kabul ettirebilmek için, bazen yaptığına kendisi bile şaşırı elbet. Eşit haklara sahip olma yolunda adım adım ilerlerken yine de ayrımcılığın sürmesini kabullendi ve şartlara uydu. Erkek kılığına girip tıp okumayı kim düşünür... Dr. James Barry ki gerçek adını kimse bilmiyor, düşündü de orduya bir 'erkek' doktor gibi hizmet bile verdi. Çabalarının günümüzde meyvelerini vermesi ne kadar mutluluk verici...

Onca engelle beraber kabul edilen eşitliklere rağmen hala süregelen eşitsizlik uygulaması içler acısı elbette. Günümüzde kabullenilmiş görünen sınıfsız toplum görüntüsünün lafta olması gibi, insan hakları dediğimiz söylen-

tinin aslında hala yürürlüğe gerçek anlamda geçmediği gerçeği ortada. Bu durumda kadının rolünü tartışmak yersiz(!) belki de. Fakat düzgün bir toplum yapısına ulaşma amacındayken iyilik ve kötülüğün iç içeliği gibi erkek ve kadının harmanlanması, bu durumun sindirilmesi; olması gereken en mantıklı şey.

Neyse ki çalışma, eğitim alma gibi haklarıyla bir nebze yerine kavuştu kadın kimliği. Tabi sosyal olarak kavuştu eşit statüye ama; ya psikolojik durumu ne âlemde? Hayata eksikliklerle mi fazlalıklarla mı başladığına kendisinin bile emin olamayan kadın bir yandan karşı cinsiyete eşit konumdayken, bir yandan da diğer tarafın yapmasının ödev olarak görülmediği ev içi kimliğiyle, duygusal, cinsel, annesel sorumluluklarıyla yer tutuyor dünyada. O kadar çok görevin içinde ne oluyor bu beden hali? Hastamız(!) çoğul kişilik bozukluğuna sahip biri gibi kendi beden hâkimiyetini kaybediyor kimi zaman; kimi zaman da her halini sindiriyor, karışımını en olağan dengesiyle sürdürüyor. En nihayetinde tarih boyunca hak ettiği veya hak etmek istediği şekline ulaşıyor. Şahsından şahsına, tahammül derecesine göre değişiyor hali ve geçmişin erkek üstünlüğü içinde gerçek benliğini buluyor adeta...

Bunca gizli savaşa karşı direnmesiyle içindeki gücü hiç kaybetmediği gibi bu gücün kaynağı gerçekten şeytani mi dedirtecek kadar imrendiriyor son ulaştığı noktayla. Yeryüzünü anlamlandırmakta sınır tanımayan bu varlıkların mücadelesi ve ulaştığı noktalara bakılınca... Kim bilir, bu derecesinden öte varlık aşamaları da vardır belki kadının da korkulandan öte, imrenilen...

Doç. Dr. Mustafa T. YÜCEL
Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Hukuk Felsefesi ve Sosyoloji Ana Bilim Dalı Başkanı

“ADALET” ÜRETİMİNDE ETKİNLİK

Hak arama özgürlüğü, en temel haklardan biri olarak (Anayasa Md. 36, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Md. 6/1) yer almakta; herkes için güvenilir, dürüst ve ulaşılabilir bir adaletin makul sürede nasıl sağlanabileceği her ülke için güncelliğini koruya gelmektedir.

Günümüzde yargılamanın uygun yönetimi ile bu süreçte rol alan kişilerin pratiği, bu süreci düzenleyen hukuk kurallarının teknik mükemmelliğinden daha fazla önemlidir. Unutulmamalıdır ki kişi haklı olduğu davasını kaydebileceği gibi suçlu kişi de (davası zaman aşımından düştüğü için) ceza görmeyebilir. Bu bağlamda, yargılama usulündeki kurum ve araçların adaletin gerçekleşmesine ne derece yardımcı olduğu; mahkeme kararlarının usuldeki rafine kavramlar sonucu daha mı adil olduğu gibi sorular gündeme gelmektedir. Yargılama süreci, gerçekte akademisyenlerin eserlerinde işlediği mantıksal soyutlamalar-

dan üretilmiş kesin sonuç sağlayan bir normlar kümesi değildir. Usul hukuku, bir bakıma, biçimden ibaret gözükyorsa da biçimin, özgürlüğün ikiz kardeşi olarak keyfliğe set çektiği unutulmamalıdır (Jhering). Usul hukukuna özgü soyut irdelemeler ve entelektüel oluşumlar bir yana bırakıldığında, gerçekte bu hukukun, kamu düzenini sağlamak amacıyla yargı gücüne verilmiş işlevsel sosyal araçlar olduğu unutulmamalıdır. Hukukçular ve akademisyenler, çabalarını artık adaletin etkin bir şekilde gerçekleşmesi ve adalete susamış insanların/kamu vicdanının tatmin edilmesi çarelerine yöneltmelidir. Bu konuda yargılama diyalektiği saklı tutularak sistemde dinamik bir denge sağlamak üzere ‘temiz eller’ (mani pulite) operasyonu için yargıya hız kazandıracak ‘hızlı eller’e ve iş yoğunluğunu azaltıcı alternatif usullere gereksinim olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Nedenleri farklı olmakla

beraber, sistemdeki 'etkinlik' sorunu ekseri Avrupa ülkeleri için de geçerliliğini korumakta olup; (hukuki, cezai ve idari yargıda) etkinlik Budapeşte'de yer alan (11-12 Haziran 1996) 20. Avrupa Adalet Bakanları Konferansının tek gündem maddesini oluşturmuştur .

Yargılama sürecinde yer alan aktörler, hâkimler, taraflar, avukatlar ile yardımcı personelden oluşmaktadır. Bu kişiler, ne soyut yaratıklar ne de benzer mekanik kuklalardır. Her biri kendi bireysel ve sosyal dünyasında, duygu, düşünce, ilgi alanları, alışkanlıkları (bazen de kötü alışkanlıkları) ve ön yargıları olan kişilerdir. İşte tüm bu kişilerin ilişkileri ile oluşan ve her adli yeye özgü olan 'adliye kültürü', zaman zaman sorun kaynağı olabilmekte; yargılama sürecini etkileyerek yargılama hızını yükseltebilmekte(!) veya yavaşlatabilmektedir. Bu durumda, yargının uygun işleyişinde, de-facto uygulama, yasalardan daha önemli olmakta; usul hukukunda seçenек ve takdire yer veren fırsatlardan yararlanan aktörler, norm uygulamayı, amaçlananın tam tersi istikamete yöneltmekte veya deforme edebilmektedir. İşte aktörlerce sistemde sergilenen bu durum, mükemmel detay çalışmalarına karşın adalet sarayı mimarı projesindeki, irrasyonel rüzgarların girmesine olanak veren, açık pencerelerdir. Bu pencereler nedeniyle Hukuk Usulü 28 kez, Ceza Usulü de 28 kez tadilat görmüştür. Ceza usulü bakımından bu tadilatlar yeterli görülmemeye yeni bir CMK 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe konulmuştur².

Yargının etkinliğini zayıflatan diğer bir öge de teknoloji açığı olup; bunu gidermek için hâkimlerin verimli şekilde çalışmasına elverecek koşullar teknolojinin tüm imkânlarıyla sağlanmalı; yargılama diyalektiği için avukatların vazgeçilemez aktörler olduğu bilinmeli; hâkimler ve avukatların birleşik kaplar ortamında işlev gören kişiler olduğunu kabul ederek karşılıklı güveni sağlayıcı koşullar oluşturulmalı; insanlarca yönetilen adalet sisteminin onlardan daha mükemmel olamayacağı unutulmamalı; adli psikoloji/psikiyatrinin varlık ve etkinliğinin adil yargılanma hakkı gereği olduğu bilinmelidir³.

Adil yargılanma bağlamında minor nitelikte hatalar, ayrı ayrı işlendiğinde bir ön yargı belirtisi olmasa da bu hataların kümülatif etkisi göz önüne alındığında adil yargılanmanın yoksunluğu söz konusu olabilir - kümülatif hata teorisi.

Sistemin etkinliğinde avukatların katkısı(+/-) küçümsenmeyecek ölçüde olduğundan tutum ve davranışlarının meslek (etik) kuralla-

rından sapma göstermemesi üzerinde önemle durulmalıdır⁴. Etik kurallar, etkinliğinin delik kova teorisi ile test edilmesi yordamı seçilebilir. Çoğu mesleklere özgü etik kuralların etkinliği şikayet sistemine dayalı bulunmaktadır. Bu bağlamda ihlal niteliğine tanık olan veya keşfeden kişinin ihbar/şikayeti üzerine disiplin soruşturması başlamaktadır. Tüm sorun, her disiplin şikayetinin soruşturma konusu olup olmadığı, buharlaşma (attrition) yüzdesinin ne olduğu, bu konudaki karanlık sayının (dark figures)⁵ yıllar itibariyle seyrinin ne olduğudur. Bu konuda yapılmış bir anket çalışması yoksa da aşağıda yer alan istatistik veriler ile Adli Yargıda Yolsuzluk araştırması mevcut anomî'nin profilini verebilmektedir. Kuşkusuz, meslek kuralları ihlali (kriminolojisi) aralığı şöyle ifade edilebilir: $0 < \text{İhlal} < 1$. Önemli olan ihlal oranını olabildiğince asgari düzeyde tutabilmektir. Bunu sağlamak doğrultusunda delik kova teorisinin grafiksel görüntüsüne aşağıda yer verilmiştir.

Bu teori doğrultusunda, meslek kurallarının vurgulanması için delikler/ firelerin⁶ en az indirilmesi gerekmektedir. Bu durum gerçekleştiğinde "akıllı seçim kuramı" gereği avukatlar meslek kurallarına uyarlı davranışı refleks hale getireceklerdir.

I. 2004-2006 yıllarında avukatlar hakkında yapılan şikayetler üzerine Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne⁷ yapılan işlemler üzerine verilen kararların dağılımı şöyledir:

İşlem türü	Sayı	%
-Kovuşturma izni verilen dosya	3476	27
-Soruşturma/Kovuşturma izni verilmeyen	7703	61
-2007'e devreden dosya	1484	12
Toplam	12.663	100

II. Yıllar itibariyle hâkim ve Cumhuriyet Savcılarının hakkında verilen kararların suç türlerine göre dağılımı şöyledir (2006):

Türü	Sayı
Görevi ihmal	22
Görevi kötüye kullanmak	21
Görevi ile bağdaşmayan hareket	14
Nüfuzunu kullanarak menfaat temin etmek	2
Hakaret	1
Mesaiye riayet etmemek	2
Tarafli karar vermek	4
Davayı sürüncemede bırakmak	2
Genelgelere aykırı davranış	1
Taksirli müessir fiil	1
Mal beyanında bulunmamak	1
Toplam	78

III. 2006 yılında işlem gören şikayet dosya sayısı 3868 olup, işlem türü itibariyle dağılımı ise şöyledir:

Tür	Sayı	%
Şikayetin işleme konulmaması	1819	47
İşlem yapılmasına yer olmadığı	1594	41
Disiplin	142(*)	4
Disiplin ve kovuşturma	56(**)	1
Evrakın işlemden kaldırılması	107	3
Birleştirme	150	4
Buharlaşma oranı yüzde 88'dir.		

(*) HSYK'na gönderilen dosya sayısı 142 iken, kişi sayısı ise 173'tür.

(**) Disiplin ve kovuşturma işlemi yönünden HSYK'na gönderilen dosya sayısı 56, kişi sayısı ise 74'tür. Kurula gönderilen toplam dosya sayısı 198, kişi sayısı ise 247'dir.

IV. Adli Yargıda Yolsuzluk araştırması⁹ bulgularına göre,

- İstanbul barosu avukatlardan beş yılını doldurmuş 666 avukatın verdiği yanıtlarda yüzde 94.9'unun adli yargıda yolsuzluk bulunduğuna inandığı;

- Sıklık derecesi bakımından ilk sırada karakollara (yüzde 37.2); ikinci sırada icra dairelerine (yüzde 31.1), üçüncü sırada her birinde birbirine yaklaşık düzeyde bulunduğu (yüzde 12.2), dördüncü sırada bilirkişilere (yüzde 7.7), beşinci sırada mahkeme ve savcılık kalemlerine (yüzde 2.1) ve altıncı sırada hâkim ve savcılara (yüzde 0.6) yer verildiği;

- En yaygın yolsuzluk türü olarak birinci sırada rüşvet (yüzde 56.3), ikinci sırada kayırma (yüzde 37.9), üçüncü sırada haraç (irtikâp) (yüzde 5.4) ve dördüncü sırada zimmet (yüzde 0.3) bulunduğu;

- Hâkim ve savcılarının hediye kabul ettikleri;
- Hâkim ve savcılarının görmekte oldukları davayla ilgili olarak taraflarla özel görüşmeler yaptıkları;

- Kendi kalemlerindeki yolsuzluklara ise pek duyarlı davranmadıkları;

- Avukatların yetkilerini ve konumlarını yolsuzluk aracı yaptıkları; bunlar arasında büyük özel sektör kurum avukatları ile serbest çalışanların ilk iki sırayı oluşturduklarıdır.

Adli yolsuzluk, hukukun yorumu ve infazındaki tutarlılık ve öngörülebirliliği etkileyerek ekonomik kalkınmayı engellemektedir. Mahkemelerdeki gerçek sorunlara yönelik eylem planları, ihtiyaç duyulan mekanizmaları ve süreçleri belirlemek için mahkemelerdeki yolsuzluğun etraflı bir şekilde irdelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Adli yolsuzluk, mahkeme personelinin özel menfaati için mahkemece verilen hizmetlere özgü kurallar ve usulleri zedeleyici şekilde kamu otoritesinin kullanımı olarak belirlenmektedir. Bu yolsuzluk biçimlerini idari ve operasyonel olarak iki türde toplayabiliriz: Birincisi, mahkemedeki yardımcı personelin iş yükü artışı, karar yazmada gecikmeler vb etmenler karşısında sıra dışı tasarruflara girişmesi; ikincisi, operasyonel yolsuzlukta ise siyasal ve/veya büyük ekonomik menfaatlerin söz konusu olduğu büyük yolsuzluk girişimlerinin bir kısmı olarak vuku bulan suistimallerdir. Bu ikinci türdekiler, genelde politik motifli kararları içermekte ve/veya hâkimlerin menfaat ve kariyer açısından kazanımları uğruna tutarsızlıklarına tanık olunmaktadır. Mahkemelerdeki idari yolsuzluk, operasyonel yolsuzluğu tetiklediği/ beslediği gibi terside geçerlidir. Kamu siyasetinde önceliği olan adli yolsuzluğun her iki türüne de tüm ülkelerde tanık olunmaktadır.

Gizlilik nedeniyle yolsuzluk uygulamaları nesnel belirleyicilerle doğrudan ölçülemez. Ne var ki adli sistemde etkileşim içinde bulunan (hâkimler, mahkeme personeli, avukatlar ve tarafların) kişilerin algılamalarını değerlendirmek her zaman mümkündür. Bu iki türdeki yolsuzluk, hâkimler, mahkeme çalışanları, davacı avukatlarını kapsayan anketlerle ölçülebilir. Bu üç gruptakilere, tutarsızlıkları belirtmesi sorulduğunda, bu üç gruptakilerin algılamaları arasında önemli korelasyonlar saptanabilir. Sonuç değer, bir siyaset değişkeninin ölçülmesinde önemli bir adıma işaret edebilir. Yalnız anket soruları (idari ve operasyonel alanlardaki), her

yolsuzca davranışın algılanan nispi sıklığını ölçebilecek şekilde formüle edilmelidir⁹.

Yolsuzlukla mücadele girişimlerin merkezinde AİHS 6. maddesindeki "1. Herkes yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir" düzenlemesi bulunmaktadır¹⁰. Öte yandan ülkemizin de taraf olduğu BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi, taraflara "yargı mensupları arasında yolsuzluğa fırsat verecek durumları önlemek için önlemler alacaktır" ödevini yüklemektedir (Md. 11).

Hukuk eğitimi, artık hukukta psikolojinin fazlaca ağırlıklı olduğu fakültelerde yapılmalıdır. Bu doğrultuda, hukuk uygulamasında, insan tabiatını anlama girişim ve eğitimi, hiç işlenmemiş adli akıl cevherini gün ışığına çıkaracak; psikolog/psikiyatrlar, gerçekten, mahkemeler için klinik ve deneysel hizmet vermeye hazır olduklarında, mahkemeler de hizmeti almaya hazır olacaklardır.

Hiç kuşkusuz, yargının etkinliği ve tarafsızlığı bağlamında "bağımsızlık" temel koşuldur¹¹. Bu doğrultuda, hâkimlerin bağımsızlığını korumak ve geliştirmek üzere gerekli tüm tedbirler alınmalı; bu yaklaşımın demokratik ülkelerde hukuk egemenliğine güç katacağı bilinmelidir.

Ne var ki yargının içinde bulunduğu koşullar, adalet çarkının ağır işlemesi ve vatandaşların mağduriyetlerine yol açtığına, bundan herkes etkilenmekte; sonuçta "adalete güven" duygusu sarsılmaktadır. Bu nedenle, vatandaşların adalet duygularına/ gereksinimlerine daha kolay yanıt verebilecek, daha hızlı, ucuz ve saydam adalet sistemini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması ve güncelleştirilmesi, demokratik toplumlar için yaşamsal önem taşımaktadır. Bu bağlamda, yargının verimli ve etkili işlevi için yasal düzenlemeler ötesinde iş dünyasına hakim işletme ilkeleri, stratejileri ve tekniklerinin önemli katkısı olabileceği unutulmamalıdır. Öte yandan, adli dürüstlük ve adalet reformunun, tüm reformların temeli olduğu göz ardı edilmemelidir. Adli dürüstlükten yoksunluk, hukukun etkinliğini zayıflatacağı gibi tikel adaletsizlik örnekleri de kümülatif olarak halkın adalete olan güvenini tüketecektir. Bu sosyo-kültürel gerçeklere eklenecek diğer bir gerçek de temel yasaların yürürlüğü için çok kısa bir süre verilmesi (YTCK ve CMK örneklerinde olduğu gibi) sonucu sistemde/uygulama-

da beliren belirsizlik ve tutarsızlığın kamu düzenindeki etkileridir (örneğin zaman aşımından düşen dava sayısının kabarıklığı). Bu gerçeğe tarihsel açıdan tanıklık etmek üzere Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığınca sosyo-legal bir araştırma projesi geliştirilmeli ve uygulanmalıdır¹².

Mahkemeye başvuruda kültürel, sosyo-ekonomik, coğrafik ve siyasi engelleri gidermek için adliyelerde, ihtilafları çözümlenme arayışına gireceklerin işlem bedelini azaltacak etkili maddi ve usul mekanizmaları oluşturulmalıdır. Aksi takdirde, adli sistemdeki engeller nüfusun sosyal açıdan marjinal ve en yoksul kesimlerini etkilediğinde, sosyal ve siyasi ihtilaf beklentileri daha olağan, sosyal etkileşim daha zor ve ihtilaflar, ilave kaynakları tüketici nicelik ve nitelikte olacaktır¹³.

Yargının etkinliği ideal yargı denklemi diye formüle ettiğimiz şu eşitlikte saklı bulunmaktadır:

$$\text{Maddi Gerçek} \times \text{Norm} = \text{Adil Yargılanma} \times \text{Dava Yönetimi} \times \text{Makul Süre}$$

Bu denklemdeki parametrik fonksiyonlar gerçekleştiğinde, etkili ve kaliteli adalet fikri zamanla toplumda yer edecek, bunun getirisi ile adalete olan saygı pekiştirilecek ve gelişen bu

ortamda bireylerde hukuk bilincinin yer etmesi sonuç ürün olarak yer alacaktır¹⁴. Bu bağlamda, yargının süratli ve etkili işlevine tanık olan potansiyel hak ihlalcileri ihtilafa sebebiyet vermekten kaçınacaklarından mahkemelerdeki ihtilaf sayısı da hissedilir ölçüde azalacaktır.

İşte bu düşüncelerle yakın tarihimizde yargı sisteminin (ceza ve hukuk) yapısal analizi kapsamında yeterli soruşturma/ön hazırlık olmaksızın açılan duruşmaların sebebiyet verdiği makul süre ötesi gecikmeler, yapay iş yükü ve giyabi tevkifli dosyalarla bunalan mahkemeler, hukuk davaları ile ceza davaları arasındaki etkileşim, faili meçhul dosyalar, zaman aşımından düşen ceza davaları¹⁵ ile yüksek orandaki itham ve beraat gibi sorunlara eğilerek bütünsel bir yaklaşımla etkin bir yargılamanın oluşumuna yönelik önlemlere değinilmekte; bu doğrultuda referans olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararları¹⁶ göz önünde bulundurulmalı ve bu Tavsiye Kararları'ndaki standartlar ve rehber ilkeler ile uluslararası sözleşmelere göre bir Adli Reform Endeksi belirlenerek her yıl hazırlanacak Adli Yıl Raporu'nda (AYR) bu işaret levhalarına ne derece uyulup uyulmadığı izlenerek raporlanmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1 Bk. Y. Fidan. "Örgüt Kültürünün Verimlilik Artışına Etkisi" Verimlilik Dergisi (MPM) 1996/2, ss.17-30.

2 Kritiği için bk. M.T.Yücel. "Yeni CMK ve Sosyal Çıkmazlar" TBD Mart-Nisan 2005; S.Selçuk. "Adalet Reformundan Önce Uygulama İyileştirilmelidir" Yargıtay Dergisi C.28, S.1-2, 2002, ss.5-38.

3 M.T.Yücel. Adalet Psikolojisi Ank., 2007, s.278; "Adil yargılanma hakkının kullanılması bağlamında bizim ihtiyacımız olan ...mevcut yasaların ve hukukun genel ilkelerinin uygulanması konusundaki isteksizliğimizin giderilmesidir." T.Ergül. "Türk Yargı Sisteminde Adaletle İlgili Sorunların Çözüm Önerileri" Hukuk Kurultayı(8-11 Ocak 2008), Ankara.

4 M.T.Yücel. "Avukatlık Meslek Etiğine Kriminolojik bir Yaklaşım" TBBD, Sayı 75, Mart-Nisan 2008,ss.267-283; Council of Europe. Psychosocial interventions in the criminal justice system, Strasbourg.1995; G.M.. Stephenson.The Psychology of Criminal Justice Blackwell Publishing, 1992.

5 Meslek Kuralları Md. 24: "... Avukat tanıklara tavsiyelerde bulunamaz." normuna uyarlı davranan avukatlar istisna olduğunu söylemek hiçte abartılı bir önerme olmaya- caktır. M.T. Yücel. "Avukatlık Meslek Etiğine Kriminolojik bir Yaklaşım" TBBD Sayı 75, 2008 s.267 vd; Bk. M.T.Yücel. Adalet Psikolojisi 6.Bası Ank., 2007, ss.173-202.

6 ABD'de FBI,CIA ile İngiltere gizli servisindeki fireler göz önüne alındığında firesiz bir örgütü düşünenin olanaksızlığı göz önünde bulundurulmalıdır.

7 www.adalet.gov.tr- Ceza İşleri Genel Müdürlüğü- İstatistikler

8 H.Ökçesiz. İstanbul Barosu Çevresi Adli Yargıda Yolsuzluk Araştırması 2.bası, Ekol Kitaplığı, İst., 2001.

9 E.Buscaglia. Adli Yargıda Yolsuzluğun Ekonomik ve Adlimetrik Analizi UN,ODCCP-CICP -12 Vienna , May 2001. <http://www.odccp.org:80>

10 Ayrıca bk. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin R(94)12 sayılı atamadan etik ilkelere kadar hâkimlerin bağımsızlığı, etkinliği ve rolü üzerine Tavsiye Kararı; R (97) 24 sayılı Yolsuzluk (Yolsuzlukla Mücadelede 20 Rehber İlke) üzerine Tavsiye Kararı; Polis yolsuzluğu için bk.Avrupa Konseyi Demokratik Toplumda Polis Yetki ve Sorumlulukları (Ter.Z. Yıldız) Emniyet Genel Müdürlüğü Yayın no.424, Ank., 2007,s.68; E-H.Ahlf. Polis Yönetiminde Etik (Ter. M.Öztürk) Emniyet Genel Müdürlüğü Yayın no.422, Ank., 2007.

11 Council of Europe. Recommendation No.(94) 12 Of the Committee of Ministers to Member States On the Independence, Efficiency and Role of Judges (Adopted by the Committee of Ministers on 13 October 1994); United Nations. Guidelines on the Independence of the Judiciary, A/CONF.121/9 25 April 1985. Mevzuatı Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 24 (1) maddesi uyarınca "...on milyon YTL'yi geçeceği tahmin edilen kanun ...taslakları için düzenleyici etki analizi yapılması zorunlu- dur." Karar Sayısı: 2005/9986.

12 4-6 Ocak 2006 tarihlerinde yapılan "ortak akıl toplantısı"nda oluşturulan araştırma projeleri dizini için bk. www.tubitak.gov.tr/tubitak_congtent_files

13 TBB. Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı V (Ankara/8-9 Eylül 2006) Ank., 2007,s.36.

14 Yeni yargılama yaklaşımları(terapötik/sorun çözümlenici mahkemeler) için bk.<http://www.therapeuticjurisprudence.org> <http://www.courtinnovation.org/>

15 AİHM'since kamu davasının zaman aşımına girmeden sonuçlandırılması amacıyla koşulların ciddiyetinin gerektirdiği pozitif tedbirlerin alınması gerektiği ilkesi benimsenmiştir. Bk. Türkmen/ Türkiye davası RG, 27/03/2008-26829.

16 <http://www.coe.int>

Av. V. Ahsen COŞAR
Ankara Barosu Başkanı

DEĞER OLARAK AVUKATLIK MESLEĞİNİN ÖNEMİ

İnsanlık tarihinin ilk zamanlarında 'zorbalıklara kaba güçle' eş anlamlı olan ve o şekilde uygulanan hak arama özgürlüğü, günümüzde başta anayasalar olmak üzere, yasalarla, uluslararası sözleşmelerle tanınan, düzenlenen, kullanılabilen ve güvence altında olan bir özgürlüktür.

Hak aramanın bağımsız ve tarafsız bir kurum olan yargı yolu ile elde edilmesi, aşama aşama gelişen ve gerçekleşen bir hukuksal aydınlanmanın sonucudur.

Hak arama özgürlüğünün kullanılmasında ve korunmasında hukuki yardımda bulunan, bu amaçla bireyin yanında yer alan, bilgisini ve zamanını hak arayan kişi veya kişilere özgüleyen hak arama/savunma mesleğinin onurlu temsilcileri ise avukatlardır.

İnsanız. Her toplumda melekler olduğu kadar, şeytanlar da var. Birey olarak hepimizin sağlıklı, olumlu yanlarımız olduğu kadar, hasta yanlarımız da var. Onun için Fransızlar 'Herkesin dolabında bir ceset vardır' diyor. Esasen, herkes melek olsaydı, hukuka, yasalara, avukat, yargıç ve savcılara gereksinme de olmazdı.

Ruh sağlığımız yerinde olsun veya olmasın, melek ya da şeytan olalım, fark etmez, suç denilen şey hiçbirimizin uzağında değil. Hiç

suç işlememiş olmak, ileride de suç işleme-yeceğimiz anlamına gelmez. Hepimiz her an suç işleyebilir ve hatta suç işlemeden, bir suç isnadına, iftiraya maruz kalabilir ya da hukuki bir çekişmenin tarafı olabiliriz. Böyle bir konuda her halde aklımıza gelecek ilk şey, kendimizi savunmak, hakkımızı aramak olacaktır. Kendimizi savunmak veya hakkımızı aramak durumunda kaldığımızda, profesyonel bir desteğe gereksinmemiz olacağı açıktır.

İşte! Bu gibi durumlarda bizlere profesyonel yardım yapacak olan kişiler, savunma mesleğinin uzmanları olan avukatlardır. Charles Dickens'in özlü deyişi ile 'Kötü insanlar olmasaydı, iyi avukatlar olmazdı'. O halde, avukatlara ihtiyacımız var. Bugün olmasa bile, bir gün herkesin bir avukata ihtiyacı olabilir. Bunu dikkate aldığımızda, savunma hakkının, bu hakkın takipçisi ve onun uzmanı olan avukatın önemi ve değeri ortaya çıkar.

Onun için avukatı ve avukatlık mesleğini bağımsız, özgür, özerk kılmak, yargılama sürecinde etkili ve işlevsel yapmak yaşamsal değerdedir. Böyle olduğu içindir ki temel insan haklarından olan adil yargılama ilkesi, Avrupa Birliği Bakanlar Komitesi Avukatların Özgürlüğü Metni, Uluslararası Avukatlar Birliği'nin Herkes İçin Hak Arama Özgürlüğüne İlişkin Uluslararası Şartı, Havana Kuralları diye bili-

nen Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler, savunmanın özgürlüğünü, bağımsızlığını, özerkliğini ve işlevselliğini öne çıkarır.

Avukatlık yasamızdaki düzenlemeye göre, savcı ve yargıç ile birlikte yargılama faaliyetinin üç kurucu unsurundan birisi olan savunma mesleğinin kökleri eski Yunan'a kadar gider. Tarihin yazımlayabildiği kadarıyla ilk baro, Atina'da kurulmuştur.

Dracon ve Solon Atina Barosu'nun ilk avukatlarıdır. Eski Yunan'daki kabule göre, ancak özgür kişiler avukatlık yapabilirlerdi. Kölelerin avukatlık yapma hakkı yoktu. Bunun nedeni, avukatlık mesleğinin asil/onurlu bir görev olarak kabul edilmesiydi.

Roma'da yalnız özgür olan erkekler avukatlık yapabiliyordu. Bekar kadınların baba, evli kadınların ise koca otoritesi altında oldukları, bu bağlamda bağımsız olmadıkları gibi, bugün bizim asla kabul edemeyeceğimiz nedenlerle avukatlık yapma hakları yoktu.

Ücret almak utanç verici kabul edildiği için, ilk zamanlarda avukatların ücret almaları yasaktı. Bununla birlikte avukat olmak Roma'da önemli mevkileri elde etmenin bir aracıydı. Bu bağlamda, konsül olduğu zaman Cicero avukattı. Aynı şekilde Cesar'da Roma Barosu'na kayıtlı avukattı.

Roma'nın ünlü avukatlarından Caton'a göre avukat, "Konuşmasını, inandırmasını bilen namuslu adamdır."

Kaba gücün, işkencenin, engizisyonun egemen olduğu Ortaçağ'da avukatlık mesleği çok fazla bir gelişme gösteremedi. Zira bu süreçte kanıtlar, işkence ve itirafla elde edildiği için savunma gereksiz kabul ediliyordu.

Avukatlık mesleği, Rönesans ile birlikte yenisinden gelişme göstermeye başladı. Bu dönemde avukat, "Yumuşak, sakın, Tanrı'dan korkan, gerçeği ve adaleti seven kişi" olarak tanımlanıyordu. Yine bu dönemde Fransa'da avukatlar mesleklerini ikamet ettikleri yer dışında da yaptıkları için "adaletin gezici şövalyeleri" olarak isimlendiriliyordu.

18. Louis'in "Fransa Kralı olmasaydım, Bordeaux'da avukat olmak isterdim" dediği rivayet edilir.

Montesquieu'nun, "Lettress Persanes" isimli eserinin kahramanı olan yargıç şunları söyler: "Avukatlar bizim için canlı kitaplardır. Görevleri bizi, aydınlatmaktır."

"Judge-made law"; yani "yargıç yapımı hukuk" olarak nitelendirilen İngiliz Hukuku'nun aksine, aynı hukuk ailesine mensup olan Amerikan Hukuku deyim yerindeyse tam bir "attorney-made law", yani "avukat yapımı hukuk'tur. Zira, Amerikan hukuk sisteminde avukat, yargıca oranla yargılama faaliyetinin daha aktif ögesidir.

Yine, kıta Avrupa'sındaki sistem içinde olsun, Anglo-Sakson sistemi içinde olsun, özel hukuk yargılamasında davayı mahkemenin önüne getiren, davayı biçimlendiren ve yürüten konumunda olmakla, özel hukukun gelişmesinde avukat yargıca oranla daha çok pay ve katkı sahibidir.

Baroların Türkiye'de oluşmasına zemin oluşturan en önemli aşama, felsefesi ve amacı hukuk yoluyla toplumu dönüştürme projesi olan ve Osmanlı İmparatorluğu zamanında kabul ve ilan edilen 1839 tarihli Tanzimat Fermanı ile onu izleyen 1856 tarihli Islahat Fermanı'dır.

Her iki fermanla birlikte başlayan hukuki ve toplumsal dönüşüme bağlı olarak 17 Haziran 1880 tarihinde İstanbul Hukuk Fakültesi kurulmuş, 1876 yılında yürürlüğe konulan Nizamiye Mahkemeleri Dava Vekilleri Hakkında Tüzük ile birlikte, dava vekilliği; yani avukatlık yapacak olanların hukuk mektebi mezunu olmaları, yabancı bir hukuk fakültesini bitirmiş iseler diplomalarını hukuk mektebine onaylatmaları, 21 yaşını doldurmaları, devlet memuru ve tüccar olmamaları, iflas etmemiş bulunmaları, mahkum olmamaları koşullarının yanı sıra ruhsat alma ve bunun için de az yukarıda sözü edilen tüzükle kurulması öngörülen Cemiyeti Daim'e; yani baroya kaydolma zorunluluğu getirilmiştir.

Bu gelişmeler çerçevesinde ilk Osmanlı Barosu olan İstanbul Barosu 5 Nisan 1878 tarihinde kurulmuştur. Bunu ilk kez avukat deyiminin kullanıldığı 1882 tarihli Doğu Rumeli Vilayeti'ne ait Avukatlık Yasası, avukatlık mesleğinin sadece Türkler tarafından yapılabileceğini emreden 23 Şubat 1916 tarihli Memaleki Osmaniyede Bulunan Yabancıların Hukuk ve Vazifeleri hakkındaki geçici yasa izlemiştir.

Türkiye'de çağdaş anlamda avukatlık mesleğine geçiş, aynı zamanda Türk aydınlanmasının da başlangıcı ve tıpkı Tanzimat gibi hukuk yolu ile toplumu dönüştürme projesi olan Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte olmuştur.

Engin dehası ile Türk toplumunun önünü açan, sahip olduğu üstün donanımları ile Türk tarihini hızlandıran Büyük Atatürk, Cumhuriyet'in kuruluşunun daha ilk yılında

ve henüz Cumhuriyet'in ilk Anayasası olan 1924 Anayasası'nı yürürlüğe koymadan önce, avukatlık mesleğini Batı normlarına uygun biçimde düzenlemek amacı ile 3 Nisan 1924 tarihli ve 460 Sayılı Muhamat Kanunu'nu; yani Avukatlık Yasası'nı çıkartmıştır.

Büyük Atatürk'ün Ankara Hukuk Fakültesi'nin açılışında yaptığı konuşmada yer alan "... Yeni Türk toplum yaşamının kurucusu ve güçlendiricisi olmak amacıyla öğrenime başlayan sizler, Cumhuriyet döneminin gerçek hukuk bilginleri olacaksınız. Bir an önce yetişmenizi ve ulusun isteğini eylemsel olarak tatmine başlamanızı ulus sabırsızlıkla beklemektedir. Sizi yetiştirecek olan profesörlerin üzerlerine düşen görevi hakkı ile yerine getireceklerine eminim. Cumhuriyet'in yaptırımı olacak bu büyük kurumun açılışında duyduğum mutluluğu hiçbir girişimimde duymadım, bunu açığa vurmaktan ve belirtmekten hoşnutum" sözleri Atatürk'ün hukuka, yargıca, savcıya, avukata verdiği önemi ve değeri gösterir.

460 Sayılı Muhamat Kanunu'nun, değişen dünya ve ülke koşullarına uygun olmaması ve gereksinimi karşılamada yetersiz kalması nedeniyle başlatılan çalışma sonucunda, özellikle kıta Avrupa'sındaki ülkelerin avukatlıkla ilgili yasa, tüzük, yönetmelik gibi mevzuatları da göz önüne alınarak 1 Aralık 1938 tarihinde 3499 Sayılı Avukatlık Yasası yürürlüğe konulmuştur.

3499 Sayılı Avukatlık Yasası ile avukatlık mesleğine getirilen en önemli özellik, avukatlığın kamu hizmeti olarak ifade ve kabul edilmiş olmasıdır.

Yaklaşık 31 yıl yürürlükte kalan 3499 Sayılı Avukatlık Yasası'nın yerini 19 Mart 1969 yürürlük tarihli olan ve aradan geçen süre içinde pek çok hükmü değiştirilmiş bulunan 1136 Sayılı Avukatlık Yasası almıştır.

Birçok hükmü değişmiş olmakla birlikte, halen yürürlükte olan 1136 Sayılı Avukatlık Yasası hükmüne göre, avukatlık, hem bir 'kamu hizmeti' ve hem de bir 'serbest' meslektir. Bu konumu ile avukatlık, yargılama faaliyeti içinde 'sine qua non' konumunda bulunan vazgeçilmez bir unsur ve hukuk güvenliğinin bir parçasıdır.

Avukatlık mesleği sadece bir bilgi mesleği değil, aynı zamanda bir cesaret mesleğidir. Özellikle siyasi davalarda avukat cesur olmalı, tutuklanma dahil, başına her şeyin geleceğini bilmelidir.

Bu konu ile ilgili olarak iki örnek vermek isterim. Birincisi Marie-Antoinette'in avukatı Chauveau-Lagarde, ikincisi, Napolyan'a suikasttan sanık Moreau'nun avukatı Bonnet.

Yargılama aşamasında "Ben, konvansiyona iki şey sunuyorum: Gerçeği ve kafamı. Birincisini dinledikten sonra, ikincisi hakkında dilediğiniz gibi karar verebilirsiniz." diyen Chauveau-Lagarde savunmasının sonunda tutuklanmış, Bonnet ise Napolyon tarafından sürgüne gönderilmişti.

Avukat, mesleğini yerine getirirken özgür ve bağımsız olmalıdır. Esasen bağımsızlık, avukatlık mesleğinin karakteridir. Onun için avukatlık bir serbest meslektir. Bu bağlamda avukat, hiç kimseden emir almamalı, bağımsızlığını zedeleyecek işleri ve görevleri kabulden kaçınmalıdır.

Ünlü Baro Başkanı Carpentier'e göre bağımsızlık, "Bütün bir fikri ve manevi alemi kapsayan, bütün düşünceleri, hasletleri, bireyi insan sürüsünden ayırıp onu insan kılan her şeyi kapsayan sözcüktür."

Avukatın bağımsız ve özgür olması gerektiği konusunda söylenmiş en güzel söz Molierac'a aittir. Şöyle diyor Molierac: "Görevimizi yaparken kimseye, ne müvekkile, ne yargıca ve ne de iktidara tabiyiz. Bizim aşılarımızda kişilerin varlığı iddiasında değiliz; fakat hiçbir hiyerarşik üst de tanımıyoruz. En kıdemsizin, en kıdemliden veya isim yapmış olandan farkı yoktur. Avukatlar esir kullanmadılar; fakat efendileri de olmadı."

Avukatlık, bir güven mesleği; avukat, güvenilir kişi olmalıdır. Kamunun, müvekkilinin, yargıcın kendisine olan güvenini ve inancını sarsmamalıdır. Mesleğini özenle yerine getirmeli, sır saklamasını bilmeli, gerek adaletin, gerekse mesleğinin onurunu ve şerefini her şeyin üzerinde tutmalıdır.

Objektifliğini yitiren, müvekkili ile bütünleşen avukat, tarafsızlığını yitireceği ve taraf olacağı için müvekkilinin hakkını yeterince koruyamaz. Onun için yargıcın tarafsızlığı kadar avukatın tarafsızlığı da önemli olmakla, avukat görevini ifa ederken tarafsız kalamamalı, bu bağlamda müvekkili ile bütünleşmemelidir.

Avukat üslupta yumuşak, eylemde sert olmalıdır. Bu bağlamda yazarken de, konuşurken de düşüncelerini ve argümanlarını nezaketle ortaya koymalı, hukuk dışı açıklamalardan kaçınmalı, savunma sınırını aşmamalı, düzeyini

ve kalitesini hiç ama hiç düşürmemelidir. Böylesi bir davranış ve üslup daha etkili olacaktır.

Paris Barosu önceki Başkanlarından Rousse'ya göre avukat, "Bütün memleketlerin yerlisi, bütün yüzyılların çağdaşı"dır.

Rousse'nun son derece isabetli olan bu tespitinden hareketle demek gerekir ki tüm insanların dünyevi güçlerden ve ülkelerden özgürlük ve adalet konusunda doğru dürüst davranış standartları beklemeye, insan haklarına saygılı olmalarını istemeye hakları vardır.

Bu standartların, hukukun ve insan haklarının kasti veya gayri ihtiyari ihlallerine tanıklık etmek ve cesaretle karşı koymak avukatların ve Baroların en önde gelen görevidir.

Onun için avukatlar, belli bir kamu için ve o kamu adına mesajı, görüşü, tavrı, felsefeyi ya da tanıyı temsil etme, cisimlendirme, ifade etme yetisine sahip olan bireyler olmak zorundadır.

Mesleklerinin yüklediği bu sorumluluk, avukatlara kamunun gündemine sıkıntı veren, unutulmuş, sümen altı edilen sorunları getirmek, slogan, ortodoksi ve dogma üretmektense bunlara karşı çıkmak, kolay kolay hükümetlerin, kimi cemaatlerin adamı olmamak, hukuk ve insan hakları ihlallerine tanıklık ve bunlarla mücadele etmek görevlerini yükler.

Dünya siyasi tarihinin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, başta Fransız İhtilali, Amerika'nın bağımsızlığı, dünyanın ilk yazılı anayasası olan Amerikan Anayasası'nın yapımı olmak üzere, devrim niteliğindeki tüm eylemlerde, dünya tarihini değiştiren ve dönüştüren tüm siyasi olaylarda, gerek eylem, gerekse düşünce lideri olarak avukatlar vardır.

Sözlerime yukarıdaki tespitlerimi doğrulayan Amerikalı avukat Luis Land'in "Avukat" isimli şiirini okuyarak son vereceğim.

Ben Avukatım.

Kaba gücün yerine merhameti, adaleti, hakkaniyeti koydum.

İnsanoğluna diğerlerinin hakkına, mülkiyetine, hürriyetine saygı;

Vicdan, ifade ve toplanma özgürlüğünü ben öğrettim.

Haklı davaların sözcüsü;

Yoksulun, mazlumun, dul ve yetimin savunucusuyum.

Bu yazı, 21 Şubat 2008 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan konferansın çözümlemesidir.

Çarşıda pazarda onuru sürdürürüm.

Halkın sevmediği, popüler olmayan davaların şampiyonu benim.

Zulmün, baskının, bürokrasinin düşmanıyım.

On Emre giden yolu ben hazırladım

Yunanistan'da kölelerin, Roma'da esirlerin özgürlüğü için ben savaştım.

Stamp Act'le ben mücadele ettim.

İnsan Hak ve Özgürlükleri Bildirgesi'ni ben yazdım.

Köleleri ben savundum.

Kölelik karşıtıyım.

Kölelikten Kurtuluş Bildirgesi'ni yayımlayan bendim.

Her ülkede, her iklimde haini cezalandırır, masumu korur, düşeni kaldırır, adaletsizliğe ve vahşete karşı çıkarım.

Tüm savaşlarda özgürlük için savaşan bendim.

Halkın yaygarasına ve çoğunluğun despotluğuna karşı duran benim.

Adaletin gerçekleşmesini engelleyen önyargı olmasın diye zenginleri savunur; Yoksulun tüm hak ve imtiyazları teslim edilsin diye davasında ısrar ederim.

İrk, renk, sınıf, cinsiyet ya da din ayrımı yapmaksızın insanlığın eşitliği için çalışırım.

Hilebazlıktan, dalavereden ve sahtekarlıktan nefret ederim.

Adaletten ödün vermektense ya da menfaati zıt iki müvekkile hizmet etmekten yasaklıyım.

Geçmişin muhafazakarı, bugünün liberali, geleceğin radikalıyım.

Adaleti ve hakkaniyeti gerçekleştirmek için uzlaşmaya inanırım;

Aynı nedenle şekilciliğin ve kırtasiyeciliğin Gordion düğümünü kesip atarım.

Tüm buhranlarda insanlığın lideriyim.

Dünyanın günah keçisiyim.

İnsanlığın haklarını avucumun içinde tutarım da, kendi haklarımı sağlamayı bir türlü beceremem.

Ben öncüyüm.

Geçmişten vazgeçecek, bugünü ve var olanı yıkmak isteyecek en son kişiyim.

Ben, adil hükümdar, dürüst yargılayıcıyım.

Mahkum etmeden önce dinler, herkes için en iyiyi araştırırım.

Ben Avukatım.

EGEMENLİK İNSANINDIR

Mehmet Emin ARISOY

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü Öğretim Görevlisi

İnsan hakları nedir? İnsan hakları hepimizin doğuştan sahip olduğu, insanı insan yapan evrensel, dinamik, en üstün değerler bütünüdür ve insan haklarının nihai amacı, ferdin mutluluğunu sağlamaktır. İnsan haklarının sivil, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, ahlaki ve hukuki boyutları var; yani yaşamın tüm alanlarında boyutları var.

Peki demokrasi nedir? Kelime anlamıyla demokrasi, halkın kendisini yönetmesidir. Günümüz demokrasilerinin vazgeçilmez özellikleri şunlar olmalıdır:

- Herşeyden önce barışçı olmalıdır.
- Özgürlükçü olmalıdır. (Bireylerin özgürlüğünü alabildiğine genişletici olmalıdır.)
- Eşitlikçi olmalıdır. (Bütün vatandaşlar eşit düzeyde kabul edilmelidir.)
- Gelişmeye açık olmalıdır.
- Sosyal adaletçi olmalıdır ve
- Katılımcı olmalıdır. (Örgütlü toplumun sağladığı katılımcılık özelliği.)

O halde günümüz demokrasisi, insan haklarını güvenceye alan, anayasal ve katılımcı olmalıdır. Hem demokrasi hem de insan hakları için ortak zemin, özgür ve eşit bireyler olarak yaşamaktır. Bireyleri tahsiliyle, rengiyle, cinsiyetiyle, diniyle, diliyle, ırkıyla eğer farklı zeminlere oturtup, farklı değerler veriyorsanız, o ülkede demokrasiden bahsetmek mümkün değildir. O zaman temel platform özgür ve eşit

bireydir. O zaman insan haklarının nihai amacı ferdin mutluluğunu sağlamak olduğuna göre, platform demokrasidir. Bakın insan hakları ile demokrasi aynı platformdadır. O zaman işte şimdi önce insan, egemenlik. Egemenlik milletindir lafı değil; egemenlik insanındır. Önce vatan, tabii vatan bizim her zaman başımızın üstünde ama önce insan demeden, önce vatan denemez; çünkü önce insan vardı. İnsandan sonra vatan oluştu, devlet oluştu.

Abdurrahman SAĞKAYA **Orman Bakanlığı Eski Müşaviri**

Demokrasi ve insan hakları gerçekten çok boyutlu bir konu. Ben demokrasi ve insan haklarının başka bir boyutunu anlatacağım. Dünya nerede, bilgi çağı, bilgi devleti düzeni içerisinde neler oluyor, hangi dinamikler var ve dünya nereye gidiyor, bu dünyanın parametreleri içerisinde demokrasinin yeri ne? Bir ufuk turu yaptırmaya çalışacağım.

Çağımızın bir dinamiği vardır, o da değişimdir. Etrafinıza baktığınızda çağ çok süratli bir şekilde değişmektedir. Bir insanın ömrü içerisinde, meslekler değişmektedir, görüşler değişmektedir, örf ve âdetler değişmektedir, herşey değişmektedir. Dolayısıyla bugünün dünyasında artık bir mesleği ömür boyu sürdürmeniz mümkün değildir. Bu mesleğin parametreleri, dinamikleri devamlı değişmektedir. Dolayısıyla bu değişim geleceğe yöneliktir. Değişimde gelecek olgusu vardır. Dinamiktir, bugün yapacaksınız, yarın değiştireceksiniz. Devrim, reform lafları bizim Türkçemizde durağan bir hal almıştır. Halbuki, bunlar dinamiktir. Atatürk Devrimleri durduğu yerde durmamalı. Devamlı çağa uyarlanarak değişmelidir. Devrim, devamlı değişen bir dinamiktir, durağan bir olay değildir. Bir kere yapıldı da orada kalan bir olay değildir; çünkü dünya değişmektedir, insanlar değişmektedir. Dolayısıyla, bizim çağımızda ortaya koyduğumuz, değişimdir. Bu değişim

içerisinde, dünyanın çok hızla değiştiği bir ortamda siz değişimi sürdürmeyecek olursanız, değişime uyum sağlamayacak olursanız, kesinlikle çağın gerisinde kalırsınız; düzeni ve istikrarı kuramazsınız. İstikrarı kurmak için de değişime ihtiyaç vardır. Bugün dünyada ve Türkiye’de mücadele iki yönlüdür:

- 1-Değişimciler
- 2-Statükocular

Yani mevcut statüko devam etsin, bu haliyle bu şekliyle gitsin, boşverin değişimi, biz değişimden korkuyoruz. Statükocular, değişim korkaklarıdır. Değişim, önünde engeldirler. Dolayısıyla, bir toplumda geçmiş, geleceğin önüne geçtiyse, hep geçmişten bahsediyorsanız bu dedikoduculuktur, bu zihniyet çürümeye yüz tutmuştur. Geçmiş geçmiştir, biz geleceği yaşayacağız. Dolayısıyla, geleceği şekillendirmek günümüzde önem kazanmıştır.

İnsanlar, tarım toplumu, sanayi toplumu, bilgi toplumu dönemini yaşıyor. Bu topluma damgasını vuran, teknolojidir. Teknoloji, insanın düşünme, çalışma ve yaşama biçimi haline gelmiştir.

Tarım toplumunda teknoloji, toprak idi. Sanayi toplumunda fabrika oldu, bilgi toplumunda ise insan beyni oldu; yani biyolojik bir unsura geldi teknoloji. Bugün artık Bill Gates bir program yapıyor, bu programı CD’ye koyuyor, değeri 50 milyar dolar. Bu tamamen beynin, teknolojinin eseridir.

Günümüzde gelişen bilgi teknolojisi yaşam biçimimizi değiştirmiştir. Nasıl değiştirmiş? Tarım toplumunda geniş aile vardır, sanayi toplumunda çekirdek aile, bilgi toplumunda atomize bir aile bulunmaktadır. Yerleşim ne şekildedir? Geniş ailenin yerleşim şekli tarım toplumunda kırsaldır. Kırsal kesimde yerleşmiştir ve dağınlık bir yerleşim vardır. Fabrikada çalışan insan, fabrikanın etrafında yerleşeceği için şehirleşme olmuştur ve bugün uzay şehirleri kurulmaktadır. Yönetim biçimlerine gelirsek bu yerleşim, bu teknolojinin yönetim biçimi meşrutiyettir. Sanayi toplumunun yönetim biçimi temsili demokrasi, bilgi toplumunun yönetim biçimi katılımcı demokrasidir. Katılımcı demokrasi çağımızın ana unsuru olarak kendini göstermektedir. Teknoloji insanın uzantısıdır, insanın yaşama ve düşünme biçimidir.

Kısaca belirttiğim bu dinamikler içerisinde dünya nereye gidiyor? Devletler nereye gidiyor? Hizmet odaklı devletler gelişıyor. 50 sene içerisinde siz, internetten bir devletin vatan-

daşı olabileceksiniz. Belirli vergiyi ödemek suretiyle, o devletin vatandaşlığını alabileceksiniz. Onun için devletler, hizmet yarışında çok büyük gayretler gösteriyor.

Sanayi sektörünün yerine hizmet sektörü geliyor. Sizin sınırlarınızı koruma işini bir başka devlet, ülkenizin mali işlerini bir başka devlet, gümrüklerinizi bir başka devlet yönetebilir. Nitekim havaalanlarımızı bir başka devlet yönetiyor, Telekom'u bir başka devlet yönetiyor. Hizmet sektöründe artık buna doğru gidiliyor.

Savunmayı büyük devletler yapıyor. Dünya küreselleştikçe Amerika diyor ki -Kuveyt'e, Suudi Arabistan'a yaptığı gibi- "Sen asker besleme, bana yılda 10 milyar dolar ver, ben seni diğer devletlere karşı koruyayım." Diğer bir gelişme ise elektronik cüzdan. Artık para ortadan kalkıyor, cep telefonu ile herşeye karar vermek, herşeyi halletmek mümkün olacak. Dünya bu şekilde bir yönelişe doğru gidiyor.

Bu çizdiğimiz ana tema içerisinde, insan hakları ve demokrasi diğer faktörler ile birlikte kendini gösteriyor. Bu faktörler, ekonomi ve teknoloji. İnsan haklarının ekonomik boyutu vardır; yani ben size seyahat hürriyeti tanıyorum; fakat seyahat hürriyeti tanıdım demek yetmiyor, sizin paranız yok ise bu seyahat hürriyetinin hiçbir önemi yok. Ekonomik kalkınmayı gerçekleştiremediyseniz, sizin ortaya koyacağınız kanun üzerindeki haklarınız boşa kalıyor. Çalışma hürriyeti var ama iş yok. Bugünün devletin görevi iş bulmaktır. İş bulmak için insanları meslek sahibi yapmaktır. İnsanların meslekleri geçerli halde değilse, onun mesleğini değiştirecek kurslar açmaktır.

Demokrasinin sosyal haklarının boyutu çağımızda, bu değişimin içerisinde son derece hızlı bir şekilde gelişme göstermektedir ve dolayısıyla ne demokrasiyi, ne insan haklarını tek boyutlu olarak incelememiz mümkün değildir. Birçok faktörle birlikte ortaya koymak mecburiyetindeyiz. Aynı zamanda çağımızda, bilgi toplumunda, demokrasi ekonominin bir parametresi haline gelmiştir; çünkü bilgi çağında teknoloji, insan beynidir. Teknoloji kullanma başarısı zenginlik getiriyor ve dolayısıyla ülkelerin zenginliği ne petrol üretimiyle, ne otomobil üretimiyle ne de herhangi bir fabrikayla ölçülüyor, yetişmiş beyinlerle ölçülüyor. Sizin, üniversitenizin, ülkenizin, kurumunuzun ne kadar iyi yetişmiş beyni varsa siz o kadar güçlüsünüz. Dolayısıyla bu gücü yetişmiş beyinlere göre güç oluşuyor.

Peki bu beyinler nerede yetişir? Bu beyinler, demokratik ortamlarda yetişir. Hoşgörünün, tenkitin, her türlü hürriyetin olduğu demokratik ortamlarda bu beyinler yetişir. Dolayısıyla bu beyinlerin tarlası, demokrasidir. Bu beyinler, ne Kaddafi'nin ülkesinde ne Saddam'ın ülkesinde ne de Suudi Arabistan'da yetişir. Bu beyinler hürriyetin olduğu, demokrasinin olduğu, insan haklarının olduğu Almanya'da, Fransa'da, gelişmiş Batı ülkelerinde yetişiyor. Dolayısıyla, demokrasiyi ekonomiden, kalkınmadan ayırt edemeyiz. Sanayi toplumunda demokrasi bir siyasi parametreydi. Bilgi toplumunda ise ekonomik bir parametredir. Demokrasi olmadan kalkınmanız mümkün değildir.

Demokratikleşme dediğimiz zaman ne anlamamız gerekir? İnsan hakları, hukukun üstünlüğü, temel hürriyetler. Nedir bunlar? İnanç, düşünce ve teşebbüs hürriyeti. Bu hürriyetlerin bir ülkede mutlak ve mutlak sağlanması lazım ki demokrasi ve insan haklarının alt yapısı kurulsun. Demokrasi, ekonominin bir parametresidir, dedik. Ekonomik kalkınma için demokrasiye ihtiyaç vardır. Bu demokrasinin, bu ekonominin oluşması için yükselen toplum diye bir tarif yapılıyor.

Eskiden ülkelerin yükselmesi, kalkınması, gayri safi milli hasılayla, fert başına düşen gelirle ölçülüyordu; ama bugün bununla ölçülüyor. Ülkelerin hukuk sistemleri, uyumsuzlukları çözme yöntemleri, sosyal güvenlik ağları, ekonomi iletişim sistemleri, kültür seviyelerine göre yükselen bir toplum oluşturduklarını veya oluşturmadıklarına göre demokrasi vardır ya da yoktur diyebiliyoruz. İlerlemiş ya da kalkınmış diyebiliyoruz. Son zamanlarda bu da değişti. Sosyal adalet toplumu geldi. Kalkınmanın tanımı, son üç senedir şu şekilde yapılıyor: "Bir ülke, insanlarına üretimi, geliri eşit şekilde dağıtabiliyorsa veya başka bir ifadeyle en az geliri olanla en çok geliri olan arasındaki skala ne kadar dar ise o ülke o kadar gelişmiştir." İnsanlarına geliri eşit dağıtamayan, en az gelir grubu ile en çok gelir grubu arasındaki skala açısı çok farklı olan ülkeler, gelişmemiş ülkeler olarak tanımlanıyor.

Demokrasiler, çabuk bozulma ve kötüye kullanılma eğilimindedir. Bozulmuş demokrasilerde seçmen ile politikacı arasında oy verme ve çıkar sağlama pazarlığı devamlı olur. Kitleler, bu pazarlığın içerisine girerlerse demokrasi inancı köklü bir şekilde sarsılır. Bu tür demokrasilerde zenginleşme, ekonomik faktörler siyasetle olur. Türkiye gibi demokrasilerde zengin olmanın aracı,

siyasete girmektedir; fakat gelişmiş, alt yapısı tamamlanmış demokrasilerde ise zenginleşme, ekonomik rant elde etme piyasaya girmekle mümkündür. Piyasaya nasıl girersiniz? Üretim yaparsınız, pazarlarsınız, kâr elde edersiniz ve zengin olursunuz. Fakat az gelişmiş ülkelerde siyaset malesef ekonomik gelişmenin, rant elde etmenin bir yoludur. Parlamentodaki yürütme ve yasanın bir elde toplanması, demokrasinin yozlaşmasının ana sebebidir. Bu bakımdan yürütme, yasama ve yargı erklerinin çok iyi ayrılmış olması gerekir.

Sivil toplumun etkinliği, eğitimin, hukukun üstünlüğü, ekonomik kalkınma, sivil yönetim ve yükselen toplum değerleri demokrasinin olmazsa olmazlarıdır. İnsan haklarına geldiğimizde devlet, insan haklarının hem koruyucusudur hem sınırlayıcıdır; ancak devlet, zaman zaman terör bahanesiyle, değişik ekonomik krizler bahanesiyle insan haklarını sınırlama temayülündedir. Bu nedir? Aslında fazla netice veren birşey değildir; çünkü insan haklarının olması, o toplumun dinamiğidir. Dinamiğini kaybederse kalkınmasını, ilerlemesini ve diğer unsurlarını kaybeder. Dolayısıyla yurttaşlarını gölgeleyen devletler, karşısında ellerinden birşey gelmeyen köleler bulur. Kolay yönetilir köleler; ama ülkenin dinamizmi, ülkenin kalkınması, ekonomisi kaybolur.

Birey, haklarını sorgulayandır. Bir insan dilini ve kültürünü öğrenir önce. Dilini ve kültürünü öğrenmiş insanın kimliği oluşur. Kimliği oluşmuş insanın kendine güveni gelir. Kendine güvenen insan da başarıyı tadar. Başarıyı tadan insan ekonomi ve yönetimin çarkı olur. Dolayısıyla birey olur. İşte bu noktadan sonra örgütlenme başlar. Bunun tersini alırsak dilini ve kültürünü öğrenenememiş insanlar kimliksiz kalır. Kimliğine kavuşamayan insanın kendine güveni olmaz. Kendine güvenemeyen insan başarı elde edemez ve toplumda başarı elde edemeyen insan da toplum içinde patlamaya hazır bir bombadır. Bu devlete masraftır, hapisanede masraftır, yurttaşlara verdiği zarar başka bir sorundur.

İnsan hakları doğal süreçlerde gelişir dedik; yani insan haklarının oluşması için, demokrasinin olması, ekonomik kalkınmanın olması, sosyal politikaların uygulanıyor olması, istihdamın sağlanması, insanların gururunun korunması için iş sahibi yapılması, eğitim olanaklarının sağlanması gerekir.

Son olarak şöyleyeceğim şudur; insan hakları ve demokrasinin Türkiye'de iki temel

dinamiği vardır: Bunlardan biri, bilgidir; diğeri, sevgidir. Bin yıllık Anadolu tarihine baktığımızda Anadolu kültürünü oluşturanlar, Mevlanalar, Yunus Emreler, Hacı Bektaşî Veliler, Hacı Bayram Veliler'dir. Bunlar, İslam'ın toleransa, sevgiye dayalı yorumunu Anadolu'ya ifşa etmişlerdir. Bunun sonucu olarak da Hristiyan, Yahudi, Ermeni, Müslüman, 500 sene bu topraklarda yan yana yaşamıştır. Böyle bir örnek yoktur. Dolayısıyla Türkiye, bu birikimini alıp bunu bilimle karıştırıp bir medeniyet ortaya çıkarmalı ve bu medeniyeti de insan hakları ve demokrasi adına gerçekten inanmış olarak dünyaya sunmalıdır. Türkiye'nin dış politikasında olması gereken bu medeniyeti, önce bizim eski alanımız olan Orta Doğu'ya, Balkanlar'a, Kafkaslar'a uygulamak, bu devletlerle barış içinde birarada yaşamının methodunu ortaya koymak ve bunu da dünya medeniyetine hediye etmektir. Bunu ciddi biçimde uygulamalıdır ki gerçek anlamda insan hakları ve demokrasi kurulabilmiş olsun.

Mehmet Emin ARISOY

Önce insan mı, yoksa önce vatan mı? Demokrasi ve insan hakları hangi noktada çatışıyor, hangi noktada beraber? Bugün küreselleşme denilen bir olgu var. Bireysel veya toplumsal herhangi bir olgu veya olayların ulusal sınırlar dışında, başka yerlerde, başka toplumlarda, başka uluslarda etki yaratmasına tepki doğurmasına biz, küreselleşme diyoruz. Bu acaba gerçek mi, yoksa yaratılan bir mit midir? Bana göre devletler ve toplumlar üzerinde bu kadar etki yaptığına göre, finansı, ekonomiyi, politikayı, siyaseti etkilediğine göre o zaman bu, bir gerçektir. Eğer günümüzde küreselleşme bir tez ise, ki ben böyle kabul ediyorum, bunun antitezi

ne olmalıdır? Antitezi, yerelleşme olmalıdır. Bunun mutlaka bir sentezi de olmalıdır. Herhalde iki tarafın da yüzde 100 kazanacağı bir durum yoktur. O zaman bunun sentezi günümüzün çağdaş yaşamında, farklı renklerin, farklı düşüncelerin birlikte yaşayabileceği bir ortam yaratılmasıdır. İşte bu ortam nerede oluşur? Demokraside oluşur.

Abdurrahman SAĞKAYA

İnsan hakları yazılı olarak Batı'da geliştiği için bu anlattıklarımız tamamen Batı indekslerine, kültürüne, kaynaklarına göredir. Halbuki Batı'yla bizim ölçülerimizi değerlendirdiğimizde, gerçek insan hakları bizde vardır. İngiltere'de insan hakları genelde, 1215 Magna Carta ile asillerin, toprak sahiplerinin, krala karşı ayaklanması ve krala sen istediğini yapamazsın, istediğin gibi vergi alamazsın, gibi birtakım şeyleri dikte ettirmeleriyle başlar. Aslında burada halk yoktur. 1685'e geldiğimizde İngiltere, kölelik kanunu diye bir kanun çıkarmıştır. Bu kanuna göre köle, sahibine karşı geldiği taktirde öldürülür. Kaçarsa kulakları ve ayakları kesilir.

Halbuki bizim tarihimizde olay daha farklı, daha samimi, daha iyi oturmuş, daha iyi özümsemiştir. Bugüne geldiğimizde, insan haklarını kim ihlal eder? Güçlü devletler. Korumaları kimdir? Yine güçlü devletler. İşte burada sizin dediğiniz sıkıntı çıkıyor. 2007'ye geldiğimizde, Irak'ta, Bosna-Hersek'te, Filistin'de katliamlar sürüyor. Dolayısıyla bizim, insan haklarını kendi temellerimize, hoşgörümüze dayandırarak, Anadolu kültüründe 500 sene birarada yaşayan o kültürü ortaya çıkarma mecburiyetimiz var. Bunu ortaya koyup, kültürümüzü bilim ve teknikle harmanladığımızda da dünya medeniyetine bir örnek sunabiliriz.

Mehmet Emin ARISOY

Türk toplumunun geleneksel bir özgeçmiş var; ama biz, insan hakları konusunu Batı'dan aldık. Bunun dünyaya deklare edilişi 1948 ve ondan bu zamana kadar olan gelişmeler söz konusu. Daha öncesinde yok muydu insan hakları? Vardı. Batılılar daha çok Magna Carta'yı baz almak ister. Peki Magna Carta'ya gelene kadar Avrupa toplumunu etkileyen başka etkenler olmamış mıdır? Batı toplumu her ne kadar kabul etmese de İslam felsefesinden, İslam humanizminden etkilenmiştir. Endülüs'ten etkilenen Avrupa, bunun sonucunda İngiltere'de Magna Carta'yı zorlamıştır. Kiliseyi sarsmıştır ve aydınlanma çağı başlamıştır. İslam peygaberi en son veda

hutbesinde, insan haklarına ilişkin en veciz sözleri söylemiştir; ancak bunu söylediğimizde "Acaba biz İslamı mı savunuyoruz?" gibi bir soru akla gelebilir. Hayır, kendi toplumumuzun dini inancı o ise ondan da bahsetmek gerekiyor. Avrupa bahsetmedi diye gözardı etmemek lazım.

İnsan haklarının en büyük özelliği, evrensel olmasıdır. Bugün Türkiye'de kabul gören bu hak, Amerika'da da Kutuplarda da aynı özelliği taşımaları ve aynı anlamı ifade etmeli. İnsan hakları, insanları mutlu etmek için oluşturulan haklar ise insanlar, kendi mahalle değerlerinde yaşasınlar, kendi kültürlerini geliştirsinler denildi ve kültürel gelişim modelleri sunuldu; ama bu kültürel gelişim modelleri, öyle ters tepti ki oradaki vatandaşların kendi kültürleri gelişsin derken ayrımcı kültürler geliştirildi. Güneydoğu'da bizim yaşadığımız sorun da buradan çıktı. İnsanlar kültürel gelişimlerini yaşasın demek yetmiyor; bunun yanında evrensel değerlerin de gözardı edilmemesi gerekiyor.

Abdurrahman SAĞKAYA

Sizlerden rica ediyorum 632 yılında, Hz. Muhammed'in Veda Haccı'ndaki Hutbesi'ni okuyun. Orada mal güvenliği, can güvenliği, ırz güvenliğinden bahsedilmiş. Kölelik, köleliğin yasaklanması konuları da yer alıyor; yani Magna Carta'dan çok daha önemli. Dolayısıyla, insanların haklarının ilk temelini 632 yılında Hz. Muhammed'in Veda Haccı'nda görebiliriz.

Devletler, milletlerin örgütlenmiş bir modelidir. Devletler, milletlerine kölelik yaptırılmazlar, halkına, bireye, insanına hizmet için vardır. Ona çok iyi bir sosyal güvenlik hizmeti, çok iyi bir sağlık hizmeti, çok iyi bir eğitim

hizmeti, çok iyi bir adalet hizmeti sunmakla görevlidir. İşte devletlerin kabul edilmesi veya edilmemesi bu sundukları hizmete göredir. Türkiye’de, adalet hizmetinden, eğitim hizmetinden, sağlık hizmetinden memnun olan çok az insan var. Halkımızın istediği şekilde bu hizmetleri malesef devletimiz sunamıyor. Sunamadığı için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanın değerini de fazla yükseğe çıkartamıyoruz. Halbuki vatandaşına, halkına iyi hizmet, iyi imkan, iyi iş sağlayan, iyi istihdam sağlayan devlet, mutlaka halkı tarafından sevilen devlettir. İyi hizmet sunamazsanız, iyi devlet olamazsanız insanınızı kaybedersiniz.

1989 yılına kadar dünyada çift kutuplu bir ayrışım, komünist blok ve liberal blok vardı. Bu çift kutuplu dünyada, devletlerin öncelikli konusu, milli güvenlikti. Ekonomi, kültür, siyaset, milli güvenliğe ne kadar katkıda bulunuyorsa o kadar önem kazanıyordu. Devletlerin gücü, milli güvenliklerine verdikleri önemle ölçülüyordu. Ordusuyla ölçülüyordu, silahıyla ölçülüyordu; ama 1990’dan sonra tek kutuplu bir dünyaya geçtik. Bu tek kutuplu dünyada güç unsuru, ekonomi oldu. Devletlerin gücü artık ekonomiye göre, milli güvenlik, kültür, diğer faktörler ekonomiye göre şekillenmeye başladı; yani ekonomik bakımdan güçlü devletler önem kazanmaya başladı ve dolayısıyla küreselleşme ile birlikte mallar, paralar, kültürler artık hudut tanımıyor. Şimdi bizim küresel devletlerin karşısında kendimizi korumak için yapmamız gereken şudur: Bir

Bu yazı, 12 Mart 2007 tarihinde Çankaya Üniversitesi’nde yapılan konferansın çözümlemesidir.

vizyon biçmek. 2023 vizyonu biçeceğiz. Diyeceğiz ki Türkiye 2023 yılında; yani cumhuriyetin 100’üncü yılında 2 trilyon dolar gayri safi milli hasıla, 25 bin dolar fert başına düşen gelir, 190 milyon nüfus ve üniversite mezunu sayısının yüzde 5’ten yüzde 25’e çıkarıldığı bir toplum yapısını oluşturacağız. Düne değil; yarına odaklanmalıyız.

Biz 1970’li yıllarda öğrenciyken sağ-sol kutuplaşması vardı. Sağ-sol kutuplaşması bittikten sonra ilerici-gerici kutuplaşması başladı 1980’den sonra. 1990’dan sonra da laik-antilaik kutuplaşması başladı. Dış devletler tarafından desteklenen bu kutuplaşmalar, Türkiye’nin önünü kapattı. Amerika ve AB şunu ister: Türkiye Ortadoğu’da, Ortadoğu meselesinde bizimle masaya oturup pazarlık eden ülke olmasın, bizim dediğimizi yapan ülke olsun. PKK’nın da altında bu vardır, başörtüsü tartışmasının da altında bu vardır, laik-antilaik tartışmasının altında da bu vardır. Dün sağ-sol kavgası yapıp birbirini öldürenler, bugün ulusal cephede birleşti. Niye o kavgayı verdik de Türkiye’nin enerjisini boşa harcadık? Dolayısıyla, benim topluma önerim, bir ve beraber olsunlar. İşte demokrasi bunun için önemlidir.

Birbirimizin inancına, görüşüne, takımına saygılı olalım; ama gelecekte yapacaklarımız etrafında bir ve beraber olalım. Biz bu noktaya odaklanırsak ben şuna inanıyorum ki 2023 yılına gelmeden biz dünyanın en güçlü 10 devleti arasına gireriz.

Bu, sadece hükümetin görevi değildir. Birreyin görevidir; yani biz de bunun farkında olmalıyız. Biz beraberiz, biriz. Birbirimizin farklılıklarını hoş görelim. Bunu yaparsak biz güçlü bir toplum oluştururuz. Bu güçlü toplum, dış politikaya ve dünyaya yansır. Bunun dinamiği de çalışmak. Alın teri olmadan hiçbir şey olmaz. Biz onurlu yaşamak istiyorsak alın teri dökeceğiz. Çalışacağız ve onurumuzla yaşayacağız.

Amerika ve AB’yi suçlamayın. Onlar yapması gerekeni yapıyor, önemli olan bizim yaptıklarımız ve yapacaklarımız. Biz onların oyununu bozalım. Sevr’i de onlar yaptı. Bize Ankara ve iki vilayet bıraktılar; ama tepelerinde kırdık bunu. Bizim kararımız önemli. Suçu onlara yüklemeyelim. Suç bizde. Bu ülkeyi kalkındıracak olan da ve batıracak olan da biziz.

Dr. Diren ÇAKMAK
Çankaya Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Araştırma Görevlisi

BİR OSMANLI AYDINI: AHMET RIZA

Ahmet Rıza, Jön Türk hareketi içinde sivrilmiş üç önderden biridir. Diğer ikisi Mizancı Murat ve Prens Sabahattin'dir. Ahmet Rıza, Mülkiye Mektebi'nin kurulduğu, Darwin'in Türlerin Kökeni adlı eserini yayımladığı, Avrupa romancılığının Dickens, Dumas, Flaubert, Turgenev, Dostoyevski, Tolstoy gibi yazarlarla en parlak günlerini yaşadığı, Osmanlı'nın Batılı anlamında bütçe düzenlemelerine gittiği ve Tanzimatçı gidişe karşı çıkan ilk siyasal amaçlı topluluğun yakalanarak Kuleli Kışlası'na hapsedildiği (Kuleli Vakası) 1859 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Annesi Viyanalı soylu bir aileden gelen, daha sonra Müslüman olmuş bir kadındır. Annesinin etkisiyle küçük yaşlardan itibaren Batı kültürüyle yetişmiştir. Babası, İngiliz Ali Bey'dir. Babasına "İngiliz" denmesinin sebebi, Kırım Savaşı'nda İcadiye Kasrı'na yerleşen İngiliz askerleriyle görüşmesindedir, zira Ali Bey hariciye memuru olduğu için yabancı dil bilmektedir. (Akşin,1998:39).

Ahmet Rıza, dönemin modern eğitim kurumlarından Galatasaray Sultanisi'ni bitirmiş

ve Hariciye Tercüme Odasında kısa bir süre katiplik yapmıştır. Babasının sürgün edildiği Konya'ya gidip gelmesi, onu, Anadolu köylüsü üzerinde düşünmeye itmiştir. Gençlik döneminde, Anadolu köylüsünün geriliğinin sebebini aramaya koyulmuş ve bu geriliğin tarımın geriliğine bağlı olduğunu düşünerek Fransa'da Grignon Ziraat Okulu'na başlamıştır. (Ülken,1999:132) Ziraat tahsilini tamamlayıp yurda döndükten sonra Ziraat Bakanlığı'nda bir memurluğa atanmıştır. (Berkes,1978:386) Fakat devlet kurumlarında Batılı anlamıyla rasyonel idarecilik anlayışının yerleşmemiş ve modern ziraatçılık için gerekli sermaye ve kamu asayişinin sağlanmamış olduğunu gören (Özden&Lök,2001:120) Ahmet Rıza, köylünün aydınlanması için eğitim kurumlarında çalışmaya karar vermiştir. Bursa Mülki İdadisi'nde muallim ve müdür olmuş; ancak eğitim sistemine getirmek istediği yeniliklerden ötürü çevresi tarafından kuşkuyla karşılanmıştır.

Ahmet Rıza, Bursa Maarif Müdürlüğü sırasınca, çevresindeki tepkilerden ve eleştirilerden

bunalmış ve özellikle de uygulama alanında karşılaştığı sorunların çözümünü bulmaya yönelik olarak tekrar yurt dışına çıkmak istemiştir. Onun bu isteği tam da Fransız Devrimi'nin 100'üncü yılına denk gelmiştir. Bu tarih, aynı zamanda İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin nüvesini oluşturacak İttihat-ı Osmanî Cemiyeti'nin Askerî Tıbbiye'de İshak Sükuti, Mehmet Reşit, Abdullah Cevdet, İbrahim Temo ve Hüseyinzade Ali tarafından kurulduğu tarih olması itibarıyla önemlidir. Ahmet Rıza, Fransız Devrimi'nin 100'üncü yılı kutlamaları dolayısıyla Paris'te gerçekleşecek sergiye katılacak olan Osmanlı heyetine girmeyi başarmış ve yeniden Paris'e gitmiştir. Paris'e gider gitmez de modern fikir akımlarını daha serbestçe inceleyebilmek için görevinden istifa etmiştir (Mardin,1996:175). Ahmet Rıza Fransa'da altı sene boyunca herhangi bir muhalefet hareketinde bulunmamıştır; zamanını daha çok, Auguste Comte'un öğrencisi ve zamanın ünlü pozitivistlerinden Pierre Lafitte'nin verdiği derslere katılarak, Parisli pozitivistlerin yayımladığı La Revue Occidentale'e yazı yazarak ve II. Abdülhamit'e telkin mahiyetinde layihalar -ki bunlar özellikle eğitim alanında yapılması gereken dönüşümleri içeren önerilerdi- göndererek geçirmiştir (Mardin,1996:176). Başlangıçta Padişah'tan arkalayıcı bir cevap almış; fakat bir süre sonra Londra'da layiha basma isteğini Padişahın sakıncalı bulması ve onun yurda dönmesini istemesi üzerine sarf ettiği tüm çabanın boşuna olduğunu anlamıştır. Bunun üzerine, önce layihalarını yayımlamış, daha sonra 1895 yılında Paris'te *Meşveret*'i çıkarmaya başlamıştır.

Meşveret, her onbeş günde bir, eşanlı hem Fransızca ve hem de Türkçe olarak çıkmıştır. *Meşveret*, siyasi bir gazetedir. Gazete, Abdülhamit idaresinden kaçanların şikayetlerine çokça yer vermiştir. Nitekim, Türkiye'den gönderilen mektuplar, gazetede, takma adlarla yayımlanmıştır. Kısa süre içinde, *Meşveret*, yurt dışına kaçan tüm muhaliflerin bir çekim merkezi haline gelmiştir. Bu dönem, aynı zamanda, Ahmet Rıza'nın, 1895'deki Ermeni olaylarının da alevlenmesi üzerine yoğunlaşan ülke içindeki muhalefet ile temasa geçtiği dönemdir. İstanbul'daki İttihat-ı Osmanî mensupları ile haberleşmesi sonucu bu örgütün isminin 'Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti' (Akşin,1998:28) olmasını sağlayan Ahmet Rıza, yeni ismiyle örgütün Paris şubesinin de başkanı olmuştur; ancak, hemen belirtmek gerekir ki bu muhalif grup üyeleri Abdülhamit ile mücadelelerinde, kendi aralarında anlaşmış deşillerdir. Daha başlangıçta, Ahmet Rıza

ile Mizancı Murat kutuplaşmışlardır. Nitekim 1897 yılında Yunan Harbi'nin estirdiği olumlu havayı kullanmak isteyen Abdülhamit, yurt dışındaki Jön Türklerle bir anlaşma yapma yoluna gitmiş ve onlara affedilecekleri ve yurda döndüklerinde ödüllendirilecekleri taahhütlerinde bulunmuş; Abdülhamit'in bu yaklaşımı, Avrupa'daki Jön Türkler içinde büsbütün bir dağılma ve çözülme sonucunu doğurmuştur. Başta Mizancı Murat olmak üzere bir çok muhalif, bu teklifi kabul edip yurda dönmüştür. Avrupa'da öğrenimlerini sürdürmeye karar veren kimseler ve/veya elçiliklerde görevli kâlanlar; yani Çürüksulu Ahmet, Serasker Yaveri Şefik, Ali Kemal, Rauf Ahmet, Cenevre'de kalan ve daha sonra *Osmanlı* gazetesini çıkaracak olan İshak Sükuti, Dr. Abdullah Cevdet, Tunali Hilmi (Çavdar,1999:67) ve padişah ile hiçbir temasa yanaşmayan Dr. Nazım, Halil Ganem ve Ahmet Rıza, yurda dönmemişlerdir.

Ahmet Rıza, Mizancı Murat ile yaşadığı gerginliğin bir benzerini, 1899 yılında Paris'e gelen federalizm ve özel girişim yanlısı liberalizmin bayraktarlığını yapan Prens Sabahattin ile de yaşamıştır. Ahmet Rıza ile Prens Sabahattin'in çatışması da muhalefet içinde bir başka hizbin ortaya çıkışını hazırlamıştır. Nitekim kendi içinde çeşitli hiziplere bölünmüş muhalefet hareketini tekrar güçlendirmek için Paris'te toplanan Birinci Jön Türk Kongresi'nde Ahmet Rıza'nın Prens Sabahattin ile olan fikir çatışması, iyice su yüzüne çıkmış ve muhalefet Ahmet Rıza grubu ile Prens Sabahattin grubu arasında resmen ilikeye bölünmüştür. Bu bölünmeden sonra muhalefet tam bir dağınıklık dönemine girmiştir. 1902-1906 yıllarını kapsayan bu dönemde Ahmet Rıza grubu, hareketsiz kalmıştır. Grubun bu dönemde yaptığı en önemli iş, 1902'de Mısır'da çıkarılmaya başlanan *Şura-yı Ümmet* dergisi olmuştur. (Ülken,1998:131) Grup, daha sonra yeni bir hamle yaptığını belli etmek için, bir değişiklik yaparak "Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti" adını benimsemiş ve 1907'de yeni bir nizamname yayınlamıştır. Bu nizamnamedeki en önemli değişiklik ise inkılâp ifadesinin yer bulmuş olmasıdır. Nizamnamede cemiyetin halis bir Türk cemiyeti olduğunun belirtilmiş olması da dikkat çeken bir diğer noktadır. (Akşin,1998:78)

Ahmet Rıza, verdiği mücadelenin geriye dönük bir değerlendirmesini yapmış ve bu değerlendirmeden, stratejisini değiştirmesi gerekliliğine dair bir ders çıkartmıştır. Ahmet Rıza, kendini daha kısa vadeli propaganda çabasına vermeyi seçmiştir. Makedonya'daki

subayları harekete geçirecek faaliyetlere yönelmesinin sebebinin onun değişen stratejisinde aramak yanlış olmayacaktır. Kaldı ki zaten, 1907 yılında toplanan İkinci Jön Türk Kongresi'nde alınan 'genel ayaklanma, ordu içinde örgütlenme, silahlı direniş' gibi kararlar sonucu Ahmet Rıza'nın daha derin temellere dayanmak isteyen yaklaşımı, yeni partici ve komiteci faaliyetin etkisi altında arka plana itilmiştir. (Mardin,1996:179)

Ahmet Rıza, Meşrutiyet'in ilanından sonra ülkeye dönmüştür. Ülkeye döndükten sonra Ayan reisliği de yapan Ahmet Rıza'nın, bu dönemde cemiyet içinde etkisi gittikçe azalmış ve hatta 1910 yılında merkez komiteden çıkartılmıştır. Ahmet Rıza'nın Mustafa Kemal ile de yolunun keşiştiğini hatırlatmak gerekir. Nitekim 1919 yılında Mustafa Kemal'in isteğiyle, Milli Mücadele'nin propagandasını yapmak üzere tekrar Paris'e gitmiştir. Paris'te Lozan Antlaşması'na kadar kaldığı süre içinde çeşitli gazetelerde yazılar yazmış, konferanslar düzenlemiştir. Ahmet Rıza 1922 yılında İstanbul'a dönmüşse de ölüm yılı olan 1930'a kadar aktif politikadan uzak kalmayı seçmiştir.

Ahmet Rıza, pozitivist felsefenin Türkiye'ye girişi ve etkili oluşunda ilk akla gelen isimdir. (Ülken,1998:139) Hatırlanacağı üzere, pozitivistimin bilimsel bilgi anlayışının temeli özne ve nesne ayırımına dayanmaktadır; bilgi, nesne dış gerçekliğinin insan zihninde bir yansımaları olarak kavranmaktadır. Bu kavrayış, insanın her türlü etkinliğinden bağımsız bir dış dünyanın varlığını ve bu doğal ya da toplumsal dış dünyanın uygun metotlarla bilinebileceğini ve bu elde edilen bilgi yoluyla da ona egemen olunacağını kabul etmektedir. Nitekim, bu anlayışın toplumsal alandaki yansımaları, yasalar doğrultusunda tespit edilmiş iyiye ve geleceğe doğru yönelme idealine duyulan inançtır.

Ahmet Rıza'nın pozitivistim ile ilk tanışması, 1887 yılında İstanbul'da Dr. Robinet'in Auguste Comte hakkında yazdığı bir kitabı okumasıyla gerçekleşmiştir. Daha sonra Paris'te pozitivistim üzerine dersler almış ve pozitivist yayın organında -*La Revue Occidentale*- yazılar yazmıştır. Ahmet Rıza için pozitivistim beş nokta bakımından çekicidir: Birincisi, pozitivistimin Hristiyanlıkla ilgisi yoktur. Dinle ilişkisi kuvvetli olmamakla birlikte, Ahmet Rıza, İslamiyet'in Osmanlı toplumunda önemli bir dayanışma esası olduğunu düşünmektedir. Avrupalıların İslamiyet'e yönelik eleştirilerini çürütmeye uğraşmıştır. Hatırlanacağı üzere,

Comte da insanları harekete geçiren unsurların fikirler olduğunu ifade ederek dini inançların ciddiye alınmasına salık vermiştir. Ahmet Rıza'nın pozitivistimi benimsemesinde, pozitivistlerin bu bakımdan toleranslı davranışlarının önemli bir unsur olduğu anlaşılmaktadır. (Mardin,1996:184) İkincisi, Osmanlı Devleti nesnel ve ussal esaslara göre değil, resmen ve fiilen padişahların lütfü, keyfiyle yönetilmekteydi. Ahmet Rıza ise bundan şikayetçidir. Üçüncüsü, dönemin Osmanlı aydınlarında, büyük bir sarsıntı geçirildiği takdirde, Osmanlı Devleti'nin dağılıp gitmesi korkusu hakimdir ve pozitivistimin ihtilalciliği reddetmesi, bu bakımdan Ahmet Rıza için uygundur. Dördüncüsü, pozitivistimin, topluma yön verecek olanların uzmanlar; yani seçkinler olduğunu savunması da Ahmet Rıza'nın dünya görüşüne denk düşmektedir. Beşincisi, Ahmet Rıza, pozitivistim Avrupa'nın iktidar çevrelerince ve Osmanlı aydınlarınca daha olumlu karşılandığı için, pozitivistimi benimsemeyi siyasi bakımdan uygun görmüştür. (Akşin,2000:357)

Ahmet Rıza'nın ilk yazıları sayılabilecek olan padişaha sunduğu öneri ve tasarımlar ile *La Revue Occidentale*'deki yazıları, siyasi kısmın fazla öne çıkmadığı yazılardır. Bu yazılar, iki ana tema üzerine yoğunlaşmaktadır. İlk tema, pozitivistime bağlı olarak bir toplumsal yasa(lar) varlığına olan inançtır. Ahmet Rıza'ya göre, bu yasaları bulmak, anlamak ve ona göre davranmak insanlığın, bilimin, pozitivist felsefenin ilk görevidir. Nitekim Şerif Mardin, Ahmet Rıza'nın şu sözlerine dikkat çekmektedir: "Cihanın kudret ve serveti vatanımızda kavanin-i tabiiyenin hükmünü değiştirmez. Kürre-i Arzın üzerindeki dağlar, nehirler nasıl bir kanuna tabi ise hayatı o Kürre'ye merbut olan insanlar da her şeyde kavanin-i tabiiyeye itaat ve inkıyat etmeye mecburdurlar." (Mardin,1996:181) Korlaelçi ise onun şu sözlerine dikkat çekmektedir: "Hükümeti idare etmek kumar oyunu gibi zarın talihine bırakılmaz. Hakikatin halleri istihareye yatmakla bilinmez. Cemiyet tabii kanunlara bağlı bir bileşik vücuttur." (Korlaelçi,2001:217)

Aslında, Yeni Osmanlılar da Batı'dan aldıkları doğal hukuk ve doğa kanunu gibi kavramları kullanmışlardır; fakat onlar bu kavramları ilahi bir varlığın, Tanrı'nın yeryüzündeki işaretleri, tezahürü olarak ele almışlar; şer'i hukukun akla uygunluğunu bu kavramlarla ile ispatlamaya çalışmışlardır. Oysa Ahmet Rıza, bu kavramlara seküler bir içlem yüklemiştir. Ahmet Rıza, nesnel, evrensel, zorunlu, akıl ile bulunabilecek, o zamanın doğa bilimlerinin anladığı

anlamıyla yasa(lar)dan söz eder. Ona göre, doğaya olduğu gibi topluma da bu yasalar hakimdir. Onun bu yasa(lar) anlayışı siyasi ve toplumsal görüşlerini iki yönde etkilemiştir. İlk olarak bu yasa(lar)ın en iyi şekilde tespitini yapacak, onları inceleyecek kişiler uzmanlar olacaklarına göre, siyaset uzmanlara bırakılmalı, siyaset bu yasa(lar)ı bilen bürokratik elitin değişmez hakkı olmalıdır. İkincisi ise insanların ihtiyaçları bu yasa(lar)a bağlı olacağından, bunlar bu ihtiyaçları belirleyeceğinden, insan ihtiyaçları da neseldir ve sadece maddi dünya ile sınırlıdır. Bu son fikir noktasında Ahmet Rıza, devleti kurtarmak için ziraat ve sanayinin geliştirilmesini önermiş, fakat Osmanlı toplumunun bu zarureti anlaması için eğitim düzeyinin yükseltilmesi gerekliliğine de işaret etmiştir.

Ahmet Rıza'nın ilk yazılarında yoğun olarak beliren ikinci tema ise eğitimin önemidir. O, eğitime, hümanist bir açıdan, insanın kendi kendini bulması, aydınlanması açısından bir araç olarak yaklaşmamış; eğitimi, bireye toplum içinde görevlerini gösterecek bir araç olarak görmüştür. Ahmet Rıza için eğitim, ilerlemeyi temsil etmektedir; fakat bu ilerleme, ona göre, ancak düzen yerleştikten sonra görülebilir bir gerçekliktir. Ahmet Rıza'ya göre, ayrıca, hükümdarın bir siyasi icraatı; ancak ve ancak, intizamı (düzeni) yerleştirmeye yardımcı olup olmadığı noktasından değerlendirilmelidir. (Mardin,1996:183) Zira, Ahmet Rıza, bu sebepten ötürü, siyasal yaşamında 1906 yılına kadar, her türlü şiddet ve ihtilal fikirlerinin karşısında yer almıştır.

Ahmet Rıza'nın İslamiyet hakkındaki görüşlerine yer vermek, onun 'düzen anlayışını' etrafıca ortaya koymak açısından önem arz

eder. Ahmet Rıza, İslam'ın dogmalarına karşı savaşmakla birlikte, İslam'ın sosyal değerlerine büyük önem vermiştir. Onun İslam'ın dogmalarına dair şu sözleri ilginçtir: "Ben kadın olsaydım dinsizliği ihtiyar eder ve İslam olmasını istemezdim. Üzerime üç kırı ve istediği kadar odalıklar almasına cevaz veren, kocama cennette huriler hazırlayan, başımı yüzümü dolap beygiri gibi örttükten sonra maada beni her eğlenceden men eden kocamı boşamamak, döver ise sesimi çıkartmamak gibi daima erkeklere hayırlı, kadınlara muzir kanunlar vaaz eden bir din benden uzak olsun derim." (Korlaelçi,2001:217) Din, Ahmet Rıza'ya göre gelişme için düzeni ve ahlaki temeli sağlayacak önemli bir toplumsal harçtır. Din, aile, toplumsal işbölümü, hep bu düzen için önem verilmesi gereken, uyarlı hale getirilmesi gereken unsurlardır. Onun şu sözleri ilginçtir: "Dinden maksat, tebayi-i beşeriyeyi islah ve tanzim etmek ve umumi bir nokta-i ittihadı toplamaktır... Dinin hüküm ferma olmadığı memleketlerde bile ahali sosyalizm, anarşizm gibi ta'birlerle ittihadı bir vasıta arıyor, sürüden ayrılanı kurt kاپıyor." (Özden&Lök,2001,122) Dolayısıyla manevi özünden, geleneksel yapısından arındırılmış bir din, Ahmet Rıza'ya göre, toplumun intizamı için işlevsel bir rol oynamaktadır.

1895'de çıkarmaya başladığı *Meşveret*'te, Ahmet Rıza, daha çok, siyasi yönü ağır basan konular üzerinde durmuştur. Akşin, *Meşveret*'in ilk sayısındaki programa dair şu özetlemeyi yapmaktadır: "*Meşveret*'in ilk sayısındaki program: 1. Önce bazı yüksek kişilerin işbirliğinin sağlandığının belirtilerek, Batı kamuoyuna güven verilmekte ve bu gibiler Batı ile Doğu'nun ortak çıkarlarını göz önünde bulunduran, bağınazlıktan uzak Avrupalılar olarak tarif edilmektedir. 2. Düzenin korunması açısından hanedanın yıkılması değil; ilerleme anlayışının yayılması istenmekte 'düzen ve ilerleme' düsturuna bağlı bulunulduğu ve şiddet yoluyla elde edilebilecek ödünlerden nefret edildiği söylenmektedir. 3. Şu ya da bu vilayet için ya da belirli bir millet için değil, bütün ülke ve bütün Osmanlılar için islahat gereklidir. 4. İlerleme gereklidir; ama Osmanlı varlık şartları ve Doğu uygarlığının özgünlüğü korunmalı ve Batı'dan ancak bilimsel evriminin genel sonuçları, özümmlenebilecek ve halkı özgürlük yolunda ilerletecek şeyler benimsenmelidir. 5. Osmanlı yetkesinin yerine yabancı devletlerin doğrudan müdahalesine karşıyız. Bu, bağınazlıktan ileri gelmemekte - zira, dinsel sorun kişiyi ilgilendirir- fakat meşru bir yurttaşlık ve ulus haysiyetinin sonucu-

dur.” (Akşin,1998:42) Ancak, hemen belirtmek gerekir ki *Meşveret*'te yayımlanan tüm yazılar ile Ahmet Rıza'nın görüşleri arasında tam bir uyum bulunmamaktadır. Ahmet Rıza, başyazarlığı yaptığı gazetede farklı görüşlerin temsiline izin vermiştir. Örneğin, gazetede çıkan Mehmet Kadri tarafından kaleme alınmış olan ve Şer-i mahkemelerin yerine nizamiye mahkemelerinin konulma çabasının, Osmanlı içinde meydana getirdiği kargaşalığı konu alan yazı, Ahmet Rıza'nın düşünceleri ile taban tabana zıttır.

Ahmet Rıza'nın *Meşveret*'te, yabancı müdahalesine ve kapitülasyonlara karşı duruşunu sergilediği yazılara çokça yer vermiş olduğunun altını çizmek gerekir. Ahmet Rıza'nın anti-emperyalist tutumu, onun, Abdülhamit'e karşı muhalefetinin en temel noktasını oluşturmaktadır. Örneğin bir yazısında şöyle demektedir: “Ecnebi şirketlerin giriştikleri işlerden ki bunların hemen hemen hepsinin memleketin sosyal ve iktisadi çıkarlarına zararlı oldukları ve onlardan yalnız bazı finans sendikalarının faydalandıkları söylenebilir. Padişaha ne gibi bir şeref payı düşebileceğini anlamıyorum.” Bir başka yazıda ise padişahı şöyle eleştirmektedir: “Padişah, demir yolları hatlarını döşemiş ve rejimler tesis etmişse bu şekilde hareket etmekten bir çıkar gördüğündendir. Bu çıkar, Türkiye'nin çıkarı değil; halkı ve memleketi sırasıyla istismar etmek amacıyla kendini, tahta muhafaza eden kozmopolit kliğin çıkarıdır.” (Mardin,1996:207) Ahmet Rıza'nın, Alman Tarihçi Okulu'ndan kaynaklı korumacı iktisadi kalkınma yönündeki fikirlerin etkisinde kalmış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Ahmet Rıza'nın *Meşveret*'te, İslam'ın Batılıların düşündüğü gibi bir din olmadığını belirttiği ve Türklerin İslamiyet'ten kaynaklı olduğu ileri sürülen barbarlıkla bir ilgisi olmadığına dikkat çektiği yazılarına da rastlamak mümkündür. Ahmet Rıza, söz konusu yazılarında, Avrupalıların ön yargılardan bir türlü kurtulamadıklarına sıklıkla değinmiş ve bunun altında yatan nedeni ise Batı'nın Doğu üzerindeki siyasi emelleri olarak tespit etmiştir; fakat hemen belirtmek gerekir ki, Ahmet Rıza'nın yazılarında, millî farklılık konusu, ikinci plandadır. Milliyetçiliğe sadece intizam ve devleti kurtarma bağlamında yer vermiştir. Bunu şu sözlerinden çıkarmak mümkündür: “Ben ne aşırı milliyetçiyim ne de yabancı düşmanıyım. Bunlardan sonra şöyle diyorum: Allah beni dünya vatandaşı olmaya engel olan vatanseverlikten korusun. Kin faktörü olmaktan uzak yurt sevgisinin, ahlak ve akılla hizmet edildi-

ği zaman, bir dürüstlük vasıtası ve toplumlar arası bir yaklaşıma olacağına inanıyorum. Vatani seviyorum; fakat aynı şekilde insanlığı ve gerçeği de seviyorum.” (Korlaelçi,2001:218) Nitekim Ahmet Rıza, millet kavramını, kelimenin Osmanlıca anlamı ile kullanmıştır. Ahmet Rıza, millet kavramını, Batılı milliyetçiliklerin karşısına yerleştirmiştir.

Ahmet Rıza, ölümüne kadar, aydının toplumdaki sorumluluğuna çok önem vermiştir. Ona göre toplumu ileriye taşıyacak kuvvet, aydınlardır. Onun bu düşüncesini şu sözlerinden çıkarmak mümkündür: “Aydınlatma feyzine, iyinin ve güzelin telakki ettirilmesi için zaruri olan aksiyon kuvvetini ilave etmek gerekir. Elit vasat kabiliyetlerin kendisine hakim olmasına müsaade ederse o zaman işte acınacak bir duruma gelir. Vasatlık eliti az bir zaman içinde yok edecek ve büyük bir ışığı karatacaktır. Vazolabilmek için, elitin istila edici ve fethedici olması elzemdir.” (Mardin,1996:213)

Ahmet Rıza, pozitivist bir Osmanlı aydınıdır; ancak pozitivismi benimsemiş olduğundan dolayı bu yazıda özetlenmeye çalışılan fikirlerini ortaya koymamıştır; Ahmet Rıza, döneminin diğer aydınları gibi Osmanlı Devleti'ni kurtarmak istemiş; ancak diğer aydınlardan farklı olarak Osmanlı Devleti'ni kurtarmak için çözüm pozitivismin benimsenmesinde bulmuş ve bu sebeple pozitivism üzerine kafa yormuştur. Bu ayrımın, Ahmet Rıza'yı anlamak bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akşin, Sina.(1998). Jön Türkler, İttihat ve Terakki, Ankara: İmge Kitabevi.
- Aydın, Suavi.(2001). “İki İttihat-Terakki: İki Ayrı Zihniyet, İki Ayrı Siyaset”, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-1.Cilt: Cumhuriyete Devreden Düşünce Mirası-Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Berkes, Niyazi.(1978). Türkiye'de Çağdaşlaşma, İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.
- Çavdar, Tevfik.(1999). Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1838-1950), Ankara: İmge Kitabevi.
- Korlaelçi, Murtaza.(2001). “Pozitivist Düşüncenin İthali”, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-1.Cilt: Cumhuriyete Devreden Düşünce Mirası-Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mardin, Şerif.(1996). Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908, İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Özden, Barış Alp & Lök, Atilla.(2001). “Ahmet Rıza”, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-1.Cilt: Cumhuriyete Devreden Düşünce Mirası-Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ülken, Hilmi Ziya.(1998). Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, İstanbul: Ülken Yayınları.

ÇANAKKALE SAVAŞLARININ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ VE SONUÇLARI

Prof. Dr. Reşat GENÇ

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Eski Başkanı

Dünya Savaşları'nın hiçbirinde birtek cephede savaşılan taraflardan yarım milyon insan savaş dışı kalmamıştır. O nedenle Osmanlı literatüründe bu savaştan, dünyanın en kanlı savaşı diye söz edilir.

'Çanakkale Zaferi' yerine 'Çanakkale Zaferleri' diye olayı adlandırmakta büyük yarar var; çünkü arada kazanılmış her biri birer zafer olan sayısız büyük başarılar var. İşte, o başarılar içerisinde ikisi var ki biri, I. Anafartalar Zaferi (7 Ağustos 1915), diğeri II. Anafartalar Zaferi (21

Ağustos 1915). Bu iki zaferle daha o tarihlerde İtilaf Kuvvetleri'nin, Türk savunma hatlarını yarararak İstanbul'a yol bulmaları engellenmişti. Eğer bu başarılmasaydı, Osmanlı Devleti çökertilecek, savaş dışı bırakılacak, vatanımız kendi aralarında yaptıkları planlara, projelere göre paylaşılacaktı; yani bir Kurtuluş Savaşı bile yapmamıza imkan, fırsat olmayacaktı. İşte o nedenle, Çanakkale Savaşları'nın da Kurtuluş Savaşımızın da eşsiz önderi, ölümsüz lideri büyük ulusal kahramanımız, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Anafartalar Zaferleri ile bize kazandırmış olduğu fırsatın büyüklüğü anlatılamayacak kadar önemlidir. Atatürk tarihçilerinden, benim de hocam olmuş olan rahmetli Afet İnan ile Çanakkale Savaşları genelinde Anafarta Zaferleri üzerine konuşurken şöyle söylemişti: "Biz, Anafartalar'da iki büyük zafer kazandık ve daha o gün yurdumuzun paramparça edilmesini engelledik; ama hiç unutmayınız ve biliniz ki biz Anafartalar'a koca bir Darülfünun gömdük."

İstanbul Üniversitesi'ne 1930'lara kadar Darülfünun derdik. İstanbul Üniversitesi'nin bütün fakültelerinin gençleri o cepheye gönüllü olarak gittiler ve gözlerini kırpmadan en değerli varlıkları olan aziz canlarını bu vatan için, bu toplumun, bu milletin evlatlarının aydınlık parlak geleceği için feda etti ve ne diyorlardı biliyor musunuz: "İstiklal; yani bağımsızlık sa-

hibi olamayan milletlerin geleceklere de olmaz.” Atatürk’ün de dediği gibi: “Bağımsızlık sahibi olsunlar ki haysiyetle ve şerefle yaşamaya hak kazanmış olsunlar.”

Doğal olarak sadece üniversite gençleri değil di cepheye giden, çoğu lise çağındaki evlatlarımız da gitti cepheye. 15 yaşında evlatlarımız orada bu vatan için, bu millet için, bu milletin evlatlarının gelecek hayatı teminat altına alın- sını diye canlarını verdi.

Çanakkale Savaşları'nın Askeri Boyutları

Ergun MENGİ **Emekli Tuğamiral**

Savaş Öncesi Dünyanın Siyasi ve Günlük Durumu

Savaş öncesi dünyanın siyasi ve günlük durumuna baktığımızda, 20. yüzyılın başlarındaki ekonomik rekabet, sömürgecilik, milliyetçilik akımları Avrupa'yı ikiye bölüyor. Almanya, Fransa, Rusya ve Avusturya arasındaki çekişmeler gittikçe artan bir gerginliğe dönüşüyordu. Osmanlı İmparatorluğu ise Tarbusgarp topraklarını ve gücünü yavaş yavaş dağıtmaya başlıyordu.

Rusya'ya baktığımızda Boğazlar'ı ele geçirip, sıcak denizlere inmeye hedefliyor, İngiltere ise Suveyş Kanalı ve Hint Yolu'nun güvenliği için Filistin'i ele geçirmeyi tasarlıyor, Fransa, Lübnan ve Suriye'nin kontrolünü düşünüyor, Almanlar, doğuya doğru yayılma politikası güdüyor, İtalyanlar ise Antalya'ya sahip olmak istiyordu. Kısaca, bu resme bakıldığında savaşın görünen hedefi Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasıydı.

1914 yılının başlarına geldiğinde Avrupa'da durum şöyleydi: Batı'da, Fransa'yı 39 günde

savaş dışı bırakmayı hedefleyen Alman planı başarıyla uygulanamamış ve Almanlar, Paris'e varamamıştı. Fransızlar ise 1871 Alman-Fransız Savaşı'nda kaybettikleri Alsas Loren'i geri alamamış, İngiliz, Fransız ve Alman Orduları, karşılıklı siperleri İsviçre Hudut'una kadar uzanmış ve böylece Batı Cephesi kilitlenmişti. Doğu cephesi'nde, Prusya'daki Rus ilerleyişi Alman orduları tarafından Tannenberg'de durdurulmuş, Galiçya'da Avusturya orduları Ruslar karşısında Karpat Dağları'nda tutunmayı başarmış; ancak şiddetli soğuklar başladığından cephelerde önemli bir gelişme kaydedilememiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'na bakıldığında, genelinde I. Dünya Savaşı'na bir oldu bittiyle girdiğimiz söylenmekle birlikte, bu felaket, bir oldu bittiyle değil, adım adım üzerimize gelmiştir. Yerkürenin bu en değerli, en stratejik bölgesi Balkanlar, Boğazlar, Anadolu ve Ortadoğu'nun herhangi bir güç boşluğuna tahammülü yoktur. Avrasya'daki tüm imparatorlukları içine alan bu Dünya Savaşı, Osmanlı'yı Çanakkale'de, Suriye'de, Irak'ta ve Doğu cephesinde olmak üzere dört büyük cepheye bağlamıştır.

Niçin Çanakkale?

Tarihe bakıldığında Avrupa ve Asya ülkeleri arasında başlamış olan ekonomik, siyasi ve ticari ilişkilerle askeri hareketler sürekli olarak Boğazlar Bölgesi'nde cereyan etmiştir. Başka bir deyişle Boğazlar tarihte ardı arkası kesilmeyen mücadelelere sahne olmuştur. Boğazlar üzerindeki bu gizli çıkar çatışmalarıdır ki İngiliz ve Fransızları İstanbul'u almaya, Ruslar'dan önce Karadeniz'e el atmaya yöneltmiş ve Çanakkale Cephesi'nin açılmasında başlıca etken olmuştur.

İtilaf Devletleri için Boğazlar'dan geçilerek kazanılacak başarı, halifenin ele geçirilmesiyle tüm Müslüman sömürgeleri sindirecek, İmparatorluğun kalbi olan İstanbul'un alınması ile Osmanlı'nın diğer cepheleri ile irtibatı kesilecek, Rusya'nın beklediği yardım yapılabilecek, Almanya ise Doğu Cephesi'nden kuşatılmış olacaktı. İngiliz Bahriye Bakanı Churchill, bu cephenin açılmasının baş mimarı olmuştur ve planını bir güç projeksiyonu uygulayarak güçlü ve modern silahlarla donatılmış zırhlıların Boğaz'da görünmesiyle Türklerin direnmekten vazgeçeceği üzerine kurmuştur. Aslında bu yaklaşım, askeri planlama açısından bir çılgınlık, bir deliliktir; ancak bu delilik bir ihtirastan kaynaklanmaktadır. Bu ihtirastın adı da İstanbul'dur.

Çanakkale Savaşları'nın Askeri ve Sosyal Boyutları

Çanakkale Savaşları'nın askeri ve sosyal boyutlarına baktığımızda, hareketin askeri boyutunu deniz ve kara hareketi başlıkları altında incelemeye çalışacağım.

Harbin başlamasıyla beraber Osmanlı İmparatorluğu çok ihmal ettiği Çanakkale Boğazı savunma sistemini geliştirmeye başlamış. Bu nedenle önce sahil bataryaları elden geçirilmiş, bunlar iç ve dış savunma hattı olmak üzere iki ayrı grupta toplanmıştır. Donanmaya, deniz kuvvetlerine baktığımız zaman ise durum içler acısıdır. Yıllarca Haliç'ten çıkmayan donanmanın hareket yapma kabiliyeti yoktur. Yapılan yeni yerleştirmelerle deniz topçularından müteşekkil yeni tabyalar kurulmuştur. Buna paralel olarak 27 Şubat 1915'e kadar Çanakkale Boğazı'na toplam 403 mayın geçiş istikametine dik olarak 10 hat halinde döşenmiş ve bir mayın savunması Boğazlar'da öngörülmüştür.

Plan çerçevesinde İtilaf Devletleri, tarihte eşine az rastlanır bir Birleşik Donanma ile Şubat 1915'ten itibaren Çanakkale Boğazı inlerinde toplanmaya başlamıştır. Hedef bir ay gibi kısa bir sürede Osmanlı'nın başkenti İstanbul'un ele geçirilmesidir. Yapılan hazırlıklara ek olarak 7 Mart'ı 8'e bağlayan gece, 360 tonluk şanlı Nusrat Mayın Gemisi'nin mucizevi hareketi gerçekleşmiştir. Yüzbaşı Hakkı Bey komutasındaki Nusret, yüklediği son 26 mayını düşman gemilerinin yapmış olduğu muharebe pruvalarını da dikkate alarak, düşmanın hiç tahmin edemeyeceği bir şekilde karanlık limana ilerleme istikametine paralel bir rotada döşemiştir. Düşman gemilerinin karakol yaptığı karanlık limana yapılan bu mayın döküş hareketi, denizcilik tarihinin en önemli ve sonuçları tüm dünya için stratejik olan çok cesur bir manevraydı. 26 adet mayının döşenmesi sonucu Çanakkale'ye dönen Nusret, hareketin başarısını beklemeye başladı. Düşman donanması, 19 Mart 1915 sabahı demir alarak ileri harekete geçti. Günün sonunda İstanbul'a varmayı ve toplarının namlularını Dolmabahçe Sarayı'na çevirerek, gerekirse İstanbul'u bombalamayı hesaplayan Birleşik Donanma'nın nasıl bir sürprizle karşılanacağını kimse tahmin edemiyordu. Fransız zırhlısı Bouve, Nusret'in döküldüğü mayılardan birincisine çarparak altıyüz kişik personeliyle Boğaz'ın sularına gömüldü. Sufren ve Bouve'nin terk ettiği hattı içinde Kraliçe Elizabeth'in de bulunduğu 11 adet İngiliz muharebe gemisi aldı. Saat 15:35'te hatta bulunan Irresistable Pruvası'nda bir mayın,

bundan iki dakika sonra da bir başka İngiliz muharebe gemisi Ocean, kıç tarafında mayın infilakı aldı. Ortaya çıkan mayın tehdidi muharebenin akışını bir anda değiştirmişti. Bu durumda, Amiral De Boreck bütün hayallerini ve ihtirasını bir kenara bırakarak armadayı Boğaz'ın dışına çekme kararı aldı. Müttefik donanma ihtiraslarının bedelini çok ağır ödemiştir. Müttefik donanmaya bu ağır sürprizi hazırlayan Yüzbaşı Hakkı Bey komutasında 360 tonluk küçük, mütevezi Nusret gemisi ve onun cesur personeliydi.

Çanakkale Boğazı'nın denizden geçilmesinin mümkün olmadığını anlayan İtilaf Devletleri bu defada üstün bir kara gücü ile Boğazlar'ın vurulacak bir darbe ile düşürülmesini planladı. İtilaf Devletleri'nin planı müstahkem mevkinin kısa sürede elde edip, yine müttefik donanmayı savunmasız şekilde Boğaz'dan geçirerek İstanbul'a ulaşma düşüncesine dayanıyordu. Türk Savunması'nın esasını teşkil eden düşmanın karaya çıkmasına izin vermeden imhasını sağlamak şeklindeki ana fikir, malesef 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders tarafından terk edilerek, kıyılarda nispeten zayıf kuvvetlerle düşmanı karşılamak; ancak derinlikte güçlü bir ihtiyat kuvvetiyle düşmanın imha edilmesi savunma planına bu düşünce olduğu gibi yansıtılmıştı.

25 Nisan gündüz taarruzlarında emrindeki 57. Alayı emir beklemeyen muharebeye sokan Yarbay Mustafa Kemal, 72. ve 70. Alaylarla giriştiği ve 27. Alayla koordineli olarak icra ettiği taarruz ile kıyıbaşının daha da derinliklere ilerlemesini engellemiştir. Yarbay Mustafa Kemal, 25 Nisan günü yapılan Arıburnu Muharebeleri'ni şöyle anlatır: "25 Nisan 1915 sabahının erken saatlerinde Arıburnu tarafından top sesleri duyuldu. 19. Tümen derhal hazır hale getirilerek 57. Alay ile birlikte Conkbayırı'na doğru yola çıktı. Bu sırada Conkbayırı'nın güneyinde düşman birliğinin önünde koşarken geri çekilmekte olan 27. Alay'ın askerlerini gördüm. Önlerine çıkararak, 'Niye kaçıyorsunuz?' diye sordum. 'Düşmandan kaçılmaz' dedim. 'Cephanemiz kalmadı' dediler. 'Cephanemiz yoksa süngünüz var', diyerek 'Süngü tak, yere yat' emrini verdim. Erler süngü takip yere yatınca düşman askerleri de yere yattı. İşte kazandığım an bu andır. Emir subayımı göndererek 57. Alayı bulduğum yere çağırdım. Saat 10.00 sıralarında hücum emrini verdim. Verdiğim emir şuydu: '57. Alay, ben size taarruz emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimize başka kuvvetler, komutanlar geçebilir'. Sonuçta taarruzlar, Alçıtepe Bölgesi'nin güneyinde tamamen durdurulmuştur.

Bu arada kara muharebeleri devam ederken Mortu Koyu'nda yatan iki tane İngiliz muharebe gemisi (Golyat ve Cornwallis) vardı. Bu iki gemi birliklerimizi devamlı olarak top ateşine tutarak bölgeyi cehenneme çeviriyordu ve bu gemilere Türk sahil bataryalarının herhangi bir etkisi de olmuyordu. Bu kapsamda Donanma Komutanlığı tarafından Kıdemli Yüzbaşı Ahmet Saffet Bey komutasındaki Milliye Muhribi'ne bu iki zırhlının imha edilmesi görevi verildi. Yapılan planlamaya göre, Gelibolu Kıyısı'nın çok yakınlarında seyredilmek üzere bir yol izlenmesi zorunlu ortaya çıkıyordu. Ayrıca Osmanlı Tahkimat Komutanlıkları'na da 12 Mayıs 1915 günü top ve ışıldak kullanılmaması hakkında talimat gönderilmişti. Geminin karaya oturmaması için draftın azaltılması maksadıyla kömürler yarıya kadar boşaltılmış, dışarıya ışık sızmaması için lumbuzlar siyaha boyatılmış, ampüller sökül-müş ve daha önceden hazırlanmış dört adet 45 santimetrelik torpidonun üç tanesi kovanlara sürülmüş, bir tanesi ise yedek olarak güverteye alınmıştı. Saat 18:00'de havanın kararmasına mütaakip Kilit Bayır'a doğru yöneldi. Gemi Soğanlıdere ağzında, Mortu Koyu'nda düşmanın göremeyeceği bir mevkide 19:30'da demirledi. Muavenet-i Milliye 12 Mayıs'ı 13'e bağlayan gece 00:45'te hareket etti. Saat 01:00 civarında Mortu Koyu'ndaki Golyat ve Cornwallis zırhlarına yaklaştı. Muavenet-i Milliye üst torpidosunu ateşleyip dönmeye başladı, henüz dönüşünü tamamlamamıştı ki birbiri ardına üç patlama duyuldu. Koca Golyat, isabet alarak iskeleye doğru yattı. Muavenet-i Milliye hızını arttırarak panik içindeki düşman gemilerinden herhangi bir karşılık görmeden rahatlıkla uzaklaştı ve 13 bin tonluk koca Golyat zırhlısı alabora olarak Mortu Koyu'nun 60 metre derinliklerine gömüldü.

İngiliz savaş tarihinin cüretli ve usta bir harekât olarak nitelendirdiği bu olay, 14 Mayıs 1915 günü toplanan İngiliz Harp Meclisi'nde bir bomba etkisi yapmıştır. Çanakkale Harekâtı'nın baş mimarları olan Bahriye Bakanı Churchill, Kurmay Başkanı Amiral Lord

Fisher ve İngiltere Kabinesi toptan istifa etmek zorunda kalmıştır. Daha harbin birinci yılı dolmadan İngiliz Kabinesi'nin istifasına, Çanakkale'deki Türk başarısı neden olmuştur.

Arıburnu ve Seddülbahir'deki muharebe-lerden sonuç alamayan düşman kuvvetleri, bu defa da Anafartalar'a yöneldi. Anafartalar Bölgesi'nden kuşatıcı bir manevrayla Kilitbahir'i ele geçirmeyi planladı. 9-10 Ağustos 1915'te Conkbayırında İngilizleri siperlerinden atmak üzere yapılan muharebe, Albay Mustafa Kemal tarafından şu şekilde anlatılır: "Gecenin karanlığı tamamen kalkmış, tan ağırmak üzereydi. 8. Tümen Komutanı ve diğer subayları çağırdım. Mutlaka düşmanı mağlup edeceğinize inanıyorum; ancak siz acele etmeyin, hücum baskın tarzında olacaktır. Sakin adımlarla düşmana süzülerek yirmi adım yaklaştım. Binlerce askerin bulunduğu Conkbayırında çıt çıkmıyordu. Dudaklar sessizce bu sıcak gecede dua ediyordu. Kontrol ettim, kırbacımı başımın üzerine kaldırdım, aşağı indirdim. Saat 04:30'da kıyametler kopmuştu. İngilizler neye uğradıklarını şaşırılmıştı. Allah Allah sesleri bütün cephelerde karanlıkta gökleri yırtıyordu."

Çanakkale'de karada yapılan savaşlardan en kanlısı ve bize en fazla şehide mal olanı şüphesiz 19 Mayıs 1915'teki Anzak Köprübaşı'na yapılan taaruzdur. Plan gereği, taaruzun gerçekleşeceği cephede tam 42 bin kişilik bir kuvvet toplanmıştı. Erken saatte, kitle halinde düşman siperlerine hücum edilerek tek bir hamlede düşman denize dökülecekti; plan buydu. Akşama kadar bu iş bitirilecek ve böylelikle serbest kalan Türk kuvvetlerinin, serbest kalan Seddülbahir Bölgesi'ne sevk edip, İngilizler'i denize dökmek mümkün olacaktı; ancak taaruz planlandığı gibi olmadı. Bu hücum sonrasında 10 bin kayıp verilmiş; fakat sadece 300 metre ilerlenebilmişti. 19 Mayıs 1915 günü, Anzak Cephesinde birkaç saat öncesine kadar süngü savaşı yapan; ancak şimdi omuz omuza mezar kazmak durumunda olan Türk ve Anzak askerleri arasında dostluk da bu ve-

sileyle ilerlemişti. Yan yana yüz yüze gelmiş olmalarının mühim bir neticesi olarak Anzakların beyninde Türklere karşı mevcut bulunan yersiz nefret tamamen silinmişti. Türkü bir aydır harp sahasında görmüşler ve kendilerine tanıtılmış olduğu gibi korkak ve hain olmadıklarını anlamıştı. Diğer yandan Türklere de ilk günlerde çıkan dedikoduların asılsız olduğunu, güney denizlerden getirilmiş bir yamyamlar grubuyla değil; ciddiye alınması gereken bir düşmanla karşı karşıya bulduklarını anlamıştı.

Çanakkale Savaşları'nın sosyal boyutuna özetle değinmek istiyorum. Çanakkale Savaşları'nda Fransız Kuvvetleri Komutanı General Guro bir savaş hatırasında şöyle diyor: "Fransızlar, Türklere gibi mert bir milletle savaştıkları için çocuklarınızla daima iftihar edebilirsiniz. Çanakkale'de gördüğüm bir hadiseyi ömrüm boyunca unutmuyacağım. Yerde bir Fransız askeri yatıyor, bir Türk askeri kendi gömleğini yırtmış onun yaralarını sarıyor, kanlarını temizliyordu. Tercüman vasıtasıyla bir konuşma yaptık. 'Niçin öldürmek istediğin askere şimdi yardım ediyorsun?' dedim. Türk askeri şu karşılığı verdi: 'Bu Fransız yaralanınca yanıma düştü, cebinden yaşlı bir kadın resmi çıkardı. Birşeyler söyledi, anlamadım ama herhalde annesi olacaktı. Benimse kimsem yok, istedim ki o kurtulsun, anasının yanına dönsün.' Bu asil duygu karşısında hümgür hümgür ağlamaya başladım. Bu sırada emir subayım, Türk askerinin yakasını açtı, o anda gördüğüm manzara, yanaklarımdan akan gözyaşının donduğunu hissettim; çünkü Türk askerinin göğsünde bizim askerinkinden çok daha büyük bir yarası vardı. Bu yaraya bir tutam ot tıkamıştı ve az sonra ikisi de öldü."

Çanakkale Savaşları'nda Conkbayırı'nda görevli olan ve sonradan Avusturalya genel valisi olan Üsteğmen Casey, Nisan 1915'te cephedeki kahraman Türk askerlerinin cesareti, centilmenliği ve insan sevgisi gözlemlerini de şöyle özetlemektedir: "25 Nisan 1915 günü Conkbayırı'nda Türklere ile müttefik kuvvetler arasında korkunç siper savaşları oluyordu. Siperler arasındaki mesafe sadece 8-10 metreydi. Süngü hücumundan sonra askerler siperlerine çekildi. İki siper arasında ağır yaralı ve bir bacağı kopmak üzere olan İngiliz yüzbaşı avazı çıktığı kadar bağıyor, ağlıyor ve kurtarın beni diye yalvarıyordu; ancak Anzak ve İngiliz askerlerinden hiç kimse çıkıp yardım etmeye cesaret edemiyordu; çünkü en küçük bir kıpırdanışta yüzlerce kurşun yağıyordu. İşte tam o an akıl almaz bir olay oldu. Türk siperlerinden beyaz bir fanila

sallandı ve arkasından aslan yapılı bir Türk siperden çıktı. Hepimiz donup kaldık. Kimse nefes almıyor sadece bizim sipere yaklaşan Türk askerine bakıyorduk. Türk askeri yavaş adımlarla bizim sipere doğru yürüyor, bizim siperdekiler ise kendisine nişan almış bekliyorlardı. Türk askeri yaralı İngiliz subayını yavaşça yerden kucaklayarak kaldırdı, kolunu omzuna doğru attı ve bizim siperlere doğru yürümeye başladı. Yaralı İngiliz yüzbaşıyı usulca yere bırakıp kendi siperine döndü. Gözlerimize inanamadık, teşekkür bile edemedik. Savaş alanlarında günlerce kahraman Türk askerinin cesareti, iyiliği ve insan sevgisi konuşuldu."

Çanakkale Savaşları'nın Türk ve Dünya tarihi açısından öneminden kısaca bahsetmek istiyorum.

Çanakkale Zaferi, sonuçları itibarıyla tarihin akışını değiştirmiş, genç Türkiye için de çok önemli olan Cumhuriyet'e giden yolu başlatan bir olgu olmuştur. Çanakkale öyle bir savaştır ki Çarlık Rusyası'nın çöküşünü hızlandırmış, Bolşevik İhtilali'ne zemin hazırlamıştır. Balkan felaketi ile içte ve dışta sarsılmış olan Osmanlı Devleti'nin itibarını kurtarmıştır. Avustralya ve Yeni Zelanda için ulusal bilinci oluşturmuştur. Bu savaş, bu ülkeler için bir varoluş nedeni olmuştur. Bu nedenle her yıl gelir, ziyaret eder ve devlet töreni yaparlar.

Deniz Kuvvetleri açısından önemli sonuçları olmuştur. Yıllarca Haliç'te çürüyen Osmanlı Donanması yeterli olsaydı, bu şekilde mayınların arkasına saklanmazdı. Örneğin, Karadeniz'de Yavuz ve Midilli'nin katılımıyla Ruslarla dengeyi sağlayan bir donanma sayesinde Çanakkale'de bu harpler olurken İstanbul Boğazı'nda hiçbir savaş olmamıştır ve Deniz Kuvvetleri'nin Karadeniz'deki bu gücü sayesinde, Osmanlı Kara Kuvvetleri, bütün Çanakkale cephesinde toplanma imkanı bulmuştur. Dünyanın en kanlı savaşıdır. Churchill'in bu savaşla ilgili bir lafı var. Diyor ki: "I. Dünya Savaşı'nda bu kadar insanın ölmesine, ağır masraflara mal olmasına, denizlerde 5 bin ticaret gemisinin batmasının başlıca sebebi, Türklere tarafından Çanakkale'nin karanlık sularına atılan ve incecik bir çelik halat üstünde sallanan 26 adet mayındır."

Prof. Dr. Reşat GENÇ

Dünya Savaşında müttefikimiz olan Almanlar, müttefikimiz gibi değil, bizim askerlerimizi bir sömürge ülkenin askerleri gibi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak istikametinde bir politika izlemişlerdir.

Çanakkale Savaşları ve İnsan Hakları

Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü

Çanakkale Savaşları ve İnsan Hakları. Aslında bir deneme yapıyorum bakalım ne çıkacak diye? Değerli arkadaşım Yusuf Sarınoy, Devlet Arşivleri Genel Müdürü olduktan sonra birçok yayın yaptı. Onun yayınlarını taradığımda ilginç bilgilere ulaştım. Çanakkale Savaşları ve insan hakları derken, bir insan hakları pratiği gerçekleştireceğim; ama bu biraz farklı bir pratik olacak. Bizim alışkın olduğumuz pratik şudur: Batı, bizim üzerimizden ve bizim gibi ülkeler üzerinden insan hakları pratiği yapmaktadır; yani Türkiye'nin Ermeni sorunu ile ilgili, Güneydoğu sorunu ile ilgili, iç politikası ile ilgili olarak Batı dünyası, Türkiye üzerinden insan hakları pratiği geliştirmektedir.

Ben, bugün Çanakkale Savaşları'nda Batı üzerinden insan hakları pratiği geliştireceğim; ama özellikle şunu vurgulamak istiyorum; herhangi bir dünyaya, herhangi bir coğrafyaya, herhangi bir projeye tümüyle düşman bir görüntü de yaratmak istemiyorum; ama Çanakkale Savaşları'nda bir insan hakları boyutu var. Batı'nın da bu anlamda sorgulanması gerekir.

Batı, kendi deneyimlerinden üretmiştir insan haklarını. Batı'nın insan hakları kavramı, savaş hukuku, Batılılara dairdir. Acaba Batılılar çok geliştikleri için mi insan haklarını ve savaş hukukunu bu derece geliştirdiler? Yoksa çok savaştıkları için mi? Yoksa bugüne kadarki büyük savaşlar, büyük insan kıyımları Batı'nın kendi içinde, kendi ürettiği teknolojilerle, kendi ürettiği ideolojilerle mi gerçekleşti? İşte, onu durdurmak için bu kadar geliştirdiler. Ben, olaya bu yönden bakıyorum; yani insan haklarının doğuşu, gelişimi, 19. yüzyıldan itibaren pratik olarak diyorum; yoksa eski Yunan'a, Roma'ya

kadar giderim, zamanımız sınırlı olduğu için 19. yüzyıl itibarıyla biraz daha somutlaştırmak istiyorum. 19. yüzyıldan itibaren savaş hukukuna dönük, insan haklarına dönük, bildirgeler, sözleşmeler ve kurumlar, kuruluşlar, Batı'nın kendi tarihinden çıkmıştır; ama ne hazindir ki Batı'nın kendi tarihinden çıkan insan hakları, bugün Batı tarafından gelişmemiş ülkelerde bir baskı aracı olarak, bir müdahale aracı olarak kullanılmaktadır. Bu bir tespittir.

Batı'nın, Çanakkale'deki insan hakları ile ilgili uygulamalarını iki açıdan ele alacağım: Bir pozitif hukuk; yani genel, geçerli hukuk açısından; bir de doğal hukuk, vicdani hukuk açısından değerlendireceğim.

Yayımlanmış arşiv belgelerini taradığımda, Batı, kendisinin 19. ve 20. yüzyılın başlarında oluşturduğu Lahey ve Cenevre Sözleşmesi'ne aykırı uygulamalar içine girdiğini gördüm. Ben insan haklarını, öncesinde oluşturulan değerler çerçevesinde ele alıyorum; yani 1945'teki değil. Çanakkale Savaşları sırasında Batı'nın elinde olan somut belge ve sözleşmelerden hareket ediyorum; çünkü Batı bugün 1945'te oluşturduğu belgelerden Ermeni Meselesi'ni sorguluyor. Ben öyle bir anakronizm yapmayacağım. 1915'te geçerli olan belge hangisiyse ondan hareket edeceğim.

Dört adet belge var. İki Lahey, iki Cenevre. Özetle söylüyorum; bazı silahların kullanılmasını, esirlere kötü muameleyi yasaklıyor ve sivil hedeflerin vurulmasını men ediyor.

Çanakkale Savaşları'nda pozitif hukuk açısından Batı'nın kendi ürettiği bu sözleşmelere göre üç somut ihlalin olduğunu görüyoruz:

- Birincisi, boğucu gaz niteliği taşıyan silahlar ve bu da kimyasal olarak nitelendiriliyor. Burada Osmanlı Hükümeti boğucu gazı defalarca protesto etmiştir; ama bunu durdurmak için girişimde bulunmamışlardır. Osmanlı hükümeti çaresizce bunu protesto etmiştir.

- İkinci ihlal; türbe, okul, Kızılay merkezi ve hastahane gibi sivil yerlerinin işarteli olmalarına rağmen vurulmasıdır. Halbuki Kızılhaç işaretli yerler vurulmayacak diye bir unsur vardır.

- Üçüncü ihlal, esirlere kötü muameledir. Özellikle Fransızlar, Türk esirlerini angarya işlerde çalıştırmışlardır. Onlara kötü muamele yapmışlardır. Uygur Batı, o yüksek uygarlığın karşılığını Çanakkale'de verememiştir.

Doğal hukuk nedir? Vicdanımızdaki hukuktur. Doğal hukuk ile pozitif hukuk arasında çok

uçurum bulunmaması gerekir. Doğal hukuk anlamında, vicdani hukuk anlamında, Batı'nın insan hakları ihlali var mı? Biraz subjektif davranacağım. Evet, vardır. Bir kere savaş, başlı başına bir suçtur. İnsan hakları ihlalidir. Hele ki I. Dünya Savaşı gibi sömürge savaşı, paylaşım savaşı, dünyadaki ekonomik rant, pazar kavgasından kaynaklanan savaş, Batı Uygarlığı'nın bir ayıbıdır, insanlık suçudur.

Büyük Britanya ve Fransa kendi kutsal menfaatleri için başka coğrafyalardan, deniz aşırı ülkelerden, sömürgelerinden insanları getirip o meçhul coğrafyaya atmışlardır. Anzak dediğimiz özellikle Avustralyalı ve Yeni Zelandalı gençler, Hintliler, Tunuslular, Cezayirli, Fransız ve İngiliz yüksek menfaatleri için savaşmışlardır. Bu da ciddi bir insan hakları ihlalidir; ama daha garip tarafını söylüyorum, İngilizler, Çanakkale'deki kayıplarını açıklarken, hiç Anzak'tan bahsetmemiştir. Kendi çıkarları için bilmedikleri bir coğrafyaya getirilen insanlar var ve bu insanlar, İngiltere için savaşıyor; ama İngilizler bunu hiç zikretmiyorlar. Çanakkale'de İngiltere İngilizleri savaşmış gibi bir hava var. Aslında bu ihlaller çok genişletilebilir ama çok negatif biçimlendirme de yapmak istemiyorum. Kendileri için ölen Anzak askeri için en küçük minnet duymayan İngiltere'ye rağmen Türklerin önderi Atatürk 1934 yılında Anzaklar için şunu söylüyor: "Bu yurdun toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar, burada bir dost vatanın toprağında. Huzur ve sükun içinde uyuyunuz. Sizler, mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar, gözyaşlarınıza dindiriniz, evlatlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır." İşte insan hakları. Bunu söyleyen kişi Türklerin en büyük devlet adamıdır ama aynı zamanda da en büyük askeridir. Üniformasını çıkardıktan sonra da 20. yüzyılın en büyük devlet ve siyaset adamı olmuş kişidir.

1934'te İtalya'da Mussolini, Almanya'da Hitler vardır, Avrupa'da otoriter ve totaliter akımlar ön plandadır ve hiçbir milletin başka bir millete saygısı yoktur, sadece çıkar işbirliği vardır. İrkçilik almış başını gitmiştir. Koşar adım II. Dünya Savaşı'na gidilmektedir. Atatürk böylesi bir ideolojik ortamda, Avustralyalılar ve Yeni Zelandalıları bile heyecanlandıran bu sözü söylemiştir. Bu bakımdan sözün ne zaman söylendiği de çok önemlidir. 1934 olması, Atatürk'ün o diktatörlerden ne denli farklı bir insan olduğunu, ne denli uzak görüşlü bir insan olduğunu göstermektedir.

Çanakkale, Milli Mücadelenin referansıdır. Milli Mücadele'nin kadrosunu üretmiştir. Mustafa Kemal, Kazım Karabekir, Fevzi Çakmak gibi komutanlar, Çanakkale'de de vardır. Eğer Çanakkale olmasaydı hem o kadronun yetişmesi anlamında hem de o inanç, o ruh anlamında Milli Mücadele'nin ne olacağı belli değildi. Bu nedenle o kadronun olgunlaşmasında, askeri yeteneğinin gelişmesinde çok ciddi bir katkı vardır.

Fikret BİLA **Milliyet Gazetesi Yazarı ve Ankara Temsilcisi**

Daha değişik bir perspektifle Çanakkale Savaşları'nın önemini anlatmaya çalışacağım. Biraz günümüze ve günümüzde karşılaştığımız, Türkiye Cumhuriyeti bakımından çok önemli bir sorunla Çanakkale arasındaki bağlantıyı kurmaya çalışacağım.

Çanakkale Zaferleri, aslında Türkiye Cumhuriyeti ve Türk ulusuna iki büyük değer kazandırmıştır. Birincisi, Çanakkale Savaşları. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün doğduğu ve yıldız olarak parladığı dönemdir. Anafartalar Grup Komutanı olarak Mustafa Kemal'in Çanakkale'de gösterdiği başarı, Anadolu topraklarına da yayılmış ve hem İstanbul hem Anadolu'da Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğini öne çıkaran bir ortam yaratmıştır. Ulusal kurtuluş umudu ve ruhunun da Çanakkale Zaferleri'nde doğduğunu söyleyebiliriz. Aslında bu zaferler, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile sonuçlanan ulusal Kurtuluş Savaşı direniş ruhunu da ortaya çıkarmıştır. Bu direniş ruhu, Atatürk'ün Çanakkale'de gördüğü manzarada bir ulusal Kurtuluş Savaşı verilebileceği düşüncesine sahip olmasını sağlamıştır.

Üzerinde durmak istediğim bir diğer konu, Çanakkale Savaşı'nda Anadolu toprakları için, özgürlük için, bağımsızlık için, şehit düşenlerin Anadolu'nun her tarafından gelen insanlar olduğunu, çok değişik kökenlere ve mezhep gruplarına sahip olduklarını biliyoruz; ama

Çanakkale’de verilen savaşta ve şu anda o toprak altında yatan bu şehitlerin etnik farklılıkları veya mezhep farklılıkları o savaş boyunca ve sonrasında da görülmemiştir. Bu, aynı zamanda Mustafa Kemal Atatürk’ün bir imparatorluk kalıntısından bir ulus yaratma ve başlamış olan uluslaşma sürecini tamamlama yolunda da ikinci ve çok önemli bir projesini doğurmuştur. Çanakkale’de yatan, Anadolu’nun çok değişik yerlerinden çok değişik etnik gruplara bağlı Türküyle, Kürdüyle, Çerkeziyle, Lazıyla şehitlerimizimizin ayrılması, kategorize edilmesi gibi kabul edilmesi çok zor bir taleple karşı karşıyayız. Böyle bir ruha, böyle bir felsefeye dayalı olarak Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur ve temel sütunu Atatürk’ün tanımladığı ulus anlayışıdır, ırkçılığa dayanmayan ulus anlayışı.

Türkiye’yi etnik ve toprak olarak bölmek isteyen terör örgütü ve bu akımın kendini tarih olarak besleyebilmek, kendine bir ulus havası vermek için ortaya attığı bazı tezler var. Çanakkale’nin pozitif yönlerini, Türk milleti için önemli tezlerini dinledik. Bir de şimdi Çanakkale ruhunun karşı karşıya olduğu, karşı tezleri de sizlere söylemek istiyorum. PKK terör örgütünün ve terörist başı Öcalan’ın tarih tezi üç temel noktaya dayanıyor. Bunlardan bir tanesi de malesef Çanakkale ve ulusal Kurtuluş Savaşı’dır. İlk tezi şudur: 1071 yılında, Alparslan Anadolu’ya girerken, Türklerin Anadolu’ya girişini sağlayan Malazgirt Savaşı’nı kazanırken Kürtlerle birlikte savaşmıştır, Kürtler onlara yardım etmiştir ve Türkler Anadolu’ya böyle girmiştir; ancak Anadolu’ya girdikten sonra Alparslan, Kürtlerin hakkını vermemiştir, onları kesmiştir, asmıştır, eziyet etmiştir. Tarih tezlerinin ikincisi de şudur: Der ki “1514 yılında Yavuz Sultan Selim, Çaldıran Savaşı’nı Kürtlerin yardımıyla kazanmıştır ve Osmanlı İmparatorluğu Orta Doğu’ya ancak Kürtlerin bu yardımı sayesinde ulaşabilmiştir; - yani PKK terör örgütüne yandaş kazandırmak üzere akademi dedikleri kendi eğitim yerlerinde, dersanelerinde anlattıkları tezlerdir bunlar- ancak Yavuz Sultan Selim’in Çaldıran Zaferi’ni aldıktan sonra yine Kürtlere haklarını vermediğini, onları tanımadığını, onları aşağıladığını ifade eder. Üçüncü ve en önemli büyük tezi de Mustafa Kemal Atatürk’ün Çanakkale Zaferi’ni de Ulusal Kurtuluş Savaşı’nı da yine Kürtlerin yardımıyla kazandığını; ancak bağımsızlığını elde ettikten sonra yeniden Kürtlere karşı verdiği sözleri tutmadığını, onları asıp kestiğini iddia etmektedir. Böyle bir tarih teziyle, Atatürk’ün Çanakkale’de de gördüğü ruh üzerine kurulmuş Türk ulus anlayışını yaralayacak veya o anlayışa, o projeye karşı bir başka tarih teziyle ikinci bir ulus bilinci yaratmak üze-

re yola çıkmış terör örgütünün dayandığı tezler bunlardır. Bu bakımdan, Çanakkale Savaşı’nı ve Çanakkale Savaşı’ndaki ruhu, oradan çıkan ulus ve millet felsefesini hiç unutmamız gerektiğini düşünüyorum; çünkü bu artık bir tehditle karşı karşıya, o kadar ileri bir tehdit ki Çanakkale’de beraber savaştık, o halde bizim şehitlerimizi ayırın veya bizim şehitlerimizin karşılığı olarak Anadolu topraklarının şurasını bize verin gibi bir teze karşı karşıyayız. Eğer gençler bu gerçekleri, bu felsefeyi, bu ilkeleri, Türkiye’nin temelini oluşturan bu ana sütunu iyi bilmezse karşı tezlere inanabilirler.

Şunu aklımızdan çıkarmayalım: Çanakkale’de, Ulusal Kurtuluş Savaşı’nda Atatürk’ün gördüğü Anadolu coğrafyasını ve Anadolu insanını Mustafa Kemal Atatürk doğru yorumlamıştır ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş temellerini doğru atmıştır. Bu temeller doğrudur. Bu temellerin sağlam tutulması gerekir. Maalesef son dönemlerde Türkiye Cumhuriyeti’nin dayandığı iki temel sütunun da çok ciddi saldırılar ve risk altında olduğunu görüyoruz. Biri laiklik sütunu, diğeri ulusal birlik sütunudur. Gençlerin bu iki sütunu çok iyi koruması gerekmektedir.

Prof. Dr. Reşat GENÇ

Ben, tarihimizin üç önemli dönemi ve olayı konusunda ortaya sürülenlerle ilgili birşeyler söylemek istiyorum. 1071 yılında Büyük Selçuklu Devleti’nin mevcudu 12 bini bulan Hassa Orduları içinde sanıyorum sayısı 1000 civarında bulunan Kürt kökenli asker vardı; ama bu Hassa Ordusu Malazgirt Savaşı’na katılmamıştır. Bu nedenle Malazgirt Savaşı hakkında bize bilgi veren çağdaş Arap, Fas, Gürcü ve Ermeni kaynaklarında yöredeki insanlardan bir tek kişinin katıldığına dair, bir tek bilgi kııntısı kim getirirse ben diplomamı ona vereceğim. Ölçsüz, dayanaksız yalan iddiadır; çünkü Selçuklu Türkleri, Türkiye topraklarına girmeye başladıkları gün Mervani Beyliği’nin güney sınırında bir miktar Kürt

kökenli insan yaşamaktayken bunların büyük çoğunluğu İran'ın kuzeyinde, kuzey batısında Zağros Dağları bölgesinde yaşarlardı ve Kürtlerin Türkiye topraklarına gelişleri de -yine onların iddia ettikleri gibi- Türkler gelmeden önce de-ğildi. Türkiye topraklarına gelişleri yine Türkler döneminde ve özellikle iki olaydan sonra olmuştur. Bunlar; Timur'un Anadolu'dan giderken başta Kara Tatarlar olmak üzere birtakım halkı kaldırıp götürmesi ve Safevi Dergahı'nın propagandası sonucu Safeviliği benimsemiş Türkmen topluluklarının oluk oluk İran'a göçmesinden sonra boş kalan sahalara Osmanlı döneminde gelip yerleşmişlerdir.

Tarihi gerçekleri biz bilmezsek birileri çarpıtır, saptırır, karşımıza gerçekmiş gibi getirir. Nitekim, işte kendi tarihine, kendi kültürüne yabancı kalmanın sıkıntılarını bakın biz hangi örneklerde yaşıyoruz. Milattan 800 yüzyıl öncesinden kutlaya geldiğimiz Nevruz bir ayrılık unsuru gibi bize empoze edilmeye kalkılmadı mı? Hunlar'dan Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar bizde devlet başkanlığı forsunun renkleri olarak kullanılan sarı, kırmızı ve yeşil renkler de bir bölücülük bezi diye karşımıza çıkmadı mı? İşte, kendi kültürüne, kendi tarihine yeterince aşına olamayan, ondan güç ve ilham almayan insanların başına neler getirileceğinin tipik örnekleri bunlar. Bu nedenle gençler, tarihimizi öğrenelim, bilelim.

Bir ulus olma bilincine Çanakkale Savaşı büyük katkı getirmiştir. Neden? Çünkü öncesinde iki Balkan Savaşı yaşadık. I. Balkan Savaşı başladığı sırada Batılı büyük devletler bir karar almışlardı. Demişlerdi ki sınırlarda meydana gelecek değişikliği katiyen kabul etmeyeceğiz. Neden? Çünkü hesaplarına göre Osmanlı, eyaletleri konumunda olan bu yeni devletleri savaşta çabucak ezecek ve topraklarını ellerinden alacaklar. Baktılar ki o devletler Osmanlı Devleti'ne galip geldi hemen o kararı değiştirdiler. Nasıl bir dünyayla muhattap olduğumuzu iyi bilelim diye söylüyorum. O devletlerin kazanımı kazanımdır, Osmanlı Devleti de çekilsin bakalım kendi sınırlarına şimdi, mağlup olarak, terk ettiği yerleri bıraksın diye. II. Balkan Savaşında Osmanlı Devleti'nin bitmiş olduğunu, ordularının savaşamadığını gördüler. Devletin başındaki komutanlar siyasete batmış. İttihatçı olmak, İtilafçı olmak ve birbirleriyle didişmek, rakip olmak... Askerin ve bir taraftan da İttihatçıların mücadele ettikleri dini birtakım akımlar günlük politikanın içerisine girmişler. Atatürk, o dönemi çok iyi süzmüş, çok iyi sonuçlara varmış bir insan olarak Cumhuriyet'in ilanından dört ay sonra, 3 Mart 1924'te, meclise getirdiği üç

önemli yasadaki Şeriyeye ve Evkaf ve Erkanı Harbiye Umumiye Bakanlıkları'nın kaldırılması olmuştur. Neydi gerekçesi biliyor musunuz? Dinin ve ordunun günlük siyasetin içinde olması, büyük zararlar doğurdu, zararlar doğurur.

Bu ulus olmak bilinci, Balkan Savaşları'ndaki yenilgilerin Türk aydınları üzerinde azıcık kendi kişiliğini, benliğini bilen Türk insanı üzerinde oluşturmuş olduğu bir büyük sarsıntının, çöküntünün sonucu. Merhum İsmet İnönü, "Bizim kuşağımız, bu Balkan Savaşları yenilgisinin ezikliğinin, rezaletinin öcünü nasıl alacak? Bu rezilliğin altından ulus olarak biz nasıl kalkacağız? Bunun fırsatını beklerken şimdi beni Yemen'e gönderiyorlar. Üzülürüm eğer bu yenilginin intikamını alacak fırsatta ben bulunmazsam, Türk ordusunda, burada görev yapmazsam". İşte, onun doğurduğu o millet olmak bilincini çok güzel söylüyor. Her biri, kendi milliyetlerine, kendi değerlerine, kültürlerine, kimliklerine, kişiliklerine sahip olarak kendini buldu, mücadelesini yaptı, korktu, ayrıldı; ama biz onlardan farklı olduğumuzu, ayrı olduğumuzu ancak içlerinden sopa ile kovulduktan sonra anladık. Anladık ki bütün kabahatimiz, milli kimliğimizden, kişiliğimizden bihaber oluşumuzdur.

Atatürk, aynı kültürden olan insanlardan oluşan topluma millet denir, diyor. Bir tarihi süreci birlikte yaşamış, bir coğrafyayı birlikte vatan yapmış, o coğrafyada birlikte devletler kurmuş, onun övücüne, kıvancına, külfetine de birlikte katlanmış; geleneğiyle, birbirleriyle aynı değerleri yaşamaya, üretmeye başlamış; yani bunları yaşayarak birbirlerine benzemiş, birbirleriyle kaynaşmış, kenetlenmiş insanların oluşturduğu toplum, millet anlamında. Aynı kültürlerden olan insanlardan oluşan topluma millet denir ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına, Türk milleti denir.

Türkiye'nin askerleri, Osmanlı Ordusu, orada dünyanın en güçlü ordularını yendi. İşte gerçekten de Cumhuriyetimize, bugünkü varlığımızın da geleceğimizin de yegane temeli ve teminatı olan Türkiye Cumhuriyeti'ne giden yolun başlangıcı o cihanı yenen milletin millet olarak da o cihanın ordularını yenen Türk ordusunun, ordular olarak da kendine adeta yeniden gelmesi, yeniden doğması, kendi kendini yeniden bulması, keşfetmesinin sonucudur. Bunun da çok iyi bilinmesinde yarar olduğu kanaatindeyim.

Bu yazı, 19 Mart 2008 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan panelin çözümlemesidir.

Yrd. Doç. Dr. Muhittin GÜL
Çankaya Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü

ATATÜRK VE ANZAKLAR

I. Dünya Savaşı başladığında İngiliz ve Fransızlar, sömürgelerinin gençlerinden asker toplamaya başlamışlardı. Ardından Çanakkale Savaşları'nın başlaması üzerine İngilizler özellikle Avustralya ve Yeni Zelanda'dan daha yoğun bir şekilde asker toplamışlardır. Bu yörelerde Türkleri kötüleme kampanyaları ile çoğu gönüllü olan gençleri askere almışlardır. Bu kampanya, özellikle Avustralya ve Yeni Zelanda'da çok ilgi görmüştür. Savaşı görmemiş ve Türkleri hiç tanımayan onbinlerce genç orduya yazılmıştır.

Avustralya'da asker toplanırken, bir şekilde oraya gitmiş ve dondurmacılık yapan Abdullah ve Muhammed adlı iki kardeş, Türk oldukları için askere alınmamışlar. Bu iki kardeş, toplanan askerlerin Türklerle savaşmak üzere götürüldüklerini öğrenince, dondurma arabalarını satıp silah edinerek Avustralya Devleti'ne savaş açtıklarını ilan etmişler. Bir trene saldırmışlar ve üzerlerine gönderilen birliklere karşı kayalık bir yörede günlerce savaşarak ülke sevgisi uğruna orada şehit ol-

muşlar. Kendilerinden geriye kalan dondurma arabalarının şimdilerde Avustralya'da bir müzede olduğu bilinmektedir.

Öteki sömürgelerin askerleri gibi, Avustralya ve Yeni Zelanda askerleri de Mısır'a getirilmiş ve ortak eğitim için Kahire yakınlarındaki Zeytun Askeri Kampı'na yerleştirilmişlerdir. Çeşitli sömürgelerden getirilen askerlere intibak edemeyen bu iki ülkenin askerleri için Kahire'de ayrıca 'Avustralya-Yeni Zelanda Ordu Birlikleri (Avusturalian and New Zealander Army Corps)' adıyla ortak bir eğitim kampı oluşturulmuştur. İşte böylece oluşturulan ortak eğitim ve yönetimi ifade etmek üzere bu iki ülkenin İngilizce baş harflerinden oluşan 'ANZAC' adı önce Kahire'de kullanılmaya başlanmıştır. Ancak, ANZAC kavramı asıl Çanakkale'de Türkçe olarak Anzak şeklinde ve yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Böylece bizde 'Anzak', Avustralya ve Yeni Zelanda'da ise 'Gallipoli' Çanakkale Savaşları'nın simgesi olmuştur.

Mısır'da toplanan öteki sömürgelerin askerleri gibi, Anzaklar üzerindeki Türkleri kötü gösterme kampanyalarının gerçek dışı olduğu önyargıları, önce Kahire günlerinden itibaren değişmeye başlamıştır. Özellikle Çanakkale'ye gelip savaş şeklinde de olsa Türk askerleri ile temas eden Anzaklar, hem ne için savaştıklarını hem savaş gerçeklerini ve hem de Türkleri tanımışlardır; çünkü savaş içinde Türk askerlerinin göstermiş olduğu savaşçılık özelliğinin yanında mertlik, dürüstlük ve yardımseverlik, Anzak askerleri üzerinde derin etkiler yapmıştır. Ayrıca, hastanelere ateş etmeme, yaralıları yardım gibi insancıl davranışlar sürdürülmüştür. Bu konuda karşılıklı olarak İngiliz ve Almanlar ise birbirlerine karşı daha acımasız olmuşlardır. Bir defasında geriye kaçmakta olan Anzak askerlerine, bir Alman subay, Türk askerine, "Neden üzerlerine ateş etmiyorsun?" diye sorunca asker, "Arkadan vurursam katil olurum" demiştir. Böylece yaşanan iyi ilişkiler karşılıklı olarak gıda, su, sigara, konserve vermelerle devam etmiştir. Tüm bunlar, bu savaşın centilmence yanları olarak dünya kamuoyuna yansımıştır. Dolayısı ile tarihin en kanlı savaşlarından biri olan Çanakkale'de kahramanlık, cesurluk ve savaş hukuku kurallarına uymanın güzel örnekleri görülür. Nitekim bu özellikler dünya genelinde çok yazılmıştır.

Çanakkale Savaşları'nda yaşananlar, Anzak askerlerinin ufkunu değiştirmiş, ulusal bilinçlerini açmış ve Türkiye üzerindeki görüşlerini değiştirmiştir. İngiliz çıkarları için Türkleri kötü göstermek süreti ile savaştırılarak istismar edildiklerini anlamışlardır. O nedenle ki Türk askerleri, bunları daha önceden bildikleri için Anzaklara karşı farklı yaklaşım içinde olmuş ve acımasız olarak davranmamışlardır. Dolayısıyla o askerlerin mektupları, anlatımları ve hatıraları da Avustralya ve Yeni Zelanda kamuoylarında Türkiye'ye karşı sevgiyi yeşertmiştir. Çanakkale'de Anzaklar, 37 bin kişi kaybetmelerine karşın o ülkelerin Türkiye'ye olan sevgileri artarak devam etmiştir. O nedenle Cumhuriyet döneminde o ülkelere Türkiye ve Çanakkale'ye ziyaretler başlamıştır. Buna bağlı olarak karşılıklı iyi ilişkiler oluşmuştur.

Bütün bu yaklaşımlara Çanakkale Savaşları'nın kaderini belirleyen komutan olarak Atatürk, 1934 yılında kendi el yazısı ile yazıp İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya söyettiği ve yankıları günümüzde de devam etmekte olan tarihi sözlerle karşılık vermiştir. Atatürk,Çanakkale'ye gidecek olan Şükrü Kaya'ya; "Burada yatan

aziz şehitlerimiz, sizi hürmetle ve saygı ile anıyoruz diyeceksin... Siz olmasaydınız, siz göğüslerinizi çelik kalelere siper etmeseydiniz bu boğaz açılır, İstanbul işgal edilir, vatan toprakları istilaya uğradı diyeceksin" diyor. Şükrü Kaya önce öyle konuşacağını söylüyor. Atatürk konuşmasına devamlı "Hayır, hayır.. Sen böylesinin de üstünde, daha farklı konuşacaksın. Dünyaya hitap edersesince konuşacaksın. Orada yalnız bizim şehitlerimizi değil; bu topraklar üzerinde kanlarını döken insanları, öteki kahraman savaşçıları da hürmet ve saygı ile anacaksın" diyor.

Şükrü Kaya ise Atatürk'e verdiği cevapta, bu gibi sözlerin kendisi tarafından değil "Paşam bu sözler sizin tarafınızdan söylenebilecek sözlerdir" demiştir. Atatürk, konuşmasına devam ederek, "Sen söyleyeceksin. Çanakkale'den dünyaya karşı böyle konuşacaksın" diyor. Bu söyleşinin ardından Şükrü Kaya, Atatürk'ün yanından düşünceli olarak ayrılıyor. Atatürk ise yapılacak olan bu konuşmayı, ebedi ve tarihi bir boyuta taşımak için bizzat kendi el yazısı ile hazırlıyor. Sonra bir kez daha buluştuğlarında Şükrü Kaya'ya uzunca bir kağıda yazmış olduğu konuşma metnini veriyor. Şükrü Kaya, bu konuşma metnini alıyor ve çok mutlu oluyor. İşte 1934 yılında bizzat Atatürk'ün yazıp Çanakkale'de Şükrü Kaya'ya okuttuğu nutkun konumuzla ilgili bölümü şu tarihi cümlelerden oluşuyordu :

"Bu memleketin toprakları üzerinde kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost vatanın toprağında-sınız. Huzur ve sükün içinde uyunuz. Sizler, Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarınız, artık bizim bağrımızdadırlar. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır."

Atatürk'ün bu konuşmayı yaptırdığı o günlerde Melbourne'da yayınlanan *Star* gazetesi, 18 Nisan 1934 tarihli bir telgrafla, Atatürk'ten 25 Nisan Anzak Günü için de bir mesaj göndermesini istemiştir. Bu isteği olumlu karşılayan Atatürk, 22 Nisan 1934 tarihli bir telgrafla da şu mesajı göndermiştir :

"25 Nisan 1915 Gelibolu çıkarma harekâtı ve bu yarımada cereyan eden bütün muharebeler, dünyaya, orada kanlarını dökenlerin kahramanlığı ile beraber, bu mücadelenin

sebepler olduğu zayıfların milletleri için ne kadar önemli olduğunu göstermiştir”.

Bu mesaj, *Star* gazetesinin 25 Nisan 1934 tarihli sayısında, Atatürk’ün, biri savaş ve biri de sonraki yankılarını yansıtır şeklinde yayımlanmıştır. Bunun ardından ilgili gazeteden bir teşekkür yazısı ile iki nüshası gönderilmiştir.

Görüldüğü gibi, Atatürk’ün Çanakkale’de söylediği sözler ve Avustralya’ya göndermiş olduğu kısa mesajında bir anlam zenginliği ve yücelik dikkat çekmektedir. Bu sözlerde kahramanlık ifadeleri, öğrenme ve militarizm yoktur. Her iki tarafın duygularına ortak yaklaşım vardır.

Bu konuşma ve mesaj, öteki yabancı gazetelerde de yer almış ve bunun ardından, Atatürk’ün tahmin ettiği gibi, Avustralya ve Yeni Zelanda’dan çok sayıda mektup ve telgraf gelmiştir. Daha sonra Türkiye ve dolayısıyla Atatürk’ün bu konudaki yaklaşımı, diğer ülkelerde de sempati yaratmıştır; çünkü Çanakkale’ye 72 çeşit ülkeden asker getirilmişti. Bu nedenle Çanakkale savaşları, savaş sırasında ve sonrasında önemli yankılar uyandırarak tarihe geçmiş bir olaydır. Dolayısıyla

bu savaş dünyada bilmeyen bir millet ve ülke yoktur.

Sonraki yıllarda bölgeye bir çok ziyaretçi gelmiştir. En kalabalık toplanma ise 50’nci yıl olan 1965’te olmuştur. Bundan sonra da bölgeye yapılan ziyaretler devam etmiştir. Bunlar arasında bir ilginç süreç şu şekilde başlamıştır: Lüleburgaz Atatürk İlkokulu öğretmeni Tahsin Özeke, bölgeyi gezerken 15 Nisan 1977 günü, Çanakkale Savaşları’nda yüzbaşı olarak bulunmuş olan bir yaşlı Avustralyalı ziyaretçi ile tanışıp konuşur. Ona, *Ece-abad Kılavuzu* adlı bir kitapçıkta okuduğu ve Atatürk’ün 1930’lu yılların başında Anzaklar için söylemiş olduğu çok anlamlı sözlerini not ettirir. Bu Avustralyalı eski asker, bunu ilgiyle alır ve ülkesine döndüğünde oradaki Muharip Anzaklar Derneği’nde okur. Atatürk’ün unutulmuş olan bu sözleri oradakileri duygulandırıp heyecanlandırır. Bunun üzerine Avustralya’da Gelibolu Anıt ve Çeşmeleri Kurulu’nun Başkanı A. J. Campbell, yapmakta oldukları anıtta yer verilmek üzere Atatürk’ün bu sözlerinin doğruluğunu resmileştirmesi için Tahsin Özeke’ye bir mektup yazmıştır. Tahsin Özeke’de Atatürk’ün bu sözlerinin doğrulanıp resmi olarak A. J. Campbell’e

bildirilmesi için mektubu Türk Tarih Kurumu Müdürü Uluğ İğdemir'e göndermiştir. Campbell yazısında, "Gelibolu'ya adayarak yapacağımız anıt, çeşme ve parkımızda yer alacak olan Atatürk'ün bu sözleri bizlere gurur verecektir..." gibi anlamlı ifadeler kullanmıştır.

İşte bu gelişmeler üzerine, Türk Tarih Kurumu, Atatürk'ün bu sözlerinin 1934'te bizzat kendisi tarafından yazılıp, Şükrü Kaya'ya söylenmesini resmi olarak Avustralya'ya bildirmiştir. Bunun ardından Campbell'le Uluğ İğdemir arasında 1978 yılında karşılıklı olarak anlamlı yazışmalar yapılmıştır. Bu arada Uluğ İğdemir, Atatürk'ün heyecan verici ve evrensel önemi olan bu sözlerini *Milliyet* gazetesinin 15 Nisan 1978 tarihli sayısında, "Anzaklar ve Atatürk'ün Tarihsel Davranışı" başlıklı yazısı ile yayınlamak Türk kamuoyuna duyurmuş ve bir nüshasını da Avustralya'ya göndermiştir. Bu yazı, iç ve dış kamuoylarında önemli ölçüde yankı bulmuştur. Yine övgü dolu bir çok mektup, telgraf ve telefon alınmıştır. Campbell, bu yazıyı İngilizce'ye çevirterek bir çok yere ve yerel gazetelere göndererek yayımlatmıştır.

O sıralarda Baha Vefa Karatay, Avustralya'ya büyükelçi olarak gitmiş ve büyük ilgi görmüştür. 1 Mart 1978'de, Avustralya'nın Queensland Eyaleti'nin başkenti Brisbane kentinin merkezi bir yerinde, A. J. Campbell'in başkanı olduğu komite tarafından yaptırılan ve özel taşlarla süslenen anıt ile çeşmeler, eyalet başbakanının bir konuşması ile açılmıştır. Altında madeni bir levha üzerine Atatürk'ün bu tarihi ve barışı öngören sözleri yazılmıştır. Bu törenin bilgi ve fotoğrafları Türk Tarih Kurumu'na gönderilmiştir. Bunun ardından Campbell ile Uluğ İğdemir arasında iyi niyet mektupları teati edilmiştir. Bu arada karşılıklı bilgilendirmeler, Canberra'daki büyükelçiliğimiz kanalı ile de sürdürülmüştür.

Bundan sonraki yıllarda bu konuda bazı broşürler, kartpostaller çıkarılmış ve karşılıklı olarak bu bilgiler, yayımlanan bazı kitaplarda da yer almıştır. Buna dayalı olarak karşılıklı dostluklar geliştirilmiş ve ziyaretler artmıştır. 1985-86 yıllarında, Atatürk Anıtı ile Gelibolu park ve çeşmeleri genişletilerek ışıklandırılmıştır. Canberra'da da bir anıt yapılmış, bir göl kıyısına "Gelibolu" adı verilmiştir.

Çanakkale Savaşları ile bu konudaki Atatürk'ün söz ve yaklaşımının etki ve yankıları daha sonraki yıllarda da devam etmiştir. 1990 yılında Gelibolu'da çıkartma yapılan koya, "Anzak" adı verilmiştir. Avustralya'nın

Albany Kenti'nin girişine de karşı jest olarak "Atatürk Körfezi" adı verilmiştir. Bunun ardından Gelibolu Belediye Başkanı M. Cahit Bingöl ile Albany Belediye Başkanı Allison Goodie iki kenti 'kardeş şehir' yapmışlardır.

Bu gelişmelerden sonra 2003 yılında, heykeltraş Burhan Alkar tarafından 4,5 metre yüksekliğinde ve son derece etkileyici bir görünüme sahip olarak yapılan Atatürk Heykeli özel bir uçakla Avustralya'ya götürülmüştür. Albany'de Atatürk Körfezi'ni bütünleyecek bir şekilde Atatürk'ün elinde barış ve kardeşliği simgeleyen bir metin bulunmaktadır. Alttaki kaidede ise Atatürk'ün "Yurtta barış ve dünyada barış" sözünün İngilizcesi yazılıdır. Böylece Albany'de Atatürk Körfezi, Atatürk Anıtı, Atatürk Parkı ve karşısında da Türk Kültür Evi ile birlikte minik bir Türkiye görünümü sağlanmıştır.

Burada bir diğer örneği de Güney Afrika Cumhuriyeti'nden vermek istiyorum. Afrika'nın güney ucundaki bu ülkenin başkenti Pretoria'da, her yılın 25 Nisan günü Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerinin yattığı mezarlık tören yerinde, anma töreni düzenlenmektedir. Bu anma törenine Türk Büyükelçisi de davet edilmektedir. Tören programında büyükelçimize, Atatürk'ün Anzaklar için söylemiş olduğu o tarihsel konuşması okutulmaktadır. Bu sözlerin hala büyük bir ilgi ve heyecan yarattığını basından öğrenmekteyiz.

Böylece görüldüğü gibi, Çanakkale kahramanı olarak Atatürk, orada savaşmış olduğu insanlara barışçı elini uzatmıştır. Bunu Kurtuluş Savaşı sonrasında Yunanistan'a karşı da yapmıştır. Bununla tüm dünyaya yüceliğini göstermiştir. Hiçbir şekilde öğünme, militarizm ve benzeri yaklaşım içinde olmamıştır. Savaşlardan sonra yurtta ve dünyada barışı savunarak, dünya genelinde takdir toplamıştır. İşte Atatürk'ün düşünce ve yaklaşımları ile Çanakkale Savaşları, sonradan ülkeler ve insanlar arasında ya da savaşanlar arasında dostluk üreten ender bir örnek olarak tarihe geçmiştir. Bu nedenledir ki bugün dünyada bir çok liderin resim ve heykelleri indirilir, ideolojileri sona ererken, Atatürk'ün heykelleri Venezuela'dan, Avustralya'ya kadar yeniden dikilmekte, fikir ve düşünceleri güncelliğini sürdürmeye devam etmektedir.

KÜRESEL KRİZİN TÜRKİYE'YE YANSIMALARI

Prof. Dr. Nahit TÖRE

Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi

"Küresel kriz deyimi acaba doğru mu, gerçekten bir kriz var mı?" sorusuyla başlamak doğru olur sanırım; fakat bu soruya herkesin kabul edeceği türden bir cevap verilemeyeceği de ortada. Basına baktığımızda gerçekten bir kriz vardır. Kriz, ABD'de başladı. Piyasa ekonomilerinde "business cycle" denilen

konjonktür her zaman vardır; ancak, bu etkiler son dönemde biraz hafifledi. Etkili iktisat, para, maliye politikalarıyla, sosyal politikalarla azaltıldı; ama yine de var.

ABD'de bundan önceki son borsa çöküşü 2000-2001 yıllarında başladı; yani çok da eski değil. Orada özellikle teknoloji üreten, satan, interneti dünyaya yayan şirketlerin çok prim yapmış olan hisse senetleri ve oralardaki canlılık, Amerikan Merkez Bankası FED'in enflasyon korkusuyla frene basması ve faiz oranlarını yükseltmesi sonucunda sona erdi.

Borsada kısmi çöküş yaşandı. Borsada çöküş olunca bu sefer resesyon denilen ekonomik durgunluk korkusu, ekonomi politikasından sorumlu olan makamları sardı. ABD'de de böyle oldu. Özellikle para politikasından sorumlu tek kuruluş olan Amerikan Merkez Bankası, bu sefer faizleri resesyon korkusuyla düşürdü. Faizler düşünce likidite bollaştı ve ucuzladı. Bütün bunlar 2001'den sonra oluyor. Bu kez gözler emlak piyasasına, konut

alım satımlarına yöneldi, bir takım riskler göz ardı edildi, değişken faiz oranlarıyla düşük taksitlerle ödeme gücü fazla olmayan kesimlere, bol miktarda kredi açılmaya başlandı. Bunlara alt gelir grubu (subprime) kredisi deniliyor. Bunlarla konut alımları büyük ölçüde finanse edildi ve bu sefer de konut zirve yaptı. Ev talebi ve fiyatları patladı. Mortgage denilen kredilerin de etkisiyle evlerin fiyatları yükseldi. Ev, varlık anlamına geldiğinden varlıklarımız arasında birinin, ikisin fiyatları yükselirse, cari gelir düzeyinizde bir artış olmadan normal olarak sizin tüketiminiz de artar. Bu değer artışından dolayı bu sefer tüketime yöneliş başladı. Yeni krediler gündeme geldi, balon bir canlılık meydana geldi ve bu balon ne zaman patlar tartışmaları arasında bu sefer FED, enflasyondan yine korktu. Faizleri yükseltti, faizler yükselince daha önce değişken faizle konut kredisi almış olanların aylık ödeyecekleri taksitler büyüdü. Dolayısıyla yeni ev talebi aşağıya doğru inmeye başladı. Fiyatlar düştü ve bu arada gayrimenkul balonu da patladı. Bu sefer bankacılık sisteminde, mali sektörde likidite krizi, hatta bazı yazarlara göre likidite krizi yanında ödeme gücü krizi karışık olarak yaşanmaya başlandı. Ödenmeyen kredileri tahvil ve bir takım karmaşık türev enstrümanlarına dönüştürüp satmaya çalışan ve bu yoldan likidite ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan bankalar bu konuda başarılı olamadı; zarar etti, zarar bilançolara yansıdı. Dünyanın en büyük bankalarından İsviçre Bankası Union Bank Of Switzerland (UBS), City Bank gibi çok büyük mali kuruluşlar, büyük zararlar açıkladı.

İngiltere'de de bu olay yaşandı; hatta 2007 sonunda İngiltere'de Northan Rock adlı finans kuruluşu kamulaştırıldı. 1970'lerde özelleştirmeyi ilan eden ve dünyaya yayılmasını sağlayan Margaret Thatcher yönetimindeki İngiltere'de o zamandan sonra ilk kez bir özel şirket kamulaştırılıyor.

Kamu makamları ve FED de bu arada boş durmadı. FED, resesyon korkusuyla peşpeşe önemli faiz indirimleri yaptı. FED Başkanının açıklamasına göre, olayın mali boyutu 1 trilyon dolardan az değildir. Bu da dünyadaki bütün kuruluşlar için çok önemli bir para. ABD için çok önemli olmayabilir. ABD'nin gayri safi yurtiçi hasılası 14 trilyon dolardır, yani 14'te birini bu yoldan kaybedebilir.

Şimdi, "Acaba ABD'nin bu şekilde aksırması sonucu geri kalan ülkeler neyle olacaktı mıdır?" sorusu gündeme geliyor. Eskiden olsa

olurlardı; fakat günümüzde bazı iktisatçılar diyor ki bu küresel çağda dış ticaret akımları ekonomik büyümenin çok üzerinde bir hızla artmıştır; dolayısıyla ülkeler birbirlerine bağımlı hale gelmişlerdir. Milli gelir artışı, büyüme hızı azalsa bile, bu uluslararası ticareti o kadar etkilemeyebilir; çünkü bu çağda tek bir ülke sınırları içerisinde üretilen mal yok. Geçen gün bir yerlerde okudum, bir bilgisayar sabit diskinin üretilmesi için 25 ülkenin çalışması gerekiyor. Bu durumda deniyor ki ekonomik yavaşlama, büyüme hızının düşmesi dış ticarete o kadar büyük ölçüde yansımaz. Zaten, Amerika'nın aksırması sonucu geri kalan ülkelerin bu virüsü almaları dış ticaret yolu ile oluyordu. Asya ülkeleri gibi ülkeler, ticaretlerinin bir bölümünü ABD ile yapıyor; ama daha büyük kısmını diğer ülkelerle yaptıkları için ABD'deki ekonomik yavaşlama diğer ülkelere bulaşmayabilir veya hafif geçirebilir.

Konuya ilişkin diğer görüş ise dünyanın genel olarak Amerika'daki olaylardan etkileneceği şeklinde. Geçen hafta IMF'nin World Economic Outlook'u yayımlandı. IMF de iyimser değil. Onun tahminlerine göre, dünya ekonomisi bu yıl yüzde 3.7 oranında büyüyecek. Bir önceki tahmini yüzde 4.2 idi; yani tahmin aşağı doğru çekilmiş durumda. Amerika'nın yüzde 0.5 büyüyeceği söyleniyor. Resesyon, üst üste iki çeyrekte büyüme hızının negatif olması şeklinde teknik bir tanımlamayla sunulur kitaplarda; fakat yüzde 0.5 büyümede yumuşak bir resesyon sayılmalı.

Gelişmekte olan Çin, Hindistan, Rusya, Brezilya, Güney Afrika gibi ülkelerin pazar ekonomilerinin ortalama yüzde 6.7 hızla büyüyeceği söyleniyor. Bu da dünya ticaretinin eskiden yaşayabileceği küçülmeyi yaşamayacağı ve dolayısıyla resesyonun diğer ülkelerde hissedilmeyeceği anlamına geliyor. Çin, yüzde 10'a yakın büyüme hızı gerçekleştirecek, Hindistan yüzde 8, Rusya yüzde 8.5, Brezilya da yüzde 5.6 bekleniyor; ancak Brezilya'nın ABD'ye olan ihracatı toplam ihracatı içinde yüzde 15 paya sahip. Halbuki Meksika'ya bakın yüzde 80. Meksika, ihracatının yüzde 80'nini kuzey komşusuna yapıyor. Bu da Meksika'nın Amerikan resesyonundan etkileneceği anlamına gelmekte.

Peki, Türkiye ne yapacak?

Büyüme hızımız yavaşlıyor. Yüzde 4.5 olarak açıklandı. Tarım, geçen yıl yüzde 7.3 küçülmüş durumda. İşsizliği çözelim diyoruz, özellikle genç işsizlerin sayısı, giderek artmak-

tadır. İşsizlik sorunu pek çok tedbir yanında yatırımların artmasıyla çözülebilir. Son yıllarda yabancıların yaptığı doğrudan yatırımlar geçen yıl itibarı ile yüzde 21,9 milyar dolara çıktı. Bunun 2,9'u gayrimenkul yatırımı, 19 milyarı doğrudan yatırım şeklide ama gelen yatırımların yüzde 90'ı mevcut şirketlere ve özellikle finans sektörüne yöneldi. Birleşme, satın alma şekliden karşımıza çıktı. Bunların ekonomiye etkisi, hisse senetleri satın alınırken yabancı paranın ülkeye girmesinin ötesinde midir, bilemiyorum. Hatta bazı yabancılar gelip Türk işçilerini gözden çıkartıyor, hatta yabancı patronlar, Türkiye'de sendikalaşmaya sıcak bakmıyormuş; çünkü dünyada sendikacılık gerileme eğiliminde. İşçi sendikacılığın gelişmesinin reel ücretleri olumlu etkileyebileceği, bunun da rekabet gücünü düşürebileceğini düşündüklerinden sendikalaşmaya yanaşmadıklarını söylüyor.

Enflasyon hızlanıyor, yüzde 9.15 olarak açıklandı. Bütçe açığı artıyor. Bir ara Maastrich Kriterlerini tutturduklarını söylediler. Maastrich Kriterlerini tutturmak için bütçe açığını tanımlarken merkezi hükümet bütçesi değil, bütün mahalli idareler, yerel yönetimler ve sosyal sigorta kurumlarının bütçe açıklarını nazara almak gerekir; yani bu açıdan bana sorarsanız henüz Türkiye'nin bütçe açığının yüzde 3 hedefini tutturması şu anda söz konusu değil. Dış ticaret ve cari açıklarımız artmaya devam ediyor. Cari işlemler açığını sıcak parayla bir miktar finanse ettik, şimdi sıcak para girişlerinde yavaşlamalar görülüyor. Dolaysız yatırımlar geçen seneki seviyesini bence bulmayabilir. Bu durumda, Türkiye'de bu açıkların finansmanı, dışardan borçlanmayı gerektirecektir. Dışarıdan borçlanmak için de faiz oranlarına bir miktar yüklem yapmak gerekir. Türkiye'nin dış borçlarında kırılganlığı ortada: 239 milyar dolar. Bunun yüzde 60'ı özel sektör; ama asıl problem de özel sektörden kaynaklanabilir; dolayısıyla pek net bir görünüm yok. Bu durumdan ötürü karamsar olabilirsiniz fakat fazla karamsarlık da korkaklık yaratıyor, kullanılabilecek poytansiyeler vardır. Bu potansiyellerden yararlanmayı bilmek gerekir.

Siyasi konular da ekonomiyi etkilemektedir. Küresel krizden Türkiye de etkilenenecektir. Bizim ihracatımızın yüzde 56'sı Avrupa Birliği'ne gidiyor. AB ülkelerinde bir yavaşlama bekleniyor bu durum, bizim AB'ye sattığımız malları acaba etkiler mi? Benim asıl merakım, AB'de ne olacağıdır. ABD, ne yabancı sermaye açısından, ne de dış ticaret açısından benim en

büyük ortaklarım arasında değil. AB ile çalıştığım, onların durumu beni ilgilendirir.

Prof. Dr. Ergin İĞREK

Çankaya Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Wall Street Journal'in son sayısında, Türkiye'de stagflasyonun başlayacağı konusu işlenmiş. 2001 krizinden itibaren yüzde 7'lere çıkan ekomik büyümenin giderek yüzde 4'lere düştüğü ve bundan dolayı da Türkiye'de bir ekonomik durgunluğun başlayacağı öngörülmüş.

Bazı ekonomik göstergelere baktığımızda, iç borç stoğunun 2002 yılından 2007 yılına kadar 149 milyar YTL'den 255 milyara çıktığı, dış borç stoğunun ise 337.3 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. 2002 yılında toplam borç miktarımız 221 milyar dolarken, 2007 yılında 492 milyar dolara çıkıyor.

2001 krizinden sonra hazırlanan 'güçlü ekonomiye geçiş programı'nda 'sürdürülebilirlik' kavramı çok sık kullanılmış ve ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği vurgulanmıştı. Eğer sizin dış borç stoğunuz 2002 yılında 221 milyar dolardan 2007 yılında 492 milyar dolara ulaşmışsa, ekonomik büyümeniz yüzde 9 olsa bile sizin bu büyümeyi dış borçla yürüttüğünüzün bir göstergesidir. Diğer bir deyişle; ekonomi, kendi kaynakları ile değil dış finansmanla; yani dış borçla büyüyor demektir.

Nitekim, özel sektörün aynı dönemde dış borcunun 44 milyar dolardan 147 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Demek ki özel sektör de kendi kaynaklarıyla değil dış kaynaklara dayanarak büyümektedir.

Bu arada dış ticaret verilerine baktığımızda, ticaret hacmi 2007 yılında 107 milyar dolarlık

bir ihracat 170 milyar dolarlık bir ithalatla karşı karşıya olduğu görülmektedir.

ABD'deki mortgage krizinin oluşturduğu ve resesyon diye tanımlanan ekonomik durgunluğun giderileceği ama Türkiye ekonomisine etkisinin ne olacağı çok önemli. Kredi kartı borçları, toplumsal sorunlarımız burada başlıyor. Hepimizin cebindeki kredi kartı borçlarının buraya yansıdığını bilmenizi isterim. Kredi kartına bağlanan tüketicilerin hangi bankaya ne kadar borcu olduğu ve ödeme zorluğu koşulunda nasıl bir faiz yükü altına girildiğini biliyorsunuz. Verilere bakıldığında 101.956 kredi kartı sahibinin kredi borçlarını ödemediği, protesto edilen senet sayısının ise 1 milyon 470 bine ulaştığı görülmektedir.

Prof. Dr. Aziz KONUKMAN
Gazi Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Bilim tartışması farklı ideolojilerin, farklı düşüncelerin tartışıldığı bir yerdir. Çıkacak farklı düşüncelerden rahatsızlık duymak doğru değil. Bu açıdan Çankaya Üniversitesi'ni bu çıkışından dolayı kutluyorum.

Türkiye çok ilginç bir döneme giriyor. Biz iktisatçılar bir şeyi tartışırken bardağın yarısı dolu, yarısı boş diye tartışırız, haklıyız da; çünkü bardağın yarısı boş diyenlerin elinde çok gösterge olabilir, yarısı dolu diyenlerin elinde çok gösterge olabilir.

Cari açığın bir problem olduğunu herkes kabul ediyor. Bir iktisatçı kalkıp da Türkiye'de istihdam çok iyi demiyor, hükümet de demiyor. Çalışma Bakanlığı'nın 'istihdam yaratan büyümeyi nasıl yaratabiliriz?' şeklinde çalışmaları var. Kayıt dışı ekonomiyi de kayda alacak şekilde çalışmayı başlattılar.

Hükümetin katılmadığı bir tek olumsuz gösterge var, o da özel sektör borçlarının top-

lam borç stoğunun yüzde 60'ına varması. Ona, Başbakan politik düzlemde itiraz ediyor. Doğrudan yabancı yatırımlar konusunda yine ufak bir şekilde anlaşmazlık yok. 22 milyar dolara ulaştık. Bu 22 milyar doların içerisine gayrimenkulü koymuyorlar. Yeşil saha yatırımları; yani doğrudan yatırım, fabrika kurmak için gelen, yeşil saha yatırımları öteki de brown yatırım. Bu yatırımlara baktığımız zaman, bunlar da yüzde 10'lar civarında. Harvard'dan Dany Rodrick bu konuya ilişkin olarak diyor ki "Türklerin dışarıya gittiği, buldukları yerden kaçmak için can attığı bir yerde, yabancı sermayenin buraya gelip fabrika kurmasını beklemek boş bir hayal." Yabancı sermaye oradaki yerli yatırımcıların davranışlarına bakar.

Reel ücretlerin düşmesi, çalışanların bütçeden giderek düşük pay alması gibi göstergelere muhalif olanlar da tepki göstermiyor. Türkiye, böyle bir tabloya gelmiştir. İktidardakiler ya da iktidara yakın iktisatçılar şunları söylüyor: "Bütün bu gerilemeler var; ama bunlar ileride sıçramak için, istikrarı sağlamak için bir bedeldir ve Türkiye ekonomisi bu bedeli ödüyor. Bu nedenle AKP'ye yüklenmeyin. Türkiye, 20-25 yıldır bir takım geçmişten miras gelen bazı şeylerin acısını çekiyor."

İyi dedikleri çok önemli, iki tane gösterge var. Birincisi büyüme, diğeri ise enflasyon. Bu iki göstergede çok önemli gelişmeler gösterdiler; ama gelişme konusunda hâlâ tartışma var. Selim Sonçağ, kurduğu bir web sitesinde Türkiye'deki milli gelir rakamları yanlış diyor ama onun da kabul ettiği bir durum var; trend olarak Türkiye ekonomisi, 2002 yılının ilk konjonktüründen itibaren büyüyor. Demek ki büyümede anlaşıyoruz, arkasından enflasyonda anlaşıyoruz; fakat, 2007 yılına geldik ve bu sevindiğimiz iki göstergede de işler bozulmaya başladı; yani bardağın yarısı dolu diyenler dolu diyemiyor artık; çünkü büyüme oranında çok ciddi bir düşüş var.

TÜİK, kamuoyuna bu açıklamayı yapmak zorundadır. O da şu, 2007'nin 3'üncü çeyreğinin rakamları eski seriye aittir; yani 1987 bazlı seriye aittir, Birleşmiş Milletler sınıflandırmasıdır. 4'üncü çeyreğe geldiği zaman, siz eski serinin 4'üncü çeyreğini yayınlamakla yükümlü değil misiniz? 2007'nin 4'üncü çeyreğini siz eski seriye göre vereceksiniz; ayrıca 2007'nin ortalamasını da vereceksiniz; yani 4 çeyreğin ortalamasını vereceksiniz; ancak, yapılan şu ki yeni seriye geçti ve eski bütün o çeyrekleri de yeni seriye göre verdi. Arka-

sından da iktisatçılar “Türkiye’nin büyümesi yüzde 4.5 oldu. Hükümet yüzde 5 öngörüyordu, dolayısıyla öngörüsü gerçekleşmedi” dedi. Bunu diyemezsiniz; çünkü yüzde 4.5 dedikleri başka bir serinin rakamı. Hükümet yüzde 5 öngördüğü zaman, başka bir seriye göre öngördü. 1987 bazlı bir seriye göre, yüzde 5 büyüyecek demişsiniz; ama 1998 bazlı bir seriye göre yüzde 4.5 olmuş. Bu nedenle hükümetin öngörüsünün gerçekleşmediği söylenemez. Bunun için yapılması gereken, TÜİK’in acilen kamuoyunda özür dileyerek “2007 yılının ortalama büyüme hızı eski seriye göre şudur” denemesi gerek. Benim tahminlerime göre yüzde 4.

Demek ki büyümede ciddi bir problemimiz var; çünkü son 24 çeyreğin en düşük büyüme hızı. Bu, ciddi bir sinyaldir. O zaman 2008’in yüzde 5.5 büyüme hızınızı artık oraya yazamazsınız; çünkü siz 2007’nin yüzde 5 büyüyeceğini ön görerek 2008’i yüzde 5.5 yaptınız. Ardından sizin orta vadeli mali planınızı yeniden açıklamanız lazım, 2008- 2010. 2007 Aralık Resmi Gazetesi’nde açıklanan katılım öncesi ekonomik programını yeniden değiştirmeniz gerek; ancak, değiştiremezsiniz.

“The Coupling” hipotezinden hareketle balıklama daldık; çünkü bu hipotez bizim durumumuzu meşrulaştırıyor. Bu hipotezde, reel sektörün etkilenmeyeceği anlamında bir şey söyleniyor. Finans sektörünün böylesine iç içe girdiği ortamda bunun reel sektöre yansımaları anında olmayacak, tabii ki geçikmeli etkisi olacak. DPT, web sitesinde bu durumun kesinlikle bizi etkilemeyeceğini söylüyor. Olan ki bir etkileme olursa bir B planı hazırlarız di-

yor. B planı demek, A olurken herhangi temel varsayımda bir değişiklik olduğunda yeni bir senaryo planı demektir. Dolayısıyla, buradan çağrı yapıyorum: DPT, sil baştan bütün bu üç belgeyi yeniden hazırlamalı; çünkü bu üç belgenin hiçbir anlamı kalmamıştır. Tamamiyle peroksjasyonlar yüzde 4 enflasyon. Merkez Bankası’nın her ay iki kez yayınladığı anket var. Bu ankette, iktisadi aktörlere sorular soruluyor ve hepsinin yıl sonu hedefi yüzde 7 küsur. Ben, bunu tehlikeli görüyorum; çünkü iktisadi aktörler, yüzde 8 yıl sonu hedefi bekliyorsa -kararı oluşturanlar onlar- beklentileri değiştiremediğiniz sürece bunu önlemeniz mümkün değil.

Merkez Bankası, eskiden aktörlerin enflasyona şu şekilde baktıklarını söylüyor: “Geçmiş enflasyona bakarlardı, biz dolayısıyla önleyemedik bunları; dolayısıyla 2-3 haneli enflasyonlar oluşurdu; fakat, bizim son dönemdeki enflasyon hedeflerimizde başarıya ulaştık. Artık, geçmişe bakmıyorlar, ön görülen enflasyon kalıbı üzerine davranış gösteriyorlar; ama şimdiki dünya ekonomisindeki gelişmelerden dolayı geçmişe bakacaklar” diyor. Geçmişe baktıkları andan itibaren beklentileri yöneten hedef fiyatlaması zaten işlevini bitirmiştir; çünkü hedef fiyatlaması, adı üzerinde, beklentileri yönlendirerek geçmişe bakmayıp önüne bakan aktörleri varsayar. Dolayısıyla Merkez Bankası’nın bu fiyatlarla ilgili programını yeniden gözden geçirmesi lazım.

Buna rağmen pembe tablo nasıl çizilebilir? TÜHİD imdada yetişti. Çok basit birşey yaptı. Yukarıya dış borcu koydu, aşağıya mili geliri,

yeni seri yayınladı. Yeni seri eskisinden yüzde 30 daha büyük. Bütün rasyolardaki kırmızı çizgiler yeşile döndü. Dış borçlar birden indi. Maliye Bakanı da bunun ardından şöyle bir açıklama yaptı: "Yakında uluslararası finans kuruluşları bunu fark edecek ve kararlarını gözden geçirecek." Maliye Bakanı'na ithafen Birgün gazetesindeki köşemde şöyle bir yazı yazdım: "Maliye Bakanı'na hatırlatıyorum, isterseniz faiz dışı fazla içinde yeni seri kullanalım." Burada şunu kastettim: Eğer, faiz dışı fazla içinde yeni seri kullanırsanız bugüne kadar IMF'yi aldatmış oluruz. IMF'nin şu ana kadar aldatıldık deyip hükümetle stand by'ı gözden geçirmesi lazım. Çünkü yüzde 6.5 kriterin hiçbirisi tutmamış. Son yüzde 5.5. Şimdi, mademki milli gelir yüzde 30 büyüdü, yüzde 5.5'i tutturabilmemiz için şunların olması gerekiyor. Kemer sıkılması 2008'de inanılmaz boyutlarda olacak. Giderleriniz de kısma, gelirlerinizde artış yapacaksınız, bu da yeni vergilerin geleceğinin göstergesidir. Daylı vergilere yüklenecekler. O, zaten yüzde 70'lere varmış durumda.

Kötü senaryoya göre ise döviz fiyatı aniden tırmanışa geçebilir. Yeni net girişler olmayaabilir. Türkiye ekonomisi, yeni net girişlerle büyüyen bir ekonomi. Büyüme küçülürken cari açık artıyor. Bu, Türkiye'nin bildiği bir olay değil; bunun nedeni, kâr transferi. Doğrudan yatırımların kâr transferi olduğu için sıcak para eskisi kadar gelmeyip bizim cari açığın ileride ne kadar sürebileceği ve ne kadar para gireceği şüpheli.

Prof. Dr. Ergin İĞREK

Türkiye'nin 2008 yılı dış borç ve iç finansman için 48 milyar dolara ihtiyacı var ve 48 milyar dolarlık bu açığın kapanması için IMF'le de

6.2 milyar dolar yardım için anlaşma yapıldı. IMF'le Mayıs ayında yapılacak yeni stand by anlaşmasının durdurulabileceği konusu da gündemde.

Prof. Dr. Aziz KONUKMAN

Sonuçta, eğer kur fırlarsa bu borsaya yansıtacak, borsa mali krizi yansıtacak, daha sonra reel sektör daralacak, daralınca işsizlik artacak. Zaten istihdam yaratmayan büyüme vardı. Bu daha da derinleşecek.

Peki bu durumda ne yapılabilir? Bağımsız sosyal bilimcilerin web sitesini ziyaret edin. Orada biz dedik ki 2004 yılının Mart ayında Luna ve Kirshner IMF'yi masaya oturtarak "Borcumuz borç, ödeyeceğiz; fakat biz faiz dışı fazlanın tanımını değiştireceğiz; yani faizin yanına bir şeyler daha ekleyeceğiz; faiz ve sosyal harcamalar dışı fazla. Faizden taviz vermeyiz, öderiz; ama sosyal harcamadan da öyle; çünkü sosyal harcamalar uzun dönemde beşeri sermaye. Eğer siz, sosyal harcamaları düşürürseniz beşeri sermaye erozyona uğruyor. Beşeri sermaye erozyona uğrarsa büyüme patikası aşağıya doğru iner. İndiği zaman, siz borçlarınızı ödemekte zorlanırsınız. IMF istese dahi borçlarınızı ödemeniz sorun olur" dediler ve IMF'i ikna ettiler.

Bu yapıları biz yapabilir miyiz dedik ve yaptık. Ne çıktı biliyor musunuz? Faiz dışı fazla yüzde 3.5'e indi. Büyüme hızımız arttı ve böylece eğitime, sağlığa daha fazla kaynak yaratırdık ve işsizlik yüzde 3.8'e indi.

İktisat biliminde alternatif yok, demek, bilime ihanettir. Türkiye'nin uzman kadroları alternatif program hazırlamaya uygundur ve Türkiye'nin önü açıktır.

Bu yazı, 15 Nisan 2008 tarihinde Çankaya Üniversitesi'nde yapılan söyleşinin çözümlemesidir.

Prof. Dr. Emin ÇARIKCI
Çankaya Üniversitesi İİBF Uluslararası Ticaret Bölümü
Öğretim Üyesi

AB İLE MÜZAKERELER VE BEKLENTİLER

Giriş:

Bu makalede, önce Türkiye-AB ilişkilerinin kısa bir tarihçesi verildikten sonra, Kopenhag Kriterleri, 1999'dan 2008'e AB-Türkiye ilişkileri, AB ile başlamış olan müzakereler, tartışmalar ele alınacaktır. İkinci bölümde de Fransa'nın soykırım ayıbı, tam üyeliğin ne zaman gerçekleşebileceği ve okuyucularına bazı tavsiyeler yer alacaktır. Sonuç kısmında ise hükümet, sivil toplum ve özel sektör kuruluşları yetkililerinin takip etmesi gereken tutum ve üslup konularında görüşler sunulacaktır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ile Türkiye arasında 12 Eylül 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması 1 Aralık 1964'te yürürlüğe girdiğinde Türkiye AET'ye ortak üye oldu. Nihai hedef tam üyelik olmakla birlikte önce kademeli olarak Gümrük Birliği (GB) kurulacaktı.

23 Kasım 1970'te imzalanan ve 1 Ocak 1973'te yürürlüğe girmiş olan Katma Protokol ile 1972 başından itibaren Türk sanayi ürünleri (1968'den itibaren adı AET'den Avrupa Topluluğu'na (AT) dönüşen) AT'ye gümrüksüz

girmeye başladı. Alınan bu tavizin karşılığında Türkiye'de 1973'ten itibaren AT ülkelerinin sanayi ürünlerinden aldığı gümrük vergilerini (GV) 22 yılda sıfırlamayı taahhüt etmişti.

6 Mart 1995'te Türkiye-AB ortaklık konseyi kararı ile Türkiye, 1 Ocak 1996'dan itibaren AB ile GB'ye girmiş oldu. 11 Aralık 1999 Helsinki zirvesinde ise tam üyelik yolunda, Türkiye'ye "aday ülke" statüsü tanındı. Avrupa Konseyi, Aralık 2004'te Türkiye'nin Kopenhag Siyasi Kriterlerini yerine getirdiğine karar vermiş ve 3 Ekim 2005'ten itibaren de Türkiye ile AB arasında katılım müzakereleri (süreci) başlamıştır.

Kopenhag Kriterleri

Kopenhag Kriterleri, üç ana başlık altında toplanmış olup, aday ülkeler için AB ile müzakerelere başlamanın ve bu müzakerelerin devamının ön şartlarıdır. Bu kriterler:

- Demokrasi, hukuk düzeni, insan haklarına saygı ve azınlıkların korunmasını garanti altına alan kurumların istikrarını sağlamak,

- Birlik içindeki rekabet baskısına ve pazar güçlerine uyum sağlayabilecek işleyen bir pazar ekonomisinin bulunması,

- Siyasi, ekonomik ve parasal birliğe katılım gibi üyeliğin gerektirdiği zorunlulukları yerine getirebilme kabiliyetine sahip olmaktır.

Türkiye-AB ilişkileri: 1999-2008

AB'nin 11 Aralık 1999 günü Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye adaylık statüsü tanındıktan sonra, 11 Nisan 2000 tarihinde toplanan, Türkiye-AB arasında en yüksek karar organı olan, Türkiye-AB Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin adaylık sürecinde AB müktesebatına (mevzuatına) uyum çalışmaları için 8 adet alt komite kurmuş, bu komiteler 35 ana başlıktan 28'ini Haziran 2000'den itibaren ele almaya başlamış fakat AB ile müzakereler başlamadığı için elde edilen başarılar çok sınırlı kalmıştır.

17 Aralık 2004 AB Zirve kararı (metni) ile AB Konseyi Türkiye'nin Kopenhag Siyasi Kriterlerini yerine getirdiğine ve Türkiye-AB katılım müzakerelerinin başlamasına yeşil ışık yakmış; ancak bu zirvede bundan önceki adaylara uygulanmayan fakat Türkiye'ye reva görülen bazı hususlar ortaya çıkmıştır. Bu hususlar ise;

- "Yapısal politikalar ve tarım konularında uzun süreli bir geçiş dönemi, kişilerin serbest dolaşımında koruyucu tedbirlerin sürekli hale getirilmesi; müzakerelerin sürecinin ucu açık ve sonucu önceden garanti edilemez" ifadesinin yer alması,

- Türkiye'ye tam üyelik tarihi verilmemesi,

- Kopenhag Kriterleri ile ilgisi olmayan Kıbrıs sorununun devreye sokulması,

- Ortak tarım politikası ve bölgesel kalkınma konularında sürekli kısıtlama getirilebileceği,

- 35 konudaki her müzakerenin açılış ve kapanışında da üye devletlerin oy birliği ile alınacak kararının gerekecek olması şeklinde özetlenebilir. Bunun anlamı Güney Kıbrıs'a müzakere süresince 70 kez veto hakkı tanınacak olmasıdır.

3 Ekim 2005 AB Zirvesi ve Müzakereler

3 Ekim 2005'te Lüksemburg'da yapılan AB Dışişleri Bakanları toplantısında, Türkiye'nin AB ile katılım müzakerelerine başlama kararı alındı. Aynı gün yayınlanan Müzakere Çerçeve Belgesi üç ana bölüm ve 23 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümler: 1) Müzakerede uygulanan ilkeler 2) Müzakerelerin esası ve 3) Müzakere prosedürüdür. Çerçeve Belgesinin ilk bölümünde 17 Aralık 2004 zirvesinde alınan

kararlar yer almış olup, ilaveten;

-Müzakerelerin ilerlemesi ve askıya alınmasına ilişkin şartlara detaylı bir biçimde,

- Müzakerelerin doğası gereği ucunun açık; ancak nihai hedefin tam üyelik olduğuna,

- AB'nin hazmetme kapasitesine yer verilmiştir.

Bu durumda, Türkiye en az on yıllık bir müzakere maratonu sonucunda gerekli tüm şartları yerine getirirse bile, üyelik tarihinde Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi hazmetme kapasitesinin yetersiz olduğunu öne sürerek AB, Türkiye'nin tam üyeliğini daha ileri tarihlere erteleyebilecektir.

Müzakere Başlıkları (Fasılları)

Çerçeve Belgesinin son bölümünde yer alan müzakere fasılları 35 başlıktır. Bunlar sırasıyla:

1) Malların Serbest dolaşımı, 2) İşçilerin Serbest Dolaşımı, 3) Yerleşme Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi, 4) Sermayenin Serbest Dolaşımı, 5) Kamu İhaleleri, 6) Şirketler Hukuku, 7) Fikri Mülkiyet Hukuku, 8) Rekabet Politikası, 9)Mali Hizmetler, 10) Bilgi Toplumu ve Medya, 11) Tarım ve Kırsal Kalkınma, 12) Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası, 13) Balıkçılık, 14) Ulaştırma Politikası, 15) Enerji, 16) Vergilendirme, 17) Ekonomik ve Parasal Politika, 18) İstatistik, 19) Sosyal Politika ve İstihdam, 20) İşletme ve Sanayi Politikası, 21) Trans-Avrupa Ağları, 22) Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu, 23) Adli Konular ve Temel Haklar, 24) Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, 25) Bilim ve Araştırma, 26) Eğitim ve Kültür, 27) Çevre, 28) Tüketicini ve Sağlığının Korunması, 29) Gümrük Birliği, 30) Dış İlişkiler, 31) Dışişleri, Güvenlik ve Savunma Politikası, 32) Mali Kontrol, 33) Mali ve Bütçesel Hükümler, 34) Kurumlar ve 35) Diğer Konular'dır.

9 Kasım 2005 İlerleme Raporu ve Katılım Ortaklığı Belgesi

İlerleme Raporları, Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Programın Kapsamları: AB, her yıl aday ülkeler için ilerleme raporları hazırlamaktadır. Bu raporlar, birlik ile aday ülkeler arasındaki ilişkileri kısaca tanımladıktan sonra, a) aday ülkenin üyeliği için siyasi ve ekonomik kriterler açısından aday ülkenin durumunu, b) üyelik yükümlülüklerini ve c) AB müktesebatını (mevzuatını) üstlenme kapasitesini gözden geçirmektedir. Katılım Ortaklığı Belgesi ise en son ilerleme raporlarına dayanarak, aday ülkenin kısa ve orta vadede yerine getirmesi gereken siyasi ve ekonomik kriterleri (AB taleplerini) sıralamakta olup, aday ülkelere adeta bir yol haritası çizmiş olur. Aday ülkeler de

birkaç ay sonra, Katılım Ortaklığı Belgesinde yer alan talepleri nasıl ve ne zaman yerine getirebileceğine dair bir Ulusal Program yayınlayarak taahhütlerini yerine getirir.

2005 İlerleme Raporu ve Katılım Ortaklığı Belgesinde aşağıda belirtilen tespitlere ilaveten "AB Komisyonu Türkiye'nin istikrar ve reform çabalarını sürdürdüğü müddetçe işleyen bir piyasa ekonomisi olarak kabul edilebileceğini, kararlı adımlar atmaya devam ettiği takdirde orta vadede Birlik içindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleri ile baş edebileceğini belirtmiştir. Bir başka ifade ile Kopenhag Ekonomik Kriterlerinin iki temel parametresinden birini yerine getirdiği, diğerini ise orta vadede getireceği" yer almaktadır.

Ayrıca, Katılım Ortaklığı Belgesinde Güney Kıbrıs da dahil olmak üzere tüm üye ülkelerle ilişkilerin normalleştirilmesi istenmekte, ortaklık anlaşması ve gümrük birliğinden kaynaklanan yükümlülüklerin kısa vadede yerine getirilmesi talep edilmekte ve müktesebata uyum bölümünde ulaştırma başlığı altında liman ve havaalanlarının Güney Kıbrıs'a açılması talep edilmektedir.

2005 Katılım Ortaklığı Belgesinde Ekonomik Öncelikler

Kısa vadede (1-2 yıl)

- IMF ve Dünya Bankası ile mutabık kalınan mevcut yapısal reform programının uygulanmaya devam edilmesi ve özellikle kamu harcamalarının denetiminin sağlanması,
- Pazar düzenleyici makamların bağımsızlığının garanti altına alınması,
- Özellikle enerji, tütün ve şeker alanlarında olmak üzere pazarın serbestleştirilmesinin ve fiyat reformlarının devam ettirilmesi,
- Kayıt dışı ekonomi sorununu ele alan araçların uygulamaya konulması,
- Özellikle genç nüfus için mesleki eğitim çabalarının geliştirilmesi.

Orta vadede (3-4 yıl)

- Özelleştirme programının tamamlanması,
- Tarım sektörü reformunun tamamlanması,
- Sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliğinin temin edilmesi,
- Genç nesile ve geri kalmış bölgelere özel önem verilmesi suretiyle, genel eğitim ve sağlık düzeyinin artırılmasının sağlanmasıdır.

12 Haziran 2006, Müzakerelerin Başlaması ve Restleşmeler

Türkiye-AB arasında fiili müzakereler Kıbrıs Rum Yönetiminin veto tehdidine rağmen, 12 Haziran 2006 günü 'bilim ve araştırma' faslının açılıp kapanması ile başlamış oldu. Bu müzakere sonrası Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, basın toplantısında "Kıbrıs meselesi, Türkiye-AB ilişkilerini zehirlememlidir" ve "Eğer 600 bin nüfuslu Kıbrıs Rum Kesimi, AB'ye iktisadi, siyasi ve askeri konularda 72 milyonluk Türkiye'den daha fazla katkıda bulunacaksa AB Türkiye'yi dışlayabilir, Rum Kesimini tercih edebilir ve biz de yolumuza devam ederiz" beyanatında bulundu.

Başbakan Tayyip Erdoğan, 16 Haziran 2006 günü İSO toplantısında, "Biz Kuzey Kıbrıs'ı satmayız. KKTC'ye uygulanan izolasyonlar (iktisadi kısıtlamalar) kalkmadığı sürece Rum Kesimine deniz ve hava limanları açılmayacaktır... müzakereler durursa durur" ve 20 Haziranda meclis grup toplantısında "AB ile müzakereler teknik bir meseledir, siyaset karıştırılmaz. Yunanistan, Kıbrıs meselesini AB'ye taşımaya çalışıyor. Kıbrıs'ta çözüm AB zemininde olamaz. Kıbrıs'ta çözüm Birleşmiş Milletler zemininde olacaktır" demiştir.

AB Yetkilileri de Rest Çekti (16 Haziran 2006, AB Zirvesi): 16 Haziran 2006'da Brüksel'deki AB zirvesinin sonuç bildirisinde yer alan Türkiye paragrafında, Rum Kesimi ve Yunanistan'ın istekleri doğrultusunda, yıl sonuna kadar;

- Türk deniz ve hava limanlarının Rum bandıralı gemi ve uçaklarına açılması,
- GB Ek Protokolünün imzalanması (limanların açılmasının Mecliste onaylanması),
- Reform sürecinin ve uygulamaların hızlandırılması,
- Zirve metninde, genişleme ritmi (yeni üyelemin kabulünde), AB'nin hazmetme kapasitesi dikkate alınmalıdır talep ve tehditleri yer aldı.

Müzakere Edilmiş ve Açılmış Fasıllar

- 12 Haziran 2006'da 'bilim ve araştırma' faslında müzakereler açılıp kapandı.
- 12 Ekim 2006'da 35 faslın tarama süreci (Türkiye'nin AB mevzuatına uyum derecesinin değerlendirilmesi) tamamlandı.

8 Kasım 2006'da AB Komisyonu, 2006 Türkiye İlerleme Raporu'nu yayınladı.

AB ile GB Uyumu, Müzakereler ve Güney Kıbrıs Engeli

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Genel Sekreter Yardımcısı Şükran Yazıcı'ya göre, Kasım 2007 itibarıyla Türkiye, Gümrük Birliği konu-

sunda AB mevzuatına yüzde 70 dolayında bir uyum sağlamıştır. AB ile Ekim 2005'te başlayan katılım müzakereleri sürecinde geriye kalan yüzde 30'luk uyumun sağlanacağı beklenmektedir. Bilindiği gibi, Gümrük Birliği sadece 'sanayi malları ticareti' konusunda idi. Katılım müzakereleri sürecinde 'tarım ve hizmetler' de müzakereye konu olacaktır.

Ancak, 29 Kasım 2006'da, AB Komisyonu tarafından Türkiye'nin Güney Kıbrıs'a deniz ve hava limanlarını açana ve Rum mallarının Türkiye'de serbest dolaşımına kadar (Türkiye'nin ek protokole ilişkin taahhütlerini yerine getirene kadar) 8 faslın (Malların Serbest Dolaşımı (1), Yerleşim Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi (3), Mali Hizmetler (9), Tarım ve Kırsal Kalkınma (11), Balıkçılık (13), Ulaştırma Politikası (14), Gümrük Birliği (29) ve Dış İlişkiler (30) müzakereleri) müzakereye açılması askıya alınmış ve ayrıca müzakereye açılmış ve açılacak olan fasıllarında bu ön şart yerine getirilene kadar kapanmaması tavsiye kararı 11 Aralık 2006'da AB Konseyi (Dışişleri bakanları) toplantısında kabul edilerek kesinleşmiştir.

Bu karar Türkiye'de çok etkisi yaptı ise de 22 Mart 2007'de Türkiye-AB Ortaklık Komitesi'nin 115'inci toplantısında Türkiye'nin AB'ye katılım süreci ve gümrük birliği çerçevesindeki konuların teknik düzeyde ele alınması, yeni fasılların müzakereye açılması Türkiye-AB ilişkilerindeki tansiyonu düşürdü ve AB sürecinin devam ettiğini gösterdi. Bu fasıllar:

- 29 Mart 2007'de 'İşletme ve Sanayi Politikası',
- 26 Haziran 2007'de 'İstatistik ve Mali Kontrol'
- 18 Temmuz 2007'de 'Tüketicinin ve Sağlığın Korunması'dır.

Ayrıca 'Trans-Avrupa şebekeleri' ve 'mali kontrol' fasılları için de müzakere daveti gelmiştir.

AB'nin Mali Yardımları

2006 ve 2007 yıllarında AB, Türkiye'ye 500'er milyon avroluk hibe kredisi vermiştir. Bu kredilerin yönetimi Hazine Müsteşarlığı'na bağlı olan Merkezi İhale ve Finans Birimi tarafından yürütülmektedir. 22 Şubat 2007'de AB Komisyonu Birliğin 2007-2010 döneminde Türkiye'ye toplam 2.2 milyar avro hibe kredisi sağlayacağını açıklamıştır.

Yeni Uyum Programı

17 Nisan 2007'de Dışişleri Bakanı Doç. Dr. Abdullah Gül ve Ali Babacan ortaklaşa bir basın toplantısı düzenleyerek, 412 sayfalık, Türkiye'nin AB Müktesabatına Uyum Programı (2007-2013) kitabını basın önünde Türk ka-

muoyuna duyurdular. Türkiye'ye karşı AB'nin tutumundaki soğukluğa rağmen, Abdullah Gül "Türkiye askıya alınan sekiz fasıl dahil, 2013 yılına kadar AB müktesabatına uyum konusunda kendi programını sürdüreceği ve 200 yasa da değişiklik yaparak AB sürecinde izleyeceği yol haritasını belirlemiştir" beyanatında bulundu. Bu uyum programı genel seçimden sonra gelecek iktidar tarafından bazı değişiklikler yapılarak Türkiye'nin ulusal programı olarak resmîyet kazanmalıdır.

2007 İlerleme Raporu ve 2008 Katılım Ortaklığı Belgesi

2006 ve 2007 yıllarında özellikle, Alman, Fransız ve Avusturya yetkilileri Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasına karşı çıktıklarını ve Türkiye'ye imtiyazlı ortaklık verilmesi taleplerini sık sık tekrarlamış, bu dönemde ve 2008 yılında Başbakan Tayyip Erdoğan da "Türkiye'nin AB'ye tam üyelikten başka bir alternatifi kabul etmeyeceğini, AB yetkililerinin 45 yıllık devlet taahhütlerini yerine getirmesi gerektiğini" dile getirmiştir.

7 Kasım 2007'de Avrupa Komisyonu Türkiye için 2007 İlerleme Raporunu açıkladı. Nihayet, AB Konseyi (Dışişleri bakanları) 26 Şubat 2008'de oybirliği ile Katılım Ortaklığı Belgesini onaylamak zorunda kaldıkları için Alman, Fransız ve Avusturyalı liderlerin Türkiye'ye reva gördükleri imtiyazlı ortaklık taleplerini resmîyetten çıkartmış oldular. AB'nin Türkiye için hazırladığı Katılım Ortaklığı Belgesinde sıralanan siyasi ve ekonomik kriterler 2007 ilerleme raporunun bir özeti şeklindedir. Hükümet de bu Katılım Ortaklığı Belgesinde yer alan AB taleplerinin hangilerini ve hangi sürede yerine getireceğine dair taahhütlerini önümüzdeki birkaç ay içinde yayınlayacağı Ulusal Programda cevaplandıracaktır.

2008 Katılım Ortaklığı Belgesinde yer alan bazı ekonomik ve siyasi talepler ise şöyledir:

Kısa Vadeli Öncelikler (1-2 yıl)

Ekonomik Kriterler

- Makroekonomik istikrar ve öngörülebilirliğin korunması için yeterli önlemlerin alınması amacıyla uygun maliye ve para politikalarının uygulanmasının sürdürülmesi.

- Sürdürülebilir ve etkili bir sosyal güvenlik sistemi uygulanması.

- Farklı kurumlar ve politika alanları arasında ekonomik eşgüdümünün, ekonomi için tutarlı ve sürdürülebilir bir ekonomi politikası çerçevesi sağlanması amacıyla, daha da güçlendirilmesi.

- Kamu iktisadi teşebbüslerinin (KİT) özelleştirilmesinin sürdürülmesi.

- Özellikle enerji ve tarım alanlarında piyasanın liberalleştirilmesi ve fiyat reformlarının sürdürülmesi.

- İşgücü piyasası dengesizliklerinin çözümlenmesi. Bu amaçla, katılım ve istihdam oranlarının yükseltilmesi; öğretim ve mesleki eğitim çabalarının geliştirilmesi ve böylece tarımdan hizmet temelli ekonomiye geçişin cesaretlendirilmesi için teşvik edici yapıların işgücü piyasasında esnekliğin geliştirilmesi.

- İş ortamının iyileştirilmesi. Bu amaçla, ticaret mahkemelerinin iyileştirilmesi ve piyasa düzenleyici kurumların bağımsızlığının gözetilmesi, piyasadaki çıkışın önündeki engellerin kaldırılması amacıyla iflas usullerinin iyileştirilmesi.

- Kayıt dışı ekonomi ile mücadele araçlarının tanımlanması ve uygulanması.

Güvenlik Güçlerinin Sivil Denetimi

- Silahlı kuvvetler üzerindeki sivil kontrolün AB üye ülkelerindeki uygulamalar ile uyumlu hale getirilmesine devam edilmesi. Ordunun siyasi konularda müdahale etmemesinin ve sivil makamların güvenlik konularında denetim işlevlerini tamamen kullanmalarının sağlanması.

- Güvenlik işlerinin yürütülmesinde daha ileri düzeyde hesap verebilirlik ve şeffaflık sağlanması yönünde adımlar atılması.

- Dış denetim yolunu da kullanarak, askeri ile savunma politikaları ve ilgili tüm harcamalar üzerinde tam parlamento denetiminin tesis edilmesi.

- Askeri mahkemelerin yargı yetkisinin sadece askeri personelin askeri görevlerine sınırlanması.

Orta Vadeli Öncelikler (3-4 yıl)

Ekonomik Kriterler:

- Özelleştirme programının tamamlanması.

- Kamu finansmanının sürdürülebilirliğinin sağlanması.

- Genç nesil ve kadınlara önem verilerek, eğitim ve sağlık genel düzeyinin iyileştirilmesine devam edilmesi.

- Ekonominin genel olarak rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesi amacıyla, özellikle enerji ve ulaştırma alanlarında ülkenin altyapısının iyileştirilmesi.

Fransa'nın Soykırım Ayıbı ve İkiyüzlülüğü

Ermeni soykırım yalanı inkârını suç sayan (1 yıl hapis ve 45000 avro ceza) yasa tasarısını 12 Ekim 2006'da kabul eden Fransız parlamentosuna en güzel cevabı İngiliz, Fransız ve ABD basını vererek Türk kamuoyundaki infialini ölçüde yatıştırdı.

İngiltere'de Financial Times: "Fransız Parlamentosu'nun aldığı karar diplomatik ahmaklık ve seçim menfaatçiliğidir." The Times: "Fransa, yasa tasarısını geçirmekle, Fransız Hükümetinde mahcubiyet Türkiye'de ise büyük bir öfke yarattı." The Guardian: "Fransa, tam ters yönde hareket ederken, AB'nin Türkiye'den yasalarını modernize etmesini istemesi ikiyüzlülüktür."

Fransa'da Le Figaro: "Türkiye ile gerilimin sürmesi, 10 milyar avroluk kamu ihalelerini kaybedecek Fransa için sonuçları çok acı verici olabilir." Le Soir: "Fransa'nın yaptığı siyasi çirkinlik ve hafifliktir. Tasarının gömülüp gitme ihtimali çok yüksek."

ABD'de The Washington Post: "Fransa Parlamentosu Ermeni Soykırımı ile ilgili akıl almaz bir yasa geçirerek kesinlikle saçmaladı."

J. Chirac'ın İkiyüzlülüğü

Fransız Parlamentosu dünya medyası tarafından alay konusu olunca ve hakarete uğrayınca, ilaveten benzer görüşler AB yetkilileri tarafından da dile getirilince, zevahiri (durumu) kurtarmak için Cumhurbaşkanı J. Chirac'ın 14 Ekim 2006'da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı arayarak, yasanın senatodan geçmemesi için gayret sarf edeceğini bildirmesi ve özür dilemesi, "özrü kabahatinden büyük" bir tutumdur ve ikiyüzlülüktür. Çünkü, aynı zat iki hafta öncesindeki Ermenistan ziyaretinde "Türkiye AB'ye girmek istiyorsa Ermeni soykırımını tanımalıdır" beyanatında bulunma cüretini göstermişti. J. Chirac, Mayıs 2007'de cumhurbaşkanlığını bırakacağına göre verdiği sözün bir anlamı olmadığı bilinmeli ve Ermeni uşaklığını bir devlet politikası olarak kabul eden Fransa'nın tutumunda bir değişiklik beklenmemelidir.

Fransızlar 2001 yılında Ermeni soykırım yarasını çıkarmış, infialimiz saman alevi gibi sönmüştü. Halen bu yasa başta Avusturya, Almanya, Belçika, Hollanda, İsveç, İsviçre ve hatta Arjantin olmak üzere 14 ülkede çıkarılmıştır. Başbakan ve Dışişleri Bakanımız Fransa'nın bundan böyle milyarlarca dolarlık helikopter, sivil ve askeri uçak alımları ve enerji yatırımları gibi kamu ihalelerinden

men edileceğini beyan ettiler. Destekliyoruz. Ancak, hükümet yetkililerinin aldığı bu karar, soykırım yasası tamamlansın veya rafa kaldırıl-sın en az 10 yıl sürdürülmelidir.

AB ile ilişkilerimizde bugün ve gelecekte Türkiye'yi yöneteceklerle Türk iş alemine düşen görev "pire için yorgan yakılmaz" ve "öfke ile kalkan zarar ile oturur" atasözlerimizi düstur edinerek gerekli ve tutarlı politikaları üretmektir. Türkiye'de 65 bin kişiye istihdam sağlayan Fransız şirketlerini sabote etmek, Fransız mallarını bojkot etmek ve yakmak ise bindiğimiz dalı kesmek veya kendi ayağımıza kurşun sıkmaktır. Çünkü, Fransa'nın ihracatında Türkiye'nin payı yüzde 1.5, Türkiye'nin ihracatında Fransa'nın payı yüzde 5.7 ve ithalatımızda ise yüzde 5.1'dir. Kamu ihalelerinden Fransa'yı en az 10 yıl dışlamak yeterlidir.

Tam Üyelik Ne Zaman?

AB'nin Türkiye'yi yakın gelecekte tam üye olarak aralarında görmek istememelerinin esas sebebi, siyasi sebeplerden çok ekonomiktir ve Türkiye'nin nüfus potansiyelidir. Türkiye'de yıllık ortalama nüfus artışı yüzde 1.5 dolayında olup, bu hız ile 2020 yılında Türkiye'nin nüfusu 90 milyon seviyesine yaklaşacaktır. Böylece Türkiye, AB organlarında ve Avrupa Parlamentosu'nda en çok temsilcisi olan ülke konumuna gelecektir. Oysa, AB'nin 27 ülkesinde yıllık nüfus artış oranı yüzde 0,25 (binde 2,5) dolayında seyretmekte olup bu ülkelerin nüfusları adeta yerinde saymaktadır.

Avrupalıların diğer bir endişesi de tam üyeliğe birlikte, Türk işçilerinin AB ülkelerini istila etme korkusudur. Çünkü, son yıllarda en önemli bazı AB ülkelerinde işsizlik oranları yüzde 7,5-10,7 arasında seyretmektedir. Nitekim Şubat 2008'de işsizlik oranları Belçika'da yüzde 10,7, İspanya'da yüzde 9,0, Almanya'da yüzde 7,8 ve Fransa'da yüzde 7,5 olup bu oranlar Batılı standartlara göre çok yüksek seviyededir. (The Economist, 19 Nisan 2008)

Önemle belirtmek isterim ki Türk işçilerinin AB'de serbest dolaşımı 15-20 yıl önce gerçekleşmiş olsaydı, Türkiye'den vasıfsız işçilerin yerine, daha çok vasıflı işgücü kaybı olacak, bu durum ise kalifiye iş gücü ve ara eleman kıtlığı çeken Türk sanayini daha da sıkıntıya sokacaktır. Ayrıca Türkiye'nin daha çok vasıflı eleman kaybının AB'ye bir çeşit insan kapitali hibesi olacağı da unutulmamalıdır.

Türkiye, AB'ye aday ülkeler içinde çok büyük bir ülke olduğu için alacağı mali destek de diğerlerine göre yüksek olacağından, AB'ye

bu mali destek çok ağır gelmekte ve Türk işçilerinin AB'yi istila etmesinden de korktuğu için AB yetkilileri bu gerçekleri dile getirmek yerine, Türkiye'nin kabul edemeyeceği siyasi şartlar öne sürerek vakit kazanmaya çalışmaktadır.

AB'nin Türkiye'yi tam üye olarak kabul edebilmesi Türkiye'deki iktisadi yapının yıllık enflasyon hızını istikrarlı bir şekilde yüzde 5'in altında tutabilecek bir duruma gelmesine, tarımsal ve sınai kalkınmanın büyük ölçüde tamamlanarak işsizlik oranının gerçekte yüzde 6 dolaylarına inmesine bağlı görünmektedir. Çünkü, bu seviyede bir iktisadi istikrara ulaştığımız zaman Türkiye'nin AB'ye olan yıllık iktisadi yükü 8-10 milyar avro yerine, birkaç milyar avroya inecek ve sanayileşme sonucu yıllık nüfus artışı da yüzde 1'in altına düşecek, neticede Türkiye'deki işsizlik oranı, AB ülkeleri tehdidi sona ermiş olacak ve o zaman AB Türkiye'yi tam üyeliğe kabul edebilecektir.

Demek ki esas olan tam üyeliği uzun süre unutup, bir an önce iktisadi ve siyasi yönden istikrara kavuşabilmek için kendi evimize çeki düzen vermeye çalışmalıyız. Bu durumda, Türkiye'nin AB'ye tam üye olabilmesi kendi elinde olup, enflasyon ve işsizlik konularında AB standartları ne zaman yakalanırsa (2015-2020 yılları arası) o zaman gerçekleşebilecektir.

Türkiye'nin ekonomiden demokrasiye AB standartlarına ulaşabilmesi AB ile müzakerelerin devamından geçmektedir. Çünkü, Türkiye'nin son 50 yıllık siyasi hayatını düşünürsek, Türkiye'yi yöneten iktidarlar, maalesef ve genellikle IMF veya AB zorlaması olmadan ekonomik veya demokratik reform yapmamışlardır. Önemli olan AB'ye girmek değil, AB standartlarına ulaşmaktır. 10-15 yıl sonra Türkiye her konuda AB standartlarını yakala-

diğında Türkiye'nin AB'ye girmesine ihtiyaç kalmayacaktır.

Zamanı geldiğinde AB'ye girip girmemek konusunda referandum yapma hakkı da vardır. Zaten şimdiden Fransa ve Avusturya, Türkiye'nin AB'ye tam üyelik vakti geldiğinde referanduma gideceklerine karar vermişlerdir. Türkiye'nin AB'ye üye olmasını isteyen Fransızların oranı yüzde 30, Avusturyalıların oranı ise yüzde 5 dolayında olup, bu ülkelerde Türkiye'ye karşı haçlı zihniyeti devam etmektedir. Haçlı Seferleri yapılabildiği 10 asır geçti. Fransızlar, Avusturyalılar ve bazı Avrupa milletleri Türklerin verdiği dersleri 10-15 yıl içinde mi unutacaklar?

Öğrencilerime ve Okuyucularıma Bazı Tavsiyeler

Bu durumda öğrencilerimin ve okuyucularımın şu soruyu sormaya hakları var. "Peki hocam, madem bizi AB'ye almayacaklarsa, Gümrük Birliği ve AB yolunda çaba sarf etmemizi niçin müdafaa ediyorsunuz?" Cevabım: "Son 45 yıldır devam eden ve özellikle gümrük birliğinden sonra yoğunlaşan AB ile ilişkilerimiz sayesinde Türk sanayicisi rekabete zorlanmış, gümrük birliği ile birlikte sanayi mallarımız kalite ve fiyat yönünden dünya standartlarını yakalamıştır."

Neticede, bir yandan Türk tüketicisinin sömürülmesi sona ermiş, diğer yandan Türkiye yarı sanayileşmiş ülke statüsünün son aşamasına gelmiştir. Ayrıca, öğrencilerimiz Erasmus ve diğer AB organizasyonları kanalıyla AB ülkelerinde 1-2 sömestr okuyarak, Batılı dünya görüşünü, onların çalışma ve iş disiplini öğrenmekte ve bilimsel gelişmeleri takip etme fırsatını elde etmektedirler.

Türkiye'deki bazı aşırı milliyetçi ve bir kısım aşırı ulusalcı görüş sahipleri "Türkiye'de ortaya çıkan her ekonomik ve siyasi sorunların arkasında IMF, ABD ve AB olduğunu" ileri sürerek, komplo teorileri ile Türk gençliğini uyuşturmaktadırlar.

"Türkiye'de her sorunun altında dış güçler vardır" görüşüne inanırsak, bu, "Biz adam değiliz, biz bugüne dek 17 devlet kurmadık ve 19'uncu asır başına kadar en az 500 yıl dünyada sözü geçen bir millet olmadık" anlamına gelmektedir. İlaveten, bu sloganın diğer anlamı da, "Bizi nasıl olsa IMF ve Batılılar idare ediyor, okumaya, düşünmeye ve mücadeleye ihtiyaç yok" demektir.

Sayın okuyucularım, 2007 yılında Türkiye'de toplam dış ticarete ihracatın ithalatı karşılamaya oranı yüzde 63 olduğu halde, bu

oran AB ile dış ticaretimizde yüzde 88'dir. Ayrıca, yine 2007'de toplam dış ticaret açığımızın sadece yüzde 13'ü 27 AB ülkesi ile geriye kalan yüzde 83'ü AB dışı ülkelerdir. Maalesef bu gerçeklerden komplocular hiç bahsetmiyor. Daha detay için Not-1'deki "Ekonomik Gelişmeler" ve "GB'nin Zararı" makalelerime bakınız.

Demek ki her sorunun başı AB değilmiş. Oysa esas çözüm, Türkiye'de ki ekonomik ve siyasi sorunları önce kendi kusurlarımızda aramak, sorunların sebeplerini araştırmak, çözüm yolları için ise çok çalışmak ve araştırmalar yapmak suretiyle kafa yormaktan geçmektedir.

Sonuç

AB ve Türk yetkililerin karşılıklı restleşmelerine rağmen, Türkiye-AB ilişkileri yavaşlamış olsa da halen devam etmektedir. Her aday ülke için, AB ile katılım müzakerelerine başlamanın ön şartı Kopenhag Siyasi Kriterleri'nin yerine getirilmesidir. Türkiye 2005'de bu kriterleri yerine getirdiği için AB ile müzakereler başlamıştır.

AKP kapatılırsa, Kopenhag Siyasi Kriterleri'nden "Demokrasi" kriteri'nin ihlal edildiği gerekçeyle, AB'nin Türkiye-AB siyasi ilişkilerini ve müzakereleri askıya alma riski mevcuttur. Ancak, Türkiye'nin 45 yıldır büyük meşakkatlerle (sıkıntılar ve güçlüklerle) sürdürdüğü AB sürecinden elde ettiği kazanımlar ve önümüzdeki dönemde siyasi ve ekonomik alanda Avrupa ile daha sağlam bir entegrasyon kurulabilme konusundaki beklentileri göz önüne alındığında, yapılması gereken bu sürecin (AB ile müzakere sürecinin) asla Türkiye'nin kendi iradesiyle kesintiye uğramasına müsaade edilmemesidir.

AB'nin 45 yıllık taahhütlerine rağmen, Türkiye'nin tam üyelik hedefinin AB tarafından sabote edilmesinin maliyeti:

Türkiye açısından belli bir süre; a) Türkiye'nin dış ekonomik itibarı (kredibilitesi) gerileyecek, b) Doğrudan yabancı sermaye girişleri azalacak, c) Faiz ve döviz fiyatları ile enflasyon artış eğilimine girecek, d) Borsa inişini sürdürecektir, e) Başta Avrasya bölgesinde olmak üzere Türkiye'nin siyasi prestiji ve ağırlığı zedelenecek, ayrıca f) Ülkede bir siyasi dalgalanmaya da yol açabilecektir.

AB açısından; a) İslam alemi ile Hristiyan alemi arasında uzlaşma ümidi sona erecek, b) Medeniyetler çatışması devam edecek, c) AB, ABD karşısında ve dünya ölçeğinde siyasi ve

askeri sahalarda cüce bir güç olmaktan kurtulamayacaktır.

Netice, AB ile müzakere sürecinin bir şekilde askıya alınmasının hem Türkiye ve hem de AB bakımından maliyetinin gayet ağır olacağını göstermektedir.

Türkiye'nin AB sürecinden en önemli ve belki de yegane beklentisi AB'ye tam üye olan ülkelerin bugün yakalamış oldukları standartlara (her alanda) ulaşabilmektir. Öyleyse, önemli olan AB ile müzakereleri devam ettirmek ve her alanda azami kazanımı elde etmektir. Daha önce, nüfusu ve ekonomik gücü büyük ülkelerin bazıları AB'ye üyelik sürecinde ciddi sancılar yaşamışlardır. AB tarafından müzakerelerin askıya alınması dünyanın sonu değildir. Mesela İngiltere'nin üyelik süreci iki defa, İspanya'nın bir defa kesintiye uğramıştır. Bütün bu hususlar dikkate alındığında Türkiye'nin üyelik sürecinde de benzer sıkıntıların yaşanılması beklenebilir. Bu noktada AB katılım sürecinde duygusallıktan uzak, soğukkanlı ve kararlı bir politika izlenmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki her şeye rağmen, 12 Haziran 2006'da 'bilim ve araştırma' faslında müzakerelerin açılıp kapanması ve Ekim 2006 itibarı ile 35 fasılda tarama sürecinin tamamlanması, Türkiye-AB ilişkilerinde çok önemli bir aşama olup, Türkiye'nin tam üyelik yolunda AB trenine binmesinin tescilidir. Güney Kıbrıs'ın vetosu ile müzakereler askıya alındığı takdirde Türkiye, AB yetkililerine 45 yıllık taahhütlerini hatırlatmalı ve soğukkanlılıkla, trenden inmek yerine trende beklemeye geçmelidir. Çünkü, 1963 Ankara Antlaşması ile Türkiye zamanın Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam üyelik hedefi ile ortak üye olmuş, 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği Kararı kitapçığının dibacesinde (giriş bölümünde) "Türkiye'nin tam üyelik hakları baki kalmak kaydıyla" yazılıdır. Her iki anlaşma da zamanın üye ülkelerinin parlamentolarında onaylandıkları için Türkiye'nin tam üyelik hedefine ulaşması hem ülkemizin ve hem de AB'nin devlet taahhüdüdür.

Nitekim, Almanya Başbakanı Angela Merkel, 6 Ekim 2006 tarihinde Türkiye'yi ziyaretinde, İstanbul'da, "Türkiye-AB üyeliği için 'imtiyazlı ortaklık' görüşüne sahip olduğum halde, ahde vefa ilkesi gereği, AB tarafından Türkiye'ye verilen söz ve vaatlerin tutulacağını" beyan etmek zorunda kaldı.

Eninde sonunda, alınan kararlarda AB ülkeleri, 600 bin nüfuslu Kıbrıs Rum Kesimi ile 500 bin nüfuslu Malta'nın, İngiltere ve Almanya gibi

dev ülkelerle aynı haklar ve yetkilere sahip olmalarının önüne geçecek, böylece AB, Güney Kıbrıs'ın oyuncağı olmaktan kurtulacak ve Türkiye-AB ilişkileri ve müzakereleri rayına oturacaktır. AB'de Türkiye konusunda dört grup vardır: Destekleyenler (Türkiye'yi stratejik bulanlar), tarafsız kalanlar, karşı çıkanlar (Hristiyan demokratlar ve Avusturya) ve istismar edenler (AB'yi kullanarak Türkiye'ye her şeyi kabul ettirmeye çalışan Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan). Şu anda Türkiye'ye düşen görev 9. Demokratikleşme Paketini bir an önce yürürlüğe koyarak, AB ülkelerindeki Türkiye ve Türk dostu devlet ve hükümet başkanları ile AB yetkililerinin elini güçlendirmek olmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye ile AB müzakerelerinin devam etme zorunluluğu vardır. Çünkü, AB ile ilişkileri kesip, ABD, Rusya, Türk cumhuriyetleri ve Uzak Doğu ülkeleri ile ticari ortaklıklara ve hatta serbest ticaret anlaşmalarına gidilmesi tezleri, Türkiye-AB ticari ve ekonomik ilişkilerinin bir alternatifi değil, sadece tamamlayıcısı olabilir. Gümrük birliğinden 13 yıl sonra ve Gümrük birliğinden 40 yıl önce de Türkiye'nin dış ticaretinin yüzde 50'den fazlası bugünkü AB ülkeleri ile yapıyordu. Günümüzde ise otomobil, buzdolabı, televizyon ve hazır giyim gibi başlıca sanayi mallarımızın ihracatında AB ülkelerinin payı yüzde 75-80 arasında seyretmekte ve halen toplam ihracatımızın yaklaşık yüzde 56'sı AB ülkeleriyledir. İlaveten, Türkiye-AB ilişkileri sadece ticari bir olay değil, sanayi, tarım ve hizmetler sektörleri dahil, 35 müzakere konusuna standartlar ve disiplin getiren bir hadisedir. (Daha fazla bilgi için bakınız; Not-1'deki "GB'nin Zararı" ve "Ekonomik Gelişmeler" makaleleri).

Özetlersek: AB'de kararlar, üye ülkelerin oybirliği ile alındığına göre, AB'ye tam üyelik hayaline kapılmadan, yukarıdaki hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için hükümetin AB konusunda daha kararlı, daha sakin ve daha tutarlı bir tutum takınması, ekonomi politikaları ile ilgili olarak da daha cesur ve daha aktif uygulamalar geliştirmesi ve Türkiye'de her kesimin de AB yolunda, hükümeti ve gelecekte Türkiye'yi yönetecek iktidarları desteklemeleri gerekmektedir (Daha fazla bilgi için bakınız Not-1).

Not-1: Prof. Dr. Emin Çarıkçı'nın 1) "Öğrencilere Ekonomik Tavsiyeler"; 2) "Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler: 2006-2008" (Her iki ayda bir revize edilmektedir.); 3) "AB ile İlişkiler ve GB'nin Zararı"; 4) "AB ile Müzakereler ve Beklentiler" ve 5) "Türk Dünyası'nda Ekonomik Gelişmeler: 1980-2006" konulu 40 sayfa aşan makaleleri, yazarın Çankaya Üniversitesi'ndeki yeni web sayfasında yayınlanmaktadır. Bakınız: <http://carikci.cankaya.edu.tr>

Doç. Dr. Mehmet YAZICI
Çankaya Üniversitesi İİBF Uluslararası Ticaret Bölümü
Öğretim Üyesi

GÜMRÜK BİRLİĞİ VE DIŞ TİCARETE ETKİLERİ

Gümrük Birliği'nin Kısa Bir Tarihçesi

Avrupa Birliği (AB), 1957 Roma Anlaşması ile Batı Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında kuruldu ve 1958 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) olarak yürürlüğe girdi. Türkiye, 1959 yılında AET'ye üyelik başvurusunda bulundu. 1963 yılında imzalanan Ankara Anlaşması ile Türkiye-AB arasında ortaklık ilişkisi yürürlüğe girmiş oldu. Nihai hedefin Türkiye'nin tam üyesi olarak belirtilen Ankara Anlaşması'nda, Türkiye ile AB arasında kademeli olarak Gümrük Birliği (GB)'nin kurulmasının da çerçevesi çizildi. Detaylar ise Kasım 1970'te imzalanan ve Ocak 1973'te yürürlüğe giren Katma Protokol ile belirlenmiştir.

Katma Protokol sonucu, Türkiye tek taraflı olarak, 1971 yılı itibarıyla zeytinyağı, salça, şeker, tekstil ve işlenmiş petrol ürünleri dışında-

ki sanayi ürünlerinde AB pazarına gümrüksüz giriş hakkını elde etti. Buna karşılık Türkiye ise AB ülkelerinden ithal edilen sanayi mallarına uygulanan gümrük vergilerini, 1973'ten başlayarak, 22 yıllık bir geçiş süresinde kademeli olarak indirmeyi taahhüt etmiş ve AB sanayi malları Türkiye pazarına 1996 yılı başından itibaren gümrüksüz girmeye başlamıştır.

1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük Birliği, sanayi mallarının ve işlenmiş tarım ürünlerinin taraflar arasında serbest dolaşımını düzenlemektedir. Geleneksel tarım ürünleri Gümrük Birliği'nin kapsamı dışında tutulmuştur. Gümrük Birliği ile Türkiye, AB'den ithal ettiği tüm sanayi ürünlerine uyguladığı tüm gümrük vergilerini ve eş etkili tedbirleri ortadan kaldırmış ve uygulamakta olduğu miktar kısıtlamalarına da son vermiştir. Üçüncü ülkelerden ithal edilen ürünler için ise Birliğin Ortak Gümrük Tarifesi kabul edilmiştir.

Dış Ticaretteki Gelişmeler

Gümrük Birliği sonrası Türkiye'nin AB ile olan dış ticareti, anlaşmanın başlangıcından günümüze kadar nasıl gelişmiştir? Türkiye İstatistik Kurumu web sayfasından alınan ham verilerle oluşturulan ve Tablo 1'de sunulan belli göstergeler ışığında bu soru cevaplandırılmıştır.

Anlaşmanın yürürlüğe girdiği anda AB üyesi 15 ülke bulunuyordu (Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Portekiz ve Yunanistan). Üye sayısı 2004 yılında 10 yeni ülkenin (Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya) katılımıyla 25'e, 2007 yılında ise Bulgaristan ve Romanya'nın üyeliği ile 27'ye çıktı.

Yıllar arası kıyaslamaların tutarlılığı için çalışmanın tamamında Türkiye'nin AB(15) ile ticaretine bakıldı. AB, 2004 ve 2007'de yukarıda bahsi geçen ülkelerin katılımıyla genişlediğinden, bütün üye ülkelerin incelenmesi anlamında çalışmanın bütünlüğünün sağlanması için, bu yeni ülkeleri de içeren dış ticaret verileri tabloda parantez içinde sunulmuştur. AB(15)'e eklenen yeni üyelerle olan dış ticaretteki gelişmeler, bu bölümün sonunda bir yan başlık altında değerlendirilmiştir.

Tablonun ilk kısmında Türkiye'nin toplam dış ticareti, ikinci kısmında ise AB(15) ile dış ticareti ile ilgili göstergeler yer almaktadır. Böylece Türkiye'nin AB(15) ile ticaretinin toplam ticaretine göre nasıl değiştiğini görebilmekteyiz. Türkiye'nin ithalatının önemli bir kısmı aramalı, yatırım malı ve hammadelerden oluştuğu için, ithalat kalemi ile ekonomik büyüme arasındaki paralelliğin görülebilmesi için Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) büyüme hızı (1987 bazlı sabit fiyatlarla) tablonun Toplam Dış Ticaret kısmına eklenmiştir.

Dış ticarete önemli beş ana kalemdeki gelişmelere odaklanılmıştır: İhracat, ithalat, ihracatın ithalatı karşılama oranı, ticaret hacmi ve dış ticaret açığı.

İhracat (X)

Türkiye'nin AB(15)'e yaptığı ihracat 1996 yılında 11.6 milyar dolar iken 2007 yılı sonunda 50.1 milyar dolara ulaşmıştır. Bu, 12 yıl içinde 4.3 kat bir artışa karşılık gelmektedir. AB(15)'e ihracatın yıllar itibarıyla gelişimine baktığımızda hiçbir zaman azalmadığını, oranlar değişse de sürekli bir artış eğiliminde olduğunu görmekteyiz. Örneğin, Türkiye'nin toplam ihracatı 1999 yılında azalmış olmasına rağmen AB(15)'e olan ihracatı aynı yılda yüzde 6.3 artmıştır.

TABLO 1: TÜRKİYE'NİN TOPLAM VE AB(15) İLE DIŞ TİCARETİ (1996-2007)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Toplam Dış Ticaret												
GSYİH Büyüme Hızı	%7.4	%7.6	%3.2	-%4.7	%7.3	-%7.5	%7.9	%5.8	%9	%7.4	%6.1	%4.1*
İhracat (milyar US \$)	23.2	26.3	27	26.6	27.8	31.3	36	47.2	63.1	73.2	85.5	107.2
İthalat (milyar US \$)	43.6	48.6	45.9	40.7	54.5	41.2	51.3	69.1	97.3	116.6	139.6	170
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	%53.2	%54.1	%58.7	%65.4	%51	%75.9	%70.3	%68.3	%64.8	%62.8	%61.3	%63
Ticaret Hacmi (milyar US \$)	66.9	74.8	72.9	67.3	82.2	72.6	87.3	116.3	160.3	189.9	225.1	277.2
Dışticaret Açığı (milyar US \$)	-20.4	-22.3	-18.9	-14.1	-26.7	-9.9	-15.2	-21.9	-34.2	-43.4	-54	-62.9
AB(15) ile Dış Ticaret, (2004-2006 AB(25), 2007 AB(27))												
İhracat (milyar US \$)	11.6	12.2	13.5	14.4	14.5	16.1	18.5	24.5	32.6 (34.5)	35.8 (38.4)	40.9 (44)	50.1 (60.4)
İhracatın Toplam İhracattaki Payı	%49.8	%46.6	%50.1	%54	%52.2	%51.5	%51.2	%51.9	%51.6 (%54.6)	%48.9 (%52.4)	%47.9 (%51.5)	%46.7 (%56.3)
İthalat (milyar US \$)	23.1	24.9	24.1	21.4	26.6	18.2	23.2	31.5	42.2 (45.4)	45.4 (49.2)	50.8 (55.1)	58 (68.6)
İthalatın Toplam İthalattaki Payı	%53	%51.2	%52.4	%52.6	%48.8	%44.2	%45.3	%45.6	%43.4 (%46.7)	%38.9 (%42.2)	%36.4 (%39.5)	%34.1 (%40.3)
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	%49.9	%49.2	%56.1	%67.1	%54.6	%88.5	%79.4	%77.7	%77.1 (%75.8)	%78.9 (%78)	%80.7 (%80)	%86.4 (%88)
Ticaret Hacmi (milyar US \$)	34.7	37.1	37.6	35.8	41.1	34.3	41.7	56	74.8 (79.9)	81.2 (87.6)	91.7 (99.1)	108 (129)
Ticaret Hacminin Toplam Ticaret Hac.deki Payı	%51.9	%49.6	%51.6	%53.2	%50	%47.3	%47.7	%48.2	%46.6 (%49.8)	%42.8 (%46.2)	%40.7 (%44)	%39 (%46.5)
Dışticaret Açığı (milyar US \$)	-11.6	-12.6	-10.6	-7.1	-12.1	-2.1	-4.8	-7	-9.7 (-11)	-9.6 (-10.8)	-9.8 (-11.1)	-7.9 (-8.2)
Dışticaret Açığının Toplam Açığıdaki Payı	%56.8	%56.6	%55.8	%50	%45.3	%21.2	%31.4	%32.2	%28.2 (%32.1)	%22.1 (%24.9)	%18.1 (%20.5)	%12.6 (%13.1)

Kaynak: www.tuik.gov.tr.

*: İlk dokuz aylık büyüme hızı (TUİK tarafından 1987 bazlı fiyatlarla 2007 son çeyreğinin büyüme hızı temin edilmediğinden, 2007'nin tamamına ait büyüme hızı verilememiştir).

AB(15)'e ihracatın Türkiye'nin toplam ihracatındaki payına baktığımızda, bu payda çok büyük bir değişimin olmadığını görmekteyiz. AB(15)'e ihracatın toplam ihracattaki payının aldığı en küçük değer yüzde 46.7 (2007), en yüksek değer ise yüzde 54 (1999). Bu nedenle Türkiye'nin AB(15)'e ihracatın toplam ihracattaki payının oldukça istikrarlı olduğunu söyleyebiliriz.

ithalat (M)

AB(15)'den ithalata baktığımızda ithalatın Gümrük Birliğine girildiği yılda 23.1 milyar dolar, 2007 yılı sonunda ise 58 milyar dolar olduğunu görmekteyiz. Bu ise 2.5 kat bir artışa karşılık gelmektedir. İhracattaki artışla (4.3) kıyaslandığında ithalatın çok daha az arttığı görülmektedir. AB(15)'e ihracat hiçbir yılda bir önceki yıla göre azalmamasına rağmen, ithalat 1998, 1999 ve 2001 yıllarında sırasıyla -%3.2, -%11 ve -%32 oranlarında azalmıştır. Bu azalmaların nedeni, AB(15)'den ithalatın büyük bir kısmını ara mallar, yatırım malları ve hammaddelerin oluşturmasıdır. Bu yıllardan 1998'de gayri safi yurtiçi hasılanın büyüme hızı yüzde 7.6 dan yüzde 3.2'ye düşmüş, 1999 yılında gayri safi yurtiçi hasıla yüzde 4.7 ve 2001 de ise yüzde 7.4 küçülmüştür. Doğal olarak bu yıllarda ithalat ihtiyacı da azalmıştır.

AB(15)'den ithalatın toplam ithalattaki payına baktığımızda, ihracattan farklı bir davranış sergilediği görülmektedir. Başlangıçta yüzde 52'ler civarında olan ithalatın toplamdaki

payı, 2000 yılından başlayarak sürekli azalmış ve 2007 yılında bu pay yüzde 34.1'e düşmüştür. Bu ise Türkiye'nin AB(15) dışındaki ülkelere yaptığı ithalatın payının arttığı anlamına gelmektedir.

İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (X/M)

AB(15)'e ihracatın ithalatı karşılama oranına baktığımızda, Gümrük Birliğine girildiği yıldan 2007 yılına kadar bu oranda çok büyük bir artışın olduğunu görmekteyiz. 1996 yılında AB(15)'e ihracat bu ülkelere ithalatın yüzde 49.9'unu karşılıyor iken, 2007 yılında karşılama oranı yüzde 86.4'e yükselmiştir. 1996 yılında AB(15)'e ihracatın ithalatı karşılama oranı (yüzde 49.9) toplam ihracatın ithalatı karşılama oranının (yüzde 53.2) altında iken, 2007 yılına geldiğimizde AB(15)'e ihracatın ithalatı karşılama oranı (yüzde 86.4) toplam ihracatın ithalatı karşılama oranını (yüzde 63) büyük bir farkla geçmiştir.

Dış Ticaret Hacmi (X+M)

AB(15) ile yapılan ticaret hacmi ise 1996 yılında 34.7 milyar dolardan 2007 yılında 108 milyar dolara yükselmiştir (3.1 kat bir artış). Beklenildiği gibi 1999 ve 2001 krizlerinde ekonominin küçülmesine paralel olarak ticaret hacminde azalmalar olmuştur. AB(15) ile yapılan ticaretin toplamdaki payı da, 1999 yılından itibaren sürekli azalmış ve 2007 yılında yüzde 39 seviyesine inmiştir. Bu demektir ki Türkiye'nin AB(15) dışındaki ülkelere olan ticaretinin payı artmıştır.

Dış Ticaret Açığı (X-M)

AB(15) ile ticaretteki açığa gelince, Gümrük Birliği anlaşmasını takip eden ilk üç yıl çift haneli rakamlarda olan açık, daha sonraki yıllarda hep tek haneli rakamlarda kalmıştır. AB(15) ile açığı iyileşme, bu açığın toplam açık içindeki payının seyrine baktığımızda çok daha belirgin bir şekilde görülmektedir. AB(15) ile açığın toplam açık içindeki payı 1996 yılında yüzde 56.8 iken bu oran 2007 yılında yüzde 12.6'ya düşmüştür. Bu demektir ki Gümrük Birliğine girildiğinde AB(15) ile ticaret açığı Türkiye'nin toplam dış ticaret açığının yarısından fazlasından sorumlu iken, bu pay 2007 yılına geldiğimizde yaklaşık onda bire düşmüştür. Bu orandaki düşüşün bir sebebi AB(15) ile ticaretin toplamdaki payının azalması ama asıl sebebi ise AB(15)'e ihracatın ithalattan daha hızlı büyümesidir.

Yeni Üyelerle Dış Ticaretteki Gelişmeler

AB'ye 10 yeni ülkenin 2004 yılında katılımı, Türkiye'nin ihracatını AB(15)'e ihracata kıyasla yıllık ortalama 2.6 milyar dolar artırmış, 2007 yılında 2 yeni ülkenin üyeliğiyle birlikte ihracattaki ek artış 10.3 milyar dolar olmuştur. İthalat kalemine baktığımızda, AB'ye üye ülke sayısının 25'e çıkması Türkiye'nin ithalatını 2004-2006 döneminde yıllık ortalama 3.7 milyar dolar artırmış, 2007 yılında AB'nin 27 ülkeye genişlemesiyle Türkiye'nin ithalatında AB(15)'den ithalata göre 10.6 milyar dolar bir artış olmuştur.

Türkiye'nin yeni üye ülkelere ihracat ve bu ülkelerden ithalat değerleri birbirine yakın olduğu için, ihracatın ithalatı karşılama oranında AB(15)'e kıyasla kayda değer bir değişiklik olmamıştır. AB'ye üye ülke sayısının 25'e çıkması, Türkiye'nin AB ile ticaret hacminin toplam ticaret hacmindeki payını yaklaşık yüzde 4 artırmış, 27'ye çıkması ise bu payı yüzde 7 artırmıştır. Yeni üyelerin katılımı AB ile olan dış ticaret açığını ortalama yıllık 1 milyar dolar, AB'nin toplam açığına ise yaklaşık yüzde 2 artırmıştır.

Yeni katılan ülkelere ihracat ve bu ülkelerden yapılan ithalat değerleri birbirine yakın olduğundan ve ayrıca bu yeni ülkelerle olan ticaretin AB ile toplam ticaretimizdeki payı da küçük olduğundan (Örneğin 2007 yılında Türkiye'nin AB ile olan toplam ticaretinde AB(15)'in payı yüzde 84 iken, 12 yeni üye ülkenin payı sadece yüzde 16'dır), yeni ülkelerin katılımı AB(15) ile olan ticaretimizdeki eğilimleri kayda değer boyutta değiştirecek bir etkisi olmamıştır.

Sonuç

Dünyada bugüne kadar 50'nin üzerinde ekonomik entegrasyon teşebbüsü olmuştur. AB, bu entegrasyon hareketleri içinde en başarılı ve en üst boyutta gerçekleşmiş olanıdır. Siyasi birlik aşamasına da gelmiş bulunan AB'ye tam üyelik yolunda çok önemli bir aşama olan Gümrük Birliği Anlaşması, Türkiye'nin dış ticaretini nasıl etkilemiştir?

Yukarıdaki istatistik veriler açıkça göstermektedir ki 1996'dan 2007'ye Türkiye-AB arasındaki dış ticaret göstergeleri, korkulanın aksine, Türkiye'nin lehine gelişmiştir. Nitekim, yukarıdaki analizden çıkarıp aşağıda sıraladığımız sonuçlar da bu tespiti teyit etmektedir

a) AB(15)'e ihracat ithalata göre daha hızlı artmıştır ve AB(15)'e ihracat toplam ihracat artışına paralel bir hızda artarak toplam ihracattaki payını korumuştur.

b) AB(15)'den ithalat toplam ithalattan daha düşük hızda artmış ve toplam ithalattaki payı düşmüştür.

c) AB(15)'e ihracat ithalattan daha hızlı arttığından, ihracatın ithalatı karşılama oranı belirgin bir şekilde artmış ve toplam ihracatın ithalatı karşılama oranının çok üzerine çıkmıştır.

d) AB(15) ile yapılan ticaret hacminin toplam ticaret hacmindeki payı düşmüştür.

e) AB(15) ile dış ticaret açığının toplam dış ticaret açığındaki payı çok önemli ölçüde küçülmüştür.

Şunu da belirtmek gerekir ki AB'ye 2004 ve 2007 yıllarında yeni üyelerin katılımı yukarıdaki sonuçları kayda değer boyutta değiştirecek bir etkide bulunmadığından, bu sonuçların tüm AB üyeleriyle ticaret için geçerli olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

1. Çarıkçı, Emin (2004), Ekonomik Gelişmeler ve Türkiye-AB İlişkileri, Akçağ Yayınları, Ankara.
2. Jones, Robert A. (2001), The Politics and Economics of European Union, Edward Elgar Publishing Limited, Massachusetts.
3. Jovanovic, Miroslav N. (2005), The Economics of European Integration, Edward Elgar Publishing Limited, Massachusetts.
4. Korluk, S. Rıdvan (2007), Avrupa Birliği ve Türkiye, Beta yayınları, İstanbul.
5. Çarıkçı, Emin (2008), Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler: 2005-2008, Çankaya Üniversitesi Web Sayfası: <http://carikci.cankaya.edu.tr>

Dr. A. Turan ÖZTÜRK
Çankaya Üniversitesi
İnsan Kaynakları Daire Başkanı

VAKIF ÜNİVERSİTELERİ, BİRER SOSYAL SORUMLULUK PROJESİ ÜRÜNÜDÜR

Anayasamızın 130. maddesine göre, ilki 1986 yılında kurulan, bugün sayıları 30'a ulaşan vakıf üniversiteleri, kamu yükseköğretim kurumları ile birlikte "bilim üreten ve yayan" birer kurum olarak işlevlerini sürdürmektedir. Toplumsal kurumlar arasında itibar sıralamasında ilk sıralarda yer alan üniversiteler içerisinde vakıf üniversiteleri, kuruluş amacı ve bugün gelinen noktada ürettikleri ile itibar odağı olmuştur.

Tarihi ve toplumsal bir üstyapı kurumu olan üniversiteler, yeşerdikleri uygarlıkların ve kültürlerin özelliklerini taşır. Bilindiği üzere vakıf, belli bir mülkün, hayırseverlik duyguları ile kamusal bir hizmete tahsis edilmesidir. Bu yönüyle vakıf üniversiteleri, birer 'sosyal sorumluluk projesi' ürünüdür. İnsanlık tarihi kadar eski olan vakıflar, salt İslama özgü kurumlar değildir. Tarih yazını, en eski 'Vakıfnamenin' Sümerlerde bulunduğunu gösteriyor.

Eflatun'un Academia'sı da vakıf arazisi üzerinde yükselmiştir; ancak, vakıf müessesesi, İslam uygarlığında daha kapsamlı bir gelişme içerisinde olmuştur. Avrupa'da üniversite olgusu feodal bir lonca olarak doğmuşken, İslam dünyasında yönetici kesimin ve varlıklı ailelerin, çoğu kez mülklerini korumak, bazen de itibar elde etmek için kurdukları vakıflar şeklinde ortaya çıkmıştır.

Bugün gelinen noktada vakıf üniversiteleri, idari ve mal özerkliği olan, bilimsel ve yönetsel özgürlüklerini kullanabilen, kendi organlarını seçme yetkisini kullanan bir yapıda olup, kamu üniversiteleri için de model alınabilecek bir yapıya kavuşmuştur. Vakıf üniversitelerinin de kamu üniversitelerine benzer ortak sorunlarının yanı sıra, kuruluş kanunundan kaynaklanan, yetki ve sorumluluk kullanımındaki idari ve mali özerkliğin tanımı gibi sorunları vardır. Ancak, her türlü sorunlara rağmen

vakıf üniversitelerinin, bilgi temelli toplum yaratılmasında ve bunların ekonomik ve sosyal hayata uygulanmasında öncü rolü giderek çoğalmaktadır. Bahçeşehir Üniversitesi'nin kurduğu 'Sürdürülebilir Barış Merkezi', bunun bir örneğidir. Keza 'BM Küresel İlkeler Sözleşmesini (Global Compact)' Türkiye'de imzalayan 165 kuruluş arasında vakıf üniversitelerinden Koç Üniversitesi'nin de imzalamış olması bu üniversitelerin giderek artan öncü rolüne örnektir.

Bu çalışmada yöntem olarak; vakıf üniversitelerinin misyon, vizyon ve değer bildirimleri taranarak bugün gelinen noktada topluma kazandırdıkları ortaya konulmaya çalışılmış ve belirgin sorunlar incelenmiştir.

1. Giriş

Anayasamızın 130. maddesine göre, ilki 1986 yılında kurulan, bugün sayıları 30'a ulaşan (giderek sayıları çoğalmaktadır) vakıf üniversiteleri(1) kamu tüzel kişiliğine sahip, kazanç amacına yönelik olmayan vakıflar tarafından kurulan, devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumlarıdır.

Yükseköğretim, eğitimin pahalı bir kademesi ve yarı kamusal bir hizmettir. Anayasamızda özel girişimcilerin üniversite kurmalarına olanak verilmezken, kazanç amacına yönelik olmamak koşuluyla vakıfların üniversite kurmalarına olanak sağlanmıştır(2).

Her kademedede sorumlu yöneticiler, bağımsız değişken olarak ahlaki bir yönetim adına çözüm üretmek için bilginin en büyük güç ve sosyal sermaye olduğunu unutmamalıdır. Rousseau'nun; "Karanlıklar, ahlaksızlığın dostudur" ifadesi, aydınların hafızalarından hiçbir vakit silinmemelidir. 21'inci yüzyılda, bilgiyi üreten ve etkin kullanan saygın ülkeler arasında yer alabilmek, özellikle yükseköğretimde nicelik ve nitelik açısından sağlayacağımız başarıyla mümkün olabilecektir.

Türkiye, çok genç nüfusa sahip olup, anılan nüfusun yükseköğretime önemli bir talebi bulunmaktadır. 1986 yılında 426 öğrenci ile eğitime başlayan vakıf üniversitelerinde, 2005-2006 akademik yılı itibarıyla ön lisans, lisans ve lisansüstü programlarında 108.323 öğrenci öğrenim görmektedir. Devlet kaynakları ile değil; kendi öz kaynakları ile kazanç amacı maksızın vakıflar tarafından kanunla kurulan, kamu tüzel kişiliğine sahip vakıf üniversiteleri, araştırmamızın devam eden bölümünde görüleceği üzere, sosyal maliyete neden olmadan sosyal fayda yaratacak şekilde kur-

gulanmış olarak yollarına devam etmektedir. Kanun yapma tekniğinde kullanılan çok eski bir özdeyiş: "Kanunun mantığı, kanunun ruhudur; kanunun mantığı değişirse, kanun da değişir"(3). Anayasamızın 130 ve Türk Medeni Kanununun 73. maddesi ile irade bulan vakıf üniversitelerinin aynı zamanda büyük ölçekli sosyal sorumluluk projesi oldukları vurgulanarak, somutlaşan ve uygulama imkanı bulan sosyal sorumluluk projeleri incelenecektir.

2. Kavramsal Çerçeve

Bilgi Temelli toplum yaratılmasında (bilginin üretim dağıtımı, kullanımı ve bunların ekonomik ve sosyal hayata uygulanmasında) üniversitelerin öncü rolü vardır. Keza toplumun, üniversitelerden beklentileri giderek çoğalmakta ve farklılaşmaktadır. Toplumsal kurumlar, çeşitli ülkelerde bir itibar sıralamasına tabi tutulsalar, üniversiteler her yerde ilk sıralarda yer alır.

"Üretim ve tüketim faaliyetlerini, sosyal fayda yaratacak ya da en azından sosyal maliyete neden olmayacak biçimde sürdürmek için çaba harcamak"(4) olarak tanımlayabileceğimiz "sosyal sorumluluk", bilim üreten ve yapan kurum olan üniversitelerin, özellikle akademik özgürlüğe sahip vakıf üniversitelerinin yönetsel zorunluluklarından birisi olmuştur. Çalışmamızda bazı kavramları açıklığa kavuşturarak terim birliği sağlamakta fayda vardır.

a. Üniversite

Gerçekleri arayan, bilim üreten ve onu yayan kurumlardır.(5)

b. Vakıf

Başlı başına mevcudiyeti haiz olmak üzere, bir malın belli gayeye tahsisidir. Bir mamelekin (mal varlığı) bütünü veya gerçekleşmiş, gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir.(6)

c. Yönetim Etiği

Örgütlerin amaç ve süreçlerini tanımlayan yasalardan, yöneticilerin ve diğer iş görenlerin nasıl davranması ve neyi yapıp yapmamaları gerektiğini belirleyen ilkeler bütünüdür.(7)

d. Etik ve Ahlâk Kavramları

İnsanlar, değerleriyle yaşar ve toplumlar değerleriyle varolur. İnsanlık tarihinin birikimi olan 'uygarlık değerleri' de evrensel emanetler olarak kuşaktan kuşağa aktarılır. Bunlar, 'temel değerlerdir.' Akıp giden süreç içerisinde-

de devamlılığını koruyan değerlerin başında 'etik' veya 'ahlâk' kavramı gelir. Toplumdan topluma değişse de zaman içerisinde değişime uğrasa da ahlak ve ahlâğa ilişkin değerler sürekli korunur.

Etik: İnsanlar arasındaki ilişkilerin temelinde yer alan değerlerin, ahlaki bakımdan doğru ya da yanlış olanının niteliğini araştıran felsefe dalıdır. Yunanca, 'ethos' (töre, görenek, alışkanlık) sözcüğünden türetilmiştir. İngilizcede 'ethics' kavramının karşılığı olarak, dilimizde 'ahlâk' kavramı kullanılmaktadır.(8) Etik sözcüğü, günümüzde 'meslek ahlakı' olarak özelleşmiş bir alanda kullanılmaktadır.

Etik ve ahlaki davranış: Bu kavramlar aynı anlamda kullanılsa da kapsamaları farklıdır. Ahlâk; insanın doğru ve yanlış, olumlu ve olumsuz, umursamazlık ve vicdan olarak nitelendirdiğimiz davranışlardır. Etik ise ahlak felsefesidir. Özetle; etik, doğru-yanlış teorisi, ahlak ise uygulama alanıdır.

e. İş Ahlâkı, Sosyal Sorumluluk ve Duyarlılık

Ahlâkın, bir insanın çalışma yaşamına yerleşmesi ve karar almasına etki etmesi bir süreç sonucunda oluşur. Bu süreç şu aşamaları takip eder.(9)

- Değerlerin açıklanması,
- Uygun faktörlerin belirlenmesi,
- Alternatif hareketlerin tahmini,
- Uygun ahlaki değerlerin ve isteklerin bulunması,
- Mantıksal tutarlılık ve inandırıcılığın geliştirilmesi
- Doğru engellerin önündeki engellerin azaltılması

Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Bir bütün olarak toplumun ve örgütsel çıkarların korunması ve geliştirilmesine yönelik eylemlerle ilgili yönetsel zorunluluktur.

O. C. Frell ve Geoffrey; "Sosyal sorumluluk" kavramını, "Bir firmanın toplum üzerindeki negatif etkilerini minimize etmek, pozitif etkilerini maksimize etmektir" şeklinde tanımlar.

Eren ise "Bir işletmenin ekonomik ve yasal koşullara, iş ahlakına, işletme içi ve çevresindeki kişi ve kurumların beklentilerine uygun bir çalışma stratejisi ve politika gütmesi, insanları mutlu ve memnun etmesi"ni, işletmelerin sos-

yal sorumluluğu olarak tanımlamaktadır.(10)

İşletmelerin sosyal sorumluluk anlayışında genel olarak iki nokta önem taşımaktadır. (11)

Sosyal sorumluluk, işletmenin sahip ve ortaklarının dışında sosyal çevre; ekolojik çevre, tüketiciler, çalışanlar ve benzeri faktörleri de kapsamalıdır.

Son yıllarda gelişmiş ülkelerin ulaştığı ekonomik refah boyutunun yanında, ekolojik denge bozulması ve çevre kirliliği, etnik temelli sosyo-ekonomik istikrarsızlık gibi sosyal sorunlar önemli bir ivme kazanmıştır. Bunun sonucunda, işletmelerin sosyal sorumluluk anlayışında yaşam kalitesi olarak adlandırılan bir yaklaşım ortaya çıkmıştır.

Ekonomik ve sosyal bir sistem olarak dışa açık işletmeler, işletme çıkarları ile doğrudan ilgili olan taraflar ile faaliyetlerinden etkilenen topluma karşı sorumluluğa sahiptir. İşletmeler, ancak toplumun ekonomik ve sosyal refahı ile yaşam standartlarını yükseltmeye ve çevre kirliliğine karşı duyarlı oldukları ölçüde başarılı olarak değerlendirilecek ve toplumsal talep ve değişimlere uyum sağlayarak sosyal sorumluluk anlayışı ile faaliyette buldukları takdirde yaşam süreçlerini sorunsuz olarak devam ettirip, uzatacaktır. Sorunsuz ve başarılı bir işletmenin karar ve faaliyetlerinde, iş ahlakının ve sosyal sorumluluğun varlığı kaçınılmazdır.(12)

3. Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Kısıtları ve Yöntemi

a) Araştırmanın Amacı

Yükseköğretim, eğitimin pahalı bir kademesi olup, yarı kamusal bir hizmettir. 115 üniversite içerisinde sayıları 30'u bulan ve giderek artan vakıf üniversiteleri, Türk yükseköğretiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

Üniversiteler, gerçekleri arayan, bilim üreten ve onu yayan birer kurum olmanın yanı sıra, birer sosyal varlık olarak topluma karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri ölçüde varlıklarını sürdürür, birer işbirliği sistemi olarak saygınlıklarını artırır.

Vakıf Üniversitelerinin kuruluşundan kaynaklanan yapısı, karar alma süreçlerini kısaltmakla ve toplumsal sorumluluk projelerinde somut sonuçlar almasını sağlamaktadır. Çalışmada, her biri aynı zamanda 'büyük ölçekli birer sosyal sorumluluk projesi' olarak değerlendirilen vakıf üniversitelerinin sosyal sorumluluk ve toplumsal duyarlılık projelerine dikkat çekilmektedir.

b) Kapsam ve Kısıtlar

Araştırma evreni kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip, kazanç amacına yönelik olmayan vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarından olan vakıf üniversiteleri ile sınırlı olup ürettikleri toplumsal duyarlılık projelerinden dikkat çeken projelere yer verilmiştir.

c) Araştırmanın Yöntemi

Literatür taraması yapılarak (Yasa, yönetmelik, yönerge, stratejik plan, öz değerlendirme, misyon, vizyon ve değer bildirim) internet web sayfalarının incelenmesi ve e-posta ile ilgili sosyal sorumluluk projeleri hakkında bilgi alınmıştır.

4. İnceleme

Tarihi ve toplumsal bir üstyapı kurumu olan üniversiteler, yeşerdikleri uygarlıkların ve kültürlerin özelliklerini taşır. Üniversiteler, toplumsal iş bölümünün gelişiminde, okulun uzantısı olarak ortaya çıktı. Okul ve üniversite, yüzyıllar boyunca egemen sınıflar elinde halkları eğitme ve Nietzsche'nin deyişiyle 'ehlileştirme aracı' oldu.(13) Eğitim ve okullar toplumlarda iş bölümünün gelişme derecesine paralel bir evrim geçirmiştir. Üniversiteler, bir şehir örgütü olarak, feodal bir statü içinde doğmuştur. Üniversiteler, bir şehir unsuru

oldukları ölçüde, şehir hayatına katkıda bulunur.

Batı'da okullar nasıl katedrallerden ayrılmışlar, İslam uygarlığının zirve noktasında da bazı medreseler camilerden ayrılmıştır. İslam dünyasında eğitim, başlangıçtan itibaren 'vakıf kurumu' çerçevesinde örgütlenmiştir. Vakıf, belli bir mülkün, hayırseverlik duygularıyla kamusal bir hizmete tahsis edilmesidir. Vakıflar, insanlık tarihi kadar eski olup, salt İslama özgü bir kurum değildir; ancak pek az uygarlıkta vakıf olgusu, İslam uygarlığında olduğu kadar kapsamlı bir gelişme sahası bulmuştur.(14).

Anayasanın 130. maddesine göre ilk defa, 1986'da kurulan, bugün sayıları 30'u bulan vakıf üniversitelerimiz de devlet üniversiteleri ile birlikte yükseköğretim aramızın artırılmasında beklentilerden öte görevler üstlenmiştir. Kuruluş aşamasında yüzlerce engeli aşmak zorunda bırakılan vakıf üniversitelerinin her biri bugün bulunduğu çevre için birer 'uygarlık projesi' örneğidir.

Vakıf üniversiteleri, uygulamaya koydukları 'toplumsal duyarlılık projeleri' ile misyon, vizyon ve değer bildirimlerinde taahhüt ettikleri 'topluma hizmet' vaatlerini yerine getirmektedir. Kant, "Vazife dışı yapılan, evrensel kanunlara uygunluk gösteren ve isteksiz olmayan eylem doğru eylemdir" diyor.(15) Emile Durakheim, *The Division of Labors in Society* adlı eserinde, "Bir ulus ancak, devlet ve birey arasına giren bir dizi ikinci grup varsa varlığını idame ettirebilir" diyor.

Vakıf üniversitelerimiz, bugün birbirleri ile yarışır gibi sosyal sorumluluk projelerini hayata geçirmektedir. Bunlardan evrensel değeri olan 'Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne (Global Compact) Türk üniversitelerinden Sabacı ve Koç üniversiteleri imzalayarak Kant'ın ifadesiyle 'evrensel kanunlara' uygun davranmışlardır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından, 31 Ocak 1999'da yapılan Dünya Ekonomik Formu'nda, iş dünyasının liderlerinden uluslararası bir yapılanma olan Küresel İlkeler Sözleşmesine destek olmalarının istenmesi ile başlayan girişim, bugün dünyanın her tarafından beş bine yakın sayıda şirket, uluslararası çalışma ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile

- İnsan Hakları,
- Çalışma,
- Çevre,
- Ahlak, ana başlıkları altında 10 evrensel prensip doğrultusunda sürmektedir.

Küresel İlkeler Sözleşmesi, kolektif hareketin gücünden yararlanarak, kurumların, küreselleşmenin zorluklarını ortadan kaldırmaya destek olmaları için sorumlu vatandaşlık kavramını yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Böylece, özel sektör ve diğer sosyal paydaşlar ile işbirliği yaparak, temel vizyonu; yani sürdürülebilir ve kapsamlı bir küresel ekonomiyi sağlamayı hedeflemektedir. Küresel İlkeler Sözleşmesi, iki ana amacı olan, tamamen gönüllü bir harekettir.

- Anlaşmanın temelini oluşturan on prensibi iş dünyasındaki aktivitelere entegre etmek,

- BM hedeflerini destekleyen girişimler için katalizör görevini yerine getirmek,

On küresel ilke şunlardan oluşmaktadır:

İnsan Hakları

İlke 1: Etki alanları içinde evrensel insan haklarının korunmasına destek veya saygı gösterilmesi.

İlke 2: Kendi kuruluşlarının insan hakları ihlali-ne karışmamış olmalarının sağlanması

Çalışma

İlke 3: Örgütlenme özgürlüğü ve toplu sözleşme haklarının etkin bir şekilde tanınması.

İlke 4: Her türlü zorlayıcı ve baskı altında çalıştırmanın onaylanması

İlke 5: Çocuk işçiliğinin etkin bir şekilde önüne geçilmesi

İlke 6: İşe alma ve çalışma süreçlerinde ayrımcılığın önlenmesi

Çevre

İlke 7: Çevre ile ilgili konularda, zarar oluşmadan önleyici yaklaşımın desteklenmesi

İlke 8: Daha etkin bir çevre sorumluluğunun yaygınlaştırılması için girişimde bulunulması

İlke 9: Çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için girişimde bulunulması

Ahlâk:

İlke 10: Tehdit ve rüşvet dahil tüm ahlâk dışı davranışlara karşı çalışılması.

Türkiye'den yaklaşık 165'i bulan sayıda şirket ve diğer destekçi kuruluşlar Küresel İlkeler Sözleşmesine imza atmıştır. Kurumsal sos-

yal sorumluluk, tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de özel sektör ve üniversitelerimizin ilgiyle takip ettikleri bir konu olmuştur. Böylece kurumlar, sorunun parçası olmak yerine; çözümün parçası olmayı, gönüllülük esası ile kabul eder.

Dünyanın en önemli ve en geniş çaplı gönüllü kurumsal sivil vatandaşlık inisiyatifi olarak da adlandırılan 'Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne, Sabancı Üniversitesi de Birleşmiş Milletler Global Compact ofisinin 'Kurumsal Vatandaşlığın Geliştirilmesini' hedefleyen programına akademisyen seviyesinde katılmıştır.

Bilkent Üniversitesi'nde kurulan Sosyal Sorumluluk Merkezi'nde aşağıdaki başlıklar altında sıralaya bileceğimiz 'toplumsal duyarlılık projeleri' hayata geçirilmiştir.

- Gönüllü Eğitim Projesi
- Yetiştirme Yurtları Projesi
- Manevi Evlat Projesi
- Görme Engelliler Eğitim Projesi
- Bilgisayar Eğitimi Projesi
- Üniversite Personeline Destek Projesi
- Genç Bakış Projesi
- Sokak Lambası
- Uluslararası Proje Grubu
- Demiryolu Hattı Destek Projesi

Bahçeşehir Üniversitesi'nde kurulan Sürdürülebilir Barış Merkezi, hükümete bağlı kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yaparak barışın sürdürülebilir olması için projeler geliştirmek amacıyla kurulmuş olup merkezde,

- Barış ve Eğitim
- Gençlik ve Kadın
- Barış, Liderlik ve Yönetim
- Barış ve Sanat
- Barış, Enerji ve Çevre gibi projeler geliştirecektir.

UNESCO'nun önerisi ile Birleşmiş Milletler, 2000 yılını 'barış kültürü'ne adanmıştır. "Savaşlar önce insanların zihninde çıkar, o zaman barışı da orada inşa etmek" gerekir sözüyle başlayan Genel Kurul Bildirisine, adı geçen vakıf üniversitesinin 'Sürdürülebilir Barış Merkezi' ile katkı sağlayacağı ve diğer üniversitelere de örnek olacağı umulmaktadır.

Öte yandan, 09.07.1997 tarihinde Sıtkı Alp Eğitim Vakfı tarafından kurulan Çankaya Üniversitesi, vizyonunda, 'topluma hizmeti' öncelikli görevleri arasında saymıştır. Erzurum'un Şen-

kaya ilçesinin Zümrüt köyünde doğan Vakıf Kurucusu Sıtkı Alp, bir eğitimci olarak birikimlerini eğitim yatırımı olarak değerlendirerek önkoldan başlamak üzere, eğitim ve öğretim kurumlarının tüm halkalarını tesis ederek özveri ve gayretin görkemli bir anıtı olan ve toplumun her kesiminde saygı duyulan Çankaya Üniversitesi'ni yaratmıştır. 'Burs Desteği Yönergesi' ile her yıl artan sayıda üniversite öğrencilerine karşılıksız burs desteği sağlamış, ülkemizin çeşitli yerleşim birimlerindeki yoksul öğrencilere, düzenlenen kampanyalarla eğitim gereçleri sağlamıştır.

Benzer şekilde, diğer vakıf üniversiteleri de esnek yapılarının sağladığı olanaklarla 'toplumsal duyarlılık projelerine' destek sağlamaya devam etmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

"Kurumların gönüllü olarak çevresel ve toplumsal konuları iş yapış biçimlerine ve paydaşlarıyla olan etkileşimlerine bütünleştirmeleri" olarak da ifade edebileceğimiz kurumsal sosyal sorumluluk, kurumun kârlılığına zarar vermeden, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yer veren bir vizyondur.

İşletmeler, sınırları toplum tarafından çizilen sosyal varlıklardır. Topluma karşı sorumluluklarını yerine getirdikleri ölçüde varlıklarını sürdürebilir.

Bilginin en önemli üretim faktörü olduğu günümüzde, bilginin üretimi, dağıtımı, kullanımı ve bunların ekonomik ve sosyal hayata uygulanmasında üniversitelerin önemli rolü vardır. Vakıf üniversiteleri, kuruluş kanunları gereği karar alma ve uygulamada devlet üniversitelerine göre daha fazla inisiyatif alarak; misyon, vizyon ve değer bildirimlerinde yer alan 'topluma hizmet' görevini karşılık beklemeksizin sosyal sorumluluk projeleri ile hayata geçirmektedir. Üniversiteler, topluma hizmet için vardır. Sosyal sorumluluk bilinci ile hareket ettikleri ve evrensel değerleri paylaştıkları ölçüde yaşam sürelerini uzatır ve paydaşları tarafından saygın olarak kabul görür.

Değnilmesi gereken diğer bir husus da 'iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk eğitimi' yönetsel zorunluluk olmalıdır. Gelinen noktada bütün çabalara rağmen 'kişisel etik' ön plana çıkmakta, kurumsal bütünlük içeren etik geride kalmaktadır. Bu yönüyle vakıf üniversiteleri, öncü rollerini devam ettirmelidir.

KAYNAKÇA

1. 28.03.1983 tarihli ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilat Kanunu.
2. Hüsnü M. Özyeğin Vakfı Kuruluş Kanunu Genel Gerekeçesi.
3. Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, YÖK Yayın No: 2007-1, Şubat 2007, Ankara.
4. ALPUGAN, O.(1998), Küçük İşletmeler Kavramı, Kuruluşu ve Yönetimi, 3. Basım, S.65, Der Yayınları.
5. TİMUR, T. (2000) "Toplumsal Değişme ve Üniversiteler" İmge Kitapevi, S.13, 2000, Ankara
6. 763 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 73. maddesi.
7. TUTAR, H. Sanal Bürokrasi ve Yönetim Etiği: Teorik Bir Yaklaşım, 1'inci Türkiye Uluslararası İş ve Meslek Ahlakı Kongresi, 17-19 Eylül 2003, S.97, H.Ü. Ankara.
8. AYDIN, M. (1981) Kent ve Çağdaş İngiliz Felsefesinde Tanrı Ahlak İlişkisi, Umran Yayınları S.16.
9. EVİN, H., İş Ahlakı, Sosyal Sorumluluk ve Çevre Duyarlılığı, 1'inci Türkiye Uluslararası İş ve Meslek Ahlakı Kongresi, 17-19 Eylül 2003, S.159, H.Ü. Ankara.
10. EREN, E. (2000), Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, Beta Basım Yayın A.Ş. S.99, İstanbul.
11. TÜRKEL, A., GÜLTEKİN, N. (2003), Sosyal Sorumlulukta Yöneticinin Rolü ve GAP Bölgesi Yöneticilerinin Sosyal Sorumluluk Anlayışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, 11.Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Afyon.
12. BAYRAK, S. (2001), İş Ahlakı ve Sosyal Sorumluluk, 1'inci Türkiye Uluslararası İş ve Meslek Ahlakı Kongresi, 17-19 Eylül 2003, S.18, H.Ü., Ankara.
13. TİMUR, T. (2000)), Toplumsal Değişme ve Üniversiteler, İmge Kitapevi, S.14, Ankara.
14. A.G.E., S.45.
15. L'ETANG, J. (2002), Kurumsal Sorumluluk ve Halkla İlişkiler Etiği, Halkla İlişkilerde Eleştirel Yaklaşımlar, Der. J. L'ETAG & M. PIETCZKE, Vadi Yayınları, S.12.
16. <http://www.sabanciuniv.edu.tr>
17. <http://www.bilkent.edu.tr>
18. <http://www.cankaya.edu.tr>

Kerem GÜN
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü
Türk Dili Öğretmeni

Dinle neyden neler hikâye ediyor?

Ayrılıklardan nasıl şikâyet ediyor?

[...]

**Ben her bir cemiyette, mecliste inler oldum,
inledim durdum**

Kötü huylularla iyi huylularla düşüp kalktım...

[...]

Beden ruhtan ruh bedenden gizli değildir.

Lâkin herkesin ruhu görmeye ruhsatı yoktur.

[...]

Hiç pişmişin halinden ham anlar mı?

O halde sözü kısa kesmek gerekir vesselâm!

Mesnevî'den

MEVLÂNÂ: MİTLER ve GERÇEKLER

Zamanımızda Mevlânâ hakkında onlarca araştırma yapıyor; her geçen gün yeni yeni bir takım verilere ulaşıyor. Bu yazıda, son veriler ışığında Mevlânâ hakkında bilinen bazı yanlışlar ortaya konacak ve Mevlânâ'ya atfedilen bir takım hatalı etiketler silinmeye çalışılacaktır. İzlenecek yolda edebiyat tarihi, dilbilim, edebî eleştirel kuramlar ve parapsikoloji bilimlerinden yararlanılacaktır.

Yaşam öyküsüne kısaca değinecek olursak, Mevlânâ Celâleddin Rumî, saygın bir anne ve babadan 1207 yılında doğar. Doğduğu yer, bugünün Afganistan Türkmenistan'ı sınırlarında kalan ve zamanının en büyük ilim ve kültür kenti olan Belh'dir. Belh, zamanın bilinen büyük mutasavvıf ve bilginlerinin çıktığı kent olarak anılır. Bu kişiler arasında Mevlânâ'nın da örnek aldığı Feridüddin Attar'ı sayabiliriz. Babası Sultanü'l-ulemâ Mehmed Bahaeddin Veled çok saygın ve sevilen bir bilginidir. Annesi ise Harizmşahların soyundan gelmektedir. Çeşitli rivayetlere dayanan uzun yolculukları aileyi sonunda Konya'ya taşır. Belh'den ayrılış nedenleri çeşitli ve belirsizdir.

Bu nedenler arasında dönemin yönetimi ile anlaşamamaları ya da Moğol istilaları önemli bir yer tutar. Uzun yolculukları, Şam'da büyük bilgin Attar ile görüşmeleri, Bağdat, Erzincan ve Akşehir'e uğramaları ve ayrıca hac vazifesini yerine getirmeleri ile süslüdür. Konya'ya geldiklerinde Mevlânâ 24 yaşındadır. 1244 yılı onun hayatında bir dönüm noktasıdır. Bu tarihte Mevlânâ hayatını kökten değiştirecek olan bir dervişle tanışır. Bu kişi Tebrizli Şems adıyla anılan Şemseddin Muhammed Tebrizî'dir. Mesnevî'de bu karşılaşma 'tanışıklık öğrenmiş iki denizin karşılaşması' olarak tasvir edilir. Şems'in ortadan kayboluşu 1447 yılına tesadüf eder. Bu kayboluş süreklilik arz etti ve bir daha Şems ortaya çıkmadı. Kimi tarihçiler onun öldürüldüğünü rivayet eder. Bu kayboluşun ardından Mevlânâ kendini şiire verir ve dünya tarihine geçen eserlerini söylemeye başlar. Bunlar arasında asıl adı *Divan-ı Şems-i Tebrizî* olan *Divan-ı Kebir* ve *Mesnevi* sayılabilir. Şems'den sonra Mevlânâ'nın dostluğunu Mesnevî'de de sık sık adlarına rastladığımız Selâhattin Zerkûb ve daha sonraları da Hü-

sameddin Çelebi kazanır. Mevlânâ, 1273 yılında Konya'da ölür. Ölümünü bir düğün olarak niteleyen Mevlânâ'ya rağmen Konya'da kırk gün yas tutulur. Her dinden ve görüşten insanın katıldığı cenazesi bir düğün gibi kaldırılır. Sazlıktan kopan kamış tekrar sazlığına geri dönmüştü...

MİT NEDİR?

Mit nedir? Gerçek nedir? Söz konusu Mevlânâ olunca mit nerede sonlanır; gerçek nerede başlar?

Bu sorulara net yanıtlar vermek oldukça güç. Özellikle şairin yaşadığı dönemin siyasal ve etnik yapısı bu soruların yanıtlarını bulmakta çok büyük güçlükler yaratıyor. 13. yüzyıl Anadolu'sunda büyük ve süreklilik gösteren Moğol saldırıları, yerleşik siyasal erkten uzaklık ve kültürel/etnik çeşitlilik günümüze ulaşan kaynak sayısını sınırlamış; hemen ardından gelen yüzyıllarda kaleme alınan birçok yapıtın da güvenilirliğini zedelemiştir. Ahmed Eflakî'nin Menâkıbü'l Ârifin adlı yapıtı burada imdadımıza koşuyor ve dönem itibariyle yazılmış birçok yapıttaki hayal mahsulü olan kavramları düzelterek belki de Mevlânâ hakkında en sağlıklı bilgilere ulaşmamızı sağlıyor.

Mevlânâ'nın öğretisinde her şey Hakk'ın bir görünümüdür. Tanrı'yı, yarattıklarında görek sevmek ve inanmak bu öğretinin temel dayanak noktasıdır. Büyük İslam düşünürlerinin yer aldığı bu coğrafyada Mevlânâ'nın bu öğretiyi yaymada yadsınamaz önderliği söz konusudur. Onu bir insanlık peygamberi olarak nitelemiştik. Bu savı peygamberlere özgü iki nitelik ile de kuvvetlendirebiliriz: Vahiy ve mucize. Vahiy, bir kişiye Tanrısal sözlerin nakledilmesidir. Birçok bilim insanı ve düşünür Mevlânâ'nın ölümsüz eseri *Mesnevi*'yi bir Tanrı sözü olarak kabul etmektedir. Hatta bazı bilim insanlarına göre *Mesnevi*, Kur'an'ın yorumundan başka bir şey değildir. *Mesnevi* "tasavvufun Kur'an'ı" ve "Kur'an'ın iç gerçeğidir". Peki ya mucize? Mevlânâ mucizeler gösteren bir kişilik miydi; yoksa bu nitelik daha sonraki yüzyıllarda sevenleri veya takipçileri tarafından mı kendisine mal edilmişti?

MEVLÂNÂ HAKKINDA ÖNE SÜRÜLEN BİR TAKIM İDDİALAR ve YANITLARI

Öncelikle Mevlânâ hakkında çok bilinen bir takım yanlışlıklara değinmek ve bu sorunlu bilgilerin neden, nasıl ortaya atıldığına ve halk tarafından belli bir süre sonunda nasıl benimsendiğine dikkat çekmek gereklidir. Mevlânâ hakkında ortaya atılan ve birçok kişi tarafından doğru kabul edilen en büyük iddia

onun bir Moğol ajanı olduğu üzerine geliştirilen tezdır. Acaba Mevlânâ gerçekten de bir Moğol ajanı mıdır?

Bu tezi ortaya süren insanların başlıca dayanağı, 13. yüzyılda sürekli ve amansız bir Moğol istilasının Konya'ya uğramaması olmuştur. Gerçekten de Mevlânâ'nın yaşadığı Konya, Moğol istilalarından korunan az sayıdaki merkezlerden biridir. Bu konudaki en yaygın iddia Konya Selçuk Üniversitesi Tarih Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mikail Bayram'ın makalelerinde kendini gösterir. Prof. Dr. Bayram'a göre Mevlânâ, Moğol Veziri Tacettin'den 700 dinar para alır. Bu para Türkmenlerin mallarının iç edilmesiyle ele geçirilmiş ve doğrudan Mevlânâ'ya yollanmıştır. Bununla birlikte Mevlânâ'nın dönem içinde Moğollara muhalif kimlikleriyle sivrilen Nasreddin Hoca ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi şahsiyetleri eleştirdiği yolunda iddialar da vardır. Hatta Bayram'a göre Nasreddin Hoca'nın ölümünden Mevlânâ sorumludur.

Tüm bu söylenenler Anadolu'da Baycu yılı adı verilen dönemde olur. Söz konusu yıl, Anadolu'yu istila eden Moğol hükümdarın adıyla anılır. Bu dönemde Anadolu baştan-başta Moğol istilası ve egemenliği altındadır. Mevlânâ'nın bu koşullarda nasıl hareket ettiği belki bizlere ipucu verir. Bu dönemde Mevlânâ'nın Moğollardan yana tavır takındığı doğrudur. Mevlânâ istilacı Moğol gücünün Anadolu ortamında eriyeceğini öngörmüş olabilir. Bu nedenle istilacı bir yapıda olan Moğolların üstesinden Anadolu'nun ruh ve inanç dünyasının gelebileceğini düşünmüş olabilir. Yıllar Mevlânâ'yı bu konuda haklı çıkarmıştır. Tarih dikkatlice incelendiğinde görülecektir ki Anadolu'dan bir Moğol çekilmesi gerçekleşmemiştir. Bu derece büyük ve geniş

bir coğrafyayı egemenliği altında tutan güç nasıl olur da geri çekilmez? Yanıt basittir; zira Moğollar Anadolu inanç dünyası içinde eriyerek bugünkü Anadolu halkının oluşumuna katkıda bulunan esas budunlardan biri olmuştur. Bu noktadan hareketle Mevlânâ'nın bir Moğol ajanı olduğunu iddia etmek komik ve o kadar da tarihsel verilerle bağdaşmayan bir tutumdur. Eğer iddia edildiği gibi Mevlânâ Moğol ajanı olsaydı Anadolu'da bugünkü etnik yapının Moğollar veya Moğol soylu kavimler yönünde şekillenmesi gerekirdi. Ancak Anadolu kültüründe egemen olan Türkmen ve Alevî kültür anlayışı, Moğol kültürünün etkili olmadığını, bir çekilmenin de tarih kayıtlarına düşmediği varsayıldığında, olsa olsa Anadolu kültürü içinde bir erimenin var olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktadan hareketle Mevlânâ'nın bir Moğol ajanı değil; Moğolların yıkıcı etkisini Anadolu'da durduran bir engel olarak görülmesinin daha doğru olacağı söylenebilir.

Nasreddin Hoca'ya dair ortaya atılan iddiaların başlıca dayanağı ise o dönemlerde Hoca'nın Sünnî inancını taraf alarak Moğol hareketine karşı durmasıdır. Pertev Naili Boratav'ın *Nasreddin Hoca* adlı yapıtında da dile getirdiği gibi doğum tarihi ve yaşadığı coğrafya/coğrafyalar kesinlik arz etmeyen tarihi bir kişiliktir Nasreddin Hoca. Boratav'a göre Hoca'nın doğum tarihleri arasında 13, 14 ve hatta 15. yüzyılın adı geçmektedir. Bununla birlikte Hoca'nın Azerbaycan'da Molla Nasreddin adıyla var olduğunu aktaran Boratav'ın çalışmaları ışığında Nasreddin Hoca'nın daha çok bir toplumsal bellek ürünü olduğunun altının çizilmesi gerektiğini düşünüyorum. Nasıl ki Karağöz-Hacivat adlı karakterlerin yaşadığına dair elimizde bir kanıt yoksa veya Kara'coğlu ve Köroğlu gibi karakterler birden çok zaman ve coğrafyada farklı kişiliklerle karşımıza çıkıyorsa Nasreddin Hoca'yı da şu an elimizdeki verilerle ancak böyle değerlendirebiliriz. Bu noktadan hareketle, şu an toplumsal, kolektif bir bilinç düzeyinde duran Nasreddin Hoca'yı Mevlânâ ile çağdaş saymak ve az önce de ifade ettiğimiz gibi Moğol ajanı olmayan bir Mevlânâ ile sırf direnişe karşı geldiği varsayılan hayalî bir Nasreddin Hoca'yı karşı karşıya getirmek bilimsellikten oldukça uzak bir tutumdur.

GEL GEL... NE OLURSAN OL YİNE GEL...

"Gel, gel, ne olursan ol yine gel."

İster kâfir, ister Mecusi, ister puta tapan ol yine gel.

Bizim dergâhımız, ümitsizlik dergâhi değildir.

Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel..."

Neredeyse Mevlânâ ile özdeşleşen bu söylemin büyük yazara ait olduğu üzerine birçok kişi hemfikirdir. Özellikle son yıllarda yapılan birçok araştırma bu beyitlerin Mevlânâ'ya ait olmadığını bizlere gösteriyor. Konuya iki yönden yaklaşmak doğru olacaktır:

Konuya dilbilimsel açıdan yaklaştığımızda karşımıza şöyle bir tablo çıkıyor:

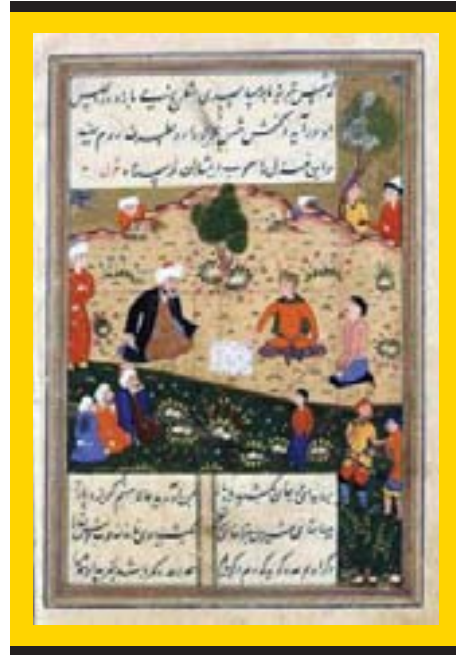
Farsçada –be öneki, emir kipi haliyle "ameden" (gelmek) fiiline bağlanır ve "gel" söylemi "beya" biçiminde ifade olunur. Mevlânâ'ya yorulan bu beyitlerin hemen başlangıcında "gel... gel..." şeklinde yer alan emir kipindeki söylemin şairin yaşadığı coğrafyalardaki Fars lehçesine göre "beya... beya..." biçiminde ifade olunması gereklidir. Hâlbuki söz konusu beyitlerde bu söylem "baza... baza..." biçiminde söylenmiştir. Bu söylem, Mevlânâ'nın diğer yapıtlarında da sıklıkla geçen emir kipindeki "gel" yani "beya" söylemiyle örtüşmemektedir. Sadece yazım üslubu üzerine geliştirdiğimiz bu bulgu bile var olan beyitlerin şaire ait olmadığını ispatlar. Bununla birlikte Mevlânâ'dan çok önceleri yaşamış olan Ebu Said-i Ebi'l-Hayr (967-1049 / H. 357-440) ve Baba Efdal'in şiirleri incelendiğinde söz konusu beyitlere rastlamaktayız. Konu hakkında ayrıntılı bir inceleme yapan Prof. Dr. Adnan Karaismailoğlu şunları söylemekte:

Bilimsel manada araştırıldığında bu sözün daha önce başka şahıslar tarafından söylendiğini tespit mümkün olmuş. Ebu Said-i Ebi'l-Hayr ve Baba Efdal isimleri bu konuda anılıyor. Bu şahısların şiirleri arasında, divanlarında bu söz mevcut. Mevlana'dan önce olduklarından onlardan Mevlana'nın rubailerini arasına karışmış olabileceğini ifade etmek doğru gözüküyor. Ama sözün anlamı itibarıyla ilgilendiğimizde belki de bu söze en çok anlam katan, bu sözün makul gelmesine en çok hizmet eden Hz. Mevlana'dır. Çünkü doğruyu güzelliği içtenliği bu denli işleyebilen, bütün dünyaya ulaştıran kişi bizatihi Hz. Mevlana'dır. Bu sözün tanınmasının sebebi de Hz. Mevlana'ya atfedilmiş olmasıdır. Bunu da bu şekilde söylemeden edemeyiz.

Prof. Dr. Karaismailoğlu'nun sözlerine katılmak elde değil; zira özellikle Mevlânâ'nın toplumsal paydadaki değeri, onun söylenenlere de yeni yeni anlamlar yüklenmesini sağlıyor. Bu noktadan hareketle, ister Ebu Said-i Ebi'l-

Hayr ister Baba Efdal olsun, sözün söylenmesi değil; ancak ve ancak sözün içinin doldurulması önemlidir. Mevlânâ, engin hoşgörüsünün bir göstergesi olarak bu sözü alıntılamış ve yepyeni anlamlar katarak zikretmiştir.

Yine toplum tarafından Mevlânâ'ya atfedilen bir başka yapıt da *Divan-ı Kebir*'dir. *Divan-ı Kebir* yani *Divan-ı Şems-i Tebrizî*, Mevlânâ'nın Şems-i Tebrizî ortadan kaybolduktan sonra söylediği şiirleri içerir ve sanılanın aksine tamamı Mevlânâ'nın şiirlerinden oluşmaz. Prof. Dr. Abdülbaki Gölpınarlı'nın Türkçe tercümesinde yapıt 44.834 beyit olarak geçer. Nicholson'un (ki en güvenilir olanı budur) Mesnevi şerhinin 25.632 beyit olduğu düşünülürse *Divan-ı Kebir*'in büyüklüğü ortaya çıkar. Gölpınarlı'dan sonra İranlı ünlü bilim insanı Bediüzzaman Firuzanfer tarafından 1966'da şerh edilen külliyat toplum tarafından hep Mevlânâ'ya atfedilir. Ancak özellikle Gölpınarlı çevirisi de bunu kanıtlamıştır ki külliyat içinde başka şairlere de ait şiirler fazlasıyla yer almaktadır. Özellikle Mevlânâ hayatını kaybettikten sonra olan olayların anlatıldığı şiirleri Mevlânâ'nın yazmadığı ortadadır. Ermenice, Rumca, Arapça ve Türkmen lehçelerinde birçok şiirin yer aldığı külliyatın önemli bölümü başka şairlerin şiirlerinden oluşur ve Mevlânâ öldükten sonra onun bölük pörçük haldeki şiirlerini toplamaya çalışan oğlu Sultan Veled tarafından bu külliyata dâhil edilmiştir.

ŞEMS-İ TEBRİZİ ve MEVLÂNÂ

"Yüzü peçeli gezgin" olarak nitelenen Tebrizli Şemseddin Muhammed, bilinen adıyla Şems-i Tebrizî (Tebriz'in Güneşi), Mevlânâ'nın

karşısına büyük şairin ellili yaşlarında çıkar. Aslen Araptır ve Sepet Ören Ebû-Bekr anlamına gelen Ebû-Bekr Seleba'fın dervişidir. Her ne kadar gönülden Mevlânâ'ya bağlı olsa da sert ve eleştirel kimliği Mevlânâ'nın ona bağlanmasına ve bir daha kopamamasına neden olmuştur. Şems ile birliktelik Mevlânâ'ya çok şey katar. Şems ile yaşanan bu birlikteliğin ilk zamanlarında Mevlânâ'da hiçbir zaman görülmeyen bir coşku ve üretim şevki vardır. Ancak sonraları elini eteğini dünyevî işlerden ve müritlerin eğitiminden çeken Mevlânâ'nın zamanının neredeyse tamamını Şems ile geçirmesi, sema ve müzikle ilgilenmesi birçok dedikodunun ve huzursuzluğun da çıkmasına neden olmuştur. Mevlânâ-Şems ilişkisinde iki fasıla vardır. 1246 Şubat'ının 15'inci gününde Şems, birden bire ve beklenmedik bir halde ortadan kaybolur. Bu kayboluş neredeyse bir yıl sürer. Kaynaklara göre başta Mevlânâ'nın oğulları ve kentlin ileri gelenleri Şems'i Konya'dan kaçırmıştır. 8 Mayıs 1247'de Konya'ya dönen Şems Mevlânâ'ya yeniden yaşama azmi ve sevincini verir. Bu bir yılı aşkın ortadan kayboluşta Mevlânâ'nın yakın çevresini suçlayıcı tavırları, hastalanarak yatağa düşmesi ve Şems'e olan hasreti dayanılmaz boyutlara varır. Başta oğlu Sultan Veled olmak üzere ileri gelenlerin Şam'a giderek Şems'i tekrar Konya'ya davet ettikleri varsayılır. Bu yeniden buluşma anı çok uzun sürmez ve 1247 yılının Aralık ayının ikinci Perşembe günü Mevlânâ'nın oğlunun da aralarında bulunduğu bir grup tarafından dergâhtan dışarıya bir şeyler konuşmak amacıyla çağırılan Şems bir daha geri dönmez. Söylenenlere göre çok şiddetli bir feryat işitilmiş (ki bunun şiddetinden tüm halk bayılmıştır) ve Şems ortadan kaybolmuştur. Bugün dahi temsili mezarı bulunan peçeli gezgin'in ne olduğunu bilen yoktur. Yerde birkaç damla kan ve bir kör kuyuya atıldığına dair yaygın inanç dışında hiçbir bilgiye sahip değiliz. *Makalat* adlı yapıtıyla karşımızda bulunan Şems ile Mevlânâ arasındaki ilişkinin bir mürşit-kâmil veya dostluk olmadığını ileri sürenler çoğu zaman ortaya çıkmıştır. Özellikle birçok kaynakta ikili arasındaki ilişki eşcinsel ilişki kalıpları içinde anlatılmaya çalışılmış ve Şems'in katledilme nedenleri arasında gösterilmiştir.

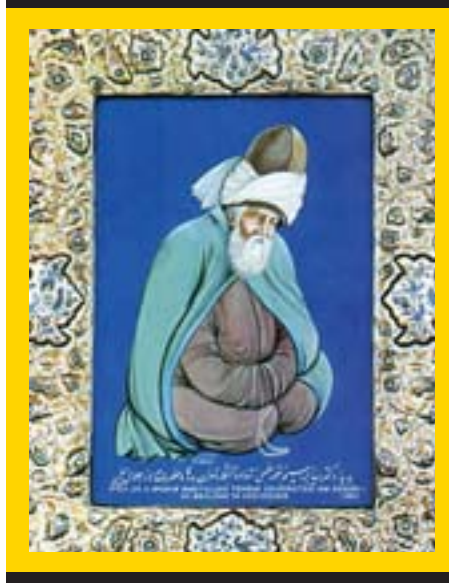
İddiaların, Mevlânâ felsefesinin temel direği olan ve Yunus'un da sıklıkla perçinlediği yaratılan-yaradan sürecinde ele alınmasının daha doğru olacağını düşünüyorum. Mevlânâ, var olan düşüncelerinin bir dayanağı olarak, sahip olduğu ve devamlı genişleyen düşünsel evreninin yalnızlığından kurtulma isteğinin

somut bir göstergesi olarak Şems'i bir sevgili gibi görmüştür. Şems'te Tanrı buyruğunun ve sevgisinin iz düşümlerini yakalayan Mevlânâ, peçeli gezginin kişiliğinde kendi düşünsel evrenini canlandırmayı başarabilmiştir. Bu nedenden dolayı Şems'in yokluğu, gerçek anlamda "yokluk" varlığıysa gerçek anlamıyla bir "şölen" niteliği kazanır. Tarihsel dönemleri, olayları ve kişileri o zamanın koşulları içinde değerlendirme zorunluluğundan hareket edecek olursak, Şems'in Mevlânâ'yı yaratan unsurların başında geldiğini kabul etme mecburiyetimiz doğar. Bu noktadan hareketle Şems ile Mevlânâ arasındaki ilişkiyi yaradan-yaratılan olarak görmek daha doğru bir davranış olacaktır. Hayatı boyunca birçok ilim insanıyla karşılaşan ve ilişkiye geçen Mevlânâ'nın kendi felsefe ve düşünce evrenine en yakın zatı bir sevgili gibi kabullenmesi ve vazgeçilmez kılmaması da son derece doğaldır. Mevlânâ'nın bu karşılaşmaları içinde Yunus ile olan tanışıklığı da dikkat çeker. Çok sayıdaki karşıt görüşe rağmen Mevlânâ ve Yunus aynı dönemde yaşamış ve yüz yüze karşılaşmaları da olmuştur. Yunus'un Mevlânâ'nın kendisine gösterdiği hürmet karşılığında: "Ya Mevlânâ, ben bir garip Yunusum. Sadece ete kemiğe büründüm; Yunus diye görüldüm" şeklindeki karşılığı buluşmanın ne kadar yüksek anlamlar içerdiğinin de ayrı bir belgesi niteliğindedir.

O TABLolar KİME AİT?

Günümüzde elden ele dolaşan, kimimizin evlerinde asılı bulunan Mevlânâ tablolarının hiçbiri şaire ait değildir. Sultanın karısı Gürcü Hatun, Mevlânâ'nın en ateşli müritlerinden di. Kayseri'ye gitmek ister; fakat Mevlânâ'dan ayrı kalacağı için kentte bulunan en usta ressamdan Mevlânâ'nın resmini yapmasını ister. Resim bittiğinde Mevlânâ'nın görüntüsünün değiştiği şaşkınlıkla görülür. Tekrarlanan olaylarla ressam tam yirmi resim yapar; fakat bu resimlerin hiçbiri birbirlerine benzemediği gibi Mevlânâ'ya da benzemez. Ressam kendinden geçerek kalemlerini kırar, sultanın karısı ise bu resimleri alarak Kayseri'ye gider. Çokça anlatılan bu kıssadaki olayların gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılabilir; ancak bir gerçek vardır ki o da Mevlânâ'yı temsil ettiği söylenen tabloların hiçbirinin şairin görüntüsünü aksettirmedir. Ahmed Eflakî'nin *Menâkıbü'l Ârifin* adlı yapıtında anlatılanlardan yola çıkarsak şairin 1.80 boyu olduğu, resimlerinin aksine uzun bir sakala sahip olmadığı ve yapılı bir bedende bulunduğu görülür. Ahmed Eflakî'nin *Menâkıbü'l Ârifin* adlı yapıtı oldukça güvenilir bir eserdir. Bu

nedenle Mevlânâ'yı bir post üstünde miskin miskin oturur gösteren resimlerin güvenilirliği tartışılmalıdır. Bu resimler içinde en ünlü olanı, bugün Mevlânâ Müzesi'nde asılı bulu-

nan tablo da zaten İranlı ressam Ummet Ullahi tarafından 1960'larda yapılmıştır.

REENKARNASYON

"Daima onu yenersin ve o göçüp gider, onun çehresini değiştirip gönderirsin..." (Tevrat, Eyüp 14:20)

"... Eğer ölümler kıyam etmiyorlarsa yiye lim ve içelim; çünkü yarın öleceğiz... Fakat biri diyecek: Ölümler nasıl kıyam eder ve ne çeşit bedenle gelirler? Ey akılsız, senin ektiğin şey ölmedikçe, dirilmez!" (İncil, 1. Korint. 15:32, 38)

"...Ölü idiniz, sizi diriltti, sonra öldürecek, sonra tekrar diriltecek ve sonunda O'na döneceksiniz; öyleyse Allah'ı nasıl inkâr edersiniz..." (Kur'an 2:28)

Ruhun mükemmele ulaşma isteği, beden ve dünyevi arzuların soyutlandığında (ölümde) kendisini gösterir. Mükemmele ulaşma yani kemale erme tekâmül denilen bir kavramla açıklanabilir. Buna göre ruh aslında çeşitli sınıflarda derse giren ve nihayetinde devamlı sınıf atlayan bir öğrenciyi benzetilebilir. Aslında hep aynı noktalardan geçmektedir; fakat bunu farklı yüksekliklerde gerçekleştirir. Yukarıya doğru uzanan ve nerede sonlandığı bilinmeyen bir spiral daire gibi...

Bu sınıfların veya kategorilerin derecesi yoktur ve yüz milyonlarca ifade edilebilir. Bu noktadan hareketle Mevlânâ'nın "Böylece bunları, görünüşünün miktarınca da üçüncü, dördün-

cü, onuncu surete kadar say dur.” söylemi anlam kazanmaktadır. Modern spiritüalizm ve parapsikolojide reenkarnasyon adı verilen yeniden doğma ritüeli aslında ruhun tekâmülünü anlatır. Enkarnasyon prensiplerine göre ruh bedenden kurtulduktan sonra kendi mahkemesini kurar. Tüm dünyevi ve bedenen bağlı arzularından ayrı bulunduğu için Tanrısal iradeye hiç bu kadar yakın olmayan ruh, kurulan mahkemede yeniden bedenlenmek için hazır hale gelmeye çalışır ve bir sonraki sınıfında hangi koşullar eşliğinde okuyacağına karar verir. Edinilen deneyimlerin sayısız olduğu hesaba katılacak olursa tekâmülün ruhun yükselmesindeki payı ve işlevi daha net anlaşılır. Akıl-beden-ruh üçlüsüyle ifade olunan insan varlığı, beden ve ruh ikilisine sahip hayvan ırkından daha yüksek bir düzeyde bulunmaktadır. İnsanın ötesinde 4., 5., 6. ve sayısını bilmediğimiz yüksek yoğunluk derecelerinde de yaşam ve tekâmül varlığı muhakkaktır. Kısacası, bir hayat bir sonrakini hazırlar. Mevlânâ bir şiirinde bu durumu şöyle anlatıyor:

Taş olarak ölmüştüm, bitki oldum.

Bitki olarak öldüm ve hayvan oldum.

Hayvan olarak öldüm, o zaman insan oldum,

Öyleyse ölümden korkmak niye?

Hiçbir sefer daha kötüye dönüştüğüm,

Ya da daha alçaldığım görüldü mü?

Bir gün insan olarak ölüp, ışıktan bir yaratık,

Rüyaların meleği olacağım.

Fakat yolum devam edecek.

Allah’tan başka her şey kaybolacak.

Hiç kimsenin görüp duymadığı bir şey olacağım.

Yıldızların üzerinde bir yıldız olup

Doğum ve ölüm üzerinde parlayacağım.

SEMÂ’

Semâ’, Mevlevilere has olan bir dini olgudur. Diğer dinlerde de bu tip uygulamaların varlığına rastlamaktayız. Birçok inanış biçimi, kendi sistemi içerisinde dans ve müzik öğelerini birleştirerek ibadet biçimleri yaratmaktadır. Örnek olarak Kızılderili inanışlarında önemli yer tutan folklorik danslar, Alevî-Bektaşî inanışlarında yer alan semah ve Orta Asya Türk boylarında halen etkin bir inanış sistemi olan Göktanrı dininde Şaman rahiplerinin dini danslarını verebiliriz. Hatta 15. yüzyıldan kalma Siyah Kalem imzalı bir resimde, kara derili iki şamanın ellerinde mavi mendiller olduğu halde

dans eden halleri tasvir edilmiştir. Bu resimde Şamanların bir eli yukarıda ve diğeri aşağıda

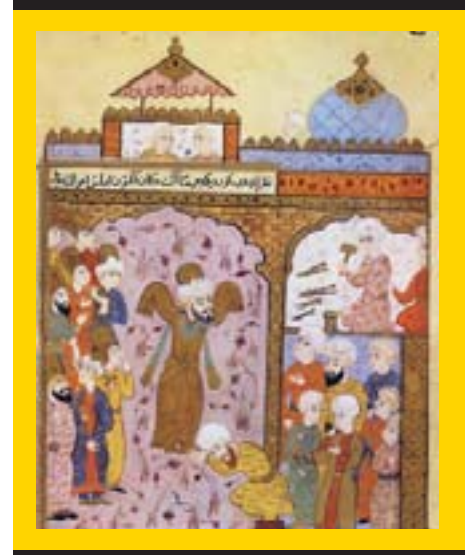
bulunmaktadır. Aynı zamanda giysilerinde ve aksesuarlarında yer alan renklere de dikkat etmek gereklidir.

Burada simgelenen hareket sema gösterilerindeki figürlere benzemekle birlikte; eldeki mendillerin mavi (hava ya da gök simgeleyen olabilir) ve tennürenin kızıl (ateşin kutsallığına gönderme olabilir) rengi önemlidir. Hava, su, toprak ve ateşin kutsallığını anlatan bu renklere başka tören giysilerinde farklı renk kullanımı yoktur.

Bu noktada Mevlânâ’nın semâ’ üzerine söylediklerine bakmaya başlayabiliriz:

“Bu dönüşü ben kendi canımdan öğrendim. Beden kalıba girmeden önce can âleminde de böyle dönerdim. Bana sabır ve sükün daha uygundur diyorlar. Ben bu sabrı da sükûnu da size başışladım”

“Bir anda başınızda bir haberdir dönüyor. Gönül bir kuş olmuş havada dönüp durmakta. Vücudumuzun her cüzü (parçası) ayrı ayrı dönmede. Yoksa o sevgili vefakâr olmaya mı niyetlendi?”

“Tüm evren dönerken ben neden dönmeyeyim?”

Semâ’ gösterilerinin en önemli ritüeli dönme hareketidir. Burada iki dönme hareketinden bahsedebiliriz. Semâzen kendi etrafında döndüğü gibi bir de semâ’ ettiği alan etrafında da büyük bir daire hareketini gerçekleştirir. Bu iki hareket sistemi bizlere evrenin işleyişini hatırlatmaktadır. “Makro evren” ve “mikro evren” söylemlerinin o dönemdeki açıklaması bu olsa gerek. Makro evrenle tanrısallık ve mikro evrenle insanın iç dünyası ve ruhani boyutlar gözler önüne serilmiş olabilir. Konya Mevlânâ Müzesi’nde bulunan ve Neşv-ü Nema adı verilen avize de sema törenlerinde kullanılan bir diğer araçtır. Tamamı aynalardan oluşan bu avize yardımıyla semazen kendi aksini defasıyla görebilmekte ve yalnızlığını unutmaktadır. Modern parapsikolojide, laboratuvar ortamlarında trans hallerinin sağlanması için kullanılan Neşv-ü Nema (yani modern spiritüalizmdeki adıyla hologram) kişide her zaman var olduğu düşünülen ruh yalnızlığının giderilmesi ve trans halinin sağlanması için bir araç olarak kabul görmektedir. Mevlânâ’nın sema ayinlerinde hologram kullanması oldukça ilginçtir... Semazenin sema ayini boyunca bedenen aldığı şekil de oldukça önemlidir. Muhammer Sağlam, *İzlerin Ötesinde* adlı yapıtında sema törenine farklı bir pencereden bakmayı dener ve sema töreninde insanın aslında bir santral görevini üstlendiğini belirterek evrenden gelen enerjinin bu santral aracılığıyla yeryüzüne iletiminin mümkün olduğunun altını çizer:

Ayindeki duruşun anlamı, vecd ile başlar. Vecd hali ise bedendeki manyetik alanın şiddetini artırır, çekim güçlenir. Kozmikten gelen akışlar hızla bedene dolmak ister. Bu akışın normal giriş kapısı bingıldaktır. Çıkılması gereken sekiye ulaşabilmesi için, evrensel sistem gereği, hem dönmek hem devinmek gereklidir. Bedendeki enerji akış yönü de sağdan sola doğrudur. Bu sebeple sağ kol omuz hizasından biraz yukarıda, avuç içi evrene gönük, parmaklar açık, akışı kontrol edip başa indirirken; başın hafifçe sağa yatık olması da akışın yavaşça bingıldığa yönelmesi içindir. Sol kol, omuzdan aşağı tutularak avuç yere dönük, parmaklar yine açık ve serbest, yerden gelecek ters yönlü akışları kontrol eder. Tennürenin beyaz sof veya beyaz ipek olması ve dönerken daire şeklinde açılacak biçimde dikilmesi de yine yerden gelecek ters yönlü akışların engellenmesi içindir. Kumaşın cinsi ve renginin önemi de modeli kadar dikkat çekicidir.

Bu noktadan hareketle ünlü Mevlânâ bilimci Anna Masala’nın iddiası anımsanabilir. Masala’ya göre Mevlânâ zamanında Mevlevi ayinlerinde birçok semazen vecd ile dönerken yerden havalanıyor ve ayakları yerden kesik halde saatlerce raks ediyordu. Bu, bizlere bazı Budist rahiplerin ayinlerinde vecd haline geçerek yer çekimine karşı koyma deneyimlerini hatırlatıyor. Bu noktadan hareketle semazenlerin gerçekleştirdiği sema ayinini tamamen bir dini ritüel olarak algılamamız yanlış olduğunu belirtmek gerekir. Az önce zikrettiğimiz örnek ve açıklamaların ışığında sema ayininin dini kimliğinin yanında kozmik ve fiziksel açılımlara sahne olmuş bir uygulama olduğunu da belirtmek gereklidir.

Sonuç olarak denilebilir ki insan psikolojisi dikkatle gözlemlendiğinde savaş, yokluk, siyasal veya kültürel buhran dönemlerinde insanların bilinmeyene ve olağanüstü fenomenlere olan inancı artar. Bu artışın örneklerine dünya tarihindeki büyük savaşların veya siyasal ekonomik buhranların öncesinde veya sonrasında rastlanabilir. Birinci Dünya Savaşı’ndan hemen sonra, Portekiz’in Estremadura eyaleti Fatıma köyünde Jacinta Martos, Francesco ve Lucia Santos adlı üç çoban çocuğu, 13 Mayıs 1917 günü öğleden sonra koyunlarını otlatırken birden bir mucizeyle karşılaşarak Meryem’i gördüklerini iddia etti. Kendilerine Meryem tarafından bir takım kehanetlerin verildiğini iddia eden bu üç çocuk yaşamlarının sonuna kadar Hristiyan azizi

olarak anıldı. Bununla birlikte insanı bir birey olarak da ele alırsak aynı fenomenlerle karşılaştığımızı görebiliriz. Bireyin dar zamanlarında bilinmeyenden medet umması ve karşı koyamadığı güçlükleri ilahi bir takım sembollerle özdeşleştirerek sorunlarına açıklama getirmeye çalışması her zaman var olan bir tutumdur. Mevlânâ araştırmacılarından birçoğunun göz ardı ettiği bu davranış biçimi, bilim nerede başlar, rivayet nerede sonlanır sorunsalının belki de çözümünü oluşturuyor. Kaynak azlığı nedeniyle "Anadolu'nun karanlık dönemi" olarak adlandırdığımız Mevlânâ'nın yaşadığı zamandaki Moğol akınları, askeri isyanlar, beyliklerin parçalı haldeki siyasal ve kültürel varlığı araştırmacının işini iyice zorlaştırmaktadır. Bu döneme ait el yazması yapıtların azlığı, kaldı ki içlerinde Mevlânâ'ya dair olanlarının fakirliği de göz önünde bulundurulacak olursa bilim insanının işini çok fazla güçleştirmektedir. Özellikle dini bir takım anlamların yüklendiği ritüellerin toplu histeri krizlerine yol açtığı ayinlerle ve elbette az önce söylediğimiz ortamların hazırladığı bir düzenekte Mevlânâ üzerine adanan birçok efsane ve mitin ortaya çıkması da bu yüzden hiç şaşırtıcı değildir. İslamın hoşgörüyü dönük yüzünü Anadolu coğrafyasında yaratabilmiş nadir kişiliklerden olan Celaleddin Rumî'nin bu bakış açısıyla mistik bir söylem ve dünya yaratmış olduğunu kimse iddia edemez. Bu noktada mit ve gerçeğin ayrılmasını sağlayacak temel çözüm, Mevlânâ araştırmalarının mit ve karanlık tarih kiskacından kurtararak temel bilimlere başta olmak üzere yüksek uygarlığın getirisi olan bir takım yeni bilimsel yaklaşımlarla tekrar değerlendirmeye elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- 1) And, Metin. Minyatürlerle Osmanlı İslam Mitolojyası. İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Müdürlüğü, 1998.
- 2) Ayan, Gönül ve Şerife Akpınar. "Sevâkıb-ı Menâkıb'daki Minyatürlerin Hikâyeleri". Âşinâ 23 (Kış-İlkbahar 2006): 109-139.
- 3) Bilim Araştırma Merkezi. Aporlar. Ruhsal İşinlanma Olayları. İstanbul: Bilim Araştırma Merkezi Yayınevi, 1979.
- 4) Bilim Araştırma Merkezi. Reenkarnasyon "Genedoğmak Bilimsel İncelenimi. İstanbul: Bilim Araştırma Merkezi Yayınevi, 1979.
- 5) Boratav, Pertev Naili. Nasreddin Hoca. Ankara: Edebiyatçılar Derneği Yayınları, 1996.
- 6) Yılmaz, Burhan. Bilinmeyen Mevlânâ. İstanbul: Kozmik Yayınları, 2005.
- 7) Genç, Vedat. Mevlânâ İle İlgili Yazılardan Seçme-

ler. İstanbul: MEB Yayınları, 1994.

8) Gölpınarlı, Abdülbâki. Mesnevî ve Şerhi. İstanbul: MEB Yayınları, 1974.

9) Halman, Talat Sait ve Metin And. Mevlânâ Celaleddin Rumî and The Whirling

Dervishes. İstanbul: Dost Yayınları, 2005.

10) Karaismailoğlu, Adnan. "Mevlânâ". Söyleşiyi yapan: Harun Başlı. 17 Aralık 2005. http://www.semazen.net/roportaj_detay.php?id=37

11) Masala, Anna. "Absence". Uluslararası Mevlânâ Bilgi Şöleni Bildirileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2005.

12) McCarty, James Allen. Ra Bilgileri. İstanbul: Akaşa Yayınları, 1992.

13) Nicholson, Reynold A. İslâm Süfileri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1978.

14) Yavuz, Hilmi. "Pergelin Bir Ucu İslam'dadır". Evrensel Kültür 190 (Ekim 2007): 70-72.

15) Yıldız, Ali. "Domuz Yılı". Evrensel Kültür 190 (Ekim 2007): 72-77.

ÜLKEMİZDE ÇAĞDAŞ SANAT MÜZECİLİĞİ

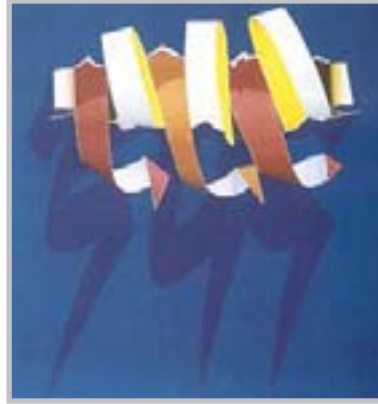
Tekin KOÇAN
Çankaya Üniversitesi
Güzel Sanat Birimi

Dünya medeniyetlerinin izlerini görebilmek, dokunabilmek, gelecek kuşaklara aktarabilmek müzelerin çoğalmasıyla mümkündür.

Ülkemizde ilk Resim Heykel Müzesi'nin 1937 yılında kuruluşundan günümüze kadar geçen sürede çağdaş sanat müzesi kurma çalışmaları kurum ve kuruluşlarla ivme kazanmıştır. İstanbul'da kurulan Sadberk Hanım, İstanbul Modern, Pera Müzesi, Sakıp Sabancı Müzesi gibi müzelerin yanında, Anadolu Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi gibi bazı üniversitelerimiz kendi bünyelerinde çağdaş sanat müzeleri kurmuşlardır. Bunların yanı sıra İstanbul Taksim'de Burhan Doğançay Müzesi, Balıkesir'de Devrim Erbil Sanat Müzesi gibi kişisel sanat müzeleri de hizmete açılmıştır.

Burhan Doğançay

Devrim Erbil

Ülkemizde kurulan ilk müze, İstanbul Devlet Resim ve Heykel Müzesi'dir. İstanbul Devlet Resim Heykel Müzesi 1937 yılında Atatürk'ün emriyle Dolmabahçe Sarayı'nın yanında bulunan Velihaht Dairesi'nde kurulmuş, bunu daha sonra 1980 yılında İzmir ve Ankara Devlet Resim Heykel Müzeleri izlemiştir. İstanbul Devlet Resim Heykel Müzesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne bağlı olarak, Ankara ve İzmir Devlet Resim Heykel Müzeleri ise Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet vermektedir.

Bu müzelerde, Türk plastik sanatlarının başlangıcından günümüze kadar yapılmış örneklerin yer aldığı koleksiyonlar sergilenmektedir.

Yerleşik sergilerin yanı sıra müze galerilerinde yerli ve yabancı sanatçıların sergileri açılmaktadır. Ayrıca bu müzeler, sanat etkinlikleri, kurslar ve gösterilerle eğitime katkıda bulunmaktadır.

Sadberk Hanım Müzesi

Ülkemizde devlet müzelerinin yanı sıra müze geleneğine uyan vakıflar ve kuruluşlar da vardır. Bunların ilki, Sadberk Hanım Müzesi olmuştur.

Vehbi Koç Vakfı'nın, 1983 yılında satın alarak Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonlarına kattığı eserlerin sergilenebilmesi için, mevcut

binanın hemen yanında bulunan ve 20. yüz- yıl başlarında inşa edildiği sanılan, yarı yıkık durumdaki başka bir yalı, ön cephesi aslına uygun olarak, yeniden inşa edilmiştir. Restorasyon projesi İbrahim Yalçın tarafından hazırlanan müzenin inşaatı iki yıl sürmüştür. 24 Ekim 1988 tarihinde 'Sevgi Gönül Binası' adıyla açılan bu müzede İslam öncesi arkeolojik eserler sergilenmektedir. Çağdaş bir müze uygulaması nedeniyle 1988 "Europa Nostra" ödülüne layık görülmüştür.

Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi

Anadolu Üniversitesi Yunussemre Kampüsü'nün merkezinde yer alan Çağdaş Sanatlar Müzesi birinci ulusal mimarlık dönemi örneklerindedir.

Müze koleksiyonu yıllar içinde oluşan sanatsal birikimin sonucu gerçekleşmiştir. Önce Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksekokulu, daha sonra Güzel Sanatlar Fakültesi'nin denetiminde Türk sanatına aralıksız 10 yıl hizmet veren Palet Sanat Galerisi, burada ürünlerini sergileyen yerli ve yabancı sanatçıların yapıtlarını üniversite koleksiyonuna kazandırmıştır. Üniversite koleksiyonundan seçilen yapıtlarla da Çağdaş Sanatlar Müzesi'nin koleksiyonu oluşturulmuştur.

Zaman içerisinde zenginleşecek müze koleksiyonunda, 158'i Türk, 50'si yabancı olmak üzere toplam 208 sanatçının yapıtı bulunmaktadır.

Hacettepe Sanat Müzesi

2005 yılı Ekim ayında ilk kez Başkentli sanatseverlere ve üniversite bünyesine kapılarını açan Hacettepe Sanat Müzesi, Hacettepe Üniversitesi'nin merkez yerleşkesinde geleceğin belleğini çağdaş bir vizyona sahip, kendi bünyesindeki sanat müzesinde oluşturma adına kurulmuştur.

Müzeler, kültürel varlıkların korunması konusunda özel bir önem arz eder. Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanına kadar müze kurma çalışmaları sınırlı kalmıştır. Bu müzelerdeki koleksiyonları meydana getiren yapıtların büyük çoğunluğu 1935'lerden başlayan arkeolojik kazılar sonucu çıkarılmış ve genellikle Anadolu'daki uygarlık çağlarına aittir.

Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi

Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul'da Boğaziçi'nin en eski yerleşimlerinden, Emirgan'da yer almaktadır.

1950 yılında Adanalı sanayici Hacı Ömer Sabancı tarafından Hidiv ailesine mensup Prenses İffet'ten satın alınan köşk, önüne yerleştirilen Fransız heykeltıraş Louis Doumas'ın 1864 yapımı at heykelinden ötürü, 'Atlı Köşk' olarak anılmaya başlanmıştır. 1966 yılında Hacı Ömer Sabancı'nın vefatından sonra aile büyüğü olan Sakıp Sabancı tarafından sürekli konut olarak kullanılmaya başlanan Atlı Köşk, uzun yıllar Sakıp Sabancı'nın zengin hat ve resim koleksiyonunu barındırmış, 1998 yılında da içindeki koleksiyon ve eşyalar ile müzeye dönüştürülmek üzere Sabancı Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir.

Modern bir galerinin eklenmesiyle 2002 yılında ziyarete açılan müzenin sergileme alanları 2005 yılındaki düzenleme ile genişletilerek, teknik düzeyde uluslararası standartlara kavuşmuştur. Sakıp Sabancı Müzesi, kabul ettiği kapsamlı uluslararası geçici sergilere ev sahipliği yapmıştır. Müzede daha önce Picasso, Rodin gibi dünyaca tanınan sanatçıların sergilerine yer verilmiştir.

Sakıp Sabancı Müzesi'nde 7 Aralık 2007- 8 Nisan 2007 tarihleri arasında yer alan "Cengiz Han ve Mirasçıları-Büyük Moğol İmparatorluğu" sergisinden örnekler.

İstanbul Modern

İstanbul Modern, Türkiye'nin geçmiş sanatsal deneyimini, bugünkü dinamizmini ve kültürel geleceğini bir araya getirmeyi amaçlıyor. Türkiye'de modern ve çağdaş sanata ayrılmış ilk özel müze olan İstanbul Modern, 2004 yılında, modern sanatın toplum içinde daha yaygınlaşmasını desteklemek amacıyla kuruldu. İstanbul Boğazı kıyısında yer alan müze, çok yönlü bir kültür merkezi niteliğiyle resim, heykel, fotoğraf, sinema, video ve yeni medyayı bir araya getirmektedir.

Pera Müzesi

Suna ve İnan Kiraç Vakfı'nın kurduğu Pera Müzesi, 2005 yılında hizmete açılmış geniş kapsamlı bir kültür girişimidir.

Türk resim sanatını öncülerinden Osman Hamdi'nin ülkemizde alıcı bulan en pahalı eserini (Kaplumbağa Terbiyecisi adlı resmi) müze, koleksiyonuna katmıştır. Müze, 17. yüzyıldan 19. yüzyıla uzanan bir dönem önemli yapıtları bir araya getiren 300'ü aşkın eserden oluşan oryantalist bir koleksiyona sahiptir.

Kaplumbağa Terbiyecisi

Doç. Dr. Dumitru BALEANU
Matematik - Bilgisayar
Bölüm Başkan Yardımcısı

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ MATEMATİK-BİLGİSAYAR BÖLÜMÜ

Matematik-Bilgisayar Bölümü, 2008-2009 akademik yılından başlayarak, lisans ve lisansüstü programında köklü değişiklikler yapmıştır.

Modern teknolojik toplumun matematik ve bilgisayar konusunda uzmanlara ihtiyaç duyduğu çok sayıda alan vardır; dolayısıyla, gelecek yıllarda, matematiği gerçek yaşamdaki problemlere uygulayabilenler için iş imkanları giderek artacaktır. Kariyer projeksiyonları, matematik ve bilgisayar temeli kuvvetli gençler için oldukça cazip işler öngörmektedir. Bilgisayarla ilgili işler zor da olsa tatmin edicidir.

Öğrencilerimiz uygulamalı matematiğin metodlarını öğrenme ve matematiksel modelleme yaklaşımıyla karmaşık problemleri inceleme ve çözme imkanına sahiptir. Yeni programda, mühendislik ve uygulamalı bilimlerle ilgili matematiksel uygulamalar vurgulanmış ve gerçek hayat kaynaklı problemlere yoğunlaşmıştır.

Matematik-Bilgisayar Bölümü ve Mühendislik bölümleri öğrencilerinin istekleri ve günümüz Türkiye'sindeki sanayi ve endüstri kollarının gereksinimleri doğrultusunda yüksek lisans derecesi veren iki program sunmaktadır. Bunlar:

- Matematik-Bilgisayar Bölümü Yüksek Lisans Programı
- Matematik-Bilgisayar Bölümü Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Her iki program da ileri düzeyde çalışmalar

yapmak isteyen öğrencileri, içinde bulunduğumuz bilgi çağında çeşitli sektörlerin gereksinim duyduğu uzman personel olacak şekilde eğitmek üzere planlanmıştır. 'Modelleme ve Simulasyon' konuları üzerinde durulacak şekilde disiplinlerarası yeni bir ders kataloğu oluşturulmuştur.

Bölüm, diğer bölümlerin ihtiyaç duyduğu matematiksel servis derslerini sağlamanın yanında, temel fizik dersinden ve fizik laboratuvarının yönetiminden de sorumludur.

Araştırma faaliyetlerimiz, uygulamalı matematik ve analiz konusunda yoğunlaşmıştır.

BÖLÜM MEZUNLARININ İŞ BULDUĞU BAZI ALANLAR:

- Devlet, özel sektör kurumları ve bankaların bilgi işlem daire başkanlıkları bünyesinde; sistem uzmanı, yazılım uzmanı, Java programcısı, yönetici adayı, bilgisayar programcısı, bankaların krediler ile ilgili bölümlerinde kredi analizcisi,
- Özel şirketlerde üst düzey görev (müdürlük, birim şefliği, birim yetkilisi vb.)
- İlköğretim okullarında bilgisayar öğretmeni ve dersanelerde matematik öğretmeni
- Pedagojik formasyon alanlar için lise matematik öğretmenliği
- Akademik kariyer yapanlar için, üniversitelerin Matematik ve Matematik-Bilgisayar bölümlerinde öğretim üyeliği.

2007-2008 AKADEMİK YILI İÇERİSİNDE BÖLÜMCE DÜZENLENEN SEMİNERLER

• Nano Bilim, Nano Mühendislik Nedir ? Neden Önemlidir ?

Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Çankaya Üniversitesi Rektörü
29 Şubat 2008

• Neutrices and Their Applications to Special Functions

İnci EGE, Hacettepe Üniversitesi
6 Mart 2008

• Time Scale Extensions of a Theorem of Wintner on Systems with Asymptotic Equilibrium

Raziye Mert, ODTÜ Matematik Bölümü
20 Mart 2008

• Calculus on Time Scales

Prof. Dr. Hüseyin Şirin Hüseyin, Atılım Üniversitesi Matematik Bölümü
4 Nisan 2008

• The statistics of the fractional moments: Is there any chance to read quantitatively any randomness?

Prof. Dr. Raoul R. Nigmatullin, Theoretical Physics Department, Kazan State University, Rusya
7 Nisan 2008

• From Integral of one-and-a-half order to understanding of a physical geometrical meaning of a fractional integral with complex exponent

Prof. Dr. Raoul R. Nigmatullin, Theoretical Physics Department, Kazan State University, Rusya
9 Nisan 2008

• The Existence of a Universal Distribution Function of the Relative Fluctuations

Prof. Dr. Raoul R. Nigmatullin, Theoretical Physics Department, Kazan State University, Rusya
10 Nisan 2008

• Mathematics and Computer Graphics

Prof. Dr. Haşmet GÜRÇAY, Hacettepe Üniversitesi Matematik Bölümü
17 Nisan 2008

• Yarı Linear Tipten Denklemlere İlişkin Salınımlılık Sonuçları

Prof. Dr. Aydın TIRYAKİ, Gazi Üniversitesi Matematik Bölümü
15 Mayıs 2008

• Bilgisayarlar Düşünebilir mi?

Yrd. Doç. Dr. Emre SERMUTLU, Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar Bölümü,
15 Mayıs 2008

2007-2008 AKADEMİK YILI İÇERİSİNDE BÖLÜM TARAFINDAN DÜZENLENEN PANEL

Matematik-Bilgisayar Bölümü'nün Eğitim Felsefesi Nasıl Olmalıdır?

Yöneten : Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç (Çankaya Üniversitesi Rektörü)

Konuşmacılar : Prof. Dr. Levent Kandiller (Çankaya Üniversitesi)

Prof. Dr. Ağacık Zafer (ODTÜ)

Prof. Dr. Hayri Sever (Çankaya Üniversitesi)

Prof. Dr. Emin Özçağ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nazife Baykal (ODTÜ)

Doç. Dr. Dumitru Baleanu (Çankaya Üniversitesi)

Dr. Tacettin Köprülü (Havelsan)

Dr. Ali Arifoğlu (ODTÜ)

25 Mart 2008

2008 YILI İÇİNDE BÖLÜMCE DÜZENLENECEK OLAN ULUSLARARASI ÇALIŞTAYLAR

• International Workshop on Fractional Differentiation and its Applications

Ankara, Türkiye, 5-7 Kasım 2008

<http://www.cankaya.edu.tr/fda08>

• International Workshop on New Trends in Science and Technology

Ankara, Türkiye, 3-4 Kasım 2008

<http://ntst08.cankaya.edu.tr>

2008-2009 AKADEMİK YILI BAŞINDAN İTİBAREN UYGULANACAK OLAN MATEMATİK-BİLGİSAYAR BÖLÜMÜ LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL	İKİNCİ YIL	ÜÇÜNCÜ YIL	DÖRDÜNCÜ YIL	SEÇMELİ DERSLER:
Birinci Dönem	Üçüncü Dönem	Beşinci Dönem	Yedinci Dönem	Varyasyon Analizi
İngilizce I	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	Kısmi Türevli Denklemler	Topoloji	Sembolik Mantık
Türkçe I	Lineer Cebir	Soyut Cebir	Türevli Geometri	Belirtisiz Kümeler
Genel Fizik I	Türevli Denklemler	Bilimsel Hesaplama	Bilgisayar Grafikleri	Dalgacık Metodu
Ayrık Matematik	İleri Analiz I	Sosyal Bilim İçerikli Seçmeli Ders (2)	Mezuniyet Projesi I	Elementer Sayı Kuramı
Genel Matematik I	Bilgisayar Programlama II	Seçmeli Ders (3)	Seçmeli Ders (5)	Kesirli Türevli Denklemlere Giriş
Bilgisayar Bilimlerine Giriş	Dördüncü Dönem	Altıncı Dönem	Sekizinci Dönem	Dinamik Sistemler ve Kaos
İkinci Dönem	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	Kompleks Kalkülüs	Fonksiyonel Analiz	Özel Fonksiyonlar
İngilizce II	Olasılık ve İstatistiğe Giriş	Veri Yapıları	İşletim Sistemleri	Fark Denklemlerine Giriş
Türkçe II	İleri Analiz II	Veritabanı Yönetim Sistemleri	Bilgisayar Ağları	Uygulamalı Soyut Cebir
İletişim Becerileri ve Bilimsel Rapor Hazırlama	Sayısal Analiz	Matematiksel Modellemeye Giriş	Mezuniyet Projesi II	Açık Anahtar Kriptografi
Genel Fizik II	Serbest Seçmeli Ders (1)	Seçmeli Ders (4)	Seçmeli Ders (6)	Matematiksel Modelleme ve Simülasyon
Genel Matematik II				Geometri
Bilgisayar Programlama I				Matematik Tarihi

Dört seçmeli dersin en az ikisi yandaki seçmeli ders listesinden, geriye kalan seçmeli derslerin en fazla iki tanesi ise Mühendislik bölümlerinden alınacaktır.

OSTİM OSB-ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ İŞBİRLİĞİ: İŞ VE İNŞAAT MAKİNELERİ KÜMELENME ÇALIŞMASI

Çankaya Üniversitesi-OSTİM OSB arasında, 16 Mart 2007 tarihinde imzalanan protokol çerçevesinde sektörel bazda kümelenme ve nanoteknolojinin sektörel bazda kurulan kümelere kazandırılması çalışmalarında işbirliği yapılması hedeflenmiştir. Burada temel amaç OSTİM'in rekabetçi gücünü artırmaktır.

Çalışmanın ilk aşamasında seçilecek pilot sektör kümeleştirme çalışmalarını yürütebilmesi için bir küme ekibi oluşturulmuştur. Ekip, bölgesel kalkınmanın esasını teşkil eden sektörel bazda güçlü küme oluşumu için araştırmalar yapmış ve analizlerin neticesinde Kasım 2007 sonu itibarıyla "İş ve İnşaat Makineleri" sektörünün kümelenme çalışmaları için en uygun sektör olacağı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, İş ve İnşaat Makineleri sektöründe

faaliyet gösteren 120 işletmenin kümelenmesi için çalışmalar başlatılmıştır.

Kümelenme projesi kapsamında pek çok farklı çalışma eş zamanlı olarak yürütülmüştür. Bu bağlamda yapılmış olan çalışmalar aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir;

Sektör Bilgilendirme Toplantıları

29.11.2007 tarihinde 20 kadar İş ve İnşaat Makinesi firması ve Çankaya Üniversitesi birinci toplantılarını yapmıştır.

07.02.2008 tarihinde 50 kadar İş ve İnşaat Makineleri firması katılımı ile ikinci toplantı yapılmıştır.

22.05.2008 tarihinde 20 kadar İş ve İnşaat Makinesi firması ile 3. toplantı yapılarak İş ve İnşaat Makineleri kümesi (İŞİM) resmen kurulmuştur. Bu toplantıların hepsi OSTİM'de gerçekleştirilmiştir.

Akademik ve Tanıtıcı Toplantılar

İnovasyon ve Girişimcilik Sempozyumu: 1-2 Kasım 2007 tarihinde Kümelenme projesi dahilinde uluslararası ölçekte birincisi düzenlenen bu sempozyumda yerli ve yabancı pek çok akademisyen çalışmalarını sunmuşlardır.

7 Mart 2008 tarihinde İş ve İnşaat Makineleri Kümelenme Tanıtım Toplantısı yapılmıştır. Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Topluluğu tarafından düzenlenen bu toplantıda, katılımcılara, projede o güne kadar gelişen aşama hakkında kısa bir bilgi verilmiş ve OSB başkanı, sektör temsilcileri ve paydaşlar kümelenme olgusu ve projesinden beklentilerini aktarmıştır.

Sektör Firmaları ile Yürütülen Pilot Projeler

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü son sınıf öğrencilerinin bitirme proje dersleri kapsamında, öğrencilerin oluşturdukları ekipler aracılığıyla seçilen işletmelerin bir sorununun projelendirilerek çözülmesidir. Bu çerçevede, iki dönem boyunca, öğrencilerin oluşturduğu 10 proje ekibi seçilen firmalarla eşgüdümlü şekilde bitirme projelerini hazırlamışlardır. İlgili projelerin final sunumları firmalara 6 Haziran 2008'de OSTİM Teknokent'te proje ekipleri tarafından yapılmıştır.

Ekibin Başvurduğu Ar-Ge Destekli Projeler

Çankaya Üniversitesi-OSTİM proje ekibi Mart 2008'den itibaren 2 adet AB Leonardo da Vinci teknoloji transferi, 1 adet de İŞKUR eğitim projesi teklifi teslim etmiş ve değerlendirme sonuçlarını beklemektedir. Bu projelerin toplam bütçesi 800.000 avrodur.

Devlet Kademeleri ile Temaslar

2 Kasım 2007 tarihinde DPT Müsteşarı ile görüşülmüş; ayrıca, İkinci Sektör Bilgilendirme toplantımıza da DPT'den bir temsilci katılmıştır.

12 Mayıs 2008 tarihinde yapılan Sanayi Bakanlığı görüşmesinde yapılan çalışmalar Bakanlık

yetkilileri ile paylaşılmış ve aynı şekilde Sanayi Bakanlığı da bu konu üzerine yapmış olduğu çalışmaları anlatmış, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmuştur.

Diğer Kümeler ile Temaslar

28 Nisan 2008 tarihinde Küme Geliştirme Ekibi ile Konya Otomotiv Kümesi ziyaret edilmiştir. OSTİM OSB yetkilileri, Çankaya Üniversitesi öğretim elemanları, Konya Sanayi Odası yetkilileri, Selçuk Üniversitesi öğretim elemanları ve bazı sanayicilerin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda kümelenme üzerine karşılıklı bilgi alışverişi sağlanmıştır.

23 Haziran 2008 tarihinde Adıyaman Tekstil Kümesi ziyareti gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Kurulması planlanan Anadolu Kümeler Birliği'nin gelişimi ve kurulmuş kümelerin incelenmesi amacıyla yapılacak olan ziyarete Çankaya Üniversitesi öğretim üyeleri, OSTİM OSB yönetiminden yetkililerin katılımı olacaktır.

Ayrıca, diğer kümeler ile temaslar sonucunda Anadolu Kümeler Birliği'nin kurulması için çalışmalar başlatılacaktır.

ÇİĞDEM ACAR

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Merkezi Yazılım Geliştirme Uzmanı

Çankaya Üniversitesi

Matematik-Bilgisayar ve

Bilgisayar Mühendisliği Bölümleri (çift anadal) 2006 Mezunu

Neden Matematik-Bilgisayar Bölümü'nü seçtiniz?

Matematik-Bilgisayar Bölümünü, dersanedeki hocalarım tavsiye etmişti. Yeni bir bölümdü ve hem matematiğe ilgim vardı, hem de bilgisayara. En büyük şansım, bölümümden birinci sırafta başarılı olup Bilgisayar Mühendisliği'nde çift anadal yapmaya başlamam oldu. Şu anda, iki bölüm okumamın faydasını fazlasıyla görüyorum.

Şu anda yaptığınız iş, görev ve sorumluluklarınız nelerdir?

Maliye Bakanlığı'nda Bilgi İşlem Merkezi'nde JAVA tabanlı web uygulamaları projesinde yazılım geliştiriyorum; aynı zamanda Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Kriptografi

Bölümü'nde yüksek lisans yapıyorum. Yüksek lisansta son dönemimdeyim ve mezun olmak üzereyim. Diğer yandan da bir ODTÜ-Tübitak projesinde yarı zamanlı olarak görev almaktayım.

Üniversiteyi bitirdikten sonra iş arama-bulma sürecinde Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümleri mezunu olmanın avantajını veya dezavantajını hissettiniz mi?

Çankaya Üniversitesi mezunu olmanın dezavantajını hissetmedim. Her ne kadar insanların vakıf üniversitelerine yaklaşımı olumsuz gibi görünsede, eğer yeterli bilgiye sahipseniz ve öğrenmeye açık bir insan iseniz olumsuz yaklaşımları olumluya çevirebiliyorsunuz.

Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde aldığınız eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çankaya Üniversitesi'nde mezun olduğum iki bölümde de eğitim çok iyiydi. Hocalarımız, anlamadığımız tüm konularda bize yardımcı oldular; ancak her türlü konuda yardımcı olmamak ve öğrenciyi daha çok ödev, daha çok proje vererek araştırmaya teşvik etmek daha iyi diye düşünüyorum. Yüksek lisans öğrenimim boyunca bunu öğrendim.

Üniversitenin sosyal, kültürel faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunlara etkin olarak katılabildiniz mi?

Üniversite öğrenimim boyunca hazırlık dahil beş sene boyunca Türk Sanat Müziği Korosuna katıldım. Sosyal faaliyetlerimiz çok çeşitli; fakat öğrencilerin bu etkinliklere yeterince ilgi göstermediğini düşünüyorum.

Halen Çankaya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere neler söylemek istersiniz?

Eğer, gerçekten iyi bir kariyer hedefliyorsak öğrenim hayatımızı iyi değerlendirmeliyiz. Üniversitemizde aldığımız eğitimle birlikte kendimizi de geliştirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Kariyer hedefleriniz nelerdir?

Şu andaki hedefim Kriptografi* alanında etkin olarak çalışabilmek.

Maliye Bakanlığı'nda çalışmak, dersek, bize neler anlatırsınız?

Çalıştığım kurumda kendimi çok geliştirdim. Burada, diğer devlet kurumlarından farklı olarak bize yazılım geliştirme anlamında her türlü olanak sağlanıyor. Artık, aktif olarak Java programlama dilinde yazılım geliştirebiliyorum.

Üniversite sınavlarına hazırlanan adaylara, meslek ve üniversite seçimi hakkında önerileriniz var mı?

Gerçekten çalışmak istenilen alanda seçim yapılmalı, çevrenin ve üniversite sınavında alınan puanın bölüm seçiminde çok fazla etkisi olmamalı diye düşünüyorum. Yoksa sevmediğiniz bir bölümde okumak, sevmediğiniz bir işte çalışmak gerçekten çok zor.

Üniversite ve iş yaşamını kıyaslarsak neler söylersiniz?

Ben hem çalışıp hem yüksek lisans yaptığım için henüz öğrencilik hayatından kurtulabilmiş değilim; ama tabii ki iş yaşamı çok farklı,

insan ilişkileri farklı, sorumluluklarınız farklı, hedefleriniz farklı...

İş dışı zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Hobileriniz, tutkularınız, alışkanlıklarınız...

Yüksek lisans ve iş derken kendime hobilerime çok fazla vakit ayıramıyorum, spor yapma, gezme dışında. Ayrıca, bu sene tekrar Türk Sanat Müziği Korosuna katılmayı düşünüyorum.

Diğer eklemek istedikleriniz...

Üniversiteme ve tüm hocalarıma bana iyi bir eğitim olanağı sağladıkları ve bugün bulunduğum noktaya gelmemeye yardımcı oldukları için çok teşekkür ederim.

* Kriptografi, gizlilik, kimlik denetimi, bütünlük gibi bilgi güvenliği kavramlarını sağlamak için çalışan matematiksel yöntemler bütünüdür. Bu yöntemler, bir bilginin iletimi esnasında karşılaşılabilecek aktif ya da pasif ataklardan bilgiyi -dolayısıyla bilgi ile beraber bilginin göndericisi ve alıcısını da- koruma amacı güderler. Bir başka deyişle kriptografi, okunabilir durumdaki bir bilginin istenmeyen taraflarca okunamayacak bir hale dönüştürülmesinde kullanılan tekniklerin tümü olarak da tanımlanabilir.

Nurcan Zehra ÇARIKCI

Redevco / Redevco Emlak Hizmetleri Mülk Yönetimi ve İşlt. A.Ş.

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2005 Mezunu

Neden Hukuk Fakültesini seçtiniz?

Hukuk hayatın her yerinde var. Sosyal yaşamda bu kadar çok yer alan bir olguyu anlama merakım ile başladı, hukuka olan ilgim. Kişilik ve yetiştirilme tarzım itibarıyla de okumayı, araştırmayı ve mukayese etmeyi seviyorum. Bundan dolayı hukuk fakültesinde okumak ve avukat olmak istedim.

Şu anda yaptığınız iş, görev ve sorumluluklarınız nelerdir?

Çalıştığım şirket Hollanda menşeli olup Türkiye çapında Alışveriş Merkezi Projeleri geliştirmektedir. Şirketin Hukuk Bölümünde diğer üç meslektaşım ile beraber şirketin normal işleyişi çerçevesinde uygulanması gerekli tüm hukukî işlerini yürütmekteyiz. Asli sorumluluklarımı, şirkete gelen her nevi sözleşmeyi (örneğin; inşaat sözleşmeleri, danışmanlık sözleşmeleri) incelemek, bunların imza sürecini ve sonrasında icrasını takip etmek; 'şirketler hukuku' kapsamında anonim şirketler bakımından kanunen yerine getirmekle mükellef olunan işlerin (örneğin; genel kurullar) gerçekleştirilmesini sağlamak; son olarak da şirketin Ticaret Bölümü ile beraber alışveriş merkezlerimiz için potansiyel kiracılar ile kira sözleşmesinin koşullarının görüşülmesi ve sonuçlandırılması olarak sayabilirim.

Üniversiteyi bitirdikten sonra iş arama-bulma sürecinde Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olmanın avantajını veya dezavantajını hissettiniz mi?

Türkiye'de genel bir kanı olan 'vakıf üniversitesi' mezunu olma dezavantajını tabii ki ben de her mezun gibi hissettim. Hâlbuki İstanbul Barosu'nda avukatlık stajıma başladıktan sonra gördüm ki avukatlık mesleğinde herkes 'hukuk fakültesi' mezunu, hangi üniversite olduğunun pek bir önemi yok; çünkü kişinin kendini geliştirmiş olması, aldığı teorik bilgiyi (doktrin) pratiğe uygulayabilmesi (uygulama) daha öncelikli iş hayatında. Hukukta uygulama ile doktrin arasındaki farklılıkları kavramak ve bunları analitik bir şekilde birleştirme önemlidir.

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde aldığınız eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yukarıda da belirttiğim gibi avukatlık mesleğinde, mesleğe ilk giriş yılları haricinde hangi üniversiteden mezun olduğunun pek bir önemi yok, önemli olan hukuk fakültesinden mezun olmaktır. Bu konuda kendimi şanslı görüyorum; çünkü öğrenci olduğum 2001-2005 yılları arasında fakültemizin kadrosu birçok devlet üniversitesi hukuk fakültesi kad-

rosundan daha iyiydi. Ne yazık ki akademisyen sıkıntısından dolayı devlet üniversiteleri öğrencileri daha çok doktor ve doçentler ile ders görürken fakültede okuduğum yıllarda öğretim üyelerinin çoğu doktrinde Ankara ekolünün ileri gelen profesörleri ve akademisyenleriydi ki bu durum benim Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kayıt yaptırmanın tek nedenidir. Bu sebeple aldığım eğitiminden memnun ve faydalarını iş hayatında görüyorum.

Üniversitenin sosyal, kültürel faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunlara etkin olarak katılabildiniz mi?

Açıkçası üniversitenin sosyal ve kültürel faaliyetleri fakülteye ilk girdiğimiz yıllarda oldukça zayıftı. Bu yüzden ben boş zamanımın büyük bir bölümünü Üniversite dışı sosyal-kültürel faaliyetlerle geçirdim. Fakültenin son yıllarında konferanslar ve bahar şenlikleri ilk yıllara nazaran çok iyi gelişme göstermişti, bana göre.

Halen Çankaya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere neler söylemek istersiniz?

İngilizcelerini mümkün mertebe geliştirmelelerini ve boş vakitlerini ise mesleklerine yönelik sosyal faaliyetlerde bulunarak değerlendirmelerini öneririm. Üniversiteye girdiğimiz anda aslında o mesleğe dair iş hayatına da girmiş oluyoruz; üniversite, lisenin devamı olan bir öğrenim kurumu değil. Dört yıl boyunca derslerde öğrenilen teorik bilginin nasıl tatbik edilmesi gerektiği bilmek iş yaşamında kişi için çok kolaylaştırıcı bir etmen olmaktadır. Kişi akademik gelişimi ile sosyal gelişimi eşit ve dengeli tuttuğu sürece, hem üniversite hayatında ve hem de uzun bir süre icra edeceği mesleğinden başarılı olabilir.

Kariyer hedefleriniz nelerdir?

Sanırım serbest çalışan avukatların çoğunun aklının bir köşesindeki hedef olan serbest avukatlık yapabileceğimiz kendi adımızı taşıyan bir hukuk bürosu açmak.

Redevco'da çalışmak dersek bize neler anlattırsınız?

Şirket bünyesinde avukat olarak çalışmak, bir hukuk bürosunda çalışmaktan çok farklı. Geçmişte şirket avukatlığına dair genel kanı, emeklilik döneminde danışmanlık yapmak iken bu durum günümüzde özellikle yabancı sermayeli şirketlerle değişmiştir. Sıkıcı gibi görünün genel işleyişi için yapılması gereken pek çok rutin iş vardır; ancak şirketlerin faaliyet konuları ve ticarî politikaları sebebiyle

klasik danışmanlığın haricinde avukatlar şirketler içerisinde daha aktif olarak yer alıyor. Redevco'nun faaliyet konusu sebebiyle son bir buçuk yıldır ticarî bakış açım çok gelişti. Be sebeple, bir yandan şirket içerisinde yapılan işlerin avukat sıfatıyla hukuka uygun olmaları için çalışırken, diğer yandan dışarıdan bir hukuk bürosu ile çalışıldığı vakit olgulara bir müvekkil gözüyle bakabiliyorum. Bu da meslek yaşamım bakımından benim için çok faydalı bir kazanım.

Üniversite sınavlarına hazırlanan adaylara meslek ve üniversite seçimi hakkında önerileriniz var mı?

Bu konu ile ilgili söyleyebileceğim tek öneri var: Gerçekten yapmak istedikleri, tüm hayatı boyunca zevkle icra edecekleri ve kişiliklerine, karakterlerine uygun bir mesleğe yönelmelerini tavsiye ederim.

Üniversite ve iş yaşamını kıyaslarsak neler söylersiniz?

Üniversite hayatı daha doğal ve rahat iş yaşamına kıyasla. Özellikle İstanbul'da her yerde daimi olarak savaş halindesiniz (özellikle trafikte!). Kendinizi sürekli geliştirmeniz ve hedefleriniz yükseltmeniz gerekiyor. Aksi takdirde hayat boyunca alınan eğitimin hiçbir anlamı olmayacağı gibi sahip olduğunuz mesleğin icrası da zorlaşıyor. Bir de iş hayatında sizden ödev bekleyen, size not veren, hatanızı görmezden gelebilen hocalar yok. Üniversitedeyken sınav kâğıdında yanlış kâğıdın maddesini yazmak sadece not kaybı ile sonuçlanırken, avukatlık mesleğinde böyle bir lüksümüz yok. Yapacağımız hata doğrudan müvekkile sirayet edecektir ve telafisi olmayan sonuçlar doğurabilir. Bu bağlamda iş hayatında herkes kendi sorumluluğu ve bunun ağırlığını taşımak zorunda.

İş dışı zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Hobileriniz, tutkularınız, alışkanlıklarınız...

2,5 yıldır İstanbul'dayım. Çok büyük bir şehir olduğu için her seferinde yeni bir bölümünü keşfediyorum. Ankara'ya nazaran daha canlı bir şehir olduğu için her zaman yapılabilecek bir şey bulunuyor; zira alternatifler çok fazla. Sürekli olarak bir sinema, tiyatro ya da müzik festivali var şehirde. Bunun dışında seyahat etmek ve fotoğraf çekmek başlıca hobilerimdir.

Ömer Çelik

Oğuz Bayrakdar

MICROSOFT'UN BİLİŞİM KAHRAMANI ÖMER ÇELİK

RobotTurk, Microsoft'un desteğiyle dünya pazarlarına açılacak. RobotTurk projesi Çankaya Üniversitesi mezunu bilgisayar mühendisi Ömer Çelik ile elektrik-elektronik mühendisi olan Oğuz Bayrakdar tarafından geliştirildi.

ABD'nin Los Angeles kentinde yaklaşık 5 bin teknoloji profesyonelini bir araya getiren yazılım devi Microsoft, düzenlediği etkinlikle yeni ürünlerini tanıttı. Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bir süreden bu yana dünyanın farklı bölgelerinde test edilen Windows Server 2008, SQL Server 2008 and Visual Studio 2008 adlı ürünlerin ticari olarak piyasa çıktığını açıkladı.

Etkinlikteki konuşmasında, sosyal sorumluluk ve yüksek teknoloji odaklı yeni nesil projelere oldukça önem verdiklerini vurgulayan Ballmer, global olarak böylesine girişimlere destek verdiklerini açıklayarak, 'Bilişimin Kahramanları' adlı projeyi anlattı.

Windows Server 2008 ürününü kullanarak geliştirilen bu yöndeki projelerin ilk sırasında, Türkiye'den iki Türk mühendisin deprem sonrasında kullanılmak üzere geliştirdiği arama-kurtarma robotu, 'RobotTurk' yer aldı. Bu proje Microsoft'un 'kahramanları' tanıtmak için hazırladığı kitapta da yer aldı. Böylece RobotTurk'ün Türkiye'de kullanımının yanı sıra yurtdışına da açılma fırsatı yakalanmış oldu.

Yüksek çözünürlükte kayıt

Toplam 80 projenin yer aldığı 'kahramanlar' listesinin başında yer alan RobotTurk projesi, küçük boyutlu bir helikopteri, kullanılan donanım ve yazılım programlarıyla akıllı bir robota dönüştürüyor. Bilgisayar tarafından komut alarak havalanan robot, istenilen bölgenin görüntüsünü yüksek çözünürlük-

te kaydettikten sonra birkaç saniye içinde merkeze görüntünün aktarımını sağlıyor. Bu sayede iletişimin koptuğu, itfaiye, sağlık birimleri ve yardım görevlilerinin ulaşamadığı bölgelerden hızlı ve detaylı veri transferi sağlanabiliyor. Bu projeye birden fazla robotun havalanarak ilgili bölgelerden anlık veri transferi sağlanması ve bunların karşılaştırılması da mümkün oluyor. Bilgisayar üzerinden dijital haritalar kullanılarak ilgili bölgenin konumları tanımlanıyor. Böylece hem robotun yolda herhangi bir binaya çarpmasının önüne geçilmiş oluyor hem de güvenli iniş sağlanıyor.

ODTÜ'de geliştiriliyor

RobotTurk projesi bilgisayar mühendisi Ömer Çelik ile elektrik, elektronik mühendisi olan Oğuz Bayrakdar tarafından geliştirildi. ODTÜ'de yer alan yazılım geliştirme merkezinde tamamlanan RobotTurk, Microsoft Türkiye'nin de desteğini almış durumda. Proje hakkında bilgi veren Çelik ve Bayrakdar, ürünle ilgili geliştirme çalışmalarının tamamlandığını artık ticari olarak pazara çıkabileceğini söylediler.

Bu konuda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden yetkililerle görüştiklerini aktaran Çelik ve Bayrakdar, bu robotların, deprem ve barajlardaki su seviyelerinin tespiti için bu robotların kullanılmak istendiğini söylediler. Microsoft'un 1 yıl önce tanıttığı 'Robotics Studio' adlı yazılımı kullandıklarını söyleyen Çelik ve Bayrakdar, bu alanda ilk ürünü geliştirmelerinin Microsoft'un konuya olan ilgisini

oldukça artırdığını sözlerine eklediler.

Windows Server 2008'le yüksek güvenlik kriterleri

Microsoft CEO'su Steve Ballmer tarafından tanıtılan Windows Server 2008 ürünü, yeni güvenlik çözümleri ve sanallaştırma alanındaki uygulamalarla öne çıkıyor.

İki yönlü güvenlik duvarını içinde bulunduran ürün bu sayede sistem içinden gelecek saldırıların yanı sıra dışarıdan gelecek olan ataklara karşı da kendisini koruyor. Gelişmiş sanallaştırma çözümleri sayesinde de, kullanıcıların bilgisayar sistemlerine uzaktan erişiminin internet üzerinden güvenli şekilde yapılmasının önü açılıyor. Toplantılar sırasında yeni ürünün Windows Server 2003'e göre oldukça hızlı çalıştığı, bu sayede verimliliği artırdığı da belirtildi.

RobotTurk projesi nedir?

Bilgisayarla kontrol edilebilen bir arama-kurtarma robotu olarak tanımlanan RobotTurk,

kendi kendine uçabiliyor. Microsoft Robotics Studio yazılımı kullanılarak geliştirilen robot, üzerindeki uzun menzilli kablosuz kamera sayesinde 40 kilometreye kadar yüksek çözünürlükte (High Definition -HD) anlık görüntü transferini sunucu (server) tarafında Windows Server 2008 medya servislerini kullanarak gerçekleştiriyor. Dijital haritayla uyumlu olarak çalışan ürünün sunucu yazılımı Visual Studio 2008 kullanılarak geliştirildi. Herhangi bir afet anında bölgeye en yakın istasyondan havalanacak olan bu robot, anlık olarak yüksek çözünürlüklü görüntü transferini yapıyor olacak.

Proje hakkında detaylı bilgi için <http://roboticsnedir.com/blogs/robotturk/pages/robot-turk-with-mrsr-saving-life.aspx> adresini ziyaret edebilirsiniz.

Ömer Çelik: omer@roboticsnedir.com

PAZARTESİ 2 MAYIS 2008

Milliyet

İki Türk mühendisin robotu Microsoft'un 'kahramanı' oldu

Küçük bir helikopter robotu çeviren RobotTurk, istenilen bölgeye gidip yüksek kalitede görüntü kaydederek, bulunan birkaç saniyede internete aktarıyor. RobotTurk, Microsoft'un desteğiyle dünya pazarlarına açılacak

ARTIYER, Los Angeles'te kurulmuş olan iki mühendis, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu. Microsoft'un desteğiyle geliştirilen robotu tanıttıkları yarışmada, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu yarışmada birincilik ödülünü Türkiye'den gelen iki mühendise sundu. Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu. Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu.

Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu. Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu.

Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu. Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu.

RobotTurk projesi nedir?

Bilgisayarla kontrol edilebilen bir arama-kurtarma robotu olarak tanımlanan RobotTurk, kendi kendine uçabiliyor. Microsoft Robotics Studio yazılımı kullanılarak geliştirilen robot, üzerindeki uzun menzilli kablosuz kamera sayesinde 40 kilometreye kadar yüksek çözünürlükte (High Definition -HD) anlık görüntü transferini sunucu (server) tarafında Windows Server 2008 medya servislerini kullanarak gerçekleştiriyor. Dijital haritayla uyumlu olarak çalışan ürünün sunucu yazılımı Visual Studio 2008 kullanılarak geliştirildi. Herhangi bir afet anında bölgeye en yakın istasyondan havalanacak olan bu robot, anlık olarak yüksek çözünürlüklü görüntü transferini yapıyor olacak.

Yüksek çözünürlükte kayıt

Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu. Yarışmada birinci olan iki mühendise, Microsoft CEO'su Steve Ballmer, bu hafta yapılan yarışmada birinci oldu.

Windows Server 2008'le yüksek güvenlik kriterleri

Microsoft CEO'su Steve Ballmer tarafından tanıtılan Windows Server 2008 ürünü, yeni güvenlik çözümleri ve sanallaştırma alanındaki uygulamalarla öne çıkıyor.

MAYIŞÇANKAYA

Şenlik 2008
8-9 MAYIS

MİRKELAM
8 MAYIS

GÜLŞEN
9 MAYIS

DJ MALLY

Havai Fişek Gösterileri
Film Gösterimleri
Konserler
Yarışmalar
Spor Turnuvaları
Animasyonlar

...

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

KONSERLERE GİRİŞ ÜCRETSİZDİR.
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ, ÖĞRENCİ KİMLİĞİ GÖSTEREREK GİREBİLİR.

Mirayol

SANO
CLINIC

Sıkayetler.com

YER:

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
Öğretmenler Cad. No:14 Yüzüncüyıl - Ankara
Tel: 0312 284 45 00 www.cankaya.edu.tr
Faks: 0312 285 56 31 webadmin@cankaya.edu.tr

Fotoğraf:
Ayça EREN
Çankaya Üniversitesi
Endüstri Mühendisliği
Bölümü Öğrencisi

Prof. Dr. Ergin İĞREK
Çankaya Üniversitesi
İİBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Hayal

Hadi gel otur şuraya,
Kapat gözlerini ve düşün.
Dünyanın öbür ucunda bir ülkede olduğunu,
Ağaçları, yolları, evleri, parkları,
Güneşi ve insanları.
Görebiliyorsun değil mi?
Hepsi de çok güzel değil mi?
Hadi aç şimdi gözlerini:
Etrafına bir bak!
Neler görüyorsun?
Ağaçları...
Yani ithal palmiyeleri,
Yapılmakta olan kaldırımları,
Çukurlarla dolu yolları,
Aynı yap satçının inşa ettiği
Tek düze kirliliği tuğlaları görülen çatısız evleri,
İçinde ağaç olmayan,
Çocukların koşuşmadığı

Pis bakımsız çocuk parklarını,
Hava kirliliğinden
Yüzünü göremediğin güneşi,
Traşsız suratı ile bir şey kapacakmış gibi
Her yerde önüne geçmek isteyen
Saygısız, küstah,
Hiç bir şey bilmediğini bile bilmeyen
Haftada bir yıkanan
Takım elbise giyince kendini
Başbakan sanan,
Arabasının direksiyonunda canavarlaşan
İbo, Hülya, Seda, Mali'den
Başka sanatçı tanımayan
İnsanları görüyorsun değil mi?
Hadi sen gene yum gözlerini...

14 Aralık 2007

Fotoğraf: Ergin İĞREK

Sana Şiirler Yazdım

Kalbinin derinliklerinde bir yer var mı bana
Özgürce şarkılar söyleyebilmem için
Sana şiirler yazdım, eski ciltli bir müzik def-
terinde
Müziği olmayan. Sadece seni anlatan

Sana şiirler yazdım, aklımı oynatırcasına
Kalbim ve gözlerim birbirine karşıydı o an

Sana sevgiyi anlatabilmek için
Sana şiirler yazdım, gönlümü parçalarcasına

Sana şiirler yazdım,
İçinde Shelly ve Shakespeare'in yer tuttuğu
Gözlerinin önüne cenneti getirebilmem için
Sana şiirler yazdım, son nefesimi alırken

Selim AKDEMİR
Çankaya Üniversitesi İngiliz Dili ve
Edebiyatı Bölümü Öğrencisi

Hayat

Hayat; kaydırdıktan kayan bir çocuk gibi

Hayat; uçsuz bucaksız bir kuyu dibi...

Yazacaklarım Var Yarım Kalan

Dur zaman,
Var git başımdan!
Daha yazacaklarım var.
Girme yalnızlığımla arama,
Görülecek hesaplarım var

Dur zaman,
O akrebe söyle, ilerlemesin.
Dursun öylece gitmesin.
Daha yapacakları var, de.
Umutları var delicesine.
Tutamadıkları var.
Koşup koşup yoruldukları...

Dur zaman,
Yelkovana da dur, de.
Daha gidecek yerlerim var.
Kimsesiz çocuklar, kimsesiz ihtiyarlar...
Dağıtacak umut güllerim var onlara
Koşsunlar diye nice yarınlara...

Dur zaman,
Var git başımdan!
Rüzgarlarım var esecek,
Espir de tüm kötülükleri götürecekt...

Dur zaman,
Gelme üstüme!
Sevdalarım var yaşanacak,
İnsana, kitaba, kaleme sevdalarım...
Gelme sevdamin üstüne,
El basma yüreğimin teline...

Dur zaman,
Var git başımdan!
Renklerim var dağıtılacak,
Beyazı, siyahı, pembesi...
Hepsi güzellikleri temsil edecek,
Çocuklar savaşta ölmeyecek,
Gözlerden yaş düşmeyecek...

Dur zaman,
Yine gidiyorsun...
Oysa...
Yazacaklarım var...
Yazacaklarım var yine...
Yazacaklarım var yarım kalan...

Gamze KAHYAOĞLU
Çankaya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencisi

OSTİM OSB KÜMELENME ÇALIŞMASI TANITIMI YAPILDI

Çankaya Üniversitesi ve Ostim Organize Sanayi Bölgesi işbirliğiyle yürütülen iş ve inşaat makineleri sektörü kümelenme çalışması tanıtım programı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Doç. Dr. Yusuf Balcı'nın katılımı ile Çankaya Üniversitesi'nde yapıldı.

Çankaya Üniversitesi ve Ostim Organize Sanayi Bölgesi işbirliğiyle yürütülen İş ve İnşaat Makineleri Sektörü Kümelenme Çalışması ile ilgili Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Topluluğu tarafından 7 Mart 2008 tarihinde bir tanıtım programı düzenlendi. Program sırasında, Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Görevlisi Benhür Satır, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Levent Kandiller "Kümedeki Firmalarda Yürütülen Endüstri Mühendisliği Bitirme Projeleri", Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç "Kümelenme

Nedir? Altı Milyar Nasıl OSTİM'e Pazar Olur?", Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp "Üniversite-Sanayi İşbirliğine Çankaya Üniversitesi'nin Verdiği Önem", Ostim OSB Bölge Müdürü Ahmet Rıza Balım "Neden Kümelenme? Neden OSTİM?", Hidromek Planlama ve Yurtiçi Satınalma Müdürü İlker Kocaman "Hidromek'in Kuruluş Hikayesi ve Tedarik Zinciri Konumlanması", "İş-İnşaat Makineleri Sektörü ve OSTİM'deki Durumu", OSTİM OSB Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Aydın "OSTİM'in Kümelenme Hayali ve Rekabetçilik" ve Sanayi Bakanlığı Müsteşarı Doç. Dr. Yusuf Balcı da "Sanayi Bakanlığının Kümelenme Bazlı Kalınma Çalışmaları" konularında konuşular.

KADUM 8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ ETKİNLİKLERİ

Çankaya Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KADUM), 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla 10, 11 ve 12 Mart 2008 tarihlerinde bir dizi etkinlik düzenledi.

Program kapsamında ilk gün etkinlikleri açılışı yapıldı ve bu tören sırasında KADUM Müdürü Prof. Dr. Emel Doğramacı ve Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal birer konuşma yaptılar. Konuşmalardan sonra Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla düzenlenen **"Geçmişten Günümüze Kadın Kimliği: Yol Açan Kadınlar"** konulu yarışmada dereceye girenlere ödülleri verildi. Etkinlikler, aynı gün öğleden sonra Prof. Dr. Üstün Dökmen tarafından verilen **"Pamuk Prenses Olmalı mı, Olmamalı mı?"** konulu konferansla devam etti.

İkinci gün, yönetmenliğini Mike Newell'in yaptığı **"Mona Lisa Smile"** adlı filmin gös-

terimi yapıldı ve gösterim sonrası Yrd. Doç. Dr. Nüzhet Akın yönetiminde film üzerine tartışıldı.

Etkinliğin son günü olan 12 Mart tarihinde ise Gazeteci, Yazar Nur Batur tarafından yönetilen **"İş Hayatında Kadın Olmak"** konulu bir panel düzenlendi. Çankaya Üniversitesi IEEE Topluluğu ile Atılım Üniversitesi IEEE Topluluğu'nun katkılarıyla düzenlenen panele konuşmacı olarak Gazeteci, Yazar Halim Bahadır, Atılım Üniversitesi Malzeme Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. S. Belgin İşgör, Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Görevlisi Dr. Nilay Aluftekin, Çankaya Üniversitesi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü Öğrencisi Ayşe Tila Çınar ve Atılım Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü Öğrencisi Razık Hilenoğlu katıldı.

İÇ MİMARLIK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİ PROJELERİ SERGİSİ

Çankaya Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü tarafından düzenlenen 'İç Mimarlık Bölümü Öğrenci Projeleri Sergisi' 28 Mart 2008 ta-

rihinde yapıldı. Etkinlik kapsamında, önce 'Tasarım Dallarında Akademik Yükseltileme-Atama Kriterleri ve Sorunlar' konu bir panel düzenlendi. Çankaya Üniversitesi İç Mimarlık Bölüm Başkanı Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Berdi Gökhan tarafından yönetilen panele konuşmacı olarak Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölüm Başkanı Prof. Dr. Can Hersek, Hacettepe Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Müge Bozdayı, Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Zuhul Özcan, ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölüm Başkanı Doç. Dr. Bahar Şener, ODTÜ Mimarlık Bölüm Başkanı Doç. Dr. Güven Arif Sargin ve Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölüm Başkanı Doç. Dr. Halime Demirkıran katıldı. Panelden sonra sergi açılışı, ödül töreni ve kokteyl yapıldı.

ROBOÇANKAYA 2008 ROBOT ETKİNLİKLERİ

Çankaya Üniversitesi Yapay Zeka ve Robotik Topluluğu 11 Nisan 2008 tarihinde 'RoboÇankaya 2008' robot etkinliklerini düzenledi. Topluluk, İTÜ, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitelerinden sonra robotik yarışmalarının Çankaya Üniversitesi'nde düzenlenmesi başarısına imza attı. Etkinlik kapsamında yarışmaların yanı sıra 'Türkiye'deki Robotik Sanayi ve Yapay Zeka Çalışmaları' konulu bir konferans düzenlendi. Konferansa konuşmacı olarak

Kale Altınay Robotik ve Otomasyon AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Altınay, Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Levent Akın, Mobillife ve Türkiye Bilişim Derneği Bilişim Dergisi köşe yazarı ve Zihni Sinir Projeler Ekibi Robotik Eğitmeni Ziya Bahtiyar katıldı. Etkinlik sırasında ayrıca, Ankara'dan gelen diğer üniversite ve liselerin yaptıkları robotik çalışmaları sergilendi ve serbest kategori robot yarışması gerçekleştirildi.

BORUN GELECEĞİ VE TÜRKİYE PANELİ

Borun Geleceği ve Türkiye paneli Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler'in katılımı ile yapıldı.

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Topluluğu, 16 Nisan 2008 tarihinde "Borun Geleceği ve Türkiye" konulu bir panel düzenledi. Panelin açılış konuşmalarını Çankaya

Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp, Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler yaptı. Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Levent Kandiller tarafından yönetilen panele konuşmacı olarak Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Başkanı Erk İnger, ODTÜ Maden Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gülhan Özbayoğlu, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürü Orhan Yılmaz ve Vestel Elektronik AŞ Stratejik Planlama ve Yatırımcı İlişkilerinden Sorumlu İcra Kurulu Üyesi Cengiz Ultav katıldı.

1. MÜHENDİSLİK VE TEKNOLOJİ SEMPOZYUMU

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi tarafından düzenlenen '1. Mühendislik ve Teknoloji Sempozyumu' 24-25 Nisan 2008 tarihlerinde yapıldı. Ülkemizin dört bir tarafından gelen bilim insanlarının katılımı ve değerli katkılarıyla gerçekleşen sempozyuma, hem akademisyenlerin hem de öğrencilerin ilgisi çok büyük oldu. Sempozyum, 24 Nisan 2008 tarihinde açılış töreni ve konuşmalardan sonra Prof. Dr. Halim

Doğrusöz'ün "Yaşam Serüvenim" adlı konferansıyla başladı. Farklı salonlarda ve eş zamanlı olarak 13 oturumun gerçekleştirildiği sempozyum, "Meslekte Kendini Kanıtama: Yetkin Mühendis, Yetkili Mühendis, Uzman Mühendis" konulu panellerle sona erdi.

Sempozyumun web sayfası:

<http://www.mts1.cankaya.edu.tr>

CONVENTIONAL MARKETS VERSUS ONLINE MARKETS: BRAND EFFECTS AND ENTRY DECISIONS SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Nano Bilim ve Uygulamaları Araştırma Merkezi tarafından 3 Ocak 2008 tarihinde düzenlenen 'Conventional Markets Versus Online Markets: Brand Effects and Entry Decisions' adlı seminer Dr. Gökçe Kurucu tarafından Mavi Salonda verildi.

NANOTEKNOLOJİ KONFERANSI

Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar Bölümü tarafından 29 Şubat 2008 tarihinde düzenlenen 'Nanoteknoloji' konulu semineri Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç verdi.

TEACHING HOW TO GIVE A PRESENTATION SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü tarafından 14 Mart 2008 tarihinde 'Teaching How to Give a Presentation' adlı bir seminer düzenlendi. Seminer Çankaya

Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü İngilizce Öğretim Görevlisi Dr. Bülent Akat tarafından verildi.

ÇANAKKALE SAVAŞLARININ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ VE SONUÇLARI PANELİ

Çankaya Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (AAUM) tarafından 19 Mart 2008 tarihinde 'Çanakkale Savaşlarını Türk ve Dünya Tarihi Açısından Önemi' konulu bir panel düzenlendi. Üniversitenin Konferans Salonunda gerçekleşen ve Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Eski Başkanı Prof. Dr. Reşat Genç tarafından yönetilen panele konuşmacı olarak Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan, Emekli Tuğamiral Ergun Mengi ve Milliyet Gazetesi Yazarı ve Ankara Temsilcisi Fikret Bila katıldı.

21 MART DÜNYA ŞİİR GÜNÜ ETKİNLİKLERİ

Çankaya Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından 21 Mart Dünya Şiir Günü dolayısıyla 24 Mart 2008 tarihinde şiir etkinlikleri düzenlendi. Etkinliklerin açış konuşması Çankaya Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Aysu Aryel Eden tarafından 'Dünya Şiir Gününün Anlam ve Önemi' bağlamında yapıldı. Program, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Mütercim-Tercümanlık Bölümü öğrencilerinden şiir dinletisiyle devam etti ve Çankaya Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölüm Başkanı Prof. Dr. Gürkan Doğan tarafından verilen 'Anlamın Tadı' konulu seminerlerle sona erdi.

KAN BAĞIŞI KAMPANYASI

Türkiye Kızılay Derneği tarafından Çankaya Üniversitesi'nde 25-27 Mart 2008 tarihleri arasında kan bağıışı kampanyası düzenlendi.

MATEMATİK-BİLGİSAYAR BÖLÜMÜ'NÜN EĞİTİM FELSEFESİ NASIL OLMALIDIR?

Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar Bölümü tarafından 25 Mart 2008 tarihinde 'Matematik-Bilgisayar Bölümü'nün Eğitim Felsefesi Nasıl Olmalıdır?' konulu bir panel düzenlendi. Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç tarafından yönetilen panele, Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Levent Kandiller, ODTÜ Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ağacık Zafer, Prof. Çankaya Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hayri Sever, Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Emin Özçağ, Çankaya Üniversitesi

Matematik-Bilgisayar Bölüm Başkan Yardımcısı Doç. Dr. Dumitru Baleanu ve Havelsan'dan Dr. Tacettin Köprülü konuşmacı olarak katıldı.

TÜRKİYE'DE MASA TENİSİ SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü tarafından düzenlenen ve 26 Mart 2008 tarihinde gerçekleşen 'Türkiye'de Masa Tenisi' konulu seminer Uzman Vedat Erim tarafından verildi.

BİBLİYOTERAPİ ETKİNLİKLERİ

Çankaya Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından 8 Nisan 2008 tarihinde 'Bibliyoterapi' etkinlikleri düzenlendi. Etkin-

likler kapsamında Çankaya Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Uğur Öner tarafından 'Bibliyoterapi – İnsan Yaşamında İz Bırakan Kitaplar: Küçük Prens, Polyanna, Şeker Portakalı' konulu bir seminer verildi. Seminer sonrası yine Prof. Dr. Uğur Öner yönetiminde 'Bibliyoterapi' konulu bir panel düzenlendi. Panelde, Dr. Zeynep Yılmaz Kurt 'Öfkeli Genç Adam Holden: Gönülçelen', Gül Gezgez 'Üniversite Gençlerinin Üzerinde Etki Bırakan Kitaplar - Fransız Teğmenin Kadını', Burçin Dede 'İran Edebiyatından Bir Çocuk Öyküsü: Samet Behrengi - Küçük Kara Balık', Pınar Tekin 'Nietzsche Ağladığında' ve Necla Özel 'Jane Eyre' konularında konuştular.

THE EXISTENCE OF A UNIVERSAL DISTRIBUTION FUNCTION OF THE RELATIVE FLUCTUATIONS SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar Bölümü tarafından 10 Nisan 2008 tarihinde 'The Existence of a Universal Distribution Function of the Relative Fluctuations' konu-

lu bir seminer düzenlendi. Söz konusu seminer Rusya Kazan Devlet Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Raoul R. Nigmatullin tarafından verildi.

SERAMİKTE FİGÜR SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü tarafından düzenlenen ve Uzman Olgu Sümmengen tarafından verilen 'Seramikte Figür' konulu seminer 11 Nisan 2008 tarihinde yapıldı.

MAGDALENA KOPCZYNSKA İLE SÖYLEŞİ

Çankaya Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Mütercim-Tercümanlık Bölümü tarafından 16 Nisan 2008 tarihinde ortaklaşa bir söyleşi düzenlendi. Erasmus değişim programı kapsamında Polonya Nicolaus Copernicus Üniversitesi'nden Magdalena Kopczynska ile yapılan söyleşi Mavi Salonda gerçekleşti.

CLASSROOM MANAGEMENT SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Hazırlık Sınıfı Müdürlüğü tarafından düzenlenen ve Paul Seligson tarafından verilen 'Classroom Management' konulu seminer 18 Nisan 2008 tarihinde Hazırlık Sınıfı binası toplantı odasında yapıldı.

MULTIPLE INTELLIGENCE IN TEACHING BUSINESS ENGLISH SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü tarafından düzenlenen ve İngilizce Okutmanı Özge Güvenç tarafından verilen

'Multiple Intelligence in Teaching Business English' konulu seminer 25 Nisan 2008 tarihinde yapıldı.

ŞEYHÎ'NİN HÜSREV-İ ŞİRİN MESNEVİSİ'NDEKİ AŞK İLİŞKİLERİ SEMİNERİ

Çankaya Üniversitesi Ortak Dersler Koordinatörlüğü tarafından düzenlenen ve Türk Dili Okutmanı Gülşen Çulhaoğlu tarafından verilen

len 'Şeyhî'nin Hüsrev-i Şirin Mesnevisi'ndeki Aşk İlişkileri' konulu seminer 28 Nisan 2008 tarihinde yapıldı.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

SEDAM

SÜREKLİ EĞİTİM, DANIŞMA, ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

Borsada Bilgisayar Destekli Temel ve Teknik Analiz

Uygulamalı Dış Ticaret Yönetimi

Pazarlama ve Halkla İlişkiler

İnsan Kaynakları Yönetimi

Sermaye Piyasaları

Muhasebe ve Finansman Yönetimi

Uluslararası Fon Uygulamalarında Proje Geliştirme ve Proje Yönetimi

Genel İngilizce - TOEFL - KPDS - ÜDS

Vitray

Seramik

Bilgisayar

Kurumsal Eğitim Programlama

KİTAP BAĞIŞ KAMPANYASI

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü ve Edebiyat Topluluğu tarafından Bayburt Adabaşı İlöğretim Okulu için bir kitap bağış kampanyası düzenledi. Öğrencilerin yoğun ilgi gösterdiği kampanya sonucunda toplanan kitaplar kargo ile okula ulaştırıldı.

AĞIZ SAĞLIĞI KONFERANSI

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü tarafından 29 Şubat 2008 tarihinde "Genç Yetişkinlerde Ağız ve Diş Sağlığı" konulu bir konferans düzenlendi. Konferansa Diş Eti Hastalıkları ve Cerrahisi Uzmanı Dr. M. Deniz Kaynak konuşmacı olarak katıldı.

GEÇMİŞİZ İZLERİ SERGİSİ

"Geçmişin İzleri" adlı fosil sergisi Doğa ve İnsan Sağlığı Derneği ve Kültür Hizmetleri Müdürlüğü işbirliği ile Çankaya Üniversitesi Konferans Salonu fuaye alanında 24-27 Mart 2008 tarihleri arasında gerçekleşti.

ŞAFAKTA ÇANAKKALE GÖSTERİMİ

Atatürkçü Düşünce Topluluğu, 19 Mart 2008 tarihinde Çanakkale Şehitleri anısına "Şafakta Çanakkale" adlı belgeselin gösterimi yapıldı.

ÇANAKKALE ŞEHİTLİKLERİNE GEZİ

ATAK Topluluğu, 21 Mart 2008 tarihinde Çanakkale Şehitlerini anmak üzere Çanakkale Şehitliklerine bir gezi düzenledi.

BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ TOPLULUĞU

29 Şubat-2 Mart 2008 tarihlerinde Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından düzenlenen BİL-MÖK'08 Bilgisayar Mühendisliği Öğrencileri Kongresi'ne Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu ve Bilişim Teknolojileri Topluluğu'ndan iki öğrenci, Çankaya Üniversitesi'ni temsilen katıldı.

Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu, 6 Mart 2008 tarihinde topluluk üyeleri Emrah Yılmaz ve Eyüp Demir tarafından verilen "Temel Algoritma ve Kod Optimizasyonu" konulu semineri düzenledi.

10 Nisan 2008 tarihinde Çankaya Üniversitesi 1, 2 ve 3'üncü sınıf öğrencilerine 'bilgisayar mühendisliği' mesleğini tanıtmak amacıyla Öğr. Gör. Semih Çetin tarafından bir seminer verildi.

Topluluk ayrıca, ODTÜ Teknokent'te bulunan Halıcı Yazılım ve Bilgi İşlem AŞ'ye teknik gezi düzenledi. Öğrenciler gezi sırasında hem şirketi tanıma fırsatı buldular hem de işverenlerin iş yaşamına dair deneyim ve tavsiyelerini dinleme fırsatı buldular.

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Bilişim Teknolojileri Topluluğu, 21 Mart 2008 tarihinde Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir Görür tarafından verilen "C Programlama Dili Pointer" semineri düzenledi.

Topluluk, 27 Mart 2008 tarihinde ise Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir Görür tarafından verilen "C Programlama Dili ile Yazılım Geliştirme" konulu semineri düzenledi. Seminerde, konsol kullanımı, Borland C'nin kullanımı ve C programlama dilinin yazılmasında kullanılan Assembly dilinin nasıl yazıldığı anlatıldı.

8 Nisan 2008 tarihinde "3 Boyutlu Modelleme ve Oyun Yazılımı" konulu seminer düzenlendi. Semerde, 3 boyutlu modelleme oyun programlarının nasıl yapılacağı ve hangi araçların

kullanılacağı, Türkiye'de oyun sektörünün ne durumda olduğu anlatıldı. Directx ve C# ile oyun programlamaya giriş yapıldı. Autodesk Maya'nın kullanımı öğrenildi.

12 Nisan 2008 tarihinde teknisyen Engin Özbey tarafından topluluk üyelerine Adobe Flash eğitimi verildi..

15 Nisan 2008 tarihinde topluluk üyesi Efe Çiftçi tarafından verilen "Linux Masaüstü Uygulamaları" konulu seminer düzenlendi. Linux'ta internette gezme, yazı yazma, tasarım yapma ve benzeri işler için hangi programların kullanılacağı konularına değinildi.

17 Nisan 2008 tarihinde Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü mezunlarıyla bir söyleşi düzenlendi. Öğrenciler mezunların deneyimlerini ilgiyle dinledi

22 Nisan 2008 tarihinde Havelsan AŞ'den Murat Obalı tarafından verilen "Oracle Database Management System" konulu seminer düzenlendi.

DANS TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Dans Topluluğu öğrencileri, 13 Ocak 2008 tarihinde "Sağlıklı Gençlik Sağlıklı Gelecek" adlı TRT programına katıldı. Topluluk üyeleri ayrıca, 16 Şubat 2008 tarihinde Başkent TV'de yayınlanan "Genç Çalışmalar" adlı programa konuk oldular.

Topluluk ayrıca, 22-23 Mayıs 2008 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesi'nde yapılacak olan Dans Festivali'ne Latin Dansları gösterisi ile katılacak. Geçen yıl da düzenlenen festivalde

Çankaya Üniversitesi Dans Topluluğu müzikal gösteri bağlamında yarattığı farklılıkla diğer üniversiteleri de kendine hayran bıraktı. Dans Topluluğu; bundan sonra da yeni danslar ve yeni gösterilerle ilklere imza atmaya devam etmeyi hedefliyor.

Topluluk, 8-9 Mayıs 2008 tarihlerinde düzenlenecek olan Çankaya Üniversitesi Bahar Şenliğinde 'latin dansları' ve 'hip hop' gösterileriyle 'Moulin Rouge' müzikalini sahneleyecek.

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Topluluğu, 29 Şubat-1 Mart 2008 tarihlerinde Kayseri Orta Anadolu Ticaret ve Sanayi İşletmeleri'ne teknik gezi düzenledi. Öğrenciler gezi sırasında işletmeler hakkında bilgi edinme, çeşitli endüstriyel makine ve araçları tanıma ve işverenlerden iş yaşamına dair bilgiler edinme fırsatı buldular.

Çankaya Üniversitesi ve Ostim Organize Sanayi Bölgesi işbirliğiyle yürütülen İş ve İnşaat Makineleri Sektörü Kümelenme Çalışması ile ilgili Endüstri Mühendisliği Topluluğu tarafından 7 Mart 2008 tarihinde bir tanıtım programı düzenlendi. Program sırasında, Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Görevlisi Benhür Satır, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Levent Kandiller "Kümedeki Firmalarda Yürütülen Endüstri Mühendisliği Bitirme Projeleri", Rektör Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç "Kümelenme Nedir? Altı Milyar Nasıl OSTİM'e Pazar Olur?", Mütevelli Heyeti Başkanı

Sıtkı Alp "Üniversite-Sanayi İşbirliğine Çankaya Üniversitesi'nin Verdiği Önem", Ostim OSB Bölge Müdürü Ahmet Rıza Balım "Neden Kümelenme? Neden OSTİM?", Hidromek Planlama ve Yurtiçi Satınalma Müdürü İlker Kocaman "Hidromek'in Kuruluş Hikayesi ve Tedarik Zinciri Konumlanması", "İş-İnşaat Makineleri Sektörü ve OSTİM'deki Durumu", OSTİM OSB Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Aydın "OSTİM'in Kümelenme Hayali ve Rekabetçilik" ve Sanayi Bakanlığı Müsteşarı Doç. Dr. Yusuf Balcı da "Sanayi Bakanlığı'nın Kümelenme Bazlı Kalkınma Çalışmaları" konularında konuştular.

22 Mart 2008 tarihinde ise sertifikalı Kaizen eğitim programı düzenlendi. Programa Yalın Üretim-Yönetim Danışmanlığı, Bestal Yeni Proje ve Mühendislik Direktörü Cüneyt Koçak ve Yalın Üretim-Yönetim Danışmanlığı, Bestal Üretim Direktörü Metin Akçağlayan eğitmen olarak katıldı.

Topluluk, 16 Nisan 2008 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler'in katılımıyla "Borun Geleceği ve Türkiye" konulu bir panel düzenledi.

Ayrıca topluluk üyeleri, 17 Mayıs 2008 tarihinde her yıl olduğu gibi bu yıl da EM Gecesi'ni düzenleyerek yoğun geçen bir yılın yorgunluğunu atacaklar.

GO-KART TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Go-Kart Topluluğu, tüm üyelerinin katılımıyla 16 Mart 2008 tarihinde Ostim Areas Arena pistinde "Let's Go

kart Vol. 1" temalı go-kart yarışı düzenlendi. Topluluk, 3 Mayıs 2008 tarihinde bir Paintball turnuvası düzenleyecek.

HUKUK TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Hukuk Topluluğu, 21 Şubat 2008 tarihinde "Değer Olarak Hukuk ve Avukatlık Mesleğinin Önemi" konulu bir panel düzenledi. Panele; Türkiye Barolar Birliği Saymanı Avukat Soner Kocabey, Ankara Barosu Başkanı Avukat Vedat Ahsen Coşar ve Ankara Barosu Staj Kurulu Başkanı Avukat Sitare Sağsen konuşmacı olarak katıldı.

IEEE TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi IEEE Topluluğu'nun 4 üyesi, Tüyap Beylikdüzü Fuar ve Kongre Merkezi'nde yapılan, TOBB ve Hannover Messe Bileşim Fuarcılık AŞ tarafından düzenlenen "Win World of Industry Otomasyon'08" fuarına katıldı.

İŞLETME VE EKONOMİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Topluluğu tarafından 10 Mart 2008 tarihinde "Consciousness Based Education" (Bilince Dayalı Eğitim) konulu bir konferans düzenlendi. Konferansa konuşmacı olarak ABD'nin Maharishi Üniversitesi'nden Dr. Ashley Deans katıldı.

Topluluk tarafından 3 Nisan 2008 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Şenol Kantarcı'nın konuşmacı olarak katıldığı "Tarihi ve Güncel Boyutuyla Ermeni Sorunu" konulu bir konferans düzenlendi.

Gündem Söyleşileri

Topluluk ayrıca, 15 Nisan 2008 tarihinde "Küresel Krizin Türkiye'ye Yansımaları" konulu bir söyleşi düzenledi. Söyleşiye konuşmacı olarak, Gazi Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Aziz Konukman, Çankaya Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ergin İğrek, Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nahit Töre katıldı.

30 Nisan 2008 tarihinde düzenlenen ikinci söyleşinin konusu ise "Türkiye'yi Hangi Yeni Vergiler Bekliyor?" oldu. Seminere konuşmacı olarak Gazi Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şükrü Kızılot, Çankaya Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ergin İğrek, Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr.

Nahit Töre katıldı.

Topluluk ayrıca, 13 Mayıs 2008 tarihinde "Dünya ve Türk Tarımı Nereye Gidiyor?" konulu bir söyleşi daha düzenlenecek. Seminere konuşmacı olarak Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gülcan Eraktan, Çankaya Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ergin İğrek, Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nahit Töre katılacak.

LİDERLİK VE KARIYER TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Liderlik ve Kariyer Topluluğu 18 Mart 2008 tarihinde "Liderlik, Girişimcilik ve Yönetim" konulu konferans düzenledi. Konferansa konuşmacı olarak Dr. Turhan Çömez katıldı.

Liderlik ve Kariyer Topluluğu, İşletme ve Ekonomi Topluluğu ve Uluslararası Ticaret Top-

luluğu işbirliği ile 19 Nisan 2008 tarihinde "Dünya Ticaret Stratejisi" (World Trade Game) Eğitimci; Genç Müteşebbisler Eğitim Takımı (Worldwide Federation of Young Leaders and Entrepreneurs) yarışması düzenlenmiştir.

Liderlik ve Kariyer Günleri

Topluluk, 12-13-14 Mayıs 2008 tarihlerinde 'Liderlik ve Kariyer Günleri'ni düzenleyecek. Etkinlik, AvivaSa, Plus Akademi, Migros, YKM, Adecco, Boyner, Limak Holding, Meteksan Sistem, Halk Yatırım, Halk Bankası, Güven Hastanesi ve Yenibirış.com gibi ülkemizin tanınmış firmalarının katılımı ile gerçekleşecek.

MÜNAZARA TOPLULUĞU

Münazara Topluluğu, 15-16-17-18 Şubat 2008 tarihlerinde Süleyman Demirel Üniversitesi'nde yapılan Münazara Turnuvası'na 5 üyesiyle katılarak Çankaya Üniversitesi'ni temsil etti. Çankaya A takımı turnuvayı, 40 takım arasından 16'ncı olarak tamamladı.

7-8-9 Mart 2008 tarihlerinde Pamukkale Üniversitesi'nde düzenlenen Münazara Turnuvasına Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu'nun iki üyesi jüri ve altı üyesi de yarışmacı olarak katıldı.

28-29-30 Mart 2008 tarihleri arasında Boğaziçi Üniversitesi tarafından 'İstanbul Bölge Münazara Turnuvası'na topluluk bir jüri olmak üzere iki üyesi ile katıldı.

1-2 Mart 2008 tarihlerinde TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi tarafından Ankara Bölge 3. Ayak Münazara Turnuvası düzenlendi. Turnuvaya, Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu, bir jüri, dördü yarışmacı toplam beş kişiyle katıldı.

MÜZİK TOPLULUĞU

Müzik Topluluğu, 13 Mart 2008 tarihinde 'Müzik' temalı bir belgesel gösterimi düzenledi.

TIYATRO TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Tiyatro Topluluğu, 28 Mart 2008 tarihinde Sophokles'in Antigone adlı oyununu Konferans Salonu'nda sahnelledi. Büyük ilgi gören oyunu 850 kişi izledi.

Topluluk, 8-13 Nisan 2008 tarihleri arasında 'Akdeniz Üniversitesi 2. Amatör Tiyatro Şenliği'ne Antigone adlı oyunu sahneye katıldı ve büyük beğeni topladı.

Topluluk ayrıca, 13 Mayıs 2008 tarihinde tarihinde Anton Çehov ve Nail Simon'un "Sevgili Doktor" adlı oyununu sahneye katılacak.

TOPLUMSAL DAYANIŞMA TOPLULUĞU

Topluluk tarafından 18-19-20 Şubat 2008 tarihlerinde "Beş Anahtar Sistemi" eğitim seminerleri düzenlendi. Eğitimde toplum gönüllülerinin vizyonu, misyonu, amaç ve hedefleri, toplum ve gönüllülük bilinci, proje yönetimi ve yazımı, ekip çalışması ve motivasyon konuları ele alındı.

Topluluk ayrıca, 21 Mart 2008 tarihinde Faruk Verimer İlköğretim Okulu'nda gerçekleştirdikleri 'Yarınlardan Yarınlar' projesi kapsamında çizgi film gösterimi düzenledi. Gösterime okulun 6, 7 ve 8'inci sınıf öğrencileri katıldı. 25 Nisan 2008 tarihinde ise bu öğrencilere yönelik

olarak üniversitenin halı sahasında futbol turnuvası düzenlendi.

11-16 Nisan 2008 tarihleri arasında İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından düzenlenen 'GepGenç Festival'de Toplumsal Dayanışma Topluluğu üyeleri düzenleme komitesinde yer aldılar. Gençlerin ve gençlik kuruluşlarının bir araya geldiği kar amacı gütmeyen bir festival olan GepGenç Festival'in bu yılki teması komşuluktu. Festivalde atölye çalışmaları, konferanslar, kültür-sanat etkinlikleri, fuarlar, yarışma ve benzeri etkinlikler yer aldı.

TÜRK-JAPON TOPLULUĞU

Türk-Japon Topluluğu, akademik yıl boyunca gerçekleştirdiği anime gösterimlerine bahar döneminde de dört gösterimle devam etti. Bu gösterimler, 4, 7, 14 ve 28 Mart tarihlerinde gerçekleşti.

TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU

Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korusu, 21 Mart 2008 tarihinde ilk 'bahar konseri'ni verdi. Bahar konserlerinin ikincisi de 14 Mayıs'ta gerçekleşecek.

Koro, geleneksel musikimizi geçmişten geleceğe aslıni bozmadan aktarmak ve gençlerimize sevdirmek amacıyla 1 Mart 2001 tarihinde TRT Ankara Radyosu Ses Sanatçısı Şef Mehmet Özkaya tarafından kurulmuş ve ilk konserini 31 Mayıs 2001 tarihinde vermiştir. Kuruluşundan itibaren her yıl düzenli olarak çalışmalarını sürdürerek konserler veren koromuzu 2002-2003 akademik yılında Şef Emine Gürsel çalıştırmıştır. Üniversitemizin Kurucusu ve Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp'in destekleri ve değerli Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Ziya Burha-

nettin Güvenç'in himayelerinde çalışmalarını sürdüren koromuzu, 2003-2004 akademik yılı başından bu yana Bestekar, Ses Sanatçısı, Şef Kadri Şarman çalıştırmakta.

ULUSLARARASI TİCARET TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Uluslararası Ticaret Topluluğu, 21 Nisan 2008 tarihinde Ankara Patent Bürosu Genel Müdürü M. Kaan Dericioğlu tara-

findan verilen "Günümüzde Patent ve Markalaşma" konulu bir seminer düzenledi.

YAPAY ZEKA VE ROBOTİK TOPLULUĞU

Türkiye'de ve kendi üniversitesinde robotik teknolojisini geliştirmeyi amaçlayan Çankaya Üniversitesi Yapay Zeka ve Robotik Topluluğu, Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu işbirliğiyle 16 Şubat 2008 tarihinde Microsoft'un yeni platformlarının tanıtımı ve Şubat 2008 lansmanını Çankaya Üniversitesi'nde gerçekleştirdi.

Topluluk, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 22-23 Şubat 2008 tarihlerinde düzenlenen Robot Yarışmasına katıldı.

21-23 Mart 2008 tarihlerinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen Robot

Günleri Uluslararası Yarışmasında Serbest Robot Kategorisi dalında Çankaya Üniversitesi Yapay Zeka ve Robotik Topluluğu, yarışmaya katılarak 35 grup arasından 5'inci olma başarısını gösterdi.

4 Nisan 2008 tarihinde topluluk üyeleri tarafından "Kendi Robotunuzu Yapmak İster misiniz?" konulu toplantı düzenlendi.

Yapay Zeka ve Robotik Topluluğu 11 Nisan 2008 tarihinde 'RoboÇankaya 2008' robot etkinliklerini düzenledi.

ÇANKAYA UNIVERSITY

INTERNATIONAL WORKSHOP ON NEW TRENDS IN SCIENCE AND TECHNOLOGY

NOVEMBER 3-4, 2008 - ANKARA, TURKEY

This workshop will provide a place to exchange recent developments and progresses on nanoscience and nanotechnology, nonlinear science and complexity in mathematics, physics and engineering as well as on symmetries, supersymmetries and integrable systems.

The applications of the nanotechnology in the renewable energy production and storage as well as the nanostructured materials for nanoelectronics, energy and sensing will be discussed. The experimental details of detection of cancer cell, the development of sensors and the multi purpose thin films are going to be presented in the perspectives of the nanoscience point of view.

The purpose of the workshop is to bring together scientists whose common interests are the nanoscience, nonlinear science and complexity, the symmetries, supersymmetries and integrability.

Draft Papers Submission: September 1, 2008

Notification of Acceptance: October 1, 2008

Registration Deadline: October 15, 2008

Chairman: Z. B. Guvenc (Turkey)

Co-Chairs

J. A. Tenreiro Machado (Portugal)
C. Ozkan (USA)
M. Ozkan (USA)
E. Ozbay (Turkey)
D. Baleanu (Turkey)
A. Luo (USA)
J. Jellinek (USA)

Invited Lecturers

A. Nayfeh (USA)
A. Luo (USA)
C. Ozkan (USA)
M. Ozkan (USA)
E. Ozbay (Turkey)
J. Jellinek (USA)
J. A. Tenreiro Machado (Portugal)
M. Visinescu (Romania)
R. Magin (USA)
R. Nigmatullin (Russia)
E. Scalas (Italy)
O. P. Agrawal (USA)
C. Li (China)

Local Organizing Committee

D. Baleanu (Turkey)
C. Ozdogan (Turkey)
M. Boyukata (Turkey)
K. E. Yildirim (Turkey)
M. Atis (Turkey)
C. D. Vurdu (Turkey)
G. E. Draganescu (Romania)

International Scientific Committee

Z. B. Guvenc (Turkey)
A. Nayfeh (USA)
T. Cagin (USA)
B. Jackson (USA)
A. Luo (USA)
R. Magin (USA)
T. Imir (Turkey)
J. Jellinek (USA)
M. Ozkan (USA)
C. Ozkan (USA)
J. A. Tenreiro Machado (Portugal)
E. Ozbay (Turkey)
J. Sabatier (France)
E. Scalas (Italy)
G. Zaslavsky (USA)
C. Ozdogan (Turkey)
R. Nigmatullin (Russia)
W. Chen (China)
K. Diethelm (Germany)
J. J. Trujillo (Spain)
O. P. Agrawal (USA)
M. L. Ciurea (Romania)
J. H. He (China)
M. Kibler (France)
S. G. Ahmed (Egypt)
A. Zafer (Turkey)
A. Erdemir (USA)
S. Baskal (Turkey)
V. Lakshmikantham (USA)
P. Melchior (France)
C. Niclescu (Romania)
F. Mainardi (Italy)
P. Grunfeld (Romania)
G. Djordjevic (Serbia)

D. Hasegan (Romania)
Y. Q. Chen (USA)
E. Dinc (Turkey)
R. Constantinescu (Romania)
I. Cotaescu (Romania)
S. Altinoz (Turkey)
E. Aki Sener (Turkey)
I. Kleps (Romania)
Y. Yalcin (Turkey)
N. J. Tonukari (Japan)
M. Visinescu (Romania)
N. Derbel (Tunisia)
A. Masmoudi (Tunisia)
F. Derbel (Germany)
C. Bender (USA)
L. Vasquez (Spain)
S. Ozcelik (Turkey)

G. E. Draganescu (Romania)
O. Kanoun (Germany)
A. Lakhakia (USA)
O. Duman (Turkey)
C. Li (China)
L. Bereteu (Romania)
E. Ozcag (Turkey)
H. Huseyinoy (Turkey)
A. Mostafazadeh (Turkey)

Contact: Dumitru Baleanu (Turkey)

Phone : +90 (312) 284 45 00 / 309

Fax : +90 (312) 286 40 78

e-mails : dimitru@cankaya.edu.tr

ntst08@cankaya.edu.tr

<http://ntst08.cankaya.edu.tr>

1 μ m

100 nm

3 μ m

100 nm

Haluk BİLGİN
Çankaya Üniversitesi
Spor Kulübü Genel Sekreteri

SEZON BİTERKEN...

2007-2008 sezonu mücadelenin en üst düzeyde olduğu yıllardan biri olarak hatırlanacaktır. Kısaca geriye baktığımızda şunlar vurgulanabilir. 1. Lig Bayan Takımımız yeni bir antrenörle sezona merhaba dedi; ancak her yeni oluşumda olduğu gibi bir uyum dönemi geçirildi. 1. Ligde 15 yılını dolduran takımımız ligi 9'uncu sırada tamamladı. Takımımızın genç yeteneklerinden Candide Öztürk Ümit Milli Takımda görev alarak kulübümüzün milli takımlara oyuncu yetiştirme görevini de yerine getirmeye devam ettiğini göstermiştir. Diğer milli oyuncumuz Dila Aşkın ise sezon başı çalışmalarında ön çapraz bağlarını koparttığından bu yıl görevini yapamamıştır. Ayrıca 1. Lig Bayan Takımımız şampiyon Fenerbahçe'ye sahasında çok üstün bir mücadelenin sonunda; ancak uzatmada 64-69 skorla yenilmiştir. İlk yarıda sekiz takımın arasında olduğu için Türkiye Kupası finallerine katılmaya hak kazanmıştır.

Erkek Bölgesel Lig Takımımız tamamen genç takım oyuncularımızla ve altyapıdan yetiştirdiğimiz sporcularla mücadele etmiş, hem genç erkeklerde hem de lise erkek takımlarında derece yapmış Genç Erkekler Türkiye Şampiyonasına katılmışlardır. Türkiye 11'incisi olup 16 takımın katıldığı bu şampiyonada birçok lig takımı alt yapısının üstünde yer almıştır.

Altyapı takımlarımızdan genç bayan takımıımız Ankara 1'incisi olmuş ve Türkiye şampiyonasına katılmış geçen senenin 4'üncüsü olan takımımız bu yıl şanssız bir kurayla 12'nci olmuştur. Küçük bayan takımımızda Ankara 2'ncisi, Türkiye 10'uncusu olmuştur. Bu takımımızda gelecek vadeden yetenekli öğrenciler de oluşmuştur. Takımımızda turnuvadan önce iki önemli oyuncusu sakatlandığından ilk 4'e girememiştir. Ancak, daha sonra yapılan ilkokullar bayan müsabakalarında takımımız Ankara 1'incisi, yarı final 1'incisi ve en son olarak Türkiye 1'incisi olmuştur.

Şu ana kadar ilkokullarda birçok derecesi olan okulumuz ilk kısmı ilk defa şampiyon olmuş ve Ankara'yı onurlandırmıştır. Tüm öğretmen arkadaşlarımızı, antrenörleri ve sporcularımızı kutluyorum.

Masa Tenisi Süper Lig Takımımız bu yıl da çok genç bir kadroyla ligde mücadele etmiş ve birçok zorlu takımın arasından 10'uncu, Türkiye kupasında da 8'inci olmuştur.

Önümüzdeki yılın tüm takımlarımız için daha başarılı bir sezon olmasını diliyorum.

2007-2008 BAYANLAR 1. LİG FİKSTÜRÜ

TARİH	ŞEHİR	A TAKIMI	B TAKIMI	SONUÇ
02.11.2007	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Galatasaray	76-85
10.11.2007	İstanbul	Beşiktaş	Çankaya Üniversitesi	90-73
16.11.2007	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Migros	76-70
25.11.2007	Balıkesir	Edremit Bas.	Çankaya Üniversitesi	68-87
30.11.2007	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Ceyhan	57-62
08.12.2007	İstanbul	Fenerbahçe	Çankaya Üniversitesi	95-63
14.12.2007	Ankara	Çankaya Üniversitesi	İ.Ü.S.K	77-70
21.12.2007	İçel	Mersin Bş.Bld.	Çankaya Üniversitesi	94-88
26.12.2007	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Burhaniye	74-73
30.12.2007	Adana	Botaş	Çankaya Üniversitesi	85-63
04.01.2008	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Panküp TED Kayseri	61-72
20.01.2008	İstanbul	Galatasaray	Çankaya Üniversitesi	91-66
25.01.2008	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Beşiktaş	71-79
02.02.2008	İstanbul	Migros	Çankaya Üniversitesi	61-69
08.02.2008	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Edremit Bas.	20-0
17.02.2008	Adana	Ceyhan Bld.	Çankaya Üniversitesi	66-59
22.02.2008	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Fenerbahçe	64-69
02.03.2008	İstanbul	İ.Ü.S.K	Çankaya Üniversitesi	72-62
07.03.2008	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Mersin Bş. Bld.	59-84
16.03.2008	Balıkesir	Burhaniye Bld.	Çankaya Üniversitesi	83-72
21.03.2008	Ankara	Çankaya Üniversitesi	Botaş	69-88
29.03.2008	Kayseri	Panküp TED Kayseri	Çankaya Üniversitesi	75-70

ÜNİVERSİTELER ARASI SPOR HABERLERİ

16-20 Mart tarihlerinde Tokat'ta düzenlenen Üniversitelerarası Erkekler Basketbol B Kategorisi Şampiyonasında Çankaya Üniversitesi takımı üçüncü olmuştur.

24-29 Nisan tarihlerinde Marmaris'te düzenlenen Üniversitelerarası Bayan Basketbol Süper Lig Şampiyonasında Çankaya Üniversitesi takımı altıncı olmuştur.

25-28 Nisan tarihlerinde Marmaris'te düzenlenen Üniversitelerarası Masa Tenisi Türkiye Birinciliğinde Çankaya Üniversitesi takımı dokuzuncu olmuştur.

25-28 Nisan tarihlerinde Marmaris'te düzenlenen Üniversitelerarası Satranç Türkiye Birinciliğinde Çankaya Üniversitesi takımı 11'incisi olmuştur.

28-29 Nisan tarihlerinde Marmaris'te düzenlenen Üniversitelerarası Yüzme Türkiye Birinciliğinde Çankaya Üniversitesi takımı 12'nci olmuştur.

ÜNİVERSİTE İÇİ SPOR HABERLERİ

Çankaya Üniversitesi Spor Merkezi tarafından bahar döneminde çeşitli faaliyetler düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Mart ayında düzenlenen Hazırlık Sınıfı masa tenisi turnuvasında, Ulaş Güleç birinci, Yahya Ballı ikinci ve Soyer Ersoy üçüncü olma balarısını göstermiştir. Yine Mart ayında düzenlenen Hazırlık Sınıfı satranç turnuvasında, Özgür Yılmaz birinci, İmran Özöglü ikinci ve Semih Oltulu üçüncü olmuştur.

Bahar Şenliği kapsamında üniversite genelinde düzenlenen voleybol, basketbol, satranç, masa tenisi ve halı saha futbol turnuvalarının elemeleri devam etmektedir. Turnuvaların haber ve yorumları bir sonraki sayımızda yer alacaktır.

BAHAR KAMPANYASI

ARI

spor ve dinlenme tesisleri

yüzme havuzu
yüzme okulu
fitness
sauna
futbol
tenis
sport's café

1 Mart - 31 Mayıs
Tarihleri arasında
özel fiyatlarımızla
sizleri
sağlıklı yaşama
davet ediyoruz.

Öğretmenler Caddesi No: 112/2
Yüzüncü Yıl / ANKARA
T: 0.312. 286 57 27 - 50
F: 0.312. 286 42 21
e-mail: arisports@cankaya.edu.tr

www.arisports.com.tr

ÇANKAYA UNIVERSITY

3th IFAC INTERNATIONAL WORKSHOP ON FRACTIONAL DIFFERENTIATION AND ITS APPLICATIONS

NOVEMBER 5-7, 2008 - ANKARA, TURKEY

The scope of the workshop is to present the state of the art on fractional systems, both on theoretical and application aspects. The growing research and development on fractional calculus in the areas of mathematics, physics and engineering, both from university and industry, motivates this international event gathering and unifying the whole community.

Honorary Chair : Stefan Samko (Portugal)

Chair: J. A. Tenreiro Machado (Portugal)

Co-Chairs: Alain Oustaloup (France), Wen Chen (China)

International Program Committee

T. Atanackovic (Serbia)	S. Kempfle (Germany)	M. Ortigueira (Portugal)
O. P. Agrawal (USA)	A. Kilbas (Belarus)	A. Oustaloup (France)
D. Baleanu (Turkey)	M. Kirane (France)	H. Ozaktas (Turkey)
R. Barbosa (Portugal)	V. Kiryakova (Bulgaria)	I. Podlubny (Slovak Republic)
G. W. Bohannon (USA)	M. Klimek (Poland)	E. Rabei (Jordan)
R. Caponetto (Italy)	P. Lanusse (France)	J. Sabatier (France)
W. Chen (China)	C. Li (China)	E. Scalas (Italy)
Y. Q. Chen (USA)	C. F. Lorenzo (USA)	N. Shimizu (Japan)
K. Diethelm (Germany)	J. A. T. Machado (Portugal)	F. A. Silva (Portugal)
A.T. Dinibutun (Turkey)	R. Magin (USA)	H. M. Srivastava (Canada)
G. E. Draganescu (Romania)	S. Manabe (Japan)	W. Tan (China)
R. El-Khazali (UAE)	F. Mainardi (Italy)	J. Tar (Hungary)
M. Enelund (Sweden)	T. McKelvey (Sweden)	J. Trigessou (France)
N. J. Ford (UK)	A. Mehautte (France)	J. J. Trujillo (Spain)
R. Gorenflo (Germany)	P. Melchior (France)	M. Unser (Switzerland)
M. Guglielmi (France)	S. Momani (Jordan)	L. Vazquez (Spain)
T. T. Hartley (USA)	S. Muslih (Italy)	M. Xu (China)
K. Hedrih (Serbia)	A. Nayfeh (USA)	G. Zaslavsky (USA)
N. Heymans (Belgium)	R. Nigmatullin (Russia)	S. Zhang (China)
R. Hilfer (Germany)	K. Oldham (Canada)	

Organizing Committee

Chair: Dumitru Baleanu (Turkey)
Adnan Bilgen (Turkey)
Murat Cenk (Turkey)
Ozlem Defterli (Turkey)
Erdal Dinc (Turkey)
Ahmet Eris (Turkey)
Lino Figueiredo (Portugal)
Serdar Ethem Hamamci (Turkey)
Haldun Ozaktas (Turkey)
Manuel Silva (Portugal)

Editors

Jocelyn Sabatier (France)
Blas M. Vinagre (Spain)
Dumitru Baleanu (Turkey)

Deadline for submission of proposals: April 15, 2008

Notification for acceptance of proposals: June 6, 2008

Further information is available on our conference web site

<http://www.cankaya.edu.tr/fda08>

Contact: Dumitru Baleanu (Turkey)

Phone : +90 (312) 284 45 00 / 309
Fax : +90 (312) 286 89 62
e-mails : dumitru@cankaya.edu.tr
fda08@cankaya.edu.tr

Çankaya University
Faculty of Art and Sciences
Department of Mathematics and Computer Science

ARI KOLEJİ YAZ OKULU

(4 -13 yaş)

Bal gibi tatil Bal gibi eğlence

Kampüs alanımız içinde

Olimpik yüzme havuzu, çocuk havuzu, güneşlenme terası, piknik alanları, spor salonları, açık - kapalı basketbol sahaları, halı futbol sahaları, sinema salonu, drama odası, çocuk parkı, yaratıcı sanatlar atölyeleri, masa tenisi mekanları ve internet odaları bulunmaktadır.

- Öğrencilerimiz yaşlarına göre oluşturulan gruplarda yer alacaktır.
- Yaz okulumuz hafta içi her gün 08:30 - 17:00 saatleri arasındadır.
- 4-13 yaş arası herkes yaz okuluna katılabilir.

**16 Haziran
22 Ağustos
2008**

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

FAKÜLTE VE BÖLÜMLER

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

İngiliz Dili ve Edebiyatı

İngiliz Dili ve Edebiyatı (Burslu)

Matematik - Bilgisayar

Matematik - Bilgisayar (Burslu)

Mütercim - Tercümanlık (İngilizce)

Mütercim - Tercümanlık (İngilizce) (Burslu)

HUKUK FAKÜLTESİ

Hukuk

Hukuk (Burslu)

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

İktisat

İktisat (Burslu)

İşletme

İşletme (Burslu)

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Burslu)

Uluslararası Ticaret

Uluslararası Ticaret (Burslu)

MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ

Bilgisayar Mühendisliği

Bilgisayar Mühendisliği (Burslu)

Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği

Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği (Burslu)

Endüstri Mühendisliği

Endüstri Mühendisliği (Burslu)

İç Mimarlık

ÇANKAYA MESLEK YÜKSEKOKULU

Uluslararası Ticaret Yönetimi

Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü

Öğretmenler Caddesi No:14 Yüzüncüyıl 06530 Balgat - Ankara
Tel: 0312 284 45 00 • Faks: 0312 285 96 31 • webadmin@cankaya.edu.tr

Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Tel: 0312 284 45 00 / 140 • Faks: 0312 285 63 36 • pr@cankaya.edu.tr

www.cankaya.edu.tr

Çankaya Üniversitesi

günderim